

ಮಾನವಿಕ ಕೆಣಾಡಣಕೆ

ಸಂಪುಟ ೫೦ – ಸಂಚಿಕೆ ೧

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ತಿ, ಮೈಸೂರು
೨೦೨೨

Manavika Karnataka : A Kannada Quarterly of the University of Mysore,
Volume 50 - Issue 1; Edited by Prof. S. Venkatesha, Prof. Vijayakumari S.
Karikal; Executive Editor : Dr. Lalitha K.P.; Published by the Director,
Prasaranga, Manasagangotri, University of Mysore, Mysore - 570 006;
Pages : x+110=120

© ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಕಾದಿರಿಸಿದೆ

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು
ಕುಲಪತಿಗಳು

ಗೌರವ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ
ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಲಲಿತ ಕೆ.ಪಿ.

ಸಂಪಾದಕರು
ಮೈ. ಎಸ್. ವೆಂಕಟೇಶ
ಮೈ. ವಿಜಯಕುಮಾರಿ ಎಸ್. ಕರಿಕಲ್

ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರು

ಮೌ. ಯಶೋದ್ರಾ	ಡಾ. ಪುಟ್ಟರಾಜು	ಡಾ. ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ
ಡಾ. ಶೀಲ	ಡಾ ಸದಾಶಿವ	ಡಾ. ಸುರೇಶ್ ಬೆಂಜಮಿನ್
ಡಾ. ಮಂಗಳಾ	ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಮೋಳಿ	ಡಾ. ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟ
ಶ್ರೀ ರುದ್ರಮುನಿ		

ಪ್ರಕಾಶಕರು
ಮೈ. ವಿಜಯಕುಮಾರಿ ಎಸ್. ಕರಿಕಲ್
ನಿದೇಶಕರು
ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ತಿ
ಮೈಸೂರು - ೫೬೩ ೦೦೬

ಮುದ್ರಕರು
ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಶತೀಶ್
ನಿದೇಶಕರು
ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮುದ್ರಣಾಲಯ
ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ತಿ, ಮೈಸೂರು - ೫೬೩ ೦೦೬

ಮುನ್ಮೂಡಿ

ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕಣಾರಟಕ. ಮಾನವಿಕ ಕಣಾರಟಕ, ವಿಜ್ಞಾನ ಕಣಾರಟಕ – ಇವೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ತೈಯಾಸಿಕ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳು; ಹಾಗೆಯೇ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವ mySCIENCE ಹಾಗೂ mySOCIETY ಅರ್ಥವಾಳಿಕ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪಡಿಮೂಡುತ್ತಿರುವ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳ ಕೊಡುಗೆ ದೊಡ್ಡದು. ಇಂದಿಗೂ ಸಂಶೋಧನೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ಭಾಷೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆವು. ಹಾಗಾಗಿ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಪ್ರಬುಂಧಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವವರಿಗೆ ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹಾದಿ ಸುಗಮ; ಏಕೆಂದರೆ ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಈ ಭಾಷೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ದಕ್ಕುತ್ತವೆ. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಲೂ ಒದಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಬುಂಧ ಬರೆಯುವವರಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಅನುಕೂಲಗಳಿಲ್ಲ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಸುವ ಹೊಳೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿಜ್ಞಾನ ಲೇಖಕರು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇದು ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮಾನವಿಕಗಳ ಮಾತಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕಣಾರಟಕಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿದೆ, ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಪೆ.ಆ.ಆರ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಂಧ ಮಹನೀಯರು ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸಿದ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಯಿದು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಜೂತೆ ಜೂತೆಗೇ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಾಫಿಸಿಕೊಂಡ ಹೆಗ್ಳಳಿಕೆ ಈ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಯಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕಣಾರಟಕದ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಚಿಂತಕರು ಈ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಕಾಲದ ಕರಿಣವಾದ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಪ್ರಕಟಣೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಿಧಾನಗೊಳಿಸಿದ ಹೊಸದಾಗಿ ಬರಹ ಕಲಿತು ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಯುವ ವಿದ್ಯಾಂಸರನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಮುನ್ಮಡೆಸುವ ದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿಗಳ ಸಂಚಾಲಕರು ಹಾಗೂ ಸದಸ್ಯರು ಬಲು ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕಾಯೋರ್ನಿಸುವಿರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅಂದವಾಗಿ ಇವನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಸಾರಾಂಗದ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಗೆ ನನ್ನ ಶುಭಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಹಷ್ಟಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪೆ.ಆ.ಆರ್. ಹೇಮಂತ ಕುಮಾರ್
ಕುಲಪತಿ

ಸಂಪಾದಕರ ನುಡಿ

ಮಾನವಿಕ ಕ್ಷಾತ್ರಾಟಕದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಚಿಕೆಯು ಒಟ್ಟು ೧೦ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದವರಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಅಲ್ಲದೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಲೇಖನಗಳು ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಹಾಗು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬರಹಗಳು ಇವಾಗಿವೆ. ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದ ಇಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಲೇಖನಗಳು ಇದೇ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಸಂಶೋಧನಾ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಸಿದ್ಧತೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಮತ್ತು ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ರಚನೆಯ ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿ ಈ ಲೇಖನಗಳು ರಚನೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಲೇಖನದ ಶೀರ್ಷಕಗಳೇ ಅದು ಒಳಗೊಂಡ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತಿರಬೇಕು. ಸಂಶೋಧನಾ ಲೇಖನಗಳ ಸ್ವರೂಪವೆಂದರೆ— ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಅಜ್ಞಕ್ಕಣಾಗಿ ಸಂಯೋಜಿಸುವುದು. ಯಾವುದೇ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲದಂತೆ ನೇರವಾದ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಮಂಡಿಸುವುದು. ‘ಮಂಡಿಸು’ ಎನ್ನುವ ಪದವೇ ವಿಷಯ ನಿರೂಪಣೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಲೇಖನಗಳ ರಚನೆಯು ಸಂಶೋಧಕರನ್ನು ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಬರವಣಿಗೆ ಸಜ್ಜಗೊಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವ ಎಲ್ಲ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಂಶೋಧನಾ ಬರಹಗಳ ಭಾಷೆಗೂ ಸೃಜನಶೀಲ ಬರಹಗಳ ಭಾಷೆಗೂ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುತ್ತದೆ. ಸೃಜನಶೀಲ ಬರಹದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ಭಾವಗಳ ಏರಿಳಿತಕ್ಕೆ ತಕ್ಷಣತೆ ಬಾಗುಬಳ್ಳಕುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಲೇಖನದ ಭಾಷೆಯು ನೇರ ಸ್ವಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಸರಳವಾಗಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಗೆ ಎಡಿಯಾಗದಂತಿರಬೇಕು ಸಂಕೀರ್ಣ ವಾಕ್ಯಗಳ ಬದಲಾಗಿ ಸರಳ ವಾಕ್ಯಗಳಿರಬೇಕು. ಹೇಳುವ ವಿಷಯದ ಬಗೆಗೆ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ನಿಲ್ಲವುಗಳಿರಬೇಕು. ಇದೆಲ್ಲದರಿಂದ ಸಂಶೋಧನಾ ಬರಹ ಮೌಲಿಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬರವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಂಶೋಧನೆಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಲೇಖನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಲೇಖನವು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಪಡಿಸಿ ನಂತರ ಅವುಗಳ ವಿಸ್ತೃತ ನೋಟವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಬರವಣಿಗೆಯ ಮಾದರಿ. ಈ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೆ ಸಂಶೋಧನಾ ಬರಹಗಳು ಗುಣಾತ್ಮಕವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರಯೋಗ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಬಂಧದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಶೋಧನಾ ಲೇಖನಗಳು ಬಿಟ್ಟು ಬಾಣದಂತೆ ನೇರಲ್ಪಕ್ಕಿವನ್ನು ಭೇದಿಸುವ ಗುಣವನ್ನು

ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕು. ಮಹಾಪ್ರಭಿಂಧದ ಹರಹು ಹಿರಿದಾದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವಿವರಗಳು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವುದು ವಿಷಯ ಮಣಿಕರಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಲೇಖನಗಳ ಗಾತ್ರ ಒಂದು ಮಿತಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ನೇರ ವಿಷಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪಮಾಡುವ ವಿಧಾನ ಸರಿಯಾದುದು.

ಇಂಥಹ ಬರಹಗಳು ಈ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಈ ಸಂಚಿಕೆಯ ಗುಣಾತ್ಮಕತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ. ಮುಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆ ಇನ್ನುಷ್ಟು ಉತ್ತಮ ಲೇಖನಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಬರಲಿದೆಯಿಂಬ ಆಶಾಭಾವನೆಯಿದೆ. ಈ ಸಂಚಿಕೆಯ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಶುಭಾಶಯ ಕೋರುತ್ತಾ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಕೊಡಮಾಡುವ ನಿರ್ದೇಶಿಯಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ.

ಪ್ರೌ. ಎಸ್. ವೆಂಕಟೇಶ

ಪ್ರೌ. ವಿಜಯಕುಮಾರಿ ಎಸ್. ಕರಿಕಲ್

ಸಂಪಾದಕರು

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮಾತು

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವಿಕ ಕಣಾಂಟಿಕವೂ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಮಾನವಿಕ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಎಲ್ಲ ಅಧ್ಯಯನ ಶಿಸ್ತಗಳ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಇದು ಒಳಗೊಂಡು ಬಹುಮುಖಿ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಯಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನಾಸ್ತಕರಿಗೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಸಂಶೋಧಕರು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಐವತ್ತು ವಸಂತಗಳು ಮೂರ್ಯವಿದೆ ಈ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆ ಏಷಿಧ್ಯೇತ್ರಗಳ ಸಂಶೋಧನೆ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಹಿರಿಮೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ.

ಆಯಾ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗಗಳ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಕರ್ಜುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ ಇನ್ನು ಸುಮಾರು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಸಂಚಿಕೆಗಳು ಬರಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಚಿಕೆಯು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಇತಿಹಾಸ, ಧರ್ಮ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಜಾನಪದ, ಮಹಿಳಾ ವಿಷಯ ಹಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಸಂಚಿಕೆಗೆ ಲೇಖನ ಕಳಿಸಿರುವ ಎಲ್ಲ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು ಹಾಗೂ ವಂದನೆಗಳು.

ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳ ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಸದಾ ಹೋತ್ತಾಹ ನೀಡುತ್ತಲಿರುವ ಮಾನ್ಯ ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಮೌ. ಜಿ. ಹೇಮಂತ ಕುಮಾರ್ ಅವರಿಗೂ ಕುಲಸಚಿವರಾದ ಡಾ. ಆರ್. ಶಿವಪ್ಪ ಅವರಿಗೂ ಕೃತಜ್ಞತಾಪೂರ್ವಕ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮಾನವಿಕ ಕಣಾಂಟಿಕ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾದ ಮೌ. ಎಸ್. ವೆಂಕಟೇಶ ಮತ್ತು ಮೌ. ವಿಜಯಕುಮಾರಿ ಎಸ್. ಕರಿಕಲ್ ಅವರಿಗೂ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಯ ತಪ್ಪಿಲ್ಲದಂತೆ ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಣಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಲು ಕಾರಣಾದ ಗೌರವ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಕ ಸಂಪಾದಕರಾದ ಡಾ. ಲಲಿತ ಕೆ.ಪಿ. ಅವರಿಗೆ, ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಡಾ. ಬಿ.ಎಸ್. ಅನಿಲಕುಮಾರ ಅವರಿಗೆ, ಅಚ್ಚುಮಾಡಿ ಮಟಕಟ್ಟಿದ ಶ್ರೀಮತಿ ಮಂಜುಳ ಜಿ.ಬಿ., ಶ್ರೀಮತಿ ಮೀನಾವತಿ ವಿ., ಶ್ರೀಮತಿ ಕಾಮ್ಮತ್ರೀ ವೆಂಕಟೇಶ ಹಾಗೂ ಹಾಗೂ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಯ ವಿಶೇಷಜ್ಞರಿಗೆ ಮುದ್ರಣ ವಿಭಾಗದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಸತೀಶ್ ಅವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಸ್ತಾಪಿಸುವುದು.

ಕನ್ನಡಪು ಕನ್ನಡವ ಕನ್ನಡಿಸುತ್ತಿರಲ್ಲಿ – ಡ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ

ಮೌ. ವಿಜಯಕುಮಾರಿ. ಎಸ್. ಕರಿಕಲ್
ನಿರ್ದೇಶಕರು

ಪರಿವಿಡಿ

೧. ಜ್ಯೋತಿಂಥದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ-ನಬಲಳಕರಣ	೦೧
- ಡಾ. ಶಾಂತಿಸಾಗರ ಶೀರಹಟ್ಟಿ	
೨. ಒನ್‌ವಣಿನವರ ಪರಿವರ್ತನಾತ್ಮಕ ಮನೋಧರ್ಮ ಅಂದು-ಇಂದು-ಮುಂದು	೦೨
- ಮಲ್ಲಿಕಾಚುನ ಎಚ್.ಎಂ.	
೩. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋಣ	೦೩
- ಮಹಿಳೆ ಮಸ್ತಾಫಾ ಪಿ.ಎಸ್.	
೪. ಜ್ಯೋತಿಂಥದಲ್ಲಿ ಲೋಕಪ್ರಾರೂಪ	೦೪
- ಡಾ. ಶಶಿರೇಶಾ ಬಿ.ಎಲ್.	
೫. ತೀರ್ಥಂಕರ ಮಹಾವಿರರ ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳು	೦೫
- ರಮೇಶ	
೬. ದಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಮೌಳ್ಯ	೦೬
- ಸುನಿಲ್ ಹಿಮಾರ ವಿ.ವಿ.	
೭. ಒಂದು ನಾಬಿನ ಸುತ್ತ.....	೦೭
- ಡಾ. ಬಿ.ಬಿ. ಆಶಾಹಿಮಾರಿ	
೮. ಹೊಲಾಂಡದ ನೆಲೆಯ ಮೊದಲ ತಲೆಮಾಲನ ದಾತ ಸಾಹಿತಿ ದೇವರಾಯ ಇಂಗ್ಲೆ	೦೮
- ಡಿ. ರವಿಹಿಮಾರ್	
೯. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಾರಕಗಳು	೦೯
- ಪರಿಶ್ರಾ ಎಂ.ಕೆ.	
೧೦. ಅಶ್ವತ್ಥಾಲ್ ಅವಶ್ಯ.....	೧೦
- ಬಾಬು ನಾಯಕ್	
೧೧. ನಂಜಿಕೆಯ ಬರಹಗಾರರು	೧೧

ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಂಸಾರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಗ. ಜ್ಯೇಂಧ್ರಮಂಡಳಿ ಮಹಿಳಾ-ನಬಲಭಕ್ತರಣ

- ಡಾ. ಶಾಂತಿಸಾಗರ ಶಿರಹಟ್ಟಿ

ಸ್ತೋತ್ರಾಂ ಶತಾನಿ ಶತಮೌ ಜನಯಂತಿ ಪುತ್ರಾನಾ |
ನಾನಾಯ ಸುತಂ ತ್ವದುಪಮಂ ಜನನೀ ಪ್ರಸಂತಾ ||
ಸರಣ ದಿಶೋ ದಧತಿ ಭಾನಿ ಸಹಸ್ರತ್ವಿಂ |
ಪ್ರಾಂತೀಯ ದಿಗ್ಂಜನಯತಿ ಸ್ವರದಂಜಳಾಲಪ್ಯಾ ||

- ಭಕ್ತಾಮರ ಸ್ತೋತ್ರ, ಶೈಲ್ಕ-ಉತ್ಸವ ||

ಜ್ಯೇಂಧ್ರಸ್ತೋತ್ರಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಾಮರ ಸ್ತೋತ್ರದ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಅನೇಕವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಸಾವಿರಾರು ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ದಿವಾಕರ (ಸೂರ್ಯ)ಸನ್ನು ಉದಯಿಸುವ ದಿಶೆಗಳು ಅನೇಕವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ಜನನೀಯ ಪೂರ್ವ ದಿಶೆಯೇ ಒಂದೇ ಆಗಿರುವಂತಹೀ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯಪುತ್ರನಿಗೆ ಜನ್ಯ ನೀಡುವಂತಹ ಸ್ತ್ರೀಯರು ನೂರಾರು ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ತಮ್ಮಂತಹ ಪುರಾಣ-ಷಾಸ್ತ್ರಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಜನ್ಯ ನೀಡುವಂತಹ ತಾಯಿ ಆ ನೂರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಆಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಭಗವಂತನೇ ಸರ್ವೋತ್ಸ್ವಪ್ರಾಣಾಗಿರುವಾಗ ಆತನ ಜನ್ಯದಾತೆ ಹೇಗೆರಬಹುದು? ಸ್ವರ್ಗದ ದೇವೇಂದ್ರ-ಶಚಿದೇವಿ ದೇವಗಣವೇ ಇವರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ.

ಯತ್ ಪೂಜ್ಯಂತೆ ನಾರಿ ತತ್ ನಿವಂತಿ ದೇವತಾಃ ಅಂದರೆ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಕಡೆಗೆ ದೇವತೆಗಳು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವೇದ, ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಜ್ಯೇಂಧ್ರ, ಬೌದ್ಧ ಇತ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲಾರೂ ಪುರಾಣ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ, ಬಾಲಕ, ವೃದ್ಧ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲವಿದ್ದ ಅಸಹಾಯಕರ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆ, ದಯೆ ತೊರುತ್ತ ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯ, ಅಭಯದಾನ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವರನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮೆಯಿಂದು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಿಳೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಬೆನ್ನೆಲುಬು.

ನೀತಿಕಾರನು ನೀಡಿದ ನಾರಿಯ ಸಾಂಕ್ಷಿಕಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ -

ಕಾಯೀಂಸು ಮಂತ್ರಿ ವಚನೇಷು ದಾಸಿ, ಭೋಂಜ್ಯೇಷು ಮಾತಾ ಶಯನೇಷು ರಂಭಾ |
ಧರ್ಮಾನುಕೂಲಾ ಕ್ಷಮಯಾ ಧರ್ಮಿತ್ರಿ, ಷಢಿಗ್ರಂಥ್ಯಃ ಸ್ತ್ರೀ ಕುಲತಾರಿಣಿ ಸಾಂತೋ ||

ಮರುಷನಿಗೆ ಕಾಯೀಂಗಳಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿ ಅಂದರೆ ಸಲಹಗಾರಿಂಯಂತೆ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕಿಯಂತೆ, ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ದಾಸಿ = ವಚನಗಳಲ್ಲಿ-ಮಾತುಕತೆಯಲ್ಲಿ, ದಾಸಿ ಅಂದರೆ ಹಿತ-ಮಿತ-ಬ್ರಿಯ, ವಿನಯ, ವಿನಮ್ರತೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ವಿನಮ್ರ ವಚನಗಳನ್ನಾಡುವವಳಾಗಿ, ಉಣಬಡಿಸುವಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯಂತೆ, ಶಯನದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಮಲಗುವಾಗ, ಮಿಲನದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪರೆಯಂತೆ, ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡನೋಂದಿಗೆ ಸಹಚರಣೀ, ಸಹಾಯಕಿ, ಪ್ರೇರಕಿಯಾಗಿ,

ಗಂಡನ ತಪ್ಪಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯಂತೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತಳಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಿಳೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಆರು ಸದ್ಗುಣಗಳು ಇದ್ದರೆ ಅವಳೇ ಕುಲವಂತಿ ಸ್ತೀ. ಆ ಕುಲವಂತಿ ಸ್ತೀ ಈ ಆರು ಸದ್ಗುಣಗಳ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ಕುಲವಂತಿ ಸ್ತೀ ಕುಲವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವವಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಜ್ಯೇಂಧ್ರಾಮಿಕ ನೀತಿಕಾರರಾದ ಆಚಾರ್ಯ ಕುಂದಕುಂದ ಮುಂತಾದವರು ತಮ್ಮ ಸಮಯಸಾರ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಯಾವ ಸೀರಿಜು ಕೇವಲ ಸ್ತೀಯಲ್ಲ. ಅವಳು ನಿಜಕ್ಕೂ ಪರಮಾತ್ಮಾರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆಂದು ತೀರ್ಥಂಕರ ಪರಮಾತ್ಮು ಹೇಳಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಜ್ಯೇಂಧ್ರಮಾದ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವಳು ಜಗಜ್ಞನನ್ನೇ. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಅರಿಯದ ಪುರುಷರು ಅವಳನ್ನು ಕೇವಲ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುವೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವಳ ಶ್ರುತಿ, ಸಾಮಧ್ಯ, ಪ್ರತಿಭೆಗಳು ಸಂಕುಚಿತ, ಸೀಮಿತಗೊಂಡಿವೆ.

ಜ್ಯೇಂಧ್ರಮಾದಲ್ಲಿ ನಾರಿ ಸನಾತನಕಾಲದಿಂದ ತೀರ್ಥಂಕರ ಭಗವಂತನ ತಾಯಿ, ಪತ್ನಿ, ಮತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಐತಿಹಾಸಿಕಪುರುಹು, ಸಾಮಾಜಿಕಪ್ರಜ್ಞ, ದೇಶಭಕ್ತ, ಆಡಳಿತಗಾರ್ತಿ, ರಾಜನೀತಿಜ್ಞ, ವಿದ್ಯಾ, ಲೋಖಿಕೆ, ಕವಿಯತ್ತಿ, ವೀರಾಂಗನೆ ಧಾರ್ಮಿಕಪರಾಯಣ, ಸ್ವಯಂ ಪಾರಶಾಲೆ, ಕುಟುಂಬಸಮಸ್ಯೆಯೇ, ಸಾಹಿತಿ ಇತ್ಯಾದಿರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಸುಶೋಭಿಸುತ್ತೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ.

ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಾರಿಗೆ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಪುರುಷಸಮಾನ ಸ್ಥಾನ-ಮಾನ-ಹಕ್ಕಗಳನ್ನು ನೀಡಿದವರೇ ತೀರ್ಥಂಕರ ವೃಷಭದೇವ.

ನಾರಿ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ ಪುರುಷನಿಗಿಂತ ಶೀಪ್ರವೇ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಪರಮಾತ್ಮಾಗಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ

ಜ್ಯೇಂಧ್ರಮಾದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಸೌಧಮರ್ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ -

ಸ್ವರ್ಗದ ಅಧಿಪತಿ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಇಂ ನೀಲ ದೇವಿಯರು. ನೀಲ ಅಂದರೆ ಸಂಖ್ಯಾಸ್ಥಾನ. ನೀಲ ಎಂಬ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಬಿಡಿ, ಹತ್ತು, ನೂರು, ಸಾವಿರ, ಲಕ್ಷ, ಕೋಟಿ ಇತ್ಯಾದಿ (ಲೋಕಗಳಿൽ) ಹದಿನೇಳು ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಮುಂದಿನ (ಜ್ಯೇಂದ್ರಗಳಿൽ) ಅನೇಕ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಆತನು ಯುಗ-ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ತೀರ್ಥಂಕರರಿಗೆ ಪಂಚಕಲ್ಯಾಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಇಂ ನೀಲ ದೇವಿಯರು ಪುರುಷನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ದಿಗಂಬರ ಮುನಿದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಆತ್ಮಧ್ಯಾನದ ಮೂಲಕ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪರಮಾತ್ಮಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಈತನು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪರಮಾತ್ಮಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಪ್ರಾಗೃತಿಕಾಸ-ಮರಾಠಾಗಳಲ್ಲಿ*

ತೀರ್ಥಂಕರರ ತಾಯಿ-ಪತ್ನಿ-ಮತ್ತಿಯರು

ಜ್ಯೇಂಧ್ರಮಾದಲ್ಲಿ ಅವಸರ್ವಣಿಕಾಲದ ನಾಲ್ಕನೇ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತುಲ್ಕು ತೀರ್ಥಂಕರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆ ಇಪ್ಪತ್ತುಲ್ಕು ತೀರ್ಥಂಕರರಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ, ಶಾಂತಿ, ಕುಂಥ, ಆರ, ನೇಮಿನಾಥ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಜಾರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಉಳಿದ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ತೀರ್ಥಂಕರರು ರಾಜ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ವಿವಾಹವಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಜನ್ಮದಾತ ತಾಯಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಅವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸ್ವಯಂ ದೇವಂದ್ರ ಮುಂತಾದ

ದೇವತೆಗಳೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಂತರ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಮತ್ತಿಯರು ತನ್ನ ತಂದೆಯಿಂದ ಸಂಗೀತ, ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ, ಲಿಪಿ, ಅಂಕ ಮುಂತಾದ ವಿಭಿನ್ನ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರ-ಪ್ರಸಾರಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮವಾದ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ – ವ್ಯಾಪಖ ತೀರ್ಥಂಕರ. ಅವರ ತಾಯಿ ಮರುದೇವಿ, ಹೆಂಡತಿಯರು– ನಂದಾ ಹಾಗೂ ಸುನಂದಾ. ಮತ್ತಿಯರ– ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಹಾಗೂ ಸುಂದರಿ. ಮಹಾವೀರ ತೀರ್ಥಂಕರ. ತಾಯಿ– ತ್ರಿಶಿಲಾ. ಇದೇ ರೀತಿ ಉಳಿದ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ನೇಮಿನಾಥ (ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿ) ತೀರ್ಥಂಕರ. ರಾಜುಲದೇವಿ ಇವರೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗುವ ಮಧುಮಗಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ನೇಮಿನಾಥ ತೀರ್ಥಂಕರರಿಗೆ ವೃರ್ಗವಾಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ಮದುವೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಮಹಾರಾಣಿ ಸೀತಾದೇವಿ, ಮಹಾರಾಣಿ ಚೇಲನಾ, ಮಹಾರಾಣಿ ಮೃನಾಸುಂದರಿ, ವೀರನಾರಿ ದ್ರುಪದಿ, ರಾಣಿ ಅಂಜನಾಸುಂದರಿ, ಶೀಲವತ್ತಿ ಮನೋರಮಾದೇವಿ, ರಾಣಿ ರಯನಮಂಜೂಷಾ ಮುಂತಾದ ಸೀತಿರೋಮಣಿಗಳು ತಮ್ಮ ಶೀಲ, ವಿಧ್ವಂಸ, ಸಾಧನೆ, ಧಾರ್ಮಿಕತೆ, ವೀರತ್ವ ಇತ್ಯಾದಿ ಗುಣವೈಶಿಷ್ಟಿವ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಧ್ರುವನಕ್ಕೆ ತ್ವರಿತದಂತೆ ಅಜರ– ಅಮರರಾಗುವ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಗ್ನಿಷಿಹಾಸಿಕ ಮಹಿಳೆಯರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಇತಿಹಾಸಿಕ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ*

ಮಹಾರಾಣಿ ತ್ರಿಶಿಲಾ, ಮಹಾರಾಣಿ ಮೃಗಾವತೀ, ಮಹಾಸತಿ ಚಂದನಾ, ಶಿವಾದೇವಿ, ಮಹಾರಾಣಿ ಪ್ರಭಾವತೀ, ಮಹಾರಾಣಿ ಚೇಲನಾ, ರಾಣಿ ಉವಿಟಾ ಮುಂತಾದವರು ಇತಿಹಾಸಿಕ ಜಿರಸ್ಕರಣೀಯ ಕಾರ್ಯ– ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಇತಿಹಾಸಿಕ ಮಹಿಳಾರತ್ನಗಳಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಮಹಾರಾಣಿ ತ್ರಿಶಿಲಾದೇವಿ

ಮಹಾರಾಣಿ ತ್ರಿಶಿಲಾದೇವಿ ರಾಜಾ ಚೇಟಕನ ಮೌದಲ ಪುತ್ತಿ. ಜ್ಞಾತ್ವವಂತದ ರಾಜಾ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನು ಇವಳ ಪತಿ. ತ್ರಿಶಿಲಾದೇವಿ ಜ್ಯೇಂಧ್ರಮರ್ಮದ ಕೊನೆಯ ಅಂದರೆ ಲಿನೇ ತೀರ್ಥಂಕರ ಮಹಾವೀರರ ತಾಯಿ. ಇವರು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜನೈತಿಕ ವಿಭಿನ್ನ ಮಹತ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಸಶಕ್ತಿನಾರಿಯಾಗಿದ್ದಳು.^೧

ಮಹಾರಾಣಿ ಚೇಳನಾದೇವಿ

ಮಹಾರಾಣಿ ಚೇಳನಾದೇವಿ ಮಹಾರಾಜ ಚೇಟಕನ ಲಿನೇ ಪುತ್ತಿ. ಇವಳು ಮಗಧನರೇಶ ಶ್ರೇಣಿಕ ಬಿಂಬಸಾರನ ಪಟ್ಟದರಾಣಿ. ಅಜಾತಶತ್ರು ಸಾಮೃಂತ್ಯ ಕುಶಿಕನ ತಾಯಿ. ಇವಳು ಭಗವಾನ ಮಹಾವೀರ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಶ್ರಾವಿಕಾಸಂಘದ ಪ್ರಮುಖಿ ಮಹಿಳಾರತ್ನ.

ಮಹಾರಾಣಿ ಪ್ರಭಾವತೀ

ಮಹಾರಾಣಿ ಪ್ರಭಾವತೀ ಮಹಾರಾಜಾ ಚೇಟಕನ ಮೂರನೇ ಪುತ್ತಿ. ಸಿಂಧು–ಸೌವೀರ ನರೇಶನ ಉದ್ಯಾಯನ ಪಟ್ಟದರಾಣಿ. ಇವಳು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜನೈತಿಕ ವಿಭಿನ್ನ ಮಹಾನ್ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಸ್ವಯಂ ಸಮರ್ಪ ನಾರಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಪ್ರಭಾವತೀಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ರಾಜನು ಧರ್ಮರಸೀಕನಾಗಿದ್ದನು. ಇವಳು ಯಾವ ಹೇಸಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ರೋಗಿಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ದೀನ–ದುಃಖಿಗಳಿಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ದಾನಗಳನ್ನು

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇವಳ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಒಂದು ಜೀನಾಲಯ ನಿರ್ಮಾರಣ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಇವಳ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಭಗವಾನ ತೀರ್ಥಂಕರ ಮಹಾವೀರರ ಸಮವಸರಣ-ಧರ್ಮಸಭೆ ಇವಳ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಸಮಾಜಸೇವಕೆ, ಮಹಾತ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮೂಲಕ ಇವಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಳು.

ಮಹಾರಾಣಿ ಮೃಗಾವತೀೇ

ಮಹಾರಾಣಿ ಮೃಗಾವತೀ ಮಹಾರಾಜಾ ಜೀಟಕನ ನಾಲ್ಕನೇ ಮತ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಇವಳು ವಶಿನರೇಶ ಶತಾಂಕನ ಪಟ್ಟದರಾಣಿ. ಕೌಶಾಂಭಿನರೇಶ ಉದಯನನ ತಾಯಿ. ಗಂಡನ ಮೃತ್ಯುವಿನ ನಂತರ ಚಂಡಪ್ರದೋತನು ವಶಿನೇಶದ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದಾಗ ಅಶ್ವಂತ ದ್ಯುರ್ಯು, ವೀರತ್ವ ಮತ್ತು ಯುತ್ತಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಏರಾಂಗನೆಯಾಗಿದ್ದಳು.

ಮಹಾಸತೀ ಚಂದನಾ ಅಧವಾ ಚಂದನಬಾಲಾ ಅಧವಾ ವಸುಮತಿ

ಮಹಾಸತೀ ಚಂದನಾ ಮಹಾರಾಜನ ಮತ್ತಿ, ಕೋಮಲಾಂಗಿ, ಸುಂದರಿ, ಬುದ್ಧಿವಂತಳೂ ಆಗಿದ್ದಳು. ಇವಳು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಾರಾಟಕೊಳ್ಳಬಾಗುವುದು, ಅತ್ಯಾಭಾರ ಮತ್ತು ಅನಾಚಾರಕೊಳ್ಳಬಾದಳು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಶೀಲ, ದ್ಯುರ್ಯು, ವಿರೇಕ, ಭಕ್ತಿ, ಶಕ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾಮುನಿ ಮಹಾವೀರರಿಗೆ ಆಹಾರದಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸದ್ಗುಷಣೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಇವಳಿಗೆ ಹಾಕಿರುವ ಜೀಡಿ ಕಳಬಿ ಇವಳಿಗೆ ಮಹಾಮುನಿ ಭಗವಾನ ಮಹಾವೀರರ ದರ್ಶನ ಲಭಿಸಿತ್ತು. ಮಹಾವೀರ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಇಂಗಿ ಸಾವಿರ ಶಿಷ್ಯೆಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖಿಳಾಗಿದ್ದಳು.

ಮಹಾಸತಿ ಶಿವಾದೇವಿ

ಮಹಾಸತಿ ಶಿವಾದೇವಿ ಮಣಿಕರಾಜನ ಪುತ್ರನಾದ ಮಹಾಸೇನ ಅಂದರೆ ಅವಂತಿ ನರೇಶನ ತಾಯಿಯ ಸಹೋದರಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಒಂದು ದಿನ ದ್ಯುವಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಪದಿಂದ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ನಗರವನ್ನು ತನ್ನ ಸತೀತ್ವದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಇವಳು ನೀರನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ರಕ್ಷಿಸಿದ್ದಳು.

ರಾಣಿ ಉರ್ವಿಲಾ

ರಾಣಿ ಉರ್ವಿಲಾ ಮೌರ್ಯಯುಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಧುರೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಸನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತಿಮುಖನೆಂಬ ರಾಜನ ಪಟ್ಟದರಾಣಿ ಇವಳು ಜ್ಯೇಂಧ್ರಮಾರ್ವಳಂಬಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ರಾಜನ ಎರಡನೇ ರಾಣಿ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮಾವಳಂಬಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಇವಳು ಕುಶಂತದಿಂದ ಜ್ಯೇಂಧ್ರಪೂರ್ವಾಂದನ್ನು ಬೌದ್ಧಧರ್ಮದ್ವಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಆ ಸೂಪರವನ್ನು ಬೌದ್ಧರಿಗೆ ಒಟ್ಟಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ಉರ್ವಿಲಾ ಮತ್ತೇ ಶಾಸ್ತ್ರಧರ್ಮ ಮಾಡಿಸಿ ಅದನ್ನು ಜ್ಯೇಂಧ್ರಪೂರ್ವವೆಂದು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಸಿದ್ದಳು.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ*

ದಾನಚಿಂತಾಮಣಿ ಅತಿಮಬ್ಬಿ, ದಾನಶೀಲೆ ಅಲೀಯಾದೇವಿ, ಲಭ್ಯದೇವಿ, ಮಾಳಲದೇವಿ ಮುಂತಾದ ಸ್ತೀರತ್ವಗಳು ದೀನದುಃಖಿಗಳಿಗೆ ದಾನ, ಆರ್ಥಿಕ ನೆರವು ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿ, ಕರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು

ನಿಮಾಂಕಣ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಬಡವರಿಗೆ ವಸತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಹೋಗಿಗಳಿಗೆ ಜೀವಧೋಪಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಅಲಿಯಾದೇವಿ ದಾನಶಾರ ಕರ್ಣನಂತೆ ಮಹಾದಾನಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಲಬ್ಧದೇವಿಯು ದಾನ ಮತ್ತು ಪರೋಪಕಾರ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿದಕ್ಕೆ. ಮಾಳಲದೇವಿ ಬಡವರಬಂಧು ಆಗಿದ್ದಳು. ಈ ಮೂಲಕ ಇವರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಸಬಲೀಕರಣಗೊಳಿಸಿದ್ದರು.

ದೇಶಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ*

ಗೋಯಿನಜ್ಞೆ, ಬಿನವಿತ್ತಿಅಜ್ಞೆ, ಸಾವಿಯಜ್ಞೆ, ಮಾಳಲದೇವಿ, ಮಹದೇವಿ, ಜಕ್ಕಿಯಜ್ಞೆ, ವಿವ್ಯಳಬ್ಧಿದೇವಿ, ಕೀರ್ತಿಯಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜೀಯರು ದೇಶರಕ್ಷಕೆ, ನಾಡಿನ ರಕ್ಷಕೆ, ಧರ್ಮರಕ್ಷಕೆ, ನಗರ-ಗ್ರಾಮ-ರಾಜ್ಯ ರಕ್ಷಕೆಗಾಗಿ ಯುದ್ಧವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನ, ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅವರ ಹೊಡುಗೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಅವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಈ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಬಲೀಕರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಇವರ ಸಬಲೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮ ಸಮಾಜದವರು ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕ್ಷತ್ರೀಯರೇ ಆಗಿರುವ ಜ್ಯೇಂಧ್ರರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದವರು ವಿಶೇಷ ಸಹಕಾರ, ಮೌಲ್ಯಾಹ, ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಗೌರವ ನೀಡಿದೆ.

ವೀರಾಂಗನೆ ಸಾವಿಯಜ್ಞೆ

ವೀರಾಂಗನೆ ಸಾವಿಯಜ್ಞೆ ವೀರ ಮತ್ತು ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮೀ ವೀರ ಭಾಹಿಕ ಮತ್ತು ಅವನ ಧರ್ಮಪತ್ರಿ ಜಾಬಯ್ಯಗಳ ಮತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಧೋರನ ಮತ್ತನಾದ ಲೋಕವಿದ್ಯಾಧರ-ಉದಯವಿದ್ಯಾಧರನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಶ್ರವಣಬೇಳಗೊಳಿದ ಬಾಹುಬಲಿ ಬಸದಿಯ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಷಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಾಷಣದ ಮೇಲೆ ಜಿತ್ತಾಂಕಿತವಾಗಿದೆ. ಇವಳು ಚಾಮುಂಡರಾಯನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಳೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇವಳನ್ನು ರೇವತಿರಾಣಿಯಂತೆ ದೃಢಶ್ರಾವಿಕೆ, ಸೀತೆಯಂತೆ ಪತಿಪ್ರತೆ, ದೇವಕಿಯಂತೆ ರೂಪವತೀ, ಅರುಂಧತಿಯಂತೆ ಧರ್ಮನಿಷ್ಟಳು ಮತ್ತು ಶಾಸನದೇವಿಯಂತೆ ಜನೇಂದ್ರಭಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯಲ್ಲಿ

ಧರ್ಮಪರಾಯಣ ಜಿಕ್ಕತಾಯಿ, ಶ್ರವಿಕೆ ಶಾಮಾಧಯಾ, ಮಾತ್ರಣಿಕಾದೇವಿ, ಮಾಳಲದೇವಿ, ರಾಜೀ ಉವಿಕಾ, ಮಹಾರಾಜೀ ಮಾಮಲದೇವಿ, ಕಾಲಿಯಕ್ಕಾ, ಹರಿಯಬ್ಬರಸಿ (ಹರಿಯಲದೇವಿ), ಮಾಚಿಕಬ್ಬೆ ಮುಂತಾದವರು ತಮ್ಮ ಮಹಾನೊಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಧರ್ಮನಿಷ್ಟೆಯ ಮೂಲಕ ಸಬಲೀಕರಣಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಜ್ಯೇಂದ್ರಭಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಅನಂತಮತಿ ಮಧ್ಯಲೋಕದ ಜಿತ್ತಾಭೂಮಿಯ ಭರತಕ್ಕೆತ್ತದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಪಂಪಾಪುರವೆಂಬ ಉರಿನಲ್ಲಿ ವೈಶ್ಯವಂಶದ ಲಲಾಮನಪ್ಪ ಜೀಯದತ್ತ ಶ್ರೇಷ್ಠಿ ಎಂಬ ವರ್ಣಕೆನಿಡ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಅಂಗಮತಿ ಎಂಬ ಧರ್ಮಪತ್ರಿ ಇದ್ದಳು. ಅವರ ಶ್ರೀಯನಂದನೆಯೇ ಅನಂತಮತಿ. ಇವಳು ಅತಿಚಿಲ್ಲೆ ಮತ್ತು ಗುಣಗಣಾಭರಣೆಯೂ ಹೊದು. ಒಂದು ದಿನ ಗೆಳತಿಯರೊಂದಿಗೆ ಗೂಂಬೆಯಾಟದಲ್ಲಿ ಗೂಂಬೆಯೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆಯಾದಳು. ಬಸದಿ-ಜಿನಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಆಕೆಯ ತಂದೆ ಅವಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಸದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನ

ಮಾಡಿ ಮುನಿಗಳ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಆಲಿಸಿ, ಇವಳು ನನ್ನ ಮಗಳು. ಇವಳು ಜಿನಪೊಜೆ ಮಾಡದೆ ಬೊಂಬೆಯೋಂದಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತವನ್ನು ಕೊಡಿ ಎಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮುನಿಗಳು ಅವಳಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಎಂಟುವರ್ಷದ ಭಾಲೆ ಇದು ನನಗೆ ಲಭಿಸಿರುವ ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ತಿಳಿದು ಆ ವ್ರತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಹಾಸ್ಯದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಿ ಎಂದು ಕರೆಯತೋಡಿದರು.

ಒಂದು ದಿನ ಇವಳು ನಂದನವನದಲ್ಲಿ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಾಡುವಾಗ ಏದ್ಯಾಧರನೊಬ್ಬ ಇವಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳನ್ನು ಭೀಮು ಎಂಬ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವಳು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಳ್ಳತ್ತ ಇದು ನಾನು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕರ್ಮದ ಫಲವೆಂದು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೆ ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸಂಸಾರದ ಅಸಾರತೆ, ದುಃಖದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನ ಮಾಡುತ್ತ, ಭಗವಂತನ ಮತ್ತು ಆತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ, ಜಿನೇಂದ್ರ ಪರಮಾತ್ಮ ಮೊಜೆ, ಜಪ, ತಪಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನಜಾದಳು. ಅವಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಕೂರ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ವೈರವನ್ನು ಮರೆತು ಸ್ವೇಹದಿಂದ ಇರತೋಡಿಗಿದವು. ಒಂದು ದಿನ ಬೇಡದಂಪತೀಗಳು ಅನಂತಮತ್ತಿಯನ್ನು ದೇವಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವಳ ಮೊಜೆ ಮಾಡಿ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ದೇವಿಯೊಬ್ಬಳಿದ್ದಾಳೆ ವರಕೊಡುತ್ತಾಳೆಂದು ತಮ್ಮ ಅರಸನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಅರಸನು ಬಂದು ನೋಡಿ ಅವಳನ್ನು ಹೆಂಡತೀಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ. ಹೆದರಿಸಿದಾಗ ಅವಳ ಆಶ್ಚರ್ಯಾನಂದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ದೇವಿಯೊಬ್ಬಳು ಬಂದು ಅವಳ ಕಿರುಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ, ಅವಳ ದೃಢಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮೇಚ್ಚಿ ಅಂಜಬೇಡ, ನಾನಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ದೃಷ್ಯ ಹೇಳಿ ಅವಳಿಗೆ ಅಯೋಧ್ಯಾಪುರದ ದಾರಿ ತೋರಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಬೇಡರಸನು ಅನಂತಮತ್ತಿಯ ಮೊಜೆ ಮಾಡಿ ದಾರಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತಮತ್ತಿಯಳು ಆ ಉರಿನ ಬಸದಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಮೇಚ್ಚಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಯೊಬ್ಬನು ಅವಳನ್ನು ಮಗಳಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಅವರ ಅಪ್ಪರೆಯ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಇಷ್ಟೆಯಿಂದ ಸಾವಿರ ಹೊನ್ನಿಗೆ ಅವಳನ್ನು ಕುಂಟಿನೆಯಳಿಗೆ ಮಾರುತ್ತಾಳೆ. ಕುಂಟಿನೆಯಳು ತಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆಯದಿದ್ದಾಗ ಅವಳನ್ನು ರಾಜನಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ರಾಜನು ಬಲತ್ವಾರಗೊಳಿಸುವ ಮನ್ನ ನಗರ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತಮತ್ತಿ ರಾಜನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಧರ್ಮದಿಂದ ಇರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಸದಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮರುದಿನ ಮಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮಗಳನ್ನು ಕಂಡು ತಂದೆ-ತಾಯಿಗೆ ಮಹದಾನಂದವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳಿಗೆ ಬಂದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ನೀನು ಪುಣ್ಯವಂತೆ ಎಂದು ಮಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅವಳ ಮದುವೆ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಇದೇನು ಸಂಭ್ರಮವೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಇದು ನಿನ್ನ ಮದುವೆಗಾಗಿ ಎಂದಾಗ ಏಕೆ ಅಪ್ಪಾಜೀ ನೀವೆ ನನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತ ಹೊಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ಮರೆತಿರುವಿರಾ. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಲ್ಲಿ ಸುವಿವಿದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಪರಿ-ಪರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಹೇಳಿದರೂ ಜ್ಯೋಸನನ್ನಾಸಿನಿ ದೀಕ್ಷೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಕೆಲವು ಜನ್ಮಗಳು ಕಳೆದನಂತರ ಪುರುಷನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ.^೨

ಇದೇರಿತಿ ಅನೇಕ ಮಹಿಳಾರಥಗಳ ಕಥೆ ಮರಾಠಾಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ವರ್ತಮಾನದ ಸ್ತೋಯರೂ ತಮ್ಮನ್ನು ದೃಷ್ಯ ಶೀಲ, ವಿದ್ವತ್ತ, ಜಾಣತನ-ವಿವೇಕ, ಸೇವೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸಬಲೀಕರಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇದೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ

ರವಿದೇವಿಯಕ್ಕೆ, ರಾಣಿ ಮಲ್ಲಿಕಬ್ಬಿ, ಅತ್ಯಿಮಬ್ಬಿ, ರಾಣಿ ವಿಟ್ಲಾದೇವಿ, ಮಹಾರಾಣಿ ರಂಭಾ, ಕವಿಯತ್ತಿ ಕಂತಿ (ಜೈನ ಸನ್ಯಾಸಿನೀ), ಘನವಿದುಷಿ ಕವಿಯತ್ತಿ ನಾಗಲದೇವಿ, ವಿದುಷಿ ಪಂಪಾದೇವಿ, ಕವಿಯತ್ತಿ ರಾಣಿ ಬನದಂಬಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಮಹಿಳಾರತ್ನಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ ರಚಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಈ ಮೂಲಕ ಇವರುಗಳು ಸಬಲೀಕರಣಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ದಾನಚಿಂತಾಮನೆ ಅತ್ಯಿಮಬ್ಬಿ

೧೦ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಾಳಿಬೆಳಗಿದ ಇವಳು ದಾನ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಕರ್ಣನಂತೆ ಎತ್ತಿದ್ದಕ್ಕೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದಾನಚಿಂತಾಮನೆಯಾದಳು.^೫ ಇವಳು ಸಾಧನೆಯಿಂದಾಗಿ ಚಾಲುಕ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ನಿನೇ ತೈಲಪ ಆಹಮಲ್ಲವಿನಿಂದ ಮೊಜಿತಳು ಹಾಗೂ ತೈಲಪನ ಮಗನಾದ ಸತ್ಯಾಶ್ರಯನಿಂದ ಗೌರವಿಸಿ ಮರಸ್ಯಾತಳಾಗಿದ್ದಳು. ಇವಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಹಾಕವಿ ರಸ್ಯನು ಅಜಿತಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕವಿ ಬ್ರಹ್ಮತೀವನ ಸಮಯಪರೇಕ್ಕೆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾರಾಧನೆ, ವಿಭಿನ್ನ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಯಂಡಿಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇವಳ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವಳು ಮಹಾಕವಿ ಚೋನ್ನನಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿ, ಆತನಿಂದ ಶಾಂತಿನಾಥಪುರಾಣ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದರ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಪ್ರತಿ ಮಾಡಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಆಚಾರ್ಯ ಅಜಿತಸೇನ ಮನಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ನಾಲ್ಕು ಸಂಘಕ್ಕೆ ದಾನ ಮಾಡಿದಳು. ವಿಭಿನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರಭಂಡಾರಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿದಳು.^೬ ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೬೫ರಲ್ಲಿ ರಸ್ಯನು ಅಜಿತತೀರ್ಥಾಂಕರಪುರಾಣತಿಲಕಂ ಚಂಪಾಕಾವೃವಹನ್ನು ಅತ್ಯಿಮಬ್ಬಿಗಾಗಿ ರಚಿಸಿದ್ದನು.^೭ ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಿಮಬ್ಬಿಯ ಐರಾವತ ಕುಂಭಾರೋಹನೀ ಉತ್ಸವ ಮಾಡಿಸಿ ಗೌರವಿಸಿದಳು. ನವರತ್ನಪ್ರತಿಮೆಗಳೊಂದಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದಳು.

ಶಾಸ್ತ್ರೋದ್ಧಾರಕ ರವಿದೇವಿ

ರವಿದೇವಿಯಕ್ಕಳು ತೈಲಪದೇಶದ ವಿದುಷಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಇವಳು ವಣಿಕಶೈಷಿ ಚಾಮುಂಡರಾಯನ ಸತಿ. ಇವಳು ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ದೇವಮತಿ. ಇವಳು ಶ್ರುತಪಂಚಮಿವ್ರತದ ಉದ್ಯಾಪನದಂದು ಗ್ರಂಥಾದಿರಾಜ ಧರಲಾಶಾಸ್ತರ ಎರಡು ಸಾವಿರ ಪ್ರತಿ ಮಾಡಿಸಿ, ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧೧೮ರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗುರುಗಳಾದ ಆಚಾರ್ಯ ಶುಭಚಂದ್ರ ಸಿದ್ಧಾಂತದೇವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ನಾಲ್ಕು ಸಂಘಕ್ಕೆ ದಾನ ಮಾಡಿದಳು.^೮

ರಾಣಿ ಮಲ್ಲಿಕಬ್ಬಿ

ರಾಣಿ ಮಲ್ಲಿಕಬ್ಬಿಯು ರಾಜಾ ಶಾಂತಿಸೇನನ ರಾಣಿ. ಇವಳು ಮಹಾಧರಲ್ಲಾ ಗ್ರಂಥದ ಎರಡುಸಾವಿರ ಪ್ರತಿ ಮಾಡಿಸಿ ತನ್ನ ಗುರುಗಳಾದ ಆಚಾರ್ಯ ಮಾಘನಂದಿ ಮನಿಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ನಾಲ್ಕು ಸಂಘಕ್ಕೆ ದಾನ ಮಾಡಿದಳು.^೯

ಮಹಾರಾಣಿ ಚೆನ್ನಬ್ಬಿರಾದೇವಿ

ಮಹಾರಾಣಿ ಚೆನ್ನಬ್ಬಿರಾದೇವಿಯು ಗೇರೆಸೊಪ್ಪೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ರಾಣಿಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು. ಇವಳು ಆಸ್ಥಾನಕವಿ ವರ್ಧಮಾನ ಮಹಾಕವಿಯಿಂದ ದಶಭಕ್ತುದಿಮಹಾಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿ ದಾನ ಮಾಡಿದಳು. ಅನೇಕ ಶಾಸನಗಳನ್ನೂ ಕೆತ್ತಿಸಿದಳು.^{೧೦}

ರಾಣಿ ವಿಟ್ಲಾದೇವಿ

ರಾಣಿ ವಿಟ್ಲಾದೇವಿ ತುಳುದೇಶದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿರುವ ಬಂಗವಾಡಿಯ ಬಂಗವಂಶದ ರಾಜಪುತ್ರಿ. ಮಹಾರಾಣಿ ವಿಟ್ಲಾದೇವಿಯ ಘನವಿಧುಷಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ವಿಟ್ಲಾಮಹಾದೇವಿ ಎಂಬುದು ಇವಳ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು. ಇವಳ ಮತ್ತು ಕಾಮಿರಾಯ ಏರ ನರಸಿಂಹ ಬಂಗನರೇಂದ್ರ, ಆಚಾರ್ಯ ಅಜಿತಸೇನ ಮುನಿಗಳು ಇವಳ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಇವಳಿಗಾಗಿ ಶೃಂಗಾರಮಂಜರಿ ಮತ್ತು ಅಲಂಕಾರಚಿಂತಾಮಣಿ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರು. ಅನಂತರ ವಿಜಯವಣಿ ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇವಳಿಗಾಗಿ ಶೃಂಗಾರಾಣವಚಂದ್ರಿಕಾ ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದರು.^೯

ಮೇಲ್ಮಿಂಡವರು ತಾನು ಮತ್ತು ಅನ್ವರಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃಷಿಯ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮೋಷಿಸಿ, ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರಾವಕಿ ಪಂಪಾದೇವಿ

ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆ ಪಂಪಾದೇವಿ ಕದಂಬ ರಾಣಿಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು. ಇವಳು ಇನೇ ತೈಲಪ ಚಾಲುಕ್ಯನ ರಾಜಕುಮಾರಿ. ಇವಳು ಸ್ವಯಂ ವಿಧುಷಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಇವಳು ಅಪ್ಪಣಿಧಾರ್ಚನ ಮಹಾಭಿಷೇಕ ಮತ್ತು ಚತುರ್ಭಕ್ತಿ ಎಂಬೆರಡು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡದ ಅನೇಕ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಪ್ರತಿಲಿಪಿ ಮಾಡಿಸಿ, ಶಾಸ್ತರಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಇವಳು ಲೇಖಕಿ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಮೋಷಕಿ, ಸಂರಕ್ಷಕಿಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಳು. ಆಚಾರ್ಯ ಅಜಿತಸೇನ ವಾಧೀಭಸಿಂಹ ಮುನಿಗಳು ಇವಳ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದರು.^{೧೦}

ಘನವಿದುಷಿ ನಾಗಲದೇವಿ

ನಾಗಲದೇವಿ ಗೇರಸೋಪ್ಪೆಯ ರಾಣಿಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು. ಇವಳು ಘನವಿದುಷಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಇವಳು ಸ್ವಯಂ ಕನ್ನಡ ಚಂಪಾಕಾವೃತ್ಯಲಿಯಲ್ಲಿ ಮೋಡಶಭಾವನಾಕಾವ್ಯ ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ವೃತ್ತಿಷ್ಟೇವೇ ಸರಿ.^{೧೧}

ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ವಿಧುಷಿಯರು ತಾವೇ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆ ಮಾಡಿ, ವಿದ್ವಾಂಸೇತ್ವದಲ್ಲಿ ಮೈಲುಗಲ್ಲು ಸಾಫಿಸಿ, ಸಬಲೀಕರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

ರಾಜನಿತಿಯಲ್ಲಿ*

ಮಹಾರಾಣಿ ಚೆನ್ನಿಬ್ಬಿರಾದೇವಿ, ರಾಣಿ ಕಾಲಲದೇವಿ, ರಾಣಿ ಭೃತ್ಯವಾಂಭಾ ಮುಂತಾದ ಸ್ತೀರತ್ವಗಳು ವಿಭಿನ್ನ ಸ್ತೀರತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಮರುಷನ ಸರಿಸಮಾನವಾದ ಅರ್ಥವ, ಬಿರಸ್ತರಣೀಯ, ಶಾಖನಿಯ ಹೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಜೈನಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಇತಿಹಾಸ, ಧರ್ಮ-ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ನಾರಿಗೆ ಸಹಕಾರ-ಗೌರವ ನೀಡುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ನಾರಿ ಆದರ್ಶಮಹಿಳೆ, ಸ್ತೀರತ್ವ, ದ್ಯುವರ್ತಕೆ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗೊಂಡು ವಿಶ್ವಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಭಾಜನಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂದು ಮಹಿಳಾಸಬಲೀಕರಣದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ

ಪಾಶಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಯುವರ್ಜೀಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಲು ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ವ್ಯಕ್ತಿ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮಕ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ, ಮೋಲಿಸ, ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಗುರುಗಳಿಂದರೆ ಕೇವಲ ಮಹಿಳೆ. ಈ ಮಹಿಳಾರತ್ನವೇ ಅಧೋಗತಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಏಳಿಗಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ನವಭಾರತವನ್ನು ಸಭ್ಯಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಏಕೆಂದರೆ ತಾಯಿ ಎಂದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ ? ಹೆಚ್ಚಿ ಎಂದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಮೋಹವಿಲ್ಲ. ಗಲ್ರಫ್‌ಪ್ರೈಂಡ್ ಎಂದರೆ ಯಾರಿಗೆ ಆಕಷಣೆ ಇಲ್ಲ. ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಾರಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ವಿನಾಶದ ಮೌಸಳೆಯ ಬಾಯಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯಳು, ಸಮರ್ಥಳು ಮತ್ತು ಸಾಕಾರಮೂರ್ತಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ, ಆಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಮತ್ತು ಆಗುವಳು.

ಇಂದು ಹಣ, ಅಧಿಕಾರ, ಪಾಶಾತ್ಯ ಕುಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭೌತಿಕ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತೋಶ್ರೀ ರತ್ನಮೃಹಗ್ರಹ, ಸಮಾಜ ಉದ್ಘಾರಕರು, ದಾನಿಗಳು, ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರು, ಬಡವರಬಂಧು. ಇವರು ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿ ಪದ್ಧತ್ಯಾಂಕಣ, ಪದ್ಧತಿಭೂಷಣ ರಾಜಷ್ಟ್ರ, ಏಷಿಯಾಬಿಂದದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾಯಕ ಪ್ರಶಸ್ತಿಪುರಸ್ಕರಣಾಗಿರುವ ಡಾ. ವೀರೇಂದ್ರ ಹೆಗ್ಡೆಯವರ ಮಾತೋಶ್ರೀಯವರಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ರತ್ನಮೃಹಗ್ರಹವರು, ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ ಧರ್ಮಸ್ಥಳ, ಮೈಸೂರಿನ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮಾಜಿವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ ಆಗಿರುವ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ನಾಡೋಜ ಹೆಚ್. ಕಮಲಾ ಹಂಪನಾ, ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳು, ನಿವೃತ್ತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಜ್ಯೇಂಧ್ರಾಸ್ತ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಮಾಜಿವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ ಆಗಿರುವ ಕೊಡಿಗಿನವರಾದ ಹೆಚ್. ಪದ್ಮಾಂಶ್ವಿರ್, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಹಾಗೂ ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಮೈಸೂರು. ನಿವೃತ್ತ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಜ್ಯೇಂಧ್ರಾಸ್ತ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು ಹಾಗೂ ಕನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳಾ ಸನಾತ್ಸು ಕುಲಪತಿಗಳು, ಬೆಂಗಳೂರು. ಹೆಚ್, ಮಲ್ಲಿಕಾ ಘಂಟಿ, ಹಂಪಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಮಾನ್ಯ ಕುಲಸಚಿವರು, ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಹಾಗೂ ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳು. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಶ್ರೀಮತಿ ಕೆಶಲ್ಯಾ ಧರ್ಮಾಂದ್ರ, ಮೈಸೂರಿನ ಡಾ. ಸರಸ್ವತಿ ವಿಜಯಕುಮಾರ್, ಶ್ರೀಮತಿ ಶೀಲಾ ಅನಂತರಾಜು, ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ದಿಗಂಬರ ಜ್ಯೇಂದ್ರಾಂಬಾ ಮಹಿಳಾ ಸಮಾಜ, ಮೈಸೂರು, ಡಾ. ಎಂ.ಎಸ್. ಪದ್ಮಾ, ಡಾ. ಶಶಿರೇಶ್ವಾ ಬಿ.ಎಲ್. ಮುಂತಾದವರು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಾವಿರಾರು ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜನೈತಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆಡಳಿತ ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಬಲೀಕರಣಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಬಲೀಕರಣಗೊಳ್ಳುವುದು ಭಾತ ಮತ್ತು ವರ್ತಮಾನಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವಪೂರ್ವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಹಿಳೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಬೆನ್ನೆಲುಬು, ಆಧಾರ, ಮೂಲ ಆಗಿದ್ದಾರೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ರಾಜಮನೆತನದ ಮಹಿಳಾರತ್ನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತ ಮಹಿಳಾರತ್ನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಬಲೀಕರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇವರು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೆನಿಮ್ಮಂತಹ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಡಕುಬಂಬದಿಂದ ಬಂದ ಗ್ರಾಮದವರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇವರು ತಮ್ಮ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನ, ಬುದ್ಧಿ, ತಾಳ್ಳು, ಜಾಣಕ್ಕೆ, ವಿದ್ಯಾರಾಧನೆ, ಆದರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿಕ್ಕೆ ಸಾಧನೆ, ಧ್ಯೇಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಗುಣವೈಶಿಷ್ಟಗಳಿಂದ

ಮುಂದೆ ಬಂದು ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿ ಸಬಲೀಕರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು. ಇವರ ಹಾಗೆ ನಾಡಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಹಿಳೆಯೂ ರತ್ನಪೇ. ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವ ಸ್ವಷ್ಟಿತ್ವವೆಂಬ ಜ್ಞಲ್ಲಿರೇ-ಸ್ವರ್ವಕಾರ-ಗುರು-ಸಹಾಯಕ-ಉತ್ತಾನಕ-ಉದ್ದಾರಕರು ಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾರಿ ದೇಶದ ಮಹೋನ್ನತ ಪದವಿ-ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ನವ್ಯಭಾರತವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು. ವಿಶೇಷ ಮತ್ತು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಗಮನಾರ್ಥ ಸಂಗತಿಯಿಂದರೆ ಆಕರ್ಷಕಶ್ಯಂಗಾರ, ಬಿಗಿ-ಅರೆಬಟ್ಟೆ ಶೀಲಕ್ಕೆ ಚ್ಯಾಟಿ ತರುತ್ತದೆ. ವಸ್ತ್ರವೂ ಶೀಲದ ಅಭಿನ್ನಾಂಗವಾಗಿದೆ. ಕಾಮವಾಸನೆಯ ವೃದ್ಧಿ, ಶಮನ, ನಿಯಂತ್ರಣಗಳಲ್ಲಿ ನಾರಿಯೇ ಪ್ರಮುಖಿಕಾರಣಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ನಾರಿಯ ಹೋಣಗಾರಿಕೆ ಮರುಷನದಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಿಳೆ ತನ್ನ ದೈವತ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು, ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ಮರುಷರು ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ತನ್ನಂತೆ ಭಾವಿಸಿದಾಗಲೇ ಅವರಿಗೆ ಗೌರವಾದರಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯ. ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ಮಹಿಳೆಯಿಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡಿ, ಅವಳೂ ಒಂದು ನಿಮ್ಮ ಗುರು, ತಾಯಿ, ಸಹೋದರಿ ಹಾಗೂ ಮಗಳು ಎಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ಅಷ್ಟೇಲ್ಲ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಒಂದು ದೈವತ್ಯಕ್ಕಿ ಎಂದು ನಂಬಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಭಾರತೀಯ ಪ್ರಾಚ್ಯ ಜ್ಯೇಂದ್ರ, ವ್ಯೇದಿಕ, ಬೊಧ್ವ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯಮಹಿಳೆಯು ಕೂಪಾಂಡಿನಿದೇವಿ, ಪದ್ಮಾವತಿದೇವಿ, ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಾಲಿನಿದೇವಿ ಮುಂತಾದ ಅಸಂಖ್ಯೆ ದೇವಿಯರಾಗಿ ಇಂದು ಸ್ವರ್ಗ-ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಅಧಿಕವೇನು ಹೇಳುವುದು, ಎಷ್ಟು ಹೇಳುವುದು ಮಹಿಳೆ ಸ್ವಯಂ ಒಬ್ಬ ಪರಮಾತ್ಮಾರೂಪದ ಆತ್ಮಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುವುದು ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿವಾಗಿದೆ. ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುವಾಗಿ, ಭೂಕಂಪ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಕೋಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಜೀವವನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುವುದು ಪರಮಾತ್ಮನ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿವಾಗುತ್ತದೆ ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು :

೧. ಪ್ರಮುಖ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಮರುಷ ಜೀರ ಮಹಿಲಾಪ, ಲೇ. - ಡಾ. ಜೋತಿಪ್ರಸಾದ ಜ್ಯೇಂದ್ರ.. ಭಾರತೀಯ ಜ್ಞಾನಪೀಠ, ೨೦೦೦, ಮಟ-೨೩
೨. ನಿವಾರಣ ಸ್ವರೂಪಂಚಕೆ, ಸಂ. - ಡಾ. ಬಿ. ಎಸ್. ಕುಲಕರ್ನಿ, ಜ್ಯೇಂದ್ರಾಜ್ಯಯದಲ್ಲಿ ಅನಂತಮತಿ ಲೇ.-ಶ್ರೀಮತಿ ಕೌಶಲ್ಯ ಧರ್ಮೇಂದ್ರ, ಮಟ-೧೪೨-೧೫೯, ಮಹಾರ್ಮ ಮಂಡಳ, ಗರಗ, ೧೯೨೫
೩. ಪ್ರಮುಖ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಮರುಷ ಜೀರ ಮಹಿಲಾಪ ಮಟ-೧೫೪
೪. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ವೀರ ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಮಹಿಳೆಯರು, ಮಟ-೪೦, ೧೯೯೮, ಲೇ.- ಕುಂ. ಬಾ. ಸದಾಶಿವಪ್ಪ
೫. ಗ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ವೀರ ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಮಹಿಳೆಯರು, ಮಟ-೪೦, ೧೯೯೮
೬. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಜಾಶಯ, ಮಟ-೧೧, ಪ್ರ. ಸಂ.- ಡಾ. ವಿ. ರಂಗಸ್ವಾಮಿ. ಲೇ.- ಡಾ. ಎ.ಆರ್.
- ಮದನಕುಮಾರ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗ, ಕನಾರ್ಚಕರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ತಿ, ಮೈಸೂರು ೨೦೧೦
೭. ಗ. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ವೀರ ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಮಹಿಳೆಯರು, ಮಟ-೨೯, ೧೯೯೮, ಲೇ.- ಕುಂ. ಬಾ. ಸದಾಶಿವಪ್ಪ

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

೨. ಪ್ರಮುಖ ಇತಿಹಾಸಿಕ ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಮರುಷ ಜೀರ ಮಹಿಲಾವ ಪುಟ-೨೬೦
೩. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಜಾಶ್ರಯ
೨೮. ಪ್ರಮುಖ ಇತಿಹಾಸಿಕ ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಮರುಷ ಜೀರ ಮಹಿಲಾವ
೯. ಅದೇ
೧೦. ಪ್ರಮುಖ ಇತಿಹಾಸಿಕ ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಮರುಷ ಜೀರ ಮಹಿಲಾವ, ಪುಟ-೨೦೯
೧೧. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೯೬
೧೨. ಮೋಡಶಭಾವನಾಕಾವ್ಯ, ಸಂ. ಡಾ॥ ಕಮಲಾ ಹಂಪನಾ, ಕವಿ - ಕೃತಿ ಬಗೆಗೆ, ಪುಟ ೧೯೬
೧೩. ರ. ಪ್ರಮುಖ ಇತಿಹಾಸಿಕ ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಮರುಷ ಜೀರ ಮಹಿಲಾವ
೨. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಜಾಶ್ರಯ
೩. ನಿವಾರಣ ಸ್ಕೂಲಸಂಚಿಕೆ, ಸಂ. - ಡಾ. ಬಿ.ಎಸ್. ಕುಲಕರ್ನಿಂ, ಜ್ಯೇಂದ್ರವಾಜ್ಯಯದಲ್ಲಿ ಅನಂತಮತಿ
ಲೇ. ಶ್ರೀಮತಿ ಕೌಶಲ್ಯ ಧರಕೇಂದ್ರ, ಮಹಾರಾಜೆ ಮಂಡಳ, ಗರಗ, ೧೯೬೫
೪. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ವೀರ ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಮಹಿಳೆಯರು,

ಡಾ. ಶಾಂತಿಸಾಗರ ಶಿರಹಟ್ಟಿ

ಅತಿಥಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು,
ಜ್ಯೇಂದ್ರಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ,
ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು.

Mob - ೯೯೬೦೬೦೬೧೦೫

e-mail - drshantisagarshastry@gmail.com

ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸರ್ಕಾರ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

೭. ಬಹಳಿನವರ ಪರಿವರ್ತನಾತ್ಮಕ ಮನೋಧರ್ಮ ಅಂದು-ಇಂದು-ಮುಂದು

– ಮಲ್ಲಿಕಾಜ್ಞನ ಎಚ್.ಎಂ.

ಭಾರತ ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳ ತವರೂರು, ವಿವಿಧ, ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಭಾಷೆ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಿನ್ನತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಮುದ್ಧಿಯ ನಾಡು. ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ತನ್ನದೇಯಾದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ, ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವವಾದ ಹೆಸರು. ಶ್ರೀಮಂತ ಇತಿಹಾಸದ ಒಳಗೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ನೊಂದು ನಲುಗಿದ ಕಥೆಯೂ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂಶೋಧಕರು, ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಮತ್ತು ಶಾಸನಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಜೀವನದ ಕಷ್ಟಪೋಟಲೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮೇಲ್ಗೊದವರ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧ, ಮಹಾವೀರ ಮುಂತಾದವರಲ್ಲರೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರಾದರೂ ಅದು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಕೈಗೂಡಲಿಲ್ಲ. ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಒಂದು ನಾಡನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪರಿವರ್ತಿಸಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಕ್ಯಾಹಾಕಿದವರು ಬಸವಣ್ಣನವರು. “ಕೊಟ್ಟ ಕುದುರೆಯನೇರಲರಿಯದೇ ಮತ್ತೊಂದು ಕುದುರೆಯ ಬಯಸುವವರು ವೀರರೂ ಅಲ್ಲ, ಧೀರರೂ ಅಲ್ಲ”^{೧೦} ಎಂದು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳು ಸಾಧಿಸಲಾರದವರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದವೆಂಬಂತೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕೊಟ್ಟಪುದುರೆಯನೇರಿ ಜೀವನ ಸಾರ್ಥಕ ಪಥದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದವರು, ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮಾಂದಿಗೆ ಶರಣ ಸಮಾಹವನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದಿವರು.

ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಪರಂಪರೆಯಿರುವ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಮಾನವೀಯ ಧರ್ಮ ಎಷ್ಟು ಮಣಿಗೆ ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಸರ್ವರ ಅಭ್ಯಾಸದಯಕ್ಕೆ ದುಡಿದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಲೇಖಿಸಬೇಕು. ‘ಸರ್ವೇಜನ ಸುಖಿನೋ ಭವಂತು, ಸರ್ವ ಲಿಲ್ಲಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮ’ ಎಂಬಂತಹ ಕೆಲವು ಉತ್ತಿಗಳಂತೆ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಜೀವನ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಜಾತುರ್ವಾಣ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದು ಅಂತ್ಯಜರೆಂಬ ವರ್ಗವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿ ಶಾದ್ವಾದಿಗಳಿಗೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನದ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅಸ್ತ್ರ್ಯರು ಚಲಿಸುವ ಸೃಜನಗಳಿಂದು ಆಚಾರ್ಯರು ಭಾಷ್ಯ ಬರೆದರು. ವೇದವನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಅಂತ್ಯಜ ಕದ್ವಾಲಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅವನ ಕಿವಿಗೆ ಕಾದ ಸೀಸವನ್ನು ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಲಿತುಬಿಟ್ಟರೆ ಅವನ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಸೀಳುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ವರ್ಗ, ವರ್ಣ, ಜಾತಿ, ಕಾರ್ಯಕ, ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಒಡ್ಡುಪುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾದ ಕೆಲಸವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೌದ್ಧ, ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಧರ್ಮಗಳು ವೈದಿಕ ಧರ್ಮದ ವಿರುದ್ಧ ತಿರುಗಿ ಬಿದ್ದರೂ ನಂತರದಲ್ಲಿ ವೈದಿಕತೆಯ ಭಾಯೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ತಟಸ್ಥವಾದವು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೈದಿಕತೆಯ ದೌಜನ್ಯವನ್ನು ಸಾರಾಸಗಟಾಗಿ ತಿರಸ್ತಿರಸಿ. ಸವಾಲಾಗಿ ನಿಂತದ್ದು ಬಸವಣ್ಣನವರ ನೇತ್ಯಕ್ಕದ ಶರಣ ಚಳುವಳಿ. ಪರಿವರ್ತನೆ ಎಂಬುದು ನಿಷಂಟಿಸಲ್ಲಿ ಅರ್ಥ ಹುಡುಕಿದಷ್ಟು ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಅದನ್ನು

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕಿಳಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅಗಾಧವಾದ ಜ್ಯೇತನ್ಯಶಕ್ತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿತ್ತು ಆ ಜೇತನ ಶಕ್ತಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಂಕಲ್ಪದಲ್ಲಿತ್ತು. ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಸಮಾಜವನ್ನು ತೀರ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಗಮನಿಸಿ, ಉಳ್ಳವರ ದೊಜ್ಞನ್ಯಗಳು, ಅವರು ಜನರನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿ, ಇವೆಲ್ಲ ಗಾಧವಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಚಿಂತನೆಗೆ ಒಳಗೊಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಮನದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿದ ಸಣ್ಣ ಕಿಡಿಯು ಕ್ರಾಂತಿಚೋರಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ವಚನಚಳುವಳಿ ವಿಶ್ವಮಾನ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿತು.

ಬಸವಣ್ಣನವರು ರಾಜಸತ್ಯೇಯಲ್ಲಿದ್ದಕೊಂಡೆ ಸಮಾಜೋಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಕೃಗೊಂಡ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳಿಂದರೆ.

- ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ
- ಜಾತ್ಯೇತತೆ
- ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾನತೆ
- ದಾಸೋಹ/ಪ್ರಸಾದ
- ಅಂತರಾಂತಿಕ ವಿವಾಹ
- ದೇಹವೇ ದೇವಾಲಯ
- ಅಂತರಂಗ-ಬಹಿರಂಗ ಶುದ್ಧಿ
- ಮೂರ್ಧತೆಯ ಅಳಿಸಿ ವೈಚಾರಿಕತೆ ಬಿತ್ತನೆ
- ಶರಣ ಧರ್ಮ

ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

ಅನುಭವ ಮಂಟಪವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಮಪ್ರಭುಗಳನ್ನು ಅದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಮುದಾಯದ ಜನರನ್ನು ತಂದಿರಿಸಿ, ಪ್ರತಿಯೋವರ್‌ರೂ ತಮ್ಮ ಮನದಿಂಗಿತವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಎಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಜನ್ಮಬಸವಣ್ಣನವರಿಂದ ಲಿಂಗದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡಿಸಿ, ಶರಣ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮಟ್ಟಿಹಾಕಿದರು. ಪ್ರತಿಯೋವರ್‌ರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಯಟ್ಟಿನ ಕೇಳಿರಮೆಯನ್ನು ಮರೆಸಿ, ಅವರ ಮೂರ್ಧಿಕರಿಂದ ಬಂದ ಕಾರ್ಯಕರನ್ನು ಮೌತಾಪ್ತಿ ಮುನ್ನಡೆಸಿದರು. ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರತಿಯೋವರ್‌ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತನಾಗದೆ, ಸಾಫಲಂಬಿ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು ಎಂಬ ಆರ್ಥಿಕ ಭದ್ರತೆಯ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಎಂಟುನಾರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಬೋಧಿಸಿ ಆರ್ಥಿಕ ತಜ್ಞರೆನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇದರಿಂದ ನೂರ್ಯವತ್ತಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿದ ಕಾರ್ಯಕರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದ ಸಾವಿರಾರು ವಚನಕಾರರು ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಹಡಪದ ಅಪ್ಪಣಿ, ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ, ಮಾದಾರ ಚನ್ನಯ್ಯ, ನುಲಿಯಚಂದಯ್ಯ, ಮೇದಾರ ಕೇತಯ್ಯ, ಮೋಳಿಗೆ ಮಾರಯ್ಯ, ಆಯ್ದಕ್ಕಿ ಲಕ್ಷ್ಮಯ್ಯ, ಆಯ್ದಕ್ಕಿ ಮಾರಯ್ಯ, ಒಕ್ಕಲೀಗ ಮುದ್ದಣಿ, ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕಾರ್ಯಕರ ಮುಕ್ತಿನಾಥಯ್ಯ, ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೋವರ್‌ರೂ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕರ ಬಗೆಗಿದ್ದ ಕೇಳಿರಮೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡು

ತಮ್ಮ ಹೆಸರಿನ ಮೊದಲು ಕಾಯಕದ ಹೆಸರನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ‘ಕಾಯಕವೇ ಕ್ಯಾಲಾಸ’ ಎಂಬ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಉತ್ತರಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆಯಿತನ್ನಬೇಕು. ಭಾಪು ಲದ್ದೆಯ ಸೋಮು ಎಂಬ ವಚನಕಾರ ತನ್ನ ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಾಯಕ ಕುರಿತು

“ಇವ ಕಾಯಕವಾದಕ್ಕೂ ಸ್ತುಕಾಯಕವ ಮಾಡಿ
ಗುರು, ಅಂಗ, ಜಂಗಮದ ಮುಂದಿಟ್ಟು
ಹಕ್ಕಿದ್ದು ಹಾರ್ಷಿಸಿ, ಖಿಕ್ಕಿದ ಕ್ಯಾನೊಂಡು
ವಾಜಿದಿ ಬಂದಡೆ ನರಕು, ಬೇನೆ ಬಂದಡೆ ಒರಲು
ಇವ ಹೊಳದಡೆ ನಾಯಿ, ಇದಕ್ಕೂ ದೇವರ ಹಂಗೇರೆ ಭಾಪುಲದ್ದೀಯ ಸೋಮೂ”^{೨೯}

ಎಂದು ಕಾಯಕದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿರತೆಯ ಮೂಲಾಂಶ ಕಾಯಕ ಎಂಬುದು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಒಮ್ಮೆವ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಜಾತ್ಯತೀತತೆ

ಬಸವಣ್ಣನವರು ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೋಳಗೆ ಸಿಲುಕಿ ನಲುಗಿ ಜೀವನವನ್ನೇ ಪಾಪಮಯವೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಜನರ ಬದುಕಿಗೆ ಆಶಾಕಿರಣವಾಗಿ; ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಶೋಷಣೆಗೆ ಅಲ್ಲವಿರಾಮವನ್ನಿಟ್ಟರು. ಶರಣರು ಮರ ಕಟ್ಟಲಿಲ್ಲ, ಗುಡಿ ಕಟ್ಟಲಿಲ್ಲ ಸಿರಿಗರ ಬಡಿದವರ ಎಚ್ಚರಿಸಿ ಎಲ್ಲರ ಹುಟ್ಟಿನ ಮೂಲ ಹೊಲೆತನ ಎಂದುಧರಿಸಿ ಮನಸ್ಸುಗಳ ತಟ್ಟಿದರು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಶ್ರೀತಿಸಿದರು. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಉತ್ತಮಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನೆಂಬ ಕಷ್ಟತನದ ಹೊರೆಯ ಹೊರಿಸದಿರಿಯ್ಯ ಎಂದು ತಮ್ಮ ಹುಟ್ಟಿನ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಅಳಿದುಕೊಂಡು, ಇವನಾರವನೆಂದನೆನಿಸದೇ ಇವನಮ್ಮೆವನೆಂದನೆನಿಸಯ್ಯ ಎಂಬ ಧೈನ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ತಳ ಸಮುದಾಯದವರೊಡನೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು; ಚನ್ನಯ್ಯನ ಮನೆಯ ದಾಸನ ಮಗನು ಕಕ್ಷಿಯ್ಯನ ಮನೆಯ ದಾಸಿಯ ಮಗಳು ಇವರಿಬ್ಬರ ಸಂಗದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನು ನಾನು ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವರ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ, ದಾಸಿ ಮತ್ತನಾಗಲೀ, ವೇಶ್ಯಾ ಮತ್ತನಾಗಲೀ, ಶಿವರೀಕ್ಷಯಾದ ಬಳಿಕ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನೆಂದು ವಂದಿಸಿ ಪಾದೋದಕ ಪ್ರಸಾದವ ಕೊಂಬುದೇ ಯೋಗ್ಯ ಎಂದು ಸರ್ವರನ್ನು ಸಮಾನ ಭಾವದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ತ್ರೀ ಸಮಾನತೆ

ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಪುರುಷ ಸಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣಲ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲ ಎಂಬಂತಹ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಲಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ವಚನ ಚಳುವಳಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದ ವಿವಿಧ ಕಾಯಕವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶರಣೆಯರನ್ನಾಗಿಸಿ, ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಷ್ಟೇ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡಿ ಅವಳ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ನೆಲೆ-ಬೆಲೆ ಎರಡನ್ನೂ ಶರಣಾಥಮರ ಒದಗಿಸಿತೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಚನಕಾರ ಎನ್ನಿಸಿದ ಜೀಡರ ದಾಸಿಮಯ್ಯನು ಹೇಳು-ಗಂಡಿನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಬಗೆಗೆ ಈ ಒಂದು ವಚನದ ಮೂಲಕ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಾರೆ.

“ಮೊರೆ ಮುಡಿ ಬಂದರೆ ಹೆಚ್ಚೆಂಬರು
ಗಂಡ್ರೆ ಮಿಂಸೆ ಬಂದರೆ ಗಂಡೆಂಬರು
ನಡುವೆ ಸುಳವಾತ್ತೆ
ಹೆಣ್ಣು ಅಲ್ಲ, ಗಂಡೂ ಅಲ್ಲ ಕಾಣಾ ರಾಮನಾಥ”*

ವೈದಿಕ, ಜ್ಯೇಂದ್ರ, ಬೌದ್ಧ ಮತಗಳು ಸ್ತೀಯರು ಪುರುಷರಷ್ಟೇ ಸಮಾನರು ಎಂಬುದನ್ನು ಒಮ್ಮೆಪುದಿಲ್ಲ, ಶತಮಾನದಿಂದ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಿದ್ದ ಮಹಿಳೆಯು ಸಾಫನಿಟಿಸಿ ಬಾಯಿತೆರೆದು ಮಾತನಾಡಿ ಮುಸ್ನೆಲೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಶರಣ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲ. ವೈದಿಕ ಧರ್ಮವು ಸ್ತೀಯರಿಗೆ ವೇದಾಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ, ಜನಿವಾರ ಧರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ, ಬೌದ್ಧವು ಮೋದಲು ಸ್ತೀಯರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ನಿರ್ಬಾಂಧಿಸಿತ್ತು, ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಧರ್ಮವು ಸ್ತೀ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅರ್ಹತಾಲ್ಲ. ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂದಿನ ಭವದಲ್ಲಿ ಗಂಡಾಗಿ ಜನಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ವಾದಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಇತಿಹಾಸಕಾರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ವಚನಕಾರು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದರು. ಇವಿನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಸಮಾನತೆಯಿಂದ ಕನ್ನಡದ ಮೋದಲ ಕವಯತ್ರಿ ಎಂದು ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇವರಲ್ಲದೆ, ನೀಲಾಂಬಿಕೆ, ಗಂಗಾಂಬಿಕೆ, ಆಯ್ದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದುರ್ಗಳೆ, ಸತ್ಯಕ್ಕೆ, ಸೂರ್ಯ ಸಂಕಷ್ಟ, ಗೋಗಾಂಜ್ಞ ಇನ್ನು ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ಮಹಿಳಾ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಸವಣ್ಣನವರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಅನುಭವ ಮಂಟಪ ಮುಖ್ಯ ವೇದಿಕೆಯಾಯಿತ್ತೆನ್ನಬೇಕು.

ಪ್ರಸಾದ/ದಾಸೋಹ

ಪ್ರಸಾದ ಮತ್ತು ದಾಸೋಹ ಎಂಬ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಆಹಾರದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಾರಿದವರು ಬಸವಣ್ಣನವರು. ಪ್ರತಿಯೋವನೊ ತನ್ನ ಆದಾಯದ ಮಿಗುತಾಯವನ್ನು ಗುರು-ಲೀಂಗ-ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ದಾಸೋಹ ನೀಡಿ ಸಾಧಕತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಜೊತೆಗೆ ಸಂಗ್ರಹ ತತ್ವವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಪಾರದರ್ಶಕ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲೇತ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಕಾಯಕದಿಂದಾದಿಂದ
ತನು ಮನವ ಬಳಾಸಿ ತಂಡು
ದಾಸೋಹವ ಮಾಡುವ ಪರಮ ಸಂಘತನ
ಹಾದವ ತೊರರಿಯ್ದು ಎನ್ನಾರೆ
ಅದೆಂತನೆ ಆತನ ತನು ಶುದ್ಧ ಆತನ ಮನ ಶುದ್ಧ
ಆತನ ಸಡೆ ಶುದ್ಧ ಸುಡಿಯಲ್ಲ ಹಾವನ
ಆತಂಗೆ ಉಪದೇಶವ ಮಾಡಿದಾತನೆ ಪರಮಸಂಧ್ಯಾ
ಅಂತಪ್ರ ಸಂಘತನ ಮನೆಯ ಕೃಳಾಸವೆಂದು ಹೊಕ್ಕು
ಅಂಗಾಜನೆಯ ಮಾಡುವ ಜಂಗಮವೇ ಜಾಗತ್ತಾವನ
ಇಂತಪ್ಪವರ ನಾನು ನೆರೆ ನಂಜ ನಮೋ ನಮೋ ಎಂಬಿನಯ್ಯ ಕೂಡೆಲಾಸಂಗಮದೇವ”*

ಎಂದು ದಾಸೋಹ ಶ್ರೀಯನ್ನು ನಡೆಸುವವರನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸಾದವೆಂಬ ಪಾವಿತ್ರ್ಯತೆಯ ಭಾವ ಜನರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದರೆ ಅವರು ಆಹಾರವನ್ನು ವ್ಯಧರ್ಮಾಡಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ, ಹಸಿದವರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಅರಿವಿನಿಂದ ಈ ಪದ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಭಲಬೇಕು ಶರಣಂಗೆ ಪರಧನ, ಪರಸತಿ, ಪರವಸ್ತಿ, ಪರದ್ಯವನೂಲ್ಲಿನೆಂಬ ಭಲಬೇಕು ಎಂದು ಅರುಹಿ ಮನುಷ್ಯನ ಆಸೆಗಳಿಗೆ ನಿರ್ಮಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂತರಾಂಶ ವಿವಾಹ

ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯಾಗಲು ಕಾರಣವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಅಂತರಾಂಶ ವಿವಾಹ, ಹರಳಯ್ಯನ ಮಗ, ಮಧುವರಸರ ಮಗಳಿಗೆ ಏರ್ಪಟ್ಟಿ ವಿವಾಹದಿಂದ ಸವಣೀಯರು ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ದಿಕ್ಕೆಡಿಸಿ. ಶರಣ ಪರಂಪರೆಯ ಮೇಲೆರಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ; ಶರಣರ ಅಳಿವಿಗೆ ಕಾರಣರಾದರು. ಎಂಟುನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಮಾನವರ್ಥಮ್ಯ ಸ್ವಾಪನೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿದ ಶರಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅವನತಿ ಹೊಂದುವಂತಾಯಿತು. ಇಂದಿಗೂ ಇಂತಹ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿರುವುದು ವಿಷಾದನೀಯ ಸಂಗತಿ. ಇದರ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಶರಣರೆಲ್ಲರೂ ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ಬೇರೆಡೆಗೆ ತೆರಳಬೇಕಾಯಿತು ಜೊತೆಗೆ ವಚನಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ನಾಡಿನೆಲ್ಲಿಂದ ಸಂಚರಿಸುವಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ಇದರ ಸಂಪೂರ್ಣ ನೇತ್ಯತ್ವವನ್ನು ಚನ್ನಬುಸವಣ್ಣನವರು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ದೇಹವೇ ದೇವಾಲಯ

ದೇವಾಲಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ಮೇಲ್ವಿಗ್ರಹದವರು ತಳವರ್ಗದವರಿಗೆ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ನೀಡದೆ, ದೌಜನ್ಯ ಎಸಗುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳು ಅಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನಾಚಾರದ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿದ್ದವು. ಈ ರೀತಿಯ ಅಂಶಗಳು ಜನರಲ್ಲಿ ಹತಾಶಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿತು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ “ಉಳ್ಳವರು ಶಿವಾಲಯವ ಮಾಡುವರು ನಾನೇನ ಮಾಡಲಿ ಬಡವನಯ್ಯ ಎನ್ನ ಕಾಲೇ ಕಂಬ ದೇಹವೇ ದೇಗುಲ ಶಿರ ಹೊನ್ನ ಕಳೆಶವಯ್ಯ ಸಾಫರಕ್ಕಾಳಿವುಂಟು ಜಂಗಮಕ್ಕಾಳಿವಿಲ್ಲ”^{೩೯} ಎಂಬಂತಹ ವ್ಯಾಖಾರಿಕತೆಯ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇಷಟಿಂಗ್‌ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಿ ಏಕದೇಪೋಪಾಸನೆಗೆ ಒತ್ತನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ ಜೊತೆಗೆ ದೇವರಿಗೂ ಭಕ್ತನಿಗೂ ಮಧ್ಯವರ್ತಿ ಇರಕೂಡದು ತನ್ನ ಇಷಟದೇವರ ಮಾಜಯನ್ನು ಭಕ್ತನೇ ಕ್ರೀಗೊಳ್ಳುವಂತಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ; ದೇವಾಲಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಜನರು ವಿಮುಖರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅಂತರಂಗ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಗೆ ಹಚ್ಚಿದರು.

ಅಂತರಂಗ-ಬಹಿರಂಗಶುದ್ಧಿ

ಬಸವಣ್ಣನವರು ಅಂತರಂಗ-ಬಹಿರಂಗಶುದ್ಧಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನೀಡಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ವಾಸ್ತವ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬದುಕುವ ಹಕ್ಕಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿದೆ ಅದನ್ನು ಯಾರೂ ಕೆಡಿಸಬಾರದೆಂದು ತಿಳುಹು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

“ಕೆಳಬೀಳಡ ಹೊಲಬೀಳಡ ಹುಸಿಯ ನುಡಿಯಲುಬೀಳಡ
ಮುನಿಯಬೀಳಡ ಅನ್ಯರೊ ಅಸಹ್ಯಪಡಬೀಳಡ ತನ್ನ ಬಳ್ಳಿಸಬೀಳಡ
ಇದಿರ ಹಣಯಲು ಬೀಳಡ ಇದೆ ಅಂತರಂಗಾಳುಧಿ ಇದೆ ಬಹಿರಂಗಾಳುಧಿ
ಇದೆ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವರನೋಷಣುವ ಹರಿ”^೨

ಮೇಲ್ಮೈ ಸಪ್ತಪಾತುಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು ಸಕಲರಿಗೂ ಲೇಖನ್ನೇ ಬಯಸುವವರಾಗಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ, ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಾ ತನುಮನವೆರಡೂ ಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು, ಆಚರಿಸುವ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಭೇದವಿರದೇ ಎರಡೂ ಒಂದೇಯಾಗಿರಬೇಕು ಅದೇ ಸತ್ತಿ-ಪತಿ ಧರ್ಮದ ಪ್ರತೀಕ ಎಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

“ಗಂಡ ಶಿವಾಂಗದೇವರ ಭಕ್ತ
ಹೆಂಡತಿ ಮಾರಿ ಮನಣಿಯ ಭಕ್ತ
ಗಂಡ ಕೊಂಬುದು ಹಾದೊಂದಕ ಪ್ರಸಾದ
ಹೆಂಡತಿ ಕೊಂಬುದು ಸುರೇ-ಮಾಂಸ
ಭಾಂಡ-ಭಾಜನ ಶುದ್ಧವಿಲ್ಲದವರ ಭಕ್ತ
ಹೆಂಡತ ಮುಡಿಕೆಯ ಹೊರೊ ತೊಡಿದಂತೆ
ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ”^೨

ವೃಜಾರಿಕ ಚಿಂತನೆ

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದ್ದ ಅಂಥರ್ಭೇಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು ಶರಣರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವರ್ಗ-ನರಕದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಬಗೆಗೆ ಸ್ವಷ್ಟ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿ ಶರಣರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸತ್ಯ, ಸನ್ಯಾಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಹೊಂಡೊಯ್ವಾವ ಕಾಳಜಿ ಬಸವಣ್ಣನವರದಾಗಿತ್ತು “ದೇವಲೋಕ ಮತ್ತೆ ಲೋಕವೆಂಬುದು ಬೇರಿಲ್ಲ ಕಾನೀರೋ ಸತ್ಯವ ನುಡಿವುದೇ ದೇವಲೋಕ ಮಿಥ್ಯವ ನುಡಿವುದೇ ಮತ್ತೆ ಲೋಕ”^೩ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಸ್ವರ್ಗ-ನರಕದ ಬಗೆಗೆ ಜನರಲ್ಲಿದ್ದ ತಪ್ಪ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೌಧ್ಯಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ. ಮಾರಿ, ಮಸಣಿ, ಕಾಳಿ ಹೀಗೆ ಕ್ಷುದ್ರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಪ್ರಾಣಿಬಲಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಕರ್ಮರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಜನರಲ್ಲಿ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ. ಕಲ್ಲು ದೇವರು ದೇವರಲ್ಲ, ಮಣಿ, ಮರ, ಪಂಚ ಲೋಹಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ದೇವರು ದೇವರಲ್ಲ ತನ್ನ ತಾನರಿತು ನಡೆದರೆ ತಾನೇ ದೇವರು ನೋಡ ಎಂದು ಅರುಂಡಾರೆ. “ಜಾಳಾನದ ಬಲದಿಂದ ಅಜಾಳಾನದ ಕೇಡು ನೋಡಯ್ಯಾ, ಜ್ಯೋತಿಯ ಬಲದಿಂದ ತಮಂಧದ ಕೇಡು ನೋಡಯ್ಯಾ, ಸತ್ಯದ ಬಲದಿಂದ ಅಸತ್ಯದ ಕೇಡು ನೋಡಯ್ಯಾ”^೪ ಎಂಬ ಸಾಲು ಜಾಳಾಜ್ಯೋತಿ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಕ್ಕಿರುವ ಸತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಶರಣ ಧರ್ಮ

ಮೇಲೆ ನಿರ್ವಚಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಶರಣಧರ್ಮವೆಂಬುದು ಇವನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಫಿತವಾಗಿತ್ತು. ಶರಣರು ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆಯುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಜನತೆ ಯಾವುದನ್ನು ಮನಸಾರೆ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅದು ನಿಜದಲ್ಲಿ ನೆರವೇರುವಂತೆ ಬದುಕಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಹೆಚ್ಚೆಯಿಟ್ಟು ಪ್ರಪಂಚದ ಮಾನವಕುಲಕ್ಕೆ ಮಾದರಿಯಾದರು. ಜೊತೆಗೆ ದುರ್ಜನರ ಕೆಂಗಣೀಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಶರಣಪಥವ ತುಳಿದ ಸನ್ಯಾಗ್ರಹಗಳು

ದಂಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು, ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟರು. ವ್ಯಕ್ತಿ ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಶಾಶ್ವತ ಎಂಬುದು ಸರ್ವವಿಧಿತ ಅದರಂತೆ ಬಸವಧರ್ಮದ ವಿಚಾರಗಳು ೧೦೦ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬೇಳೆದು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಯಾವ ವ್ಯೇದಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಬಸವಧರ್ಮದ ಶರಣಚಳುವಳಿ, ವಚನಚಳುವಳಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕವಾಗಿ ಜರುಗಿತೋ ಅದು ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥವಾದ ವಿಚಾರ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಸ್ತೀ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿಂದನೆಯಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ಶೋಷಣೆಯ ಸುಳಿಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಬಸವಳಿದಿದ್ದರು ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಡವರಿಗೆ, ಅಸ್ತ್ರೀರಿಗೆ, ಸ್ತೀಯರಿಗೆ ಆಸರೆಯಾಗಿ ಬೇಳೆದು ನಿಂತಿದ್ದೇ ಬಸವಣ್ಣನವರ ನೇತ್ಯತ್ವದ ವಚನ ಜರುವಳಿ. ವಿಪರ್ಯಾಸವೆಂದರೇ ಯಾವ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಶರಣರು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದರೋ ಅದನ್ನೇ ಇಂದು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅಸ್ಪೃಶೆ, ಬಹುದೇವೋಪಾಸನೆ, ಹೋಮ ಹವನಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ, ಮೌಧ್ಯಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ವಿಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಪ್ರಯೋಜಿಸಿದರೆ ಅಂದು ಜನರು ಶರಣರಾಗಿ ಸಹಕರಿಸಿದರು, ಸನಾತನತೆಯ ದುಷ್ಪರು ಅದನ್ನು ಹಾಳುಗೆಡಿದರು. ಅವರು ಬಿತ್ತಿದ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಿ ಬಂದಿದ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಮಾಜ ಸರ್ವಕಾಲಕ್ಕೂ ಆದರಣೀಯವಾದುದು. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಕಾಯಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಜಾತ್ಯತೀತತೆ, ಸ್ತೀ ಸಮಾನತೆ, ಸಹಪಂಕ್ತಿ ಭೋಜನ, ಅಂತಜಾತಿ ವಿವಾಹ, ದೇವಾಲಯ ನಿರಾಕರಣ, ದಾಸೋಹ/ಪ್ರಸಾದ, ಅಂತರಂಗ-ಬಹಿರಂಗಶುದ್ಧಿ ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ಹಲವು ಅಂಶಗಳು ಅಂದಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಸುಭಿಕ್ಷವಾದ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತಿಲ್ಲ. ಜಾಗತಿಕವಾಗಿ ಅವರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತುಲು ಸಕಲರೂ ಪ್ರಯೋಜಿಸಬೇಕಿದೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರು ಒಂದು ಜಾತಿಗೆ, ಧರ್ಮಕ್ಕೆ, ಸೀಮಿತರಾದವರಲ್ಲ ಅವರ ತತ್ವ ಸೀಮಾತೀತವಾದುದು, ಅವರದು ವಿಶ್ವಧರ್ಮ, ಮಾನವ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಅವರ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಪರಿವರ್ತನಾತ್ಮಕತೆಯ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಜಗದಗಲ ಮುಗಿಲಗಲ ಮಿಗೆಯಗಲಕ್ಕೆ ಸಾಗಿ ಆಕಾಶದೆತ್ತರಕ್ಕೇರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು :

೧. ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ ಕಲಬುಗಿರ್ : ಬಸವಯುಗದ ವಚನ ಮಹಾಸಂಪುಟ-೧ ಮ.ಸಂ ೧೪೮, ಕನ್ನಡ ಮುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಬೆಂಗಳೂರು ೨೦೧೬
೨. ಅದೇ ಮ.ಸಂ ೧೪೧
೩. ಡಾ. ಟಿ.ಆರ್. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ : ವಚನಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಯಾಮಗಳು ಮ.ಸಂ ೨೫, ಸಿವಿಜಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಷನ್ಸ್ ಬೆಂಗಳೂರು ೨೦೦೪
೪. ಪೂರ್ವೋರ್ಕೆ ೧, ಮ.ಸಂ ೨೫
೫. ಅದೇ ಮ.ಸಂ ೨೪
೬. ಅದೇ ಮ.ಸಂ ೨೫
೭. ಅದೇ ಮ.ಸಂ ೧೯

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

- ಉ. ಅದೇ ಮುನ್ಸಂ ೨೫
ಇ. ಅದೇ ಮುನ್ಸಂ ೨೬

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

೮. ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುಗಿರ್ : ಬಸವಯುಗದ ವಚನ ಮಹಾಸಂಪುಟ-೧, ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಬೆಂಗಳೂರು ೨೦೧೯
 ೯. ಡಾ. ಟಿ.ಆರ್. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ : ವಚನಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಾಮಗಳು, ಸಿವಿಟಿ ಪ್ರಾಣಿ ಕೋಷ ನ್ಯಾ ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೦೪
 ೧೦. ಡಾ. ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ : ವಚನಚಳುವಳಿ, ಶ್ರೀಶರಣ ಬಸವೇಶ್ವರ ಗ್ರಂಥ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಗುಲಬಗ್ರಂಥಾಲಯ
 ೧೧. ಡಾ. ಬಿ.ಎಸ್. ಮಂಜುನಾಥಸ್ವಾಮಿ : ವಚನ ಚಳುವಳಿ ಆಂತರಿಕ ವೈರುಧ್ಯಗಳು, ಸಂವಹನ ಪ್ರಕಾಶನ ಮೃತ್ಯುರು ೨೦೧೭

10

ಮಲ್ಲಿಕಾಚ್ವನ ಎಚ್.ಎಂ.

ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ

ಕನ್ನಡ ಸಾತಕೋಶರ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಭಾಗ

ಜೆಎಸ್‌ಎಸ್ ಕೆಲಾ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಲೇಜು

ಬಿ.ಎನ್ ರಸೆ ಮೆಸೂರು ೫೨೦೭೫

ಮೊ. ಲೇಖಿತಾಜೀಲ್

mallikarijunahm2012@gmail.com

ಪ್ರಸಾರಣಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಖ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ

- ಮಹಿಳೆ ಮಸ್ತಿಷ್ಕಾ ಡಿ.ಎಸ್.

ಸಾರಳೇಶ

ಸಮುದಾಯಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಏಕೈಕ ಕಾರ್ಯ ವಿಧಾನವೆಂದರೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿಧಾನ. ಎಲ್ಲಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಅತ್ಯಂತ ಕಡಿಮೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವನ್ನು ಪಡೆದಂತಹ ಸಮುದಾಯವಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮೀತರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಬಹಳ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಬಹಳ ಕಳವಳಕಾರಿ ಆದಂತಹ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಗೆ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಕುಟುಂಬದ ಗಾತ್ರ, ಮದ್ರಸ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ನಡುವಿನ ಸಂಪರ್ಕದ ಕೊರತೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಬಡತನ, ಮಹಿಳೆಯರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಬಗ್ಗೆ ನಕಾರಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಮುಸ್ಲಿಮರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸುವುದು ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯವು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ತಿಳಿದಿದೆ ಎಂದು ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಆಧುನಿಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಡೆಗೆ ಇಲ್ಲಿದಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಪದಗಳು

ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ಥಿತಿ, ಭಾರತೀಯ ಮುಸ್ಲಿಮರು, ಮಹಿಳಾ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಳಜಿ

ಪೀಠಿಕೆ

ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಮಾಜದ ಬದಲಾವಣೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಇದು ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತದೆ, ಸಮಾಜವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕೇವಲ ಜೀವನೋಪಾಯದ ಸಾಧನವಲ್ಲ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಜ್ಯೇತನ್ಯಾದ ಆರಂಭ ಮತ್ತು ಸತ್ಯದ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಆತ್ಮಗಳನ್ನು ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಸದ್ಗುಣನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂತಹ ಒಂದು ಸಾಧನ. ಸಮಕಾಲೀನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿರುವ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವನ್ನು ಆಧುನಿಕರಣದ ಸಾಧನವಾಗಿ ಗುರಿಯಾಗಿ ನೋಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸಂಕೇತ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತೆಯು ೧೮.೫೨% ಆಗಿತ್ತು, ಇದು ೨೦೧೧ ರಲ್ಲಿ ೩೪.೫% ಕ್ಕೆ ಏರಿತು ಮತ್ತು ೨೦೧೧ ರ ಜನಗಣತಿಯಲ್ಲಿ ೪೯.೦೪% ತಲುಪಿತು. ಭಾರತದ ಸಾಕ್ಷರತೆಯು ೨೨% ಅಷ್ಟು, ೨೦೧೧ ರ ಜನಗಣತಿ ಗೆ ೫೮.೫೨% ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ೨೦೧೧ ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ರಾಜ್ಯಗಳು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕೇರಳ ಇಂ.೬೦%, ಮಿಜೋರಾಂ ಇ.೫೫%, ತ್ರಿಪುರ ಲಂ.೫೫%, ಗೋವಾ ಲಂ.೫೦%, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ ಲಂ.೫೫%.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಸಂಖ್ಯಾತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗವು ಮುಸ್ಲಿಮರು, ಶ್ರೀರ್ಥಿಯನ್ನರು, ಸಿಖಿರು, ಬೌದ್ಧರು ಮತ್ತು ಪಾಸಿಕಗಳು ದೇಶದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಇಂ.೫% ಅನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಲ್ಲಸಂಖ್ಯಾತರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದೆ. ಈ ವಿಧಿ ಅಲ್ಲಸಂಖ್ಯಾತರಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಅತಿದೊಡ್ಡ ಅಲ್ಲಸಂಖ್ಯಾತರ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಸಂಖ್ಯಾತರ ಕುರಿತು ಸಂಶೋಧನೆ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಕಡಿಮೆ. ಅದಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲಸಂಖ್ಯಾತರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆ ಕುರಿತು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಭಾವಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಸ್ವತಂತ್ರದ ನಂತರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಬರಹಗಳು ಅಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಏಕಪಕ್ಷೀಯವಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆ.

ಮುಸ್ಲಿಮರ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಪ್ರಸ್ತಕಗಳು ಹೆಚ್ಚು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿರತ್ವ ಶಿಳೆಸುವಂತಹ ಬರಹಗಳು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕುರಿತು ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆ ಅನ್ನು ಕಡೆಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಇಸ್ಲಾಂನಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಸ್ಲಾಂನಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪದವು ಇತ್ತು ಅಂದರೆ ಓದಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮುಡುಕಿ, ನೀವೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ನೀಡಿ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಿ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇಸ್ಲಾಂನ ತತ್ವಗಳು ಮುಸ್ಲಿಮರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಿಂದುಳಿವಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆಯಂದು ಆರೋಪವಿದೆ ಆದರೆ ಅಂತಹ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇಸ್ಲಾಂ ತನ್ನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಾಧನಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಾಧನಗೆ ಇಸ್ಲಾಂ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಇಸ್ಲಾಂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿಶಾಲ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರರೂಪರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಿದೆ.

ಸುಮಾರು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ಪ್ರವಾದಿ ಮಹಮ್ಮದ್ ಹೈಗಂಬರ್ ಜ್ಞಾನದ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಪ್ರತಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೇಲೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಫೋಣಿಸಿದರು. ಸಮಾಜವು ಮಾನವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮೂಲಕ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಸಾಮರಸ್ಯ ಸಮತೋಲನ ಮತ್ತು ಸಮತೋಲನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಇಸ್ಲಾಮ್ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇಸ್ಲಾಂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಮರ ಸ್ವೇಚ್ಛಾ ಸ್ಥಿರತ್ವ ನಡುವಿನ ವ್ಯತಾಸದ ಹಿಂದಿನ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಸಂಶೋಧನೆ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಮುಸ್ಲಿಮರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ

ಭಾರತದ ಅಲ್ಲಸಂಖ್ಯಾತ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯವು ಅತ್ಯಂತ ಹೊಡ್ಡ ಸಮುದಾಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮುದಾಯ ಭೌತಿಕ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಬಹಳಷ್ಟು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ತೀರ್ಥ ಹಿಂದುಳಿದಿರಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕಡೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಇರುವುದು. ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಿರಲು ಅವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸಲು ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಪಂಚದ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜಾಖ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಹಾಗೂ ದೇವತಾಶಾಸ್ತ್ರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡುತ್ತಿರುವುದು.

ಭಾರತೀಯ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಆಧುನಿಕ ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜದ ಯಾವುದೇ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಣ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬುಲ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ ಎಂಬುವುದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಒಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯು ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು ಸರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಸಕಾರಾತ್ಮಕ ಮನೋಭಾವ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ ವರ್ಧನೆಯ ಬೇಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಖಾತ್ರಿಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.¹ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಆರ್ಥಿಕ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು. ಉದ್ಯೋಗವೂ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸ್ಥಿತಿಯೊಂದಿಗೆ ನಿರ್ಕಟ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಡಿಮೆ ಸಂಭಾವನೆಯ ಉದ್ಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಅಂತರ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮುಸ್ಲಿಮರು ಬಡತನದ ಬಲಿಪಶುಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಆಸಮಾನತೆಯ ಮತ್ತು ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಅವರ ಅನಿವಾರ್ಯ ಭಾಗವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಅಲ್ಲಸಂಖ್ಯಾತರು ಸಾಮೂಹಿಕ ಕೋಮು ಹಿಂಸೆಯ ವಿನಾಶಕಾರಿ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಅವರು ಪ್ರನರೂಪತ್ವದ ಅಭದ್ರತೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರ ಜೀವನದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಆದ್ಯತೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬಹುಪಾಲು ಮುಸ್ಲಿಮರು ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಅವರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಅದರಿಂದ ದೂರವಿರಲು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತದ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಭಾರತದ ಮುಸ್ಲಿಮರು ದೇಶದ ೧೨.೫೨% ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟುಇದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ೮೦.೫೫% ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ನಂತರ ಎರಡನೇ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ನಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೫೫.೬% ಮುಸ್ಲಿಮರು ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ೩೯.೬೨% ಮುಸ್ಲಿಮರು ಬಡತನ ರೇಖೆಗಿಂತ ಕೆಳಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸಾಚಾರ್ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿಯು ಅಲ್ಲಸಂಖ್ಯಾತರ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಅಲ್ಲಸಂಖ್ಯಾತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೊರತರಲಾಯಿತು. ಇವರ ವರದಿಯು ಲಿಚಿತವಾದ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳ ಬೆಂಬಲದೊಂದಿಗೆ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟಿತು. ವರದಿಯು ಬಹುಶಃ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಹೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ವಿಶೇಷಿಸುವ ಮೊದಲ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದು ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಸೇರಿದಂತೆ

ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದೆ. ಸಾಚಾರ್ ಸಮಿತಿಯು ಮುಸ್ಲಿಮರ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ನಿಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಸಾಚಾರ್ ಸಮಿತಿಯ ವರದಿಯ ಸೂಚೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಾರ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಧರ್ಮಗಳಿಗಂತ ತೀರ್ಥ ಹಿಂದುಳಿದಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ ಬಿಟ್ಟ ಮುಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದು ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಮುಸ್ಲಿಮರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವು ಪ್ರಮುಖ ಅಣ್ಣಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸಾಚಾರ್ ಸಮಿತಿಯು ಗುರುತಿಸಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಚಿಕ್ಕಮುಕ್ಕಳು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಬದಲು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಇದೆ. ತಾಯಂದಿರ ಮರಣ ಪ್ರಮಾಣ, ಕಡಿಮೆ ತೂಕದ ಮುಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ರಕ್ತಹೀನತೆ ಇರುವ ತಾಯಂದಿರ ಮುಸ್ಲಿಮರಲ್ಲಿ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿಗಳು ಇತರ ಸಮುದಾಯಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದೆ.^೧

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಹೆಚ್ಚು ಮುಕ್ಕಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿಗಳು

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಮಹಿಳೆಯರು ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಷ್ಟಿದಿಂದ ಹೊರಬರಲು ಶಿಕ್ಷಣವು ಅನಿವಾಯಿಕ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಆರ್ಥಿಕ ಅವಲಂಬನ ಬಹುಪಾಲು ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಸ್ವತಂತ್ರ ನಂತರ ಮಹಿಳಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದು, ಬಾಲಕಿಯರ ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಹುಡುಗಿಯರು ಶಾಲೆಗೆ ಮತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ನಿಧಾನವಾದರೂ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಮುಸ್ಲಿಂ ಪೋರ್ಕರು ತಮ್ಮ ಗಂಡು ಮುಕ್ಕಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮುಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಅಲ್ಲವಂಬಾತ ಹೆಚ್ಚು ಮುಕ್ಕಳು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯತ್ತ ಮುಖಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಮುಕ್ಕಳು ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದತ್ತ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆ ಕ್ರಮೇಣ ಮುಸ್ಲಿಂ ಮಹಿಳಾ ಶಿಕ್ಷಣವು ಬದಲಾಗುತ್ತಾ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ಮುಸ್ಲಿಂ ಮಹಿಳೆಯರು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹಣನ್ ಮತ್ತು ಮೆನ್ನಾ ರವರ ಅಧ್ಯಯನವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇವರ ಅಧ್ಯಯನದ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ೧೫% ಗಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಮಹಿಳೆಯರು ಸ್ವಯಂ ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತು ಗೃಹಾಧಾರಿತ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮುಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಡಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚುಮುಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಆಗತ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪೋರ್ಕರು ಭಾವಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚುಮುಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸಾಚಾರ್ ಕೆಮಿಟಿ ವರದಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಸ್ಲಿಮರು ತಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚುಮುಕ್ಕಳಿಗೆ ಅತಿ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಮಾಡುವುದು ಶಾಲೆಯನ್ನು ಬಿಡಲು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿರುವ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ-ಕಾಲೇಜುಗಳ ಕೊರತೆಯು ಹಾಗೂ ಹಾಸ್ಪಿಟ್‌ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಕೂಡ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದ ಶಿಕ್ಷಣವು ಕೂಡ ಇವರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.^೨

ಮುಸ್ಲಿಮರು ಮತ್ತು ಮದರಸಾ ಶಿಕ್ಷಣ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶತಮಾನಗಳ ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮೋಗಲರ ಕಾಲದ ಎರಡು ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಅನೇಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತು ಸಾವಿರದಿಂದ ನಲವತ್ತು ಸಾವಿರ ಮದರಸಗಳು ಇವೆ. ಮುಸ್ಲಿಮರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಶರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮದರಸಗಳು ಮುಂಚೊಣಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಮದರಸಾಗಳನ್ನು ಇಸ್ಲಾಮಿನ ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಷಯಗಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಮಾತ್ರ ಸಾಫ್ಟ್‌ಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ನಾಯಕರಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರವಾಗಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಸಂಖ್ಯಾತರು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ತೀರ ಹಿಂದುಳಿದಂತಹ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂತಹ ಕುಟುಂಬಗಳು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಮದರಸಾಗಳನ್ನು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಆಯ್ದುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಸಂಖ್ಯಾತರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಸಂಖ್ಯಾತರು ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ನಿಬಂಧನೆಗಳು ಲಾಭಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಕಡೆಗೆಂಬೆಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮುಸ್ಲಿರ ಸಮುದಾಯವು ಇತರ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗಿಂತ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ತೀರಾ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಮುಸ್ಲಿಮರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವಿಕೆಗೆ ವಿವಿಧ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಸಮುದಾಯದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗವಕಾಶಗಳನ್ನು ಮೋಟಕುಗೊಳಿಸಲು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮುಸ್ಲಿಂ ವಿರೋಧಿ ಧೋರಣೆಯು ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ಮೇಲೆ ತೀವ್ರ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿದೆ. ಮುಸ್ಲಿಮರು ಇಂದಿಗೂ ಅದೇ ಸಮಸ್ಯೆ ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮುಸ್ಲಿಮರ ಬಗ್ಗೆ ಈ ತರಹದ ಧೋರಣೆಗಳು ಅವರು ತೀರಾ ಹಿಂದುಳಿದಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ದಂಗೆಗಳು, ಕೋಮು ಗಲಭೆ ಮತ್ತು ಅಭಿಧ್ರತೆ ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಿಂದುಳಿಯವಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಾಗಿ ಮುಸುಕು ಕವಿದಂತೆ ಇದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಪೋಷಕರು ಅನಾಕ್ರಮಣಿಕರು, ಅವರಿಗೆ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಅವರು ದೊಡ್ಡ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮುದುವೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ನಕಾರಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಸರ್ಕಾರಿ ಅಥವಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿದರೆ ಅವರ ಶುದ್ಧತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಪ್ಪ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಹುಡುಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದರೆ ವಿದ್ಯಾವಂತರನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಕಷ್ಟವಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ಮುಸ್ಲಿಮರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಮುಸ್ಲಿಮರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಮೇಲಿನ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಉಳಿದ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗಿಂತ ಬಹಳ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಶಿಕ್ಷಣದ ಕಡೆಗೆ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಅವರು

ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಬಳಲ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಕಳೆದ ಏರಡು ದಶಕಗಳಿಂದ ದಿನದಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಲು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ಹನಿ ನೀರಿದ್ದಂತೆ. ವೃತ್ತಿಪರ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಣೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಕಡಿಮೆ ಪಾಲನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಜಾಗತಿಕರಣ ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಮರ್ಪು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮತ್ತು ಹಳೆಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ವೈಚಾರಿಕ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ದೂರವಿದೆ. ಮದರಸಾಗಳು ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ಬದಲಾಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಜೀವೋಗಿಕ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಮುಸ್ಲಿಮರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಬದಲಾಯಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಮುಸ್ಲಿಮರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆಟಪ್ರೋಗಳು :

೧. [ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಭಾಗ]. (ರೇಖಿ). ಇಸ್ಲಾಂ ಇನ್ ಪ್ರೋಕ್ಸ್, ಅಲಿಗ್, ಕ್ರೆಸೆಂಟ್ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಕಂಪನಿ. ಅಹ್ಮದ್ ಇ., (ರೇಖಿ). "ಭಾರತದ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಷಾಗಿ", ದಿಕ್ಕಿಂ ಏಪ್ರಾದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ – ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ, ಸಂ. ಟಿ.ಎನ್. ಮದನ್, ವಿಕಾಸ್ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಹೌಸ್ ಪ್ರೈ. ಲಿಮಿಟೆಡ್ ಹೌಸದಲ್ಲಿ, ಪುಟಗಳು; ರೀಲೀ.
೨. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿಭಾಗ. (ರೇಖಿ). ಇಸ್ಲಾಂ ಇನ್ ಪ್ರೋಕ್ಸ್, ಅಲಿಗ್, ಕ್ರೆಸೆಂಟ್ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಕಂಪನಿ. ಅಹ್ಮದ್ ಇ., (ರೇಖಿ). "ಭಾರತದ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಷಾಗಿ", ದಿಕ್ಕಿಂ ಏಪ್ರಾದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ – ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ, ಸಂ. ಟಿ.ಎನ್. ಮದನ್, ವಿಕಾಸ್ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಹೌಸ್ ಪ್ರೈ. ಲಿಮಿಟೆಡ್ ಹೌಸದಲ್ಲಿ, ಪುಟಗಳು; ರೀಲೀ.
೩. ಚೌಹಾನ್ ಸಿ.ಪಿ.ಎಸ್. (೨೦೧೨). ಭಾರತೀಯ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು, ಮಿಜಾರ್ ಅಸ್ಕ್ರ್ ಬೇಗ್ ಮತ್ತು ಎ.ಆರ್. ಕಿದ್ವಾಯಿ (ಸಂ ಲಿಮಿಟೆಡ್, ನವದೆಹಲೆ).

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧. ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ವಿಭಾಗ. (ರೇಖಿ). ಇಸ್ಲಾಂ ಇನ್ ಪ್ರೋಕ್ಸ್, ಅಲಿಗ್, ಕ್ರೆಸೆಂಟ್ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಕಂಪನಿ.
೨. ಅಹ್ಮದ್, ಇ., (ರೇಖಿ). "ಭಾರತದ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಷಾಗಿ", ದಿಕ್ಕಿಂ ಏಪ್ರಾದ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ – ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ, ಸಂ. ಟಿ.ಎನ್. ಮದನ್, ವಿಕಾಸ್ ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಹೌಸ್ ಪ್ರೈ. ಲಿಮಿಟೆಡ್ ಹೌಸದಲ್ಲಿ, ಪುಟಗಳು; ರೀಲೀ.
೩. ಅಹ್ಮದ್, I. (ರೇಖಿ). ಸಮಕಾಲೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಿಂದುಳಿದರುವಿಕೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ: ಒಂದು ಅನುಪಮ ವಿಶೇಷಣೆ, ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಪೇಪರ್
೪. ಅನ್ನಾರ್, A. I., (ರೇಖಿ). "ಮುಸ್ಲಿಂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಿಂದುಳಿದರುವಿಕೆ", ಇಕ್ವಿಲ್ ಎ. ಅನ್ನಾರ್ (ಸಂ) ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಸ್ವಲ್ಪಿಂಗ್ ಪಬ್ಲಿಷರ್ಸ್ ಪ್ರೈ. ಲಿಮಿಟೆಡ್, ನವದೆಹಲೆ.
೫. ಚೌಹಾನ್ ಸಿ.ಪಿ.ಎಸ್. (೨೦೧೨). ಭಾರತೀಯ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು, ಮಿಜಾರ್ ಅಸ್ಕ್ರ್ ಬೇಗ್ ಮತ್ತು ಎ.ಆರ್. ಕಿದ್ವಾಯಿ (ಸಂ ಲಿಮಿಟೆಡ್, ನವದೆಹಲೆ).

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೃಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

६. ఫహిముద్దోన్, (100లు) భారతదల్లి ముస్లిం తీక్షణద ఆధునికరణ, అధ్యయన ప్రకాశకరు మత్తు వితరచరు, దేవలి, పుట 1.

७. గుప్తా ఎస్., (100లు). భారతదల్లి ముస్లిమర తీక్షణ, ఎల్లా, అంతరాష్ట్రియ సంశోధనా పత్రిక, జ్యేష్ఠర, భారత. సంపుట ఎప్పబ, సంచిక -3ిసి.

ఎ. హమీద్ ఎస్., (ఎల్లి). "భారతీయ ముస్లిమర శైక్షణిక స్థితి" ముస్లిం భారత, డిసెంబర్, ఎల్లి.

ఏ. ఖాన్ ఎమ్., (ఎల్లి). భారతదల్లి గ్రమీణ అభివృద్ధియ ప్రక్రియెల్లి ముస్లిమరు, ఉప్పల్ పబ్లిషింగ్ హోస్, నవదేవలి.

ఎఱ. మొండల్ S. R., (ఎల్లి). "మానవ సంపన్మూల అభివృద్ధి, భారతదల్లి ముస్లిమర మేలే అవలోకన", సాంధిక పేపర్, సంఖ్య 3, ఇలాచీ. సమాజశాస్త్ర మత్తు సామాజిక మానవతాస్త్ర, ఉత్తర బంగాళ విశ్వవిద్యాలయ.

ఎడ. నెస్నిన్ (100లు) ముస్లిం మహిళీయర తీక్షణ, హిందిన కాలదిండ ఇందినవరేగే ఒందు ప్రయాణ, ఇంటిరోన్యూషనల్ జనసల్ ఆఫ్ మానేజ్మెంట్ మత్తు సోశియల్ స్టేషన్స్, సంశోధనే, సంపుట 1, సంఖ్య 1.

ఎలి. ఘడ్డె వై.డి. (ఎల్లి). ముస్లిమర తీక్షణ మత్తు స్వాతంత్ర్యద నంతర జాతిగళన్న నిగదిపడిసి. లాలా లజపతరాయ్ కూరక ఉపన్యాసగళు, ఎల్లి-ల్ల (పు. 1). బాంబీ: లాలా లజపత్రీ సంస్థ.

ఎఱి. పాండె, పి.ఎన్. (ఎల్లి). "తీక్షణ మత్తు సామాజిక చలనశిలాలతే", పరిశిష్ట జాతిగ్ ఉల్లేఖించి వెత్తు: దయా పబ్లిషింగ్ హోస్, దేవలి.

ఎఱి. సిద్ధికి M.H. (100లు). భారతదల్లి ముస్లిమర శైక్షణిక హిందులిదిరుపికి మత్తు అదర సంభావ్య పరిమారగళు, ఇందియన్ జనసల్ ఆఫ్ అప్పెడ్ రిసచోస, సంపుట: 1, సంచిక -2ి.

ఎఱి. తాలీబ్ పి., (100లు). ముస్లిం సముదాయవన్న పరివర్తిసువ తీక్షణిక ఉపక్రమగళు, మిజాం అస్కూ బేగ్ మత్తు ఎ.ఆర్. కిద్దూయి (సం), భారతీయ ముస్లిమర ఉద్యోగ, దృష్టిశోన, యోజన మత్తు రస్తె ముందే, కాన్సెప్షన్ ప్రై. లిమిటెడ్ హోసిదల్లి, పుట.100-100లు.

ఎఱి. https://data.gov.in/catalog/state-wise-percentage-muslim-population-and-enrolment-primary-level-disse-flashstatistics#web_catalog_tabs_block_10

ಮಹಿಳೆ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಪಿ.ಎಸ್. S/o ಅಬ್ದುಲ್ ಸುಭಾನ್

ಮೂರಿಗಾಲಿ ಗಾಮ ಮತ್ತು ಅಂಚೆ

ಮುಖ್ಯವಳಿ ತಾಲ್ಯಾಕು

ಮಂಡ್ ಜಲ್

ಮೊ: ಎಲ್ಲಾಂತೆಯಲ್ಲ

ಇಮೇಲ್: musstu87@gmail.com

ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಇ. ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಲೋಕಸ್ವರೂಪ

– ಡಾ. ಶತಿರೇಶಾ ಬಿ.ಎಲ್.

ಲೋಕ ಎಂದರೆ ಜೀವ, ಮದ್ದಲ, ಧರ್ಮ, ಅಥರ್ವ, ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಕಾಲವೆಂಬ ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳು ತುಂಬಿರುವ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಸ್ಥಳ. ಒಬ್ಬ ಮರುಷನು ತನ್ನ ಎರಡೂ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಅಗಲಿಸಿ ನಿಂತು ತನ್ನ ಸೊಂಟದ ಮೇಲೆ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿಂತರೆ ಕಾಣಿವ ಹಾಗೆ ಲೋಕವಿದೆ. ತಬಲವಾದ್ಯದ ಬಲ ತಬಲದ ಮೇಲೆ ಎಡ ತಬಲವನ್ನು ಚೋರಲಾಗಿ ಹಾಕಿಟ್ಟಾಗು ಹೇಗೆ ಕಾಣಿವುದೋ ಹಾಗೆ ಲೋಕವಿದೆ. ಈ ಲೋಕವು ಅನಂತ ಆಕಾಶದ ಮಧ್ಯ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಘನೋದಧಿ, ಘನವಾತ ಮತ್ತು ತನುವಾತಗಳೆಂಬ ಬಾರಿ ಗಾತ್ರದ ಗಾಳಿಗಳು ಸುತ್ತುವರಿದು ಲೋಕವನ್ನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ. ಈ ಗಾಳಿಗಳು ಸ್ಥಿರವಾದವುಗಳು ಬೀಸುವಂಥವುಗಳಲ್ಲ. ಈ ಗಾಳಿಗಳು ಒಂದೊಂದು ೩೦ ಸಾವಿರ ಯೋಜನ ಗಾತ್ರವಾಗಿದೆ.

ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರಣಾನುಯೋಗದ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಜೈನಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ ಸಾಫನವಿದ್ದಿತು. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಕದ ವಿಭಾಗಗಳಾದಂತಹ ಉದ್ದ್ರೋಧ-ಮಧ್ಯ-ಅಥೋಲೋಕಗಳ ವರ್ಣನೆಯು ಇರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ನಾಲ್ಕುಗಳಿಗಳೂ, ಯುಗಪರಿವರ್ತನವೂ ಕೂಡ ಅಪ್ರಾಗಭಾಗಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.^೧ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಕರಣಾನುಯೋಗದ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಜೈನಧರ್ಮದ ವಿಗೋಲ-ಭೂಗೋಲಶಾಸ್ತ್ರಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ದಿಗಂಬರ ಶೈತಾಂಬರ ಎರಡೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದವರೂ ಈ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬಹುದೂರದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಹಾಗೂ ಪರಲೋಕದ ವರ್ಣನೆಗಳಲ್ಲವೂ ಸರ್ವಜ್ಞನೂ ಸರ್ವದರ್ಶಿಯೂ ಆದ ಶಿಂಧುಂಕರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವು ಎಂಬ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಜೈನಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಗ್ರಂಥಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದೆ.

ಈ ಲೋಕದ ಒಟ್ಟು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಮಾಣ ಇಳಿಗಿ ರಚ್ಚು ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜೀವ, ಮದ್ದಲ, ಧರ್ಮ, ಅಥರ್ವ, ಆಕಾಶ ಮತ್ತು ಕಾಲ ಎಂಬ ಆರು ದ್ರವ್ಯಗಳು ತುಂಬಿವೆ. ಈ ಲೋಕದ ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಆಕಾಶವು ಅನಂತವಾಗಿದೆ. ಈ ಲೋಕವು ಇಲಿರಚ್ಚು ಎತ್ತರವಾಗಿದೆ. ಇದು ಘನಾಕಾರವಾಗಿದೆ. ಕೆಳಗಡೆ ಏಳು ರಚ್ಚು, ಮೇಲಾಘಾದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿರರಚ್ಚು, ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಚ್ಚು ಗಾತ್ರವಿದೆ. ರಚ್ಚು ಎಂದರೆ ಅದು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಯೋಜನದ ಒಂದು ಅಳತೆ. ಈ ಲೋಕದ ನಟ್ಟನಡುವ ತಳದಿಂದ ತುದಿಯವರೆಗೆ ತ್ರಿಸನಾಳಿ ಇದೆ. ಇದು ಮರದ ಮಧ್ಯ ತಿರುಳಿನ ಭಾಗವಿದ್ದಂತೆ, ಅಥವಾ ಪರಂಗೀಗಿಡದ ಮಧ್ಯ ಟೊಳ್ಳಿಇದ್ದಂತೆ ಇದೆ. ಈ ತ್ರಿಸನಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಏಕೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಸಂಜ್ಞೀಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ತ್ರಿಸಜೀವಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಹೊರಭಾಗದ ಲೋಕಾಕಾಶದಲ್ಲಿ, ಕೇವಲ ಏಕೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತವೆ. ಇವು ಸಾಫರಜೀವಿಗಳು. ಈ ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನು

ಅಧೋಲೋಕವನ್ನು ನರಕಲೋಕವೆಂದೂ, ಮಧ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಮತ್ತು ಅಂದರೆ ಮನುಷ್ಯ-ತಿರ್ಯಂಜಲೋಕವೆಂದೂ, ಉದ್ದ್ವಳಿಲೋಕವನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವೆಂದೂ ಹೇಳುವರು.^೨ ಈ ಲೋಕವು ಇರಜ್ಞ ದಪ್ಪವಾಗಿದೆ.

ಹಿಂದುಗಳ ಪೌರಾಣಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಲೋಕಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಅದೂ ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಕರಣಾನುಯೋಗದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯ ವರ್ಣನೆಗೆ ಹೊಂದುವುದು. ಸುಮಾರು ಎರಡು ಮೂರುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ಸಂಪ್ರದಾಯದವರ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿದ್ದಿತು ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಅನಂತರ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದ ಅರ್ಯಭಟ್ಟ, ಭಾಸ್ಕರಾಚಾರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾನ್ ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳು, ಸೃಷ್ಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲಿದ್ದ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನೇ ಬದಲಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಅದರಿಂದ ಲೋಕ ವರ್ಣನೆಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದುಗಳು ಆಮೇಲೆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದರು. ಜ್ಯೇಂದ್ರ ಮಾತ್ರ ಕರಣಾನುಯೋಗದ ವಿಷಯವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸರ್ವಜ್ಞಪ್ರಥೋತ್ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದದರಿಂದ, ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯು ಆ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೆಲ್ಲೇ ಇತ್ತು.^೩

ಈ ಕರಣಾನುಯೋಗದ ವರ್ಣನೆಯು ಕೇವಲ ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಷ್ಟೇ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಥಮಾನುಯೋಗದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ದಿಗಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮಹಾಪೂರಾಣ, ಹರಿವಂಶಪೂರಾಣ, ಪದ್ಮಪೂರಾಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಮುಖ್ಯ ಮರಣಾಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನ್ಯ ಚರಿತ್ರಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಕಥಾಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬರುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವರ ಆಗಮಗಳಿಂದ ಭಗವತೀಸೂತ, (ವಾಯುವ್ಯಾಪ್ರಜ್ಞಾಪ್ತಿ) ಜಂಬೂದ್ವೀಪಪ್ರಜ್ಞಾಪ್ತಿ, ಸೂರ್ಯಪ್ರಜ್ಞಾಪ್ತಿ, ಚಂದ್ರಪ್ರಜ್ಞಾಪ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕರಣಾನುಯೋಗದ ವಿಷಯವು ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿದೆ. ದಿಗಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥವು ‘ಲೋಕವಿಭಾಗ’ವಾಗಿದೆ. ಅದರ ತರುವಾಯ ಬಂದುದು ‘ತಿಲೋಯಪಣ್ಣತಿ’ಯು (ತಿಲೋಕಪ್ರಜ್ಞಾಪ್ತಿ) ಇವುಗಳಂತೆಯೇ ‘ಜಂಬೂದೀವಪಣ್ಣತಿ’ಯೂ ಈ ವಿಷಯದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ‘ಶಾಸ್ತ್ರಸಾರಸಮುಚ್ಚಯ’, ತ್ರಿಲೋಕಸಾರಗಳೂ ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ. ಇದೆಲ್ಲವುಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಲೋಕ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಲೋಕದ ವಿಭಾಗಗಳಿಂದರೆ ೧. ಅಧೋಲೋಕ. ೨. ಮಧ್ಯಲೋಕ. ೩. ಉದ್ದ್ವಳಿಲೋಕ.

ಅಧೋಲೋಕ : ಅಧೋಲೋಕದಲ್ಲಿ ರತ್ನಪ್ರಭೆ, ಶರ್ಕರಾಪ್ರಭೆ, ವಾಲುಕಾಪ್ರಭೆ, ಪಂಕಪ್ರಭೆ, ಧೂಮಪ್ರಭೆ, ತಮಪ್ರಭೆ, ಮಹಾತಮಪ್ರಭೆ ಎಂದು ಏಳು ನರಕಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಫರ್ಮಾ, ವಂಶಾ, ಮೇಘ, ಅಂಜನಾ, ಅರಿಪ್ಪಾ, ಮಘವೀ, ಮಾಘವೀ ಎಂದೂ ಹೆಸರುಂಟು.^೪ ಈ ಏಳು ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ರೇಳಲಕ್ಷ ಬಿಲಗಳಿವೆ. ರತ್ನಪ್ರಭೆಯಲ್ಲಿ ೫೦ಲಕ್ಷ, ಶರ್ಕರಾಪ್ರಭೆಯಲ್ಲಿ ೨೫೦ಲಕ್ಷ ವಾಲುಕಾಪ್ರಭೆಯಲ್ಲಿ ೧೫೦ಲಕ್ಷ, ಪಂಕಪ್ರಭೆಯಲ್ಲಿ ೧೦೦ಲಕ್ಷ, ಧೂಮಪ್ರಭೆಯಲ್ಲಿ ೫೦ಲಕ್ಷ, ತಮಪ್ರಭೆಯಲ್ಲಿ ೫೫ಕಡಿಮೆ ರೇಳಕ್ಕೆ, ಮಹಾತಮ ಪ್ರಭೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ೫ ಬಿಲಗಳಿವೆ. ರತ್ನಪ್ರಭೆಯ ಮೇಲಾಗದಲ್ಲಿ ವಿರಭಾಗವಿದೆ. ಅದರ ಕೆಳಗೆ ಪಂಕಭಾಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅದರ ಕೆಳಭಾಗ ಅಂದರೆ ಅಬ್ಜಮಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಏಳು ನರಕಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಒಂದನೇ ನರಕದಿಂದ ಇದನೇ ನರಕದ ಮುಕ್ತಾಲು ಭಾಗದವರೆಗೆ ಉಷ್ಣವೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಏಳನೇ ನರಕದವರೆಗೆ ಶೀತವೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೇ ನರಕದ ನಾರಕಿಗಳು ಇಮೋಳ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿತ್ತ ಏಳನೇ ನರಕದಲ್ಲಿ ೫೦೦ ಧನುಷ ಎತ್ತರವಿರುತ್ತಾರೆ.

ಅದರಲ್ಲಿ ಕಬ್ಜಿಣಾವು ಕೂಡ ಕರಗಿ ಮೇಣಂದಂತಾಗುವುದು. ಅದನ್ನು ಗಟ್ಟಿಮಾಡುವವನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ತಂಪು ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವ ಏಳು ನರಕಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೇರಿ ೪೦ ಪಟಲಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಪಟಲಗಳ ನಡುವೆ ಇಂದ್ರಕಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳ ಎಂಟು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ವಿಧವಿಧದ ಶ್ರೇಧಿಬದ್ಧಗಳಿರುವವು. ಅವುಗಳ ನಡುನಡುವೆ ಮಾವಲಿಗೆದರಿದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಕೀರ್ಣಕಗಳಿರುತ್ತವೆ.^೫ ಈ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜ, ಶಾರೀರ, ಮಾನಸ, ಆಗತುಕ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ದುಃಖವು ಇರುವುದು. ಇಲ್ಲಿಯ ನೆಲವೆಲ್ಲವೂ ದುರ್ಘಂಥದಿಂದ ಕಲಸಿದ ವಿಷಯದಂತಿರುತ್ತದೆ. ಮರಗಳ ಎಲೆಯಲ್ಲವೂ ಹರಿತವಾದ ಕ್ತಿಯಂತಿರುತ್ತದೆ. ಅಜಾಜ್ವಿಗಳು ಮಹಾಪಾಪದ ಭಾರದಿಂದ ನರಕಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಅನೇಕ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವರು. ಒಬ್ಬೊರನೊ೦ಬ್ಬರು ಮೂರ್ವಭವದ ನೆನಪನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕೆಡಪುತ್ತಾರೆ, ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ, ಬ್ಯಾಯುತ್ತಾರೆ, ಸೀಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಳಕೆಗಿನ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಜೀವಿಗಳ ಆಯುಷ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ವರ್ಣಗಳವರೆಗೆ ಅಖಿಂದವಾಗಿ ನಡುವೆ ಎವೆಯಿಕ್ಕುವವನ್ನು ಕಾಲ ಕೂಡ ಅವಕಾಶವು ಇಲ್ಲದೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ, ನಾರಕಿಗಳು ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಬಹುಪಾಪ ಕರ್ಮಹೋತ್ತ ಜೀವಿಗಳು ತಿಯುಂಚ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯಗಳಿಯಿಂದ ಬಂದು ನರಕದಲ್ಲಿ ತಲೆ ಕೆಳಗೆ ಚಂಡಿನಂತೆ ಬಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣತೀತದ ಭಾದೆಯಿಂದ ಮುಟನೆದ್ದು ಕೂಡಲೇ ಮಾರ್ಗ ವಿಕೃತರೂಪದ ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಲವಲೇಶವೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ, ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಮೂರ್ವಜನ್ಮದ ಸ್ತುರಣೆಯಾಗಿ ಕಾದಾಡಿ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಅಸುರರೆಂಬ ವ್ಯಂತರರು ಮೇಲಿನ ಮೂರು ನರಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ನಾರಕಿಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ವಭವದ ಶತ್ರುತ್ವವನ್ನು ಜಾಪ್ತಿಸಿ ಕಾದಾಡುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹುಟ್ಟಿದ ಕ್ಷಣಿಂದ ಸಹಸ್ರ ಜೀಳುಗಳು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಕುಟುಂಬಷ್ಟು ವೇದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅತಿ ಬಾಯಾರಿಕೆ, ಅತಿಹಸಿಪು, ಆದರೂ ಒಂದು ಹನಿ ನೀರಿಲ್ಲ, ಒಂದು ಕಾಳು ಧಾನ್ಯವಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ದುಃಖವೇ ಆಹಾರ. ಅಲ್ಲಿ ಸದಾ ಅಶುಭಪರಿಣಾಮ, ವೇದನೆ ಹೆಚ್ಚು ಮೈ ಹರಿದರೂ ಅವರ ಮೈ ವೈಕೀಕರಿಸುವಾದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ನೋವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಮ ವಿರೋಧಿಗಳೂ, ಅನಾಚಾರಿಗಳೂ, ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗಳೂ, ಕೋಟಿಷ್ಟರೂ, ಆರ್ಥರೋದ್ರಧಾನಿಗಳೂ, ಹಿಂಸಕರೂ, ಪಾಪಾತ್ಮರೂ ನರಕದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ದುಃಖಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಮೂರುಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿಗೋದಸಾಫಾನದ ದುಃಖವು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವ ನರಕದ ದುಃಖವೂ ಸಮನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಏಕೇಂದ್ರಿಯ ಜೀವಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಸೂಕ್ತನಿಗೋದ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಂಧ, ಅಂಡರ, ಆವಾಸ, ಮಳವಿ, ಮೂರ್ತಿದೇಹಗಳೆಂದು ಇದು ವಿಧವಾಗಿವೆ.^೬ ಸ್ವಂಧಗಳು ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾಗಿವೆ. ಒಂದೊಂದು ಸ್ವಂಧದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಅಂಡರಜೀವಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇದೇ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಂಡರಮೋಳಗೆ ಆವಾಸ, ಆವಾಸದೊಳಗೆ ಮಳವಿ, ಮಳವಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿ ಸೇರಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಸೂಕ್ತಜೀವಿಗಳು ಎರಡು ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ಸಾವಿರ ಸಲ ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ದುಃಖವನ್ನು ಜಿನಮತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರ-ಅಸ್ಥಿರವೆಂದು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಜೀವಿಗಳು ತ್ರಿಸಜೀವಿಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಹುಟ್ಟಿಬಹುದು. ನಿಗೋದದ ದುಃಖ ಹಾಗೂ ಆಯುಷ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಿತಿಯೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ವೋದಲಿನ ಮೂರು ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕಾಮೋತಲೇಶ್ವರ ಜಘನ್ಯ, ಮಧ್ಯಮ, ಉತ್ಸಾಹವಾಗುವುದು. ಇದೇ ರೀತಿ ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು, ಇದನೆಯ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ನೀಲಲೇಶ್ವರ ಆಗುವುದು,

ಮತ್ತು ಇದು, ಆರು, ಏಳನೆಯ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಲೇಶ್ಯಯೆಂಬ ಈ ರೀತಿಯಾದ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳುಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಅದರಿಂದ ಆರನೆಯ ನರಕದಿಂದ ಬಂದವರು ಅಣುಪ್ರತವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವರು. ಆದರೆ ಮಹಾಪ್ರತವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವರೂ ಕೈಗೊಳ್ಳುವರು. ಆದರೆ ಮಹಾಪ್ರತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಅರ್ಹರಾಗರು. ಇದನೆಯ ನರಕದಿಂದ ಬಂದವರು ಮಹಾಪ್ರತ ಧರಿಸುವರು, ತಢ್ಳವ ಮೋಕ್ಷಗಾಮಿಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕನೇಯ ನರಕದಿಂದ ಬಂದವರು ಜರಮದೇಹಿಗಳಾದರೂ ತೀರ್ಥಂಕರರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ನರಕದಿಂದ ಬಂದವರು ತೀರ್ಥಂಕರರಾಗಬಲ್ಲರು. ಅವರಿಗೆ ಸಮ್ಮತಾವೇ ಪ್ರಧಾನವಾದುದರಿಂದ, ಚಾರಿತ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತೀರ್ಥಂಕರಪದ ಲಭಿಸುವುದು. ಇವೇ ನರಕಗಳಿಂದ ಬಂದವರು ವಾಸುದೇವ, ಬಲದೇವ, ಪ್ರತಿಭಾಸುದೇವ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪದಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಚಾರಿತ್ಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ತೀರ್ಥಂಕರ ಪ್ರಕೃತಿಯವರು ಮಾರ್ವಭವಗಳಲ್ಲಿ ಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಂಚಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಈ ನರಕಭೂಮಿಗೂ ನರಲೋಕಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ನಾಗಲೋಕವಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಭವನಲೋಕವೆಂದು ಹೆಸರು. ಆ ಭವನಗಳು ಏಳುಕೋಟಿ ಎಪ್ಪತ್ತರಿಂದು ಲಕ್ಷಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಅರ್ಥತ್ತರಮೇಶ್ವರರ ಆಲಯಗಳೂ ಅಷ್ಟೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಒಂದೊಂದು ಭವನದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಜಿನಾಲಯವಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು ದೇವಕ್ಷೇತ್ರಾನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಸುಖಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮಧ್ಯಲೋಕ : ಭವನಲೋಕದ ಮೇಲೆ ಮಧ್ಯಲೋಕವಿರುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾನವರೂ, ತಿಯಂಚಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಂದರ ನಂತರ ಒಂದು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ದ್ವೀಪ ಸಮುದ್ರಗಳು ಶೋಭಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಮಧ್ಯಲೋಕವು ಕಲ್ಲು, ಮರ, ಗಿಡ, ನದಿ, ಸಮುದ್ರ, ಪರವತ ಹಳ್ಳಕೊಳ್ಳಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ದ್ವೀಪ, ಸಮುದ್ರಗಳು ತಟ್ಟೆಯಂತೆ ಗೋಲಾಕಾರವಾಗಿ ಒಂದನ್ನೂಂದು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿದೆ. ನಟ್ಟನಡುವಿರುವ ದ್ವೀಪವೇ ಜಂಬೂದ್ವೀಪ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವುದೇ ಸ್ವಯಂಭೂರಮಣ ಸಮುದ್ರ. ಜಂಬೂದ್ವೀಪ, ಧಾತಕೆಖಿಂಡದ್ವೀಪ, ಮಷ್ಣರಾಧದ್ವೀಪ ಎಂಬ ಎರಡೂವರೆ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಾನವರು ಜನ್ಮತಾಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ದ್ವೀಪಗಳ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತಾರ ಲಿಖಿಲಕ್ಷಯೋಜನೆ. ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಸುತ್ತಾ ಲಂಬಣಸಮುದ್ರ, ಅದರ ಸುತ್ತಾ ಧಾರಕೆಖಿಂಡ ದ್ವೀಪವಿದೆ. ಅದರ ನಟ್ಟ ನಡುವೆ ಒಂದು ಬೃಹದಾಕಾರದ ಮಾನುಷೋತ್ತರ ಪರವತವಿದೆ. ಅಂದರೆ ಆ ಪರವತದ ಆಚೆ ಇರುವ ದ್ವೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವರ ಜನ್ಮಿಸಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ತಿಯಂಚ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಜನಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಎರಡೂವರೆ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಾನವರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಿದೆ. ಮಾನವಕ್ಕೇತ್ತದ ವಿಸ್ತಾರವು ನಲವತ್ತೆಂದು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನವಿರುತ್ತದೆ. ಮೋಕ್ಷವೂ ಇಷ್ಟೇ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ.

ಜಂಬೂದ್ವೀಪವು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ಈ ಪರವತದ ಮಾರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಧಾತಕೆಖಿಂಡದಲ್ಲಿ ಎರಡು, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಮಷ್ಣರಾಧದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ಪರವತಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿತದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಇವು ಎಂಬತ್ತನಾಲ್ಲು ಸಹಸ್ರಯೋಜನ ಎತ್ತರವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಇದು ಪರವತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಫಾವಿಕವಾದ ಜಿನಮಂದಿರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇವು ಜಿನ್ನದ ಬೆಣ್ಣಗಳು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪರವತದ ಮಾರ್ವಕ್ಕಿರುವ ಭೂಭಾಗವು ಮಾರ್ವ ವಿದೇಹವೆಂದೂ, ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕಿರುವ ಭೂಮಿಯು ಅಪರವಿದೇಹವೆಂದೂ ಹೆಸರುಳ್ಳವಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಮಾರ್ವ ವಿದೇಹಗಳು ಇದು, ಪಶ್ಚಿಮವಿದೇಹಗಳು ಇದು. ಒಟ್ಟು ಹತ್ತು ಭೂಮಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.

ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಆರು ಭೋಗಭೂಮಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದೊಂದು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮೂರು ಅವುಗಳ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕಿರುವುದೇ ಭರತಭೂಮಿಯು, ಭೋಗಭೂಮಿಯು ಭೋಗಿಗಳ ನಾಡು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರು ಸುಖ ಭೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮೇರುವಿಗೂ ಭರತ-ಇರಾವತಗಳಿಂದು ಎರಡು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು. ಇವು ಒಟ್ಟು ಹತ್ತು ಆಗುತ್ತವೆ. ಇವು ಒಮ್ಮೆ ಭೋಗಭೂಮಿಯೂ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯೂ ಆಗುತ್ತವೆ. ಪೂರ್ವ-ಅಪರ ವಿದೇಹ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ನಾಶವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಮತವಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಜ್ಞ ವೀತರಾಗನ ಮತವೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಭವ್ಯ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮುಕ್ತಿಯಿದೆ. ತೀರ್ಥಂಕರರು ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ನೂರೆಪ್ಪತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿಯ ಬೆಟ್ಟಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ವಿಜಯಾರ್ಥಪರವತಗಳಿಂದು ಹೆಸರು. ಅವು ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಮವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ವಿದ್ಯಾಧರರು ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ, ದಾನ, ಪೂಜೆ, ದೀಕ್ಷೆಗಳುಂಟು. ಇವರು ಗಗನ ಗಮನ ಸಮರ್ಪಣೆಯಾಗಿವೆ. ಇವರಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯ ಬಲವು ಇರುವದು. ಇವರಲ್ಲದೆ ಮಹಾಮೇರುಪರವತದ ತುದಿಯಿಂದ ಕೆಳಗಿನ ಭವನಲೋಕದವರೆಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಂತರಿದ್ದಾರೆ.

ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಉ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಗಳಿವೆ. ಪೂರ್ವದ ದ್ವಾರಕ್ಕೆ ವಿಜಯದ್ವಾರವೆಂದೂ ದಕ್ಷಿಣದ್ವೀಪೆಯಂತಹಂತೂ, ಪಶ್ಚಿಮದ್ವೀಪೆಯಂತಹಂತೂ, ಉತ್ತರದ್ವೀಪೆಯಂತಹಂತೂ ಹೆಸರಿದೆ.

ಜಂಬೂದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರವಾಗಿ ಭರತ, ಹೈಮವತ, ಹರಿ, ವಿದೇಹ, ರಮ್ಯಕ, ಹೈರಣ್ಯವತ ಮತ್ತು ಇರಾವತ ಎಂಬ ಏಳು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಇವೆ. ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯ ಕ್ರಮವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರವಾಗಿ ಹಿಮವನ್, ಮಹಾಹಿಮವಾನ್, ನಿಷಧ, ನೀಲ, ರುಕ್ಷೀ, ಶಿವಿರಿ ಎಂಬ ಆರು ಪರವತಗಳು ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿವೆ. ಈ ಪರವತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಸರೋವರಗಳಿವೆ. ಅವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪದ್ಮ, ಮಹಾಪದ್ಮ, ತಿಗಿಂಭ, ಕೇಸರಿ, ಮಂಡರೀಕ, ಮಹಾಮಂಡರೀಕ ಎಂಬ ಆರು ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶ್ರೀ, ಹ್ರೀ, ಧೃತಿ, ಕೀರ್ತಿ, ಬುದ್ಧಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಎಂಬ ದೇವಿಯರು ನೆಲಸಿದ್ದಾರೆ. ಭರತಾದಿ ಏಳುಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಗಂಗಾ-ಸಿಂಧೂ, ರೋಹಿತಾ-ರೋಹಿತಾಸ್, ಹರಿತ-ಹರಿಕಾಂತಾ, ಸೀತಾ-ಸೀತೋದಾ, ನಾರಿ-ನರಕಾಂತಾ, ಸುವರ್ಣಕೂಲ-ರೂಪಕೂಲ, ರಕ್ತಾ-ರಕ್ತೋದ ಎಂಬ ಹದಿನಾಲ್ಕು ನದಿಗಳು ಇವೆ. ಒಂದೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡರಂತೆ ಹರಿದು ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಧ್ಯ ವಿಜಯಾರ್ಥಪರವತಗಳಿವೆ. ಈ ವಿಜಯಾರ್ಥಪರವತ, ನದಿಗಳ ನಡುವಿನ ಭೂಭಾಗವು ಆರುಖಂಡಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ನದಿಗಳ ನಡುವಿನ ಭಾಗವೇ ಆಯಾ ಖಂಡವೆಂದೂ ಉಳಿದವುವೆಲ್ಲ ಮ್ಲೋಜ್ಯಾಖಂಡವೆಂದೂ ಹೇಳುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂದುಂದಿ ಶಲಾಕಾಮರುಷರು ಹುಟ್ಟಿತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಲವಿಭಾಗ ಉಂಟು. ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಭರತ ಇರಾವತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಾತ್ರ ಉಂಟು. ಮಿಕ್ಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿದೇಹಕ್ಷೇತ್ರದ ದೇವಕುರು, ಉತ್ತರಕುರುಭಾಗವು ಭೋಗಭೂಮಿಗಳಾಗಿವೆ. ವಿದೇಹಕ್ಷೇತ್ರದ ನಟನಡುವೆ ಮೇರುಪರವತವಿದೆ. ವಿದೇಹಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇವಕುರು, ಉತ್ತರಕುರುಗಳ ಭೋಗಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಇವಿಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿವೆ. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಸದಾ ತೀರ್ಥಂಕರರೂ, ಜಕ್ಕೆವರ್ತಿಗಳೂ ಜನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸದಾ ಮುನಿಗಳು ಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಭರತ ಇರಾವತಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದುಷ್ಪಮಾ-ಸುಷ್ಪಮಾ ಎಂಬ ಕಾಲವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ವಿದೇಹ, ಭರತ, ಇರಾವತ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು

ಕರ್ಮಚೂರ್ಮಿಗಳು, ಉಳಿದವು ಭೋಗಭೂರ್ಮಿಗಳು, ಜಂಬೂದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಜಂಬೂವ್ಯಾಪ್ತಿವಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.^೨ ಈ ದ್ವೀಪದ ಸುತ್ತಾ ಲವಣ ಸಮುದ್ರವಿದೆ. ಅದರ ಸುತ್ತ ಧಾತಕೀವಿಂಡ ದ್ವೀಪವಿದೆ. ಅದರ ಸುತ್ತ ಕಾಲೋದ ಸಮುದ್ರವಿದೆ. ಅದರ ಸುತ್ತಾ ಪುಷ್ಟರ ದ್ವೀಪವಿದೆ. ಈ ದ್ವೀಪದ ನಟ್ಟ ನಡುವೆ ಮಾನುಷೋತ್ತರ ಪರ್ವತವಿದೆ. ಅದರಿಂದಾಚೆ ಇರುವ ದ್ವೀಪ ಸಮುದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ತಿಯುಂಜಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತವೆ. ಮಾನವರು ಜನ್ಮತಾಳುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಜಂಬೂದ್ವೀಪ ಧಾತಕೀವಿಂಡದ್ವೀಪ ಮತ್ತು ಪುಷ್ಟರಾಧರ್ಮದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮನುಷ್ಯರು ಜನ್ಮತಾಳುತ್ತಾರೆ. ಇ/ಎ ದ್ವೀಪದ ವಿಸ್ತಾರ ಇಂದಿನಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ ಯೋಜನ. ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಲಿರಷ್ಟು ಲವಣ ಸಮುದ್ರವಿದೆ. ಅದರ ಇ/ ರಷ್ಟು ಧಾತಕೀವಿಂಡದ್ವೀಪ. ಹೀಗೆ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಅದರ ಇ/ಎ ರಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತದ್ವೀಪ ಸಮುದ್ರ ಇವೆ. ಲನೇ ದ್ವೀಪವೇ ನಂದೀಶ್ವರದ್ವೀಪ. ಕೊನೆಯ ದ್ವೀಪ ಸ್ವಯಂಭೂರಮಣ ದ್ವೀಪ. ಅದರ ಸುತ್ತ ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಸ್ವಯಂಭೂರಮಣ ಸಮುದ್ರವಿದೆ. ಇ/ಎ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಇ ಭರತ, ಇದು ಐರಾವತ ಮತ್ತು ಇ ವಿದೇಹಕ್ಕೇತಗಳ ಇಲಂ ಕೇಶಗಳೂ ಸೇರಿ ಇಲಂ ಕರ್ಮಚೂರ್ಮಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇ/ಎ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಇ ಮೇರು ಪರವತಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳ ಎತ್ತರ ಇಲಕ್ಷ ಯೋಜನ. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಆಯುರು, ಘ್ರೇಷ್ಠರು, ಭೋಗಭೂರ್ಮಿಜರೂ ಎಂದು ಮೂರುವಿಧಿ, ಆಯುಂಜದಲ್ಲಿರುವವರು ಆಯುರು. ಘ್ರೇಷ್ಠವಿಂಡದಲ್ಲಿರುವವರು ಘ್ರೇಷ್ಠರು, ಭೋಗಭೂರ್ಮಿಯಲ್ಲಿರುವವರು ಭೋಗಭೂರ್ಮಿಜರು. ಆಯುರು ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕರ್ಮಕ್ಕೆಯ ಮಾಡಿ ಮುಕ್ತರಾಗಬಹುದು.

ಆಯುರು ಸುಸಂಸ್ಕೃತರು. ಧರ್ಮ-ಕರ್ಮ, ಪಾಪ-ಮಣಿ, ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಮಿಥ್ಯಾಕ್ಕೆ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅರಿತವರೂ, ಧರ್ಮಪಾಲಕರೂ, ಸ್ವರ್ಗ, ಮೋಕ್ಷ, ನರಕಗತಿ, ಪುನರ್ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ದಯೆ, ಕರುಣೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನಂಬಿ, ತಿಳಿದವರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆಯುಂಜದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಧಮಂದಿ ಮಹಾಪುರುಷರೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು ಮಾತ್ರಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಲ್ಲರು. ಅದೂ ಅಂತಹ ಕಾಲಲಭಿ ಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಆಯುಂಜವೆಂತಲೂ, ಮುಕ್ತಭಾಗವನ್ನು ಘ್ರೇಷ್ಠಿಂಡವೆಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಾವಿರುವುದು ಆಯುಂಜದಲ್ಲಿ ಈಗಿರುವ ಏಷ್ಯಾ-ಅಮೇರಿಕಾದ ಆರೂಂಡಗಳೂ ಆಯುಂಜದಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ.

ಜಂಬೂದ್ವೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಏಳೂಕೇಶ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಭೇದಗಳು ಭರತ ಮತ್ತು ಐರಾವತಕ್ಕೇಶ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಗುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಉತ್ಸರ್ವಿಣಿ ಅವಸರ್ವಿಣಿ ಕಾಲಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಒಂದೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ಆರು ಆರು ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ. ಹತ್ತುಕೋಟಾಕೋಟಿ ಸಾಗರವರ್ಣಗಳು ಉತ್ಸರ್ವಿಣಿ ಕಾಲವೂ ಮತ್ತೆ ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಮಾಣದ್ದು. ಅವಸರ್ವಿಣಿ ಕಾಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವೆರಡೂ ಸೇರಿ ಒಂದು ಕಲ್ಪಕಾಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉತ್ಸರ್ವಿಣಿ ಅವಸರ್ವಿಣಿ ಕಾಲವು ಆರು ಆರು ಭಾಗಗಳಾಗಿವೆ. ಉತ್ಸರ್ವಿಣಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗಳ ಆಯುಷ್ಯ, ಸುಖ, ಎತ್ತರ ಬಲಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅವಸರ್ವಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಡೆಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತವೆ.

ಉತ್ಸರ್ವಿಣಿಕಾಲದ ಇ ವಿಭಾಗಗಳು

- (೧) ದುಷ್ಪಮಾದುಷ್ಪಮಾ (೨) ದುಷ್ಪಮಾ (೩) ದುಷ್ಪಮಾ-ಸುಷ್ಪಮಾ (೪) ಸುಷ್ಪಮಾದುಷ್ಪಮಾ (೫) ಸುಷ್ಪಮಾ (೬) ಸುಷ್ಪಮಾ ಸುಷ್ಪಮಾ

ಅವಸ್ಥೆಗಳೇಕಾಲದ ಹಿನ್ನೆತನ

- (೧) ಸುಷಮ್ಮಾ-ಸುಷಮ್ಮಾ (೨) ಸುಷಮ್ಮಾ (೩) ಸುಷಮ್ಮಾ-ದುಷಮ್ಮಾ (೪) ದುಷಮ್ಮಾ-ಸುಷಮ್ಮಾ (೫) ದುಷಮ್ಮಾ (೬) ದುಷಮ್ಮಾ-ದುಷಮ್ಮಾ.

ಸುಷಮಾಸುಷಮಾ ಎಂದರೆ ಸುಖವೇ ಸುಖಿದ ಕಾಲ. ‘ಸುಷಮಾ’ ಎಂದರೆ ಸುಖಿದ ಕಾಲ. ‘ಸುಷಮಾದುಷಮಾ’ ಎಂದರೆ ಸುಖಿದ ನಂತರ ದುಃಖಿದ ಕಾಲ. ‘ದುಷಮಾಸುಷಮಾ’ ಎಂದರೆ ದುಃಖಿದ ನಂತರ ಸುಖಿದ ಕಾಲ. ‘ದುಷಮಾ’ ಎಂದರೆ ದುಃಖಿದ ಕಾಲ. ‘ದುಷಮಾದುಷಮಾ’ ಎಂದರೆ ದುಃಖಿದ ಕಾಲ.

ಒಂದೊಂದು ಕಾಲಕ್ಕೂ ಇಂತಿಮ್ಮೆ ಕಾಲದ ಪರಿಮಾಣ ಉಂಟು.

- (೧) ಸುಷಮಾ ಸುಷಮಾ ಕಾಲವು ನಾಲ್ಕು ಕೋಟಕೋಟಿ ಸಾಗರ ವರ್ಷ ಪರಿಮಿತಿಯದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಭೋಗಭೂಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿ ಇರುತ್ತದೆ.

(೨) ಸುಷಮಾ ಕಾಲವು ಮೂರು ಕೋಟಕೋಟಿ ಸಾಗರವರ್ಷ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಮಧ್ಯಮ ಭೋಗಭೂಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿ ಇರುತ್ತದೆ.

(೩) ಸುಷಮಾ ದುಷಮಾ ಕಾಲವು ಎರಡು ಕೋಟಕೋಟಿ ಸಾಗರವರ್ಷ ಪರಿಮಿತಿ ಹೊಂದಿದ್ದು ಜಫನ್ಸ್ ಭೋಗಭೂಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿ ಇರುತ್ತದೆ.

(೪) ದುಷಮಾ ಸುಷಮಾ ಕಾಲವು ನಲವತ್ತೀರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಕಡಿಮೆ ಒಂದು ಕೋಟಕೋಟಿ ಸಾಗರ ಕಾಲ ಪರಿಮಿತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆಗಲೇ ಅರವತ್ತೊಂದು ಮಂದಿ ಶಲಾಕಾಪುರುಷರ ಜನ್ಮವಾಗುತ್ತದೆ. ಭವ್ಯಾತ್ಮರು ಮನಿಗಳಾಗಿ ಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

(೫) ದುಷಮಾ ದುಃಖ ಕಾಲ, ಇಗ ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಪರಿಮಿತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಮೃದ್ಧಿಗಳೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಮ ಪ್ರಭಾವನೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರಾವಕರೂ, ಮನಿಗಳೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮೊರ್ಚ ಕರ್ಮಕ್ಷಯ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಕ್ತಿಗೆ ಯಾರೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ.

(೬) ದುಷಮಾ ದುಷಮಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖವೇ ದುಃಖ ಇದು ಇಗ ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಪರಿಮಿತಿ ಇರುತ್ತದೆ ಅತ್ಯಂತ ನಿಕ್ಷಣವಾದ ಕಾಲ. ಪಾಪಕರ್ಮ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಜನರು ಮಿಥ್ಯಾದಷ್ಟಿಗಳಾಗಿ ದುಃಖಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದಿಷ್ಟೂ ಅವಸರ್ಪಿಕಣಿ ಕಾಲ. ಈಗ ನಮ್ಮ ಭರತಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದುಷಮಾವೆಂಬ ಪಂಚಮಾ ಕಾಲ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

మధ్యమ లోకదల్చి జన్మా అనేక ద్విపగళూ అల్లల్లి వివిధ ఆకారద స్ఫూరూపద జనరలు, వాసిసుత్తారే. అవర ఆయు ప్రమాణపూ హచ్చు కడిమే ఆగిదే. అల్లదే, అసంఖ్య నద-నదిగళిందలూ, సాగర సరేవరగలిందలూ, పవర్త-ప్రయోగిందలూ ఈ లోకపు ఆవరిసిదే. ఇప్పగళల్లి ఎల్లవన్ను బిట్టరూ, నందిశ్వర పవర్తద విషయవన్ను హేళదే బిడువంతిల్ల. ఇదు జంబూద్వీపక్క ఎంటసేయ ద్విపవు. ఇదు నందిశ్వర సముద్రదింద సుత్తువరియల్లప్పిదే. అదరల్లి ప్రతియోందు దిక్షిగే వదిమూరంతే ఐవత్తేరడు పవర్తగళివే. అప్పగళల్లి ఐవత్తేరడు బసదిగళూ ఇవే. ఆ నందిశ్వర ద్వీపదింద నాల్కున్సేయదు కుండలపవర్తతిరువ ద్విపవు. అల్లింద మూరసేయ ద్విపదల్లియే రుడకగిరియిరుత్తదే. ఈ పవర్తగళు, మానుషోత్తర పవర్తదంతే భూమియన్ను సుత్తుతీరుత్తవే. అప్పగళ నాల్కు దిక్షిగే నాల్కు నాల్కు జినమందిరగళివే. ఈ భాగదల్లీల్ల దేవతెగళు వాసిసుత్తారే. నందిశ్వర ద్వీపద విస్తార గటిలిలి 100000యోజన ప్రమాణవాగిదే.^౮ ఈ ద్విపద నాల్కు దిక్షినల్లి పవర్తగళూ, సరేవరగళూ, వనఖండగళూ ఇవే. మూవదిక్షిన మధ్యభాగదల్లి అంజనాగిరియిదే. ఇదు ఇంద్ర్యీలమణిమయవాదుదు. ఈ పవర్తద సుత్తలూ విజిత వనఖండగళివే. నందా, నందవతి, నందోత్తర, నందిఘోష ఎంబ ఈ శోఖగళు సుందరవాద తిల్నిరినింద తుంబివే. ప్రతియోందు సరేవరద సుత్తలూ క్రమవాగి నాల్కు దిక్షినల్లి ప్రత్యేకవాగి అశోచవన, సప్తభంద, జంపక మత్తు ఆమ్రవన ఎంబ వనగళివే. ఇల్లిరువ నందాది సరేవరగళ మధ్యదల్లి దధిముఖి ఎంబ పవర్తవిదే. హిగే ఒంచోందు దిక్షినల్లి ఒందు అంజనగిరి, నాల్కు దధిముఖి, ఎంటు రతికర పవర్తగళు సేరి గై-గై పవర్తగళివే. హిగే ఒట్టు దిక్షినల్లి సేరి లి అంజనగిరి, శిలి రతికర పవర్త, గై దధిముఖి, ఈలి వనగళు, గై శోఖగళు ఇరువంతప నందిశ్వర ద్విపవు బమ విస్తారవాగి కంగోళిసుత్తదే. హిగే లి అంజనగిరియల్లి లి జినభవనగళూ, గై దధిముఖగళల్లి గై జినభవనగళూ, శిలి రతికరగళల్లి శిలి జినభవనగళూ సేరి ఒంచోందు దిక్షినల్లి శిలి అక్కతీమ జిన చ్యైత్యాలయగళు ఇవే. ఒంచోందరల్లియూ రత్నఖిజిత గొలె జినబింబగళు విరాజమానవాగిరుత్తవే. అష్టాప్రికెగళల్లి దేవతెగళు ఒందు శల్లి వితేషవాగి మాజే, లుత్సువ, గాయన, నత్సన, ఆరతి, అష్ట బెళగుత్తారే. మూవదిక్షినల్లి కల్యామురరూ, దక్షిణదిక్షినల్లి భవనవాసిగళూ, పట్టిమదిక్షినల్లి వ్యంతరరూ, లుత్సరదిక్షినల్లి జోతిష్ట దేవతెగళూ అష్టాప్రికెమూజే మాడుత్తారే. మధ్యలోకద ఎరడూవరే ద్విపదల్లి ఆగువ లుత్సింఛణే అవసింఛణే కాలగళ ఎణికేగి సూయు, జందు, గ్రుక, నక్షత్రగళ గతియు సహకారియాగిదే.

ಉದ್ದೇಶಗಳೇಕ : ಈ ಭೂಲೋಕದ ಮೇಲೆ ಏಳುವರೂ ತೊಂಬತ್ತು ಮಹಾಯೋಜನದಲ್ಲಿ ತಾರಾಮಂಡಲವಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಮೊದಲಿನಿಂದ ತುದಿಯವರೆಗೆ ನೂರಷಟ್ಟು ಯೋಜನ ದಪ್ಪವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ರಚ್ಚು ಸುತ್ತಳಕೆಯಿಂಥಾದ್ದುಗಿದೆ. ಆ ನಕ್ಕೆ ಸಮೂಹದ ಗುಂಪಿಗೆ ಜೀವೋಳಿಲೋಎಕವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇಲ್ಲಿಯ ಜೀವಿಗಳು ಸುಖಿಗಳು. ತಾರಾಮಂಡಲವನ್ನು ಮೀರಿನಿಂತಿರುವ ಮೇರುಪರವತದ ಮೇಲೆ ದಕ್ಕಿಮೋತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ತೋರುವ ಹದಿನಾರು ಸ್ವರ್ಗಗಳು ಎರಡು ಸಾಲಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹದಿನಾರು ಕಲ್ಪಗಳ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮೂರಾಗಿ ಸೇರಿರುವ ಒಂಬತ್ತು ಗ್ರ್ಯಾಫೆಯಿಕವೆಂಬ ಇಂದ್ರನ ವಿಮಾನಗಳಿವೆ.

ಗ್ರ್ಯಾಫೇಯರ್ ಬಹಳ ಸುಂದರವಾದುದು. ಗ್ರ್ಯಾಫೇಯರ್ ಕದ ಮುಂದೆ ನವಾಣಿಕ ವೆಂಬುದಿದೆ. ಅದರ ಎಂಟು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಎಂಟು ವಿಮಾನಗಳೂ ನಡುವೆ ಒಂದು ವಿಮಾನವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಪಂಚಾಣುತ್ತರೆ ಎಂಬುದಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದು ವಿಮಾನಗಳು. ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಯ, ವೈಜಯಿಂತ, ಜಯಿಂತ, ಅಪರಾಜಿತ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಮಾನಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ನಡುವೆ ಸರೋತ್ಸ್ವವಾದ ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಎಂಬ ವಿಮಾನವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಗಗಳಿಲ್ಲ.

ಉದ್ದ್ರೋಷ ಎಂದರೆ ದೇವತೋಕ. ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧ.

(೧) ಭವನವಾಸಿ (೨) ವೃಂತರ (೩) ಜ್ಯೋತಿಷ್ಠಿ (೪) ವಿಮಾನವಾಸಿದೇವತೆಗಳು. ಎಲ್ಲರೂ ವೈಕ್ರಮಿಯಿಕ ಶರೀರಗಳು. ಅಮೃತಾಹಾರಿಗಳು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅವಧಿಜ್ಞಾನವಿರುತ್ತದೆ.

ಭವನವಾಸಿ : ಭವನವಾಸಿ ದೇವತೆಗಳು ಮಧ್ಯಲೋಕದ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಖರಭಾಗವೆಂಬಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಪಾತಾಳವಾಸಿ ದೇವತೆಗಳು. ಇವರಲ್ಲಿ ಅಸುರಕುಮಾರ, ನಾಗಕುಮಾರ, ವಿದ್ಯಾತ್ಮಕುಮಾರ, ಸುವರ್ಣಕುಮಾರ, ಅಗ್ನಿಕುಮಾರ, ವಾಯುಕುಮಾರ, ಸುವಿಶ್ವಕುಮಾರ, ಉದಿತಕುಮಾರ, ದ್ವೀಪಕುಮಾರ ಮತ್ತು ದಿಕ್ಕುಮಾರರೆಂದು ಹಂತ್ತು ವಿಧ. ಇವರೆಲ್ಲಾ ವೈಕ್ರಮಿಯಿಕಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಮೃದ್ಧಿಗಳೂ, ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗಳೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಆಯುಷ್ಯವು ಒಂದು ಸಾಗರದಿಂದ ಒಂದೂವರೆ ಪಲ್ಯಕಾಲದವರೆಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಇವರು ಬಹುಶಕ್ತಿಶಾಲಿಗಳೂ ಸುಂದರರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ತಮ್ಮ ಲೋಕದ ತಮಗೇ ಏಸಲಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಕಾಯಪ್ರವೀಚಾರವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಮೃದ್ಧಿ ಭವನವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಯಕ್ಕ-ಯಕ್ಕಿಯರಾಗಿ ಧರ್ಮಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಭವನವಾಸಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಭಾಗದಲ್ಲೂ ಇಂದ್ರ, ಪ್ರತೀಂದ್ರ ಪರಿವಾರದವರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಭವನವಾಸಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಏಳುಕೊಣಿ ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷ ಅಕ್ಷತ್ತಿಮು ಜಿನಭವನಗಳಿವೆ. ಧರಣೀಂದ್ರ ಪದ್ಧಾವತಿಯರು ಭವನವಾಸಿಗಳು.

ವೃಂತರರು : ವೃಂತರರು ಅಧೋಲೋಕದ ಪಂಕಭಾಗದಲ್ಲೂ ಭೂಲೋಕದ ವಿವಿಧ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಉ ವಿಧ. ಕಿನ್ನರ, ಕಿಂಪುರುಷ, ಮಹೋರಗ, ಗಂಥವರ್, ಯಕ್ಕ, ರಾಕ್ಷಸ, ಭೂತ, ಪಿಶಾಚ. ಇವರಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲೂ ಇಂದ್ರ, ಪ್ರತೀಂದ್ರರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಕಡಿಮೆ ಎಂದರೆ ೧೦ಸಾವಿರ ವರ್ಷ, ಹೆಚ್ಚು ಎಂದರೆ ಒಂದು ಪಲ್ಯಕಾಲ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇವರೂ ಅಪಾರ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಗಳು, ಬಹುರೂಪಿಗಳು, ಇವರಲ್ಲೂ ಸಮೃದ್ಧಿಗಳು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಯಕ್ಕ-ಯಕ್ಕಿಯರಾಗಿ ಧರ್ಮಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ಯಲೋಕದ ಸರೋವರ, ನಿಜನಪ್ರದೇಶ, ಹಳೆಮನೆ, ಮರ, ಕಾಡು, ಪರ್ವತ, ಸೃಶಾನಗಳ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀ, ಹ್ರೀ ಮುಂತಾದವರು ವೃಂತರರು. ಇವರ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಅಕ್ಷತ್ತಿಮು ಚೈತ್ಯಾಲಯಗಳಿವೆ. ಇವರೂ ಕಾಯಪ್ರವೀಚಾರರು, ಅಂದರೆ ತಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಮನುಷ್ಯರಂತೆಯೇ ಭೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಜ್ಯೋತಿಷ್ಠಿಲೋಕ : ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿರೋದೇವತೆಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭೂಲೋಕದ ಮೇಲೆ ಮೇರುಪರ್ವತದ ಅಧರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಭೂಮಿಯಿಂದ ೨೬೦ ಯೋಜನ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿರೋಲೋಕವಿದೆ. ಜ್ಯೋತಿಷ್ಠರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಗ್ರಹ, ನಕ್ಷತ್ರ, ಪ್ರತೀಂದ್ರಕ(ತಾರೆ) ಎಂದು ಜಿ ಭೇದಗಳಿವೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನೇ ಇಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯನೇ ಪ್ರತೀಂದ್ರ ಇನ್ನಿತರರು ಇವರ ಪರಿವಾರದವರು. ಇವರಲ್ಲಿರೂ ಮೇರುಪರ್ವತವನ್ನು ಸದಾ

ಸುತ್ತುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇ/೨ ದ್ವೀಪದ ಹೋರಭಾಗದ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯರು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಸುತ್ತಾಟದಿಂದ ಇ/೨ ದ್ವೀಪ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇವರೂ ತಮ್ಮ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೈಕ್ರಿಯಿಕರು, ಅಮೃತಾಹಾರಿಗಳು, ಕಾರ್ಯಪ್ರವೀಚಾರರು, ಪ್ರಭಾಯುತರು, ಇವರಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧಿಸಿಗಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾಗಿ ಅಕೃತಿಮುಖ್ಯತಾಲಯಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಕಮ್ಮಿ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಲಕ್ಷದಿಂದ, ಹೆಚ್ಚಿಂದರೆ ಒಂದು ಕಾಲ ಆಯುಷ್ಯವಿರುತ್ತದೆ.

ವೈಮಾನಿಕ ದೇವತೆಗಳು : ಜ್ಯೋತಿರ್ಲೋಕದ ಮೇಲೆ ಮಹಾಮೇರುವಿನ ಶುದ್ಧಿಯ ಮೇಲೆ ಉದ್ದೇಶಲೋಕದಲ್ಲಿ ವೈಮಾನಿಕ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಸ್ವರ್ಗಗಳು, ಇವರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪವಾಸಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಲ್ಪಾತ್ಮಕರು ಎಂದು ಇವಿಧಿ.

ಕಲ್ಪವಾಸಿಗಳು ಒಟ್ಟು ಸ್ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಎರಡೆರಡರಂತೆ ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಕ್ರಮವಾಗಿ (೧) ಸೌಧಮು-ಶಾನ (೨) ಸನತ್ತುಮಾರ-ಮಾಹೇಂದ್ರ (೩) ಬ್ರಹ್ಮ-ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮರ (೪) ಲಾಂತವ-ಕಾಪಿಷ್ಠ (೫) ಶುಕ್ರ-ಮಹಾಶುಕ್ರ (೬) ಶತಾರ-ಸಹಸ್ರಾರ (೭) ಆನತ-ಪ್ರಾಣಿತ (೮) ಆರಣ-ಅಚ್ಯುತ ಎಂದು ಒಟ್ಟು ಸ್ವರ್ಗಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೋದಂತೆ ಅಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆಯುಷ್ಯ, ಸುಖ, ಅಧಿಕಾರ, ವೈಭವ, ಅವಧಿ ಹಂಚಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಅವಧಿಜಾನಿಗಳು, ಅಮೃತಾಹಾರಿಗಳು, ಇವರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಮಂದಿ ಇಂದ್ರರೂ, ಪ್ರತೀಂದ್ರರೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ದೇವತೆಗಳ ಆಯುಷ್ಯ ಒಂದು ಕಾಲದಿಂದ ಲಿಂಗಾಗರ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನಿಕ, ತ್ರಾಯಂತ್ರಿಂಶ, ಸೋಮ, ಯಮ, ವರುಣ, ಕುಂಭ, ಲೋಕಪಾಲ, ಸಮರ್ತ, ಚಂದ್ರ, ಜಿತು ಎಂಬ ಪರಿವಾರ ಪರಿಷತ್ ದೇವತೆಗಳಿರುತ್ತಾರೆ.^{೧೦}

ಇವರಲ್ಲಿ ಖಿನೇ ಸ್ವರ್ಗದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲೋಕಾಂತರಿಕ ದೇವತೆಗಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಬ್ರಹ್ಮಜಾರಿಗಳು, ತೀರ್ಥಂಕರರ ವೈರಾಗ್ಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅವರಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯಜೋಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸೌಧಮು ಶಾನದೇವತೆಗಳು ಕಾರ್ಯಪ್ರವೀಚಾರರು. ಸನತ್ತುಮಾರ ಮಾಹೇಂದ್ರದವರು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ನಾಲ್ಕು ಸ್ವರ್ಗದವರು ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ, ಶುಕ್ರಾದಿ ನಾಲ್ಕು ಸ್ವರ್ಗದವರು ಸ್ತ್ರೀಯ ಗೀತಾದಿಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಆನತಾದಿ ನಾಲ್ಕು ಸ್ವರ್ಗದವರು ತಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಸೃಂಗಾರಾತ್ಮದಿಂದ ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಿನ ಸ್ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮಜಾರಿಗಳೇ.

ಕಲ್ಪಾತ್ಮರು ಒಟ್ಟನೇ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಮೇಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೋವರು ಅಹಮೀಂದ್ರರು. ಇಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಕೇಳುಗಳಿಲ್ಲ. ಈ ಸ್ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಹಂತಗಳಿಷ್ಟು ಅವು ನವಗ್ರೇಹೇಯಕ, ನವಾಳಿದಶ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಳಿತ್ತರ ನವಗ್ರೇಹೇಯಕ ಮತ್ತು ನವಾಳಿದಶದಲ್ಲಿ ೩-ಇರಂತೆ ಇಂತಹ ಸ್ಥಿರಗಳು ಅವುಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ನವಗ್ರೇಹೇಯಕದಲ್ಲಿ ಸುದರ್ಶನ, ಅರೋಧ, ಸುಪ್ರಭಾದ್ರ, ಯಶೋಧರ, ಸುಭದ್ರ, ವಿಶಾಲ, ಸಮನಸ, ಸೌಮನಸ, ಶ್ರೀತಿಂಕರ ಹಾಗೂ ನವಾಳಿದಶದಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯ, ಅರ್ಚಿ, ಅರ್ಚಿಮಾಲಾ, ವೈರೋಚನ, ಪ್ರಭಾಸ, ಅರ್ಚಿಪ್ರಭಾ, ಅರ್ಚಿಮಧ್ಯ, ಅರ್ಚಿರಾವರ್ತನಾ ಮತ್ತು ಅರ್ಚಿವಿಶಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಅನುತ್ತರೇಯಲ್ಲಿ ೩- ವಿಜಯ, ವೈಜಯಿಂತ, ಜಯಂತ, ಅಪರಾಜಿತ ಮತ್ತು ಸವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಎಂಬ ಸ್ವರ್ಗಗಳಿವೆ.

ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯ ಅಹಮಿಂದ್ರರ ಆಯುಷ್ಯ ಇಂಸಾಗರವಿರುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಪಾತೀತರೆಲ್ಲಾ ಸಮೃದ್ಧಿಗಳು. ಸೌಧರ್ಯ, ಈಶಾನೇಂದ್ರರು, ಶಚಿದೇವಿಯರು, ಸೋಮ, ಯಮ, ವರುಣ, ಖಚೀರ, ಸನತ್ಸುಮಾರ, ದಕ್ಷಿಣೇಂದ್ರರೂ, ಲೋಕಾಂತರಿಕದೇವತೆಗಳೂ, ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯ ಅಹಮಿಂದ್ರರೂ, ತೀಥರಂಕರರ ಯಕ್ಕ-ಯಕ್ಕಿಯರೂ, ತಂದೆ-ತಾಯಿಯರೂ ಮುಂದಿನ ಭವದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಣಿಮಾ, ಮಹಿಮಾ, ಲಭಿಮಾ, ಗರಿಮಾ, ಈಶತ್ತ, ವಶಿತ್ತ, ಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಪ್ರಕಾಮ್ಯ ಎಂಬ ಎಂಟು ರೀತಿಯ ವ್ಯಾಧಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಶೇಷದಿಂದ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮತಾಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಮರಣ ಹೊಂದುವಾಗ ಈತಿಂಗಳು ಮುಂಚೆಯೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರವರ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಷಂತೆ ತಿಯ್ಯಂಚ ಮಾನವಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತಾರೆ. ದೇವತೆಗಳು ಸೀದಾ ನರಕದಲ್ಲಿ, ನಾರಕಿಗಳು ಸೀದಾ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿವುದಿಲ್ಲ. ಮಾನವರೂ ಮತ್ತು ತಿಯ್ಯಂಚರು ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಯಾವ ಗತಿಯಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹುಟ್ಟಬಹುದು.

ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ ಮೇಲೆ ಹನ್ನರಡು ಯೋಜನ ದೂರ ಹೋದಲ್ಲಿ ಎಂಟನೆಯ ಭಾವಿಯು ಕಾಣಿವುದು. ಆ ಭಾವಿಯ ಮೇಲೆ ಸಿದ್ಧಿಲೀ ಇರುವುದು. ಅದು ಬಹಳ ಬಿಳಿದಾಗಿಯೂ ದುಂಡಾಗಿಯೂ ಎಂಟು ಗಾವುದ ದಪ್ಪವಾಗಿಯೂ ನಲವತ್ತ್ಯಾದು ಲಕ್ಷ ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೂ ಶ್ರೇತಜ್ಞತ್ವದಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತ ಇರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಘನೋದದಿ, ಘನವಾತ, ತನುವಾತಗಳಿಂಬ ಮೂರು ವಾಯುಗಳು ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತವೆ. ಇತರ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಲ್ಲ. ವಾಯುಗಳಲ್ಲಿ ಘನೋದಧಿಯು ಕೆಳಗಿನ ತರವಾಗಿದೆ. ಇದು ಎರಡು ಹರದಾರಿ ದಪ್ಪವಾಗಿದೆ. ಆಮೇಲೆ ಘನವಾತವು ಒಂದು ಹರಿದಾರಿಯವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ತನುವಾತವು ನಾಲ್ಕನೂರಿಪ್ಪತ್ತೆಯ ಬಿಲ್ಲು ಕಡಿಮೆ ಒಂದು ಮ್ಯಾಲು ದಪ್ಪ ಹಬ್ಬಿದೆ. ಈ ತನುವಾತ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪರಮೇಷ್ಠಿಗಳು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ನಿಶ್ಚಲರಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಉದ್ದಳತೆಯು ಮೂರುವರೆ ಮೊಳದಿಂದ ಇದುನೂರು ಇಪ್ಪತ್ತೆಯ ಬಿಲ್ಲುಗಳ ಅಳತೆಯವರೆಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರ ಎತ್ತರದ ಅಳತೆಯು ಹೆಚ್ಚು-ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೂ ತಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಎತ್ತರವಾಗಿ ಕಾಣಿತ್ತವೆ. ಅವರು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಜ್ಞಾನ-ಸುಖ-ಶಕ್ತಿಗಳಿಲ್ಲ ಸಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ಶರೀರವೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ವರ್ಣ-ರಸ-ಗಂಧಗಳೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿಗಳವರು. ಇದೇ ಮುಕ್ತಸಾಂಪು.

ಹೀಗೆ ಜ್ಯೋಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಕಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ನಿಗೋದದಂತಹ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖದ ಪ್ರದೇಶವೂ ಉಂಟು. ಸ್ವರ್ಗ ಮೌದಲಾದ ಕೇವಲ ಸುಖಿದ ನಿವಾಸಗಳೂ ಉಂಟು. ಭೋಗಭೂಮಿಯೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದುದು ಮುಕ್ತಸಾಂಪು. ಅದನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಮಾನವ ಮಾತ್ರರ ಗುರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ಧ್ಯೇಯಸಾಧನೆಯ ಕ್ರಮದ ವಿಕಾಸವೇ ಜ್ಯೋಜಿತ್ತು-ವಿಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಜನರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕೆಂದೇ ಲೋಕಸ್ವರೂಪದ ಕಥನವಿದ್ದಂತೆ ಇದಿಮ್ಮೆ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾದ ತ್ರಿಲೋಕದ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು :

೧. ಲೋಕಾಲೋಕ ವಿಭಕ್ತೇಯುರ್ಗಪರಿವೃತ್ತೇಶ್ವತುರ್ಗತೀನಾಂ ಚ ಆದರ್ಥಮಿವ ಯಥಾಮತಿರವೈತಿ ಕರಣಾನುಯೋಗಂ ಚ || - 'ರಶ್ಮಿಕರಂಡಕ ಶ್ರವಣಾರ್ತ'.
೨. 'ಸಧಮಾನಮೃತ' - ಲೇಖಿಕರು : ಸಿ. ರಾಮಚಂದ್ರಸ್ಯಾದ್ವಾದಿ. ಪ್ರ. ರಶ್ಮಿತ್ರಯ ಪ್ರಕಾಶನ. ಮೈಸೂರು ಪು. ೪೪೧.

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

- ಇ. ‘ಜ್ಯೇನಧರ್ಮ’ : ಮಿಚೆ ಅಣಾರಾಯ - ಪುಟ. ೪೨೮.
 - ಈ. ‘ಸದ್ಗಮಾರ್ಮತ’ : ಲೇಖಕರು : ಸಿ. ರಾಮಚಂದ್ರಸ್ಯಾದ್ವಾದಿ. ಪ್ರ. ರತ್ನತ್ಯಯ ಪ್ರಕಾಶಕ. ಮೈಸೂರು. ಪು. ೪೪೮.
 - ಇಂ. ‘ಜ್ಯೇನಧರ್ಮ’ : ಮಿಚೆಅಣಾರಾಯ - ಪು. ೪೨೯.
 - ಈ. ಅದೇ - ಪುಟ. ೪೨೯.
 - ಇ. ‘ಜಿನಧರ್ಮದರ್ಪಣ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಮಾಲಾ’ : ಲೇಖಕರು : ಸಿ. ರಾಮಚಂದ್ರಸ್ಯಾದ್ವಾದಿ. ಪ್ರ. ಶ್ರೀ ಪಚ್ಚೆಪಾಶ್ವನಾಥಸ್ವಾಮಿ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಾಶನ ಸಮಿತಿ. ಪುಟ-೩೬೬.
 ೫. ‘ಸದ್ಗಮಾರ್ಮತ’ - ಲೇಖಕರು : ಸಿ. ರಾಮಚಂದ್ರಸ್ಯಾದ್ವಾದಿ. ಪ್ರ. ರತ್ನತ್ಯಯಪ್ರಕಾಶನ ಮೈಸೂರು. ಪು. ೪೪೯.
 ೬. ‘ಜಿನಧರ್ಮದರ್ಪಣ’ - ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಮಾಲಾ. ಪುಟ-೪೦೮.
೧೦. ‘ಸದ್ಗಮಾರ್ಮತ’ - : ಲೇ. ರಾಮಚಂದ್ರಸ್ಯಾದ್ವಾದಿ. ಪ್ರ. ರತ್ನತ್ಯಯ ಪ್ರಕಾಶನ ಪು. ೪೪೯.

ಗ್ರಂಥಾಳಿ :

೧. ರತ್ನಕರಂಡಕ ಶ್ರವಕಾಚಾರ
೨. ಸದ್ಗಮಾರ್ಮತ
೩. ಜಿನಧರ್ಮದರ್ಪಣ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಮಾಲಾ
೪. ಜ್ಯೇನಧರ್ಮ
೫. ಶ್ರೀಲೋಕಸಾರ
೬. ತಿಲೋಯಪಣಿತ್ತ
೭. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಜ್ಯೇನಧರ್ಮದ ಕೊಡುಗೆ.

❖❖❖

ದಾ. ಶಶಿರೇಶಾ ಬಿ.ಎಲ್.

ಅತಿಥಿ ಉಪನಾಸಕ

ಜ್ಯೇನಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ತಿ, ಮೈಸೂರು.

ಮೋ : ೨೨೨೦೨೦೨೦೨೨೨೨

ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಂಸಾರದ ಮೈಲು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಇ. ಶಿಫರಣಿಕರ ಮಹಾವಿಳಿರ ಜೀವನದ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳು

- ರಹೀಳ

ಇತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವರ್ಧಮಾನನ ವಾಸ್ತವಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಬದುಕಿನ ಅಧ್ಯಯನದ ಸಾಮಗ್ರಿಯು ಹಲವಾರು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಶಿಲಾಲೋಹಗಳು, ವರ್ಧಮಾನನ ಮರಾಠನ ಮೂರ್ತಿಗಳು, ಬೌದ್ಧ ತ್ರಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಗಳು, ವರ್ಧಮಾನ ಸಮಾಳೀನ ಇತಿಹಾಸಿಕ ಮರುಷರು, ಜ್ಯೇಂಸಾಹಿತ್ಯ - ಆಗಮ - ಪ್ರಾಕೃತ - ಅಪಭ್ರಂಶ - ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಧಮಾನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಮಗ್ರಿಯು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ವಿವಿಧ ಆಯಾಮದ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ನೋಡೋಣ -

ಶಿಲಾ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ :

ಮಹಾವೀರ ಜೀವಿತದ ಕೆಲ ಸಂಗತಿಗಳು ಶಿಲಾ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಡಾ. ಕಸ್ತುರಜಂದ ಜ್ಯೇನ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಹೇಳುವಂತೆ - “ಜ್ಯೇನ ಶಿಲಾ ಶಾಸನಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ರೀತಿಯಾಗಿ ಉತ್ತೀರ್ಣಗೊಂಡಿರುವುದು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಕಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಗೂ ಲೋಹ ಘಲಕಗಳ ಮೇಲೆ. ಕಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಶಿಲಾ ಶಾಸನಗಳು ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಹೀಗೆ ಮೇಲೆ, ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಮೇಲೆ, ಶಿಫರಣಿಕರ ಚರಣ ಚಿಹ್ನೆಗಳ ಮೇಲೆ, ಸುಂಭಗಳ, ಗುಹಗಳ, ಮಾನಸ್ತಂಭ, ಮಂದಿರಗಳ ವೇದಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ, ಚೌಕಾಕಾರದ ಶಿಲಾಘಲಕಗಳು, ಧ್ವಜಸ್ತಂಭ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೇಲೆ ಉತ್ತೀರ್ಣಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಧಾತು ಘಲಕವಾದರೂ - ತಾಮ್ರಪಟ್ಟಿ, ಹಿತ್ತಾಳಿ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ಚಿನ್ನಲೇಟಿ ಧಾತುಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತ ಮೂರ್ತಿಗಳು, ಮೇರು, ಯಂತ್ರಲೇಟಿ, ಸಿದ್ಧಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಮೇಲೆ ಉತ್ತೀರ್ಣಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಅಭಿಲೋಹಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ, ರಾಜನ್ಯತೀಕ ಅಭಿಲೋಹಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಭಿಲೋಹಗಳಿಂದು ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿರುತ್ತವೆ.”^{೧೦}

ಈ ಅಭಿಲೋಹಗಳು ವರ್ಧಮಾನನ ಜೀವನದ ಕೆಲವು ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲು ಮತ್ತು ಅಧ್ಯೇತಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಆಕರ್ಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಜ್ಯೇನ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಕಾರ ಶಿಫರಣಿಕರ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಮಾತ್ರ ಇತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿರ್ವಿವಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಡಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಇತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಅಭಿಲೋಹಿಯ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು ಮಹತ್ವಪೂರ್ವಿಕವಾದ ಭಾಷಾಕ್ರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಈವರೆಗೆ ಓದಬಹುದಾದ ಮರಾಠನವಾದ ಅಭಿಲೋಹಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ಕಾಲೀನ ಅಭಿಲೋಹಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಡಾ. ಸಾಗರಮಲ ಜ್ಯೇನ ಅವರು - “ಹೊಯ್ಕಾಲೀನ ಮಧುರೆಯ ಅಭಿಲೋಹಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಫರಣಿಕರ, ಭಗವಂತ ಶಿಖರ ಪ್ರಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ

ಅದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ‘ಅರ್ಹತ್ತಾ’ ಶಬ್ದದ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ – ಅರ್ಹತ್ತಾ ವರ್ಧಮಾನ, ಅರ್ಹತ್ತಾ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ. ಮಥುರೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ ಪ್ರಥಮ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಧಿಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ವರ್ಧಮಾನರದ್ವಾಗಿವೆ. ಅದರ ನಂತರದಲ್ಲಿ ವೃಷಭ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಹಾಗೂ ಅರಿಷ್ಟ ನೇಮಿಯರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಬಾರಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಕಾಲದವರೆಗೆ ಈ ನಾಲ್ಕು ಜನ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಪ್ರಮುಖ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು ಅಲ್ಲದೇ ಕಲ್ಪಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಇವರ ಸಂಬಂಧವಾಗಿಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ವಿವರಣೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ವರ್ಧಮಾನನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಅಭಿಲೇಖಿವು ನಿವಾರಣ ಹೊಂದಿ ಲಿಳಿ ವರ್ಷಗಳ ತರುವಾಯ ಅಭಿಲೇಖಿವು ರಾಜಸಾಫಾನದ ‘ಬಡಲೀ’ ಎಂಬಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿದೆ.^१ ಇದು ವರ್ಧಮಾನನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಹಾಗೂ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಅಭಿಲೇಖವಾಗಿದೆ.

ಆಚಾರ್ಯ ವಿದ್ಯಾನಂದ ಮುನಿ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ – ಸೇತ ಭಗಚಂದ ಸೋನಿಯವರ ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ ಒಂದು ಅಭಿವಿವು ದೊರೆಯಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುನಿಶ್ರೀಯವರು ‘ಮಿಯಾಣ’ ಎಂಬ ಅಜಮೇರನಿಂದ ಇಂದ್ರ ಮೇಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಮಟ್ಟ ಹಳ್ಳಿಯ ಪಂಡಿತ ಗೌರಿಶಂಕರ ಹೀರಾಚಂದ ಓರ್ನೂ ಅಜಮೇರನ ಮರಾತಶಾಸ್ವತೀಷಿಗಳಾದ ಇವರು ಹಳ್ಳಿಯ ಒಬ್ಬ ರೈತನಿಂದ ಈ ಶಿಲಾಲೇಖಿವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರೆಂದೂ, ಆ ಹಳ್ಳಿ ರೈತನಾದರೋ ಈ ಶಿಲಾಲೇಖಿವನ್ನು ತನ್ನ ತಂಬಾಕು ಕುಟುಬ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ವಿದ್ಯಾನಂಸರು ಈ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಅಂಕಿತವಾದ ಕೆಲ ಅಕ್ಷರಗಳ ಸಾಲನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿ ಅದನ್ನು ಅವರು ಓದಿದರು. ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಾಚೀನ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. “ವಿರಾಯ ಭಗವತಾಯ ಚತುರಸೀತಿವಸ ಕಾಯೇ ಸಾಲಾಮಾಲಾ ನಿಯರಂನಿವಿತ ಮಾಜ್ಯಾಫ್ಲಿಕೇ..” ಅಂದರೆ ಮಹಾವೀರನಿಗಿಂತ ಲಿಳಿ ವರ್ಷ ಮೊದಲ ಶಾಲಾಮಾಲಿನೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ರಾಜನು ಮಜ್ಜಾಫ್ಲಿಕ ಹೆಸರಿನ ಈ ಹಿಂದೆ ಮೇವಾಡದ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ನಗರದಲ್ಲಿ, ಯಾವುದೋ ವಿಚಾರದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಈ ಶಿಲಾಲೇಖಿವನ್ನು ಬರೆಸಿದ್ದನು. ಈ ಶಿಲಾಲೇಖಿವು ಏರ ನಿವಾರಣದ ಲಿಳಿ ವರ್ಷಗಳ ತರುವಾಯ ಬರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುದ್ದಾಗಿದೆ.^२ ಇದರಿಂದ ಏರ ನಿವಾರಣ ಸಂವರ್ತನವು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಲೇಖಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬ ಅಂಶವು ಸ್ವಪ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಶಿಲಾಲೇಖಿವು ಅಜಮೇರನ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿದೆ. ಶಿಲೆಗಳ ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ ಚರಿತ್ರೆಯು ವಿಮಲವಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಖಂಡಗಿರಿ, ಉದಯಗಿರಿಯ ಹಾಧಿಗುಹೆಯ ಶಿಲಾಲೇಖಿಗಳು ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದವುಗಳು. ರಾಜಸಾಫಾನದ ‘ಬಡಲೀ’ಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಮಹಾವೀರನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಿಲಾಲೇಖಿವು ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ಇದನ್ನು ‘ಕಾಶೀಪ್ರಸಾದ ಜಾಯಸವಾಲ ಅವರು ಇಂಳಿ ಕ್ರಿಮಾವದ್ದೆಂದು ಒಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ.’ ಮಹಾವೀರರ ಪ್ರಥಮ ಉಪದೇಶವು ವಿಮಲಾಚಲ ಪರವತದ ಮೇಲೆ ಆಯಿತು. ವಿಮಲಾಚಲ ಪರವತದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವ ಸ್ತಂಭಗಳ ಶಿಲಾಲೇಖಿಗಳು ಮೂರ್ತಿವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದರ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಣಿಕನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸ್ವಪ್ಷ ದಾಖಿಲೆ ಇದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ “ಪರಶ್ಚೋ ವಿಮಲ-ರಾಜಾ-ಶ್ರೇಣಿಕ” ಆಢ್ಢರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಈ ಉಲ್ಲೇಖಿವು ರಾಜ ಶ್ರೇಣಿಕನು ಮಹಾವೀರನ ಸಮವಸರಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಸಂಬಂಧವಾದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ವಪ್ಷಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಕಂಕಾಲಿಟೀಲಾ ಮಥುರೆಯಿಂದ ಮಹಾವೀರನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಶಿಲಾಲೇಖಿಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ....

ನಮೋ ಅರಕತೋ ವರ್ಧಮಾನಸ |

ದಾನಸಾಲೆಯ ಚಾಲುಕ್ಯ ಸಾಮಂತ ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ ಸಾಂಕರ ದೇವನು ಪಾಶ್ಚಾನಾಧನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವನು. ಅವರ ಶಿಲಾಲೇಖದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರರ ತೀರ್ಥ ಹಾಗೂ ಗೌತಮ ಗಣಧರಾದಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ‘ವರ್ಧಂ ಮಾನ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ತೀರ್ಥವರ್ತಿಯಾದ ಗೌತಮ ಗಣಧರರಾಗೆ’ (ಮಾರ್ಚ ಮಾಟ ೩೬೯-೩೭೦)“

“ಭೀನಮಾಲೆನಲ್ಲಿ ರೀಲಿಲೇ ಕ್ರಮಾಂಕದ ಒಂದು ಸ್ವಂಭ ಲೇಖಿವು ಜಯಕೂಪದ ರುರಿಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗದ ದಚದ ಮೇಲಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನು ಶ್ರೀಮಾಲ ನಗರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಈ ಲೇಖಿವನ್ನು ಕಾಯಸ್ಥರ ಸ್ವೇಂಗಮಕುಲದ ವಾಹಿಯ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕ ಶ್ರೀಸುಭಟ ಆದಿಯು ಮಹಾವೀರರ ವಾಷಿಕ ಮೂರ್ಜಿ ಹಾಗೂ ರಥಯಾತ್ರ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕೋರೆಯಿಸಿದ್ದನು.” ಈ ರೀತಿ ವರ್ಧಂ ಮಾನರ ಐತಿಹಾಸಿಕತೆಯು ಹಾಗೂ ಅವರ ಜರಿತ್ಯೆಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಶಿಲಾಲೇಖಗಳಿಂದ ಸಹಾಯ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ಮೂರ್ತಿ ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಧಂ ಮಾನ :

ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಯ ಕಲಾಕೃತಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ ದೇವತಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತೀಕವು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅನ್ನೇಷಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವಗಳ ಅವಶೇಷಗಳು, ಮಾಂಗಲಿಕ ಪ್ರತೀಕಗಳ ಪರಂಪರೆಗಳು ಜೈನ, ವೈದಿಕ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇದ್ದವೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಮಾಣೇಕರಿಸುತ್ತವೆ. “ಜೈನ ಆಯಾಮದ ಪ್ರಕಾರ ಜೈನದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿ ಮೂರ್ಚಿಯ ತಾತ್ಪರ್ಯ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಜಲಿತದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮೂರ್ಚಿಯಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನು ಯಾವ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಮಾಧ್ಯಮದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನೋ, ಆ ಗುಣಗಳ ರಾಶಿಯನ್ನು ಮೂರ್ಚಿಸಲಾಗುವುದು. ಇದನ್ನೇ ತೀರ್ಥಂಕರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀ ಮೂರ್ಚಿಕನೂ ಅನುಸ್ಯಂಧಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.” ತೀರ್ಥಂಕರ ಪ್ರತಿಮೆಯು – ಪಾಷಾಣ ಮೂರ್ತಿಯು ತನ್ನ ಅತೀತದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಮಹಾವೀರನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ ಸತ್ಯ, ಅಹಿಂಸೆ, ಅಸ್ತೇಯ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಹಾಗೂ ಅಪರಿಗ್ರಹ ಎಂಬ ಭಾವಗಳು ಸ್ವಾರಾಯಮಾನಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಜರಿತ್ಯೆಯೇ ಸ್ವತ್ತ: ಮೂರ್ತಿಗಳಿಂದ ಸ್ವಂತಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಡಾ. ಕುಮಾರಿ ಜ್ಯೇಂದ್ರಾಪಾಠಾಣ : ಕಾಲಸಂಬಂಧಿ ಅಧ್ಯಯನ್ ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ “ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಮಥುರೆಯಲ್ಲಿ ಕುಷಾಣ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರರ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮೂರ್ತಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅವಗಳಲ್ಲಿ ಜಿನ್ನೆ ಅಥವಾ ಲಾಂಭನಗಳ ಸಾನಂದಲ್ಲಿ ಪೀರಿಕೆ ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾದ ‘ವರ್ಧಂ ಮಾನ’ ಮತ್ತು ಮಹಾವೀರ’ ಹೆಸರುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ತೀರ್ಥಂಕರರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಹಾವೀರರ ಸಿಂಹ ಲಾಂಭನದ ಅಂಕನೆಯು ಸರಿಸುಮಾರು ಇನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಇದರ ಪ್ರಾಚೀನತೆಗೆ ಉದಾಹರಣೆ ತಿಳಿದು ಬರುವಂತೆ – ವಾರಾಣಸಿಯಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅದು ಭರತ ಕಲಾಭವನ ವಾರಾಣಸಿ (ಕ್ರ.ಸಂ. ೧೬೫)ಯಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿದೆ. ಮಹಾವೀರರ ಯಾಕ್ಕ- ಯಾಕ್ಕಿ ಮಾತಂಗ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಯಿನೀ (ಸಿದ್ಧಾಯಿಕಾ). ಮಹಾವೀರನ ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಓನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಯಾಕ್ಕ- ಯಾಕ್ಕಿಯರ ಅಂಕನವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅದರ ಹೆಚ್ಚು ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು

ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮಥುರಾ, ದೇವಗಡ, ಗ್ಯಾರಸುರ ಮತ್ತು ವಿಜರಾಹೋಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.”೯ ಎಂದು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉಪರೋಕ್ತ ಕಥನಗಳಿಂದ ಮಹಾವೀರನ ಜೀವನ ವೃತ್ತಾಂತದ ಪ್ರಾಚೀನ ತಥ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. “ಕಂಕಾಲೀ ಟೀಲೆಯಿಂದ ಮಹಾವೀರನ ಒಂದು ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಚೀನತಮವಾದ ಬಹುಶಃ ಶ್ರೀಮಾ. ಇಂದ ಮೂರ್ತಿಯೊಂದು ದೊರೆತಿದೆ. ದೇಹಲಿಯ ಸಂಗ್ರಹ ಕ್ರಮ.ಸಂ. ಭಾರತ-ಇರ ಮಹಾವೀರ ಪ್ರತಿಮೆಯೂ ಸಹ ಅದ್ಭುತವಾದುದಾಗಿದೆ.”೧೦

ಮಥುರಾ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರ.ಸಂ. ೨೧೨೫ರ ಮಹಾವೀರ ಮೂರ್ತಿಯು ಏ ಅಂಗುಲ ಎತ್ತರದ ಒಂದು ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಸುಶೋಭಿತವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಪಾದಪಿಠದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಲಿಟ್ಟಿರುವ ಅಮೂರ್ವಲೇಶಿದಲ್ಲಿ ‘ವರ್ಧಿತಮಾನ’ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿದೆ, ಆದರೆ ಸಮಯ ನಿಶ್ಚಯಪಡಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ.^{೧೧}

“ಕುಂಭರಿಯಾದ ರಿಣೇ ಶತಮಾನದ ಮಹಾವೀರ ಮತ್ತು ಶಾಂತಿನಾಥ ಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕಲ್ಲುಸೂತ್ರದ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರರ ಪಂಚಕಲ್ಯಾಂಕಗಳ ಹಾಗೂ ಮೂರ್ವಭವಗಳ ಮತ್ತು ಅವರ ತಪಕ್ಷರಣ ಸಮಯದ ಶೂಲಪಾಣಿಯ್ಕು, ಸಂಗಮದೇವ ಮೋದಲಾದವರ ಉಪಸರ್ಗಗಳ, ಚಂದನ ಬಾಲೆಯಿಂದ ಮಹಾವೀರರ ಪ್ರಥಮ ಭಿಕ್ಷಾಗ್ರಹಣದ ಕಥಾಪ್ರಸಂಗಳು ತೋರಿಸಲಿಟ್ಟಿವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಎಲ್ಲೋರಾದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರರ ಸುಮಾರು ರೀ ಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಇ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಗುಹಾ ಸಂಖ್ಯೆ ೩೦ರಲ್ಲಿ, ಇ ಗುಹಾ ಸಂಖ್ಯೆ ೩೨ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಎರಡು ಮೂರ್ತಿಗಳು ಗುಹಾ ಸಂಖ್ಯೆ ೩೩ರಲ್ಲಿವೆ.”೧೨ ವಿದ್ಯಾನಂದ ಮಹಾರಾಜರ ಕಥನದಂತೆ – “ಸೇನಾಪತಿ ಜಾಮುಂದರಾಯನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ‘ವರ್ಧಿತಮಾನ ಪುರಾಣ’ನ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ೨೮ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿತ್ರವಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಚಿತ್ರ ಯಾರು ನಾ, ಮಥುರೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಲಿ ಅಂಗುಲದ ಮೂರ್ತಿಯ ಶಿಲಾಪಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಉತ್ತೀರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಇದು ಮಥುರೆಯ ಪುರಾತತ್ವ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದ ಸಂಗ್ರಹ ಸಂ. ರಿಣಾಖಾಲೀನ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀದಾನಿರತ ರಾಜಕುಮಾರನಿದ್ದಾನೆ. ವರ್ಧಿತಮಾನ, ಚಲಧರ, ಕಾಕಧರ, ಪಕ್ಷಧರ, ಮೇಕೆಯಂತೆ ಮುಖವುಳ್ಳ, ವರ್ಧಿತಮಾನನ ನಿಭರ್ಯತೆಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿ ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ನರ್ತನಗ್ರಂಥ ಕುಣಿದು-ನಲಿದ ಸಂಗಮದೇವನ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ.”೧೩ ಈ ಉದ್ದರಣೆಗಳಿದ ಮಹಾವೀರರ ಐತಿಹಾಸಿಕತೆ ಮತ್ತು ಜೀವನದ ಕ್ರಮಿಕ ವಿಕಾಸದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಕಾಶ ಬೀಳುತ್ತದೆ.

ಚೌಧ್ರ ‘ತ್ರಿಪಿಟಕ’ದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ :

ಜ್ಯೇನ ಆಗಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಗೌತಮ ಬುಧನ ನಿರ್ದೇಶನವು ಅಷ್ಟೇನು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬೌಧ್ರ ತ್ರಿಪಿಟಕಗಳಲ್ಲಿ ನಿಗ್ರಂತ ನಾಥಪುತ್ರ (ನಿಗ್ರಂಥ ಜಾತ್ಯಪುತ್ರ) ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮಹಾವೀರ ಮತ್ತು ಅವನ ಉಪದೇಶಾದಿಗಳ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಅನೇಕ ಸಂಕೇತಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. “ಇವುಗಳ ಅರಿವು ಸುಮಾರು ೧೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಮೂರ್ವದಲ್ಲಿ – ‘ಲಂಡನ್’ನ ಪಾಲಿ ಟೆಕ್ಷಣ ಸೋಸ್ಯೆಟಿ ಹಾಗೂ ‘ಸೇಕ್ರೆಡ್ ಬುಕ್ಸ್ ಆಫ್ ರಿ ಕ್ಷಾಸ್’ ಹೆಸರಿನ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೌಧ್ರ ಮತ್ತು ಜ್ಯೇನ ಆಗಮಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರಕಾಶನ ಕಾರ್ಯವು ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ಆಯಿತು. ಡಾ. ಹರ್ಮನ್ ಯಾಕೋಬಿಯವರು ಆಚಾರಾಂಗ, ಕಲ್ಲುಸೂತ್ರ, ಸೂತ್ರಕ್ತಾಂಗ, ಉತ್ತರಾಧ್ಯಯನ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ‘ನಿಗ್ರಂತ ನಾಥಪುತ್ರ’ ಉಲ್ಲೇಖಿಸು ಅವರ ಗಮನವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿತು.”೧೪

ಮನಿ ನಗರಾಜರು ‘ಆಗಮ ಮತ್ತು ಶ್ರಿಮಿಟಕ : ಒಂದು ಅನುಶೀಲನೆ’ ಶೀಫೆ ಕಾಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ (ಕಲಕತ್ತಾ, ೧೯೬೭) ದೊಡ್ಡ ಮತ್ತು ಸೆಣ್ಣಿ ಒಟ್ಟು ೪೨ ಪಾಠಿಗಳ ಉತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗೃಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಮಹಾಮರುಪರು ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಮನಿರಾಜರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಪರಿಶೀಲನೆ ನಡೆಸಿ ಏರ ನಿವಾರಣ ಕಾಲವನ್ನು ಶ್ರೀಮಾ. ಶಿಲ್ಪ ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬೌದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಮಹಾವೀರ ವಿಷಯಕವಾದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಮೂರು ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಜಿತಿತವಾಗಿದೆ. ಚಚಾರ ಪ್ರಸಂಗ, ಘಟನಾ ಪ್ರಸಂಗ ಮತ್ತು ಉಲ್ಲೇಖ ಪ್ರಸಂಗ.

ಡಾ. ಶೋಭನಾಥ ಪಾಠಕರು ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ – “ಮಹಾವೀರರು ಮತ್ತು ಮಹಾತ್ಮಾ ಬುದ್ಧರು ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಕಾಲದ ಸಮಾಜವನ್ನು ಉತ್ತಾನಗೋಳಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಬ್ಬರೂ ಮೂಲಕ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಗಿ ಮತ್ತು ಪಾಠಿ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸೆ, ಸತ್ಯ, ಅಚೌಯ್ಯ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಮತ್ತು ಅಪರಿಗ್ರಹ ಎಂಬ ಪಂಚಶೀಲಗಳೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಹಿರಿಮೆ-ಗರಿಮೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು.”೧೧

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರುಗಳು ಅದನ್ನು ಸೂತ್ರಬ್ರಧಗೋಳಿಸಿ ಅವರ ಉಪದೇಶಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾಯಿತ್ವವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿದರು. ಡಾ. ಸಾಗರಮಲ್ ಜ್ಯೇನ ಅವರು ತಮ್ಮ ‘ಖಚಿಭಾಷಿತ : ಏಕ ಅಧ್ಯಯನ’ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರರ ಬಿಂಧಾಸಿಕತೆಯನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುತ್ತಾರೆ – “ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಖಚಿಭಾಷಿತದ ವಢ್ಢಮಾಣ ಮತ್ತು ಧೇರಗಾಧಾದ ವಢ್ಢಮಾಣ ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ” ಎಂದು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ‘ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಪಾಠಿ ಶ್ರಿಮಿಟಕ ‘ನಿಗಂತನಾತಮತ್ತ’ ಮತ್ತು ಜ್ಯೇನ ಪರಂಪರೆಯ ವರ್ಧಮಾನನೇ ‘ಖಚಿಭಾಷಿತ’ ಮತ್ತು ಧೇರಗಾಧಾದ ವರ್ಧಮಾನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಆಧಾರದಿಂದ ವರ್ಧಮಾನರ ಬಿಂಧಾಸಿಕತೆಯು ಸುಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿದೆ.”೧೨ ಬೌದ್ಧ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನನ್ನು ‘ಣಾತಪುತ್ರ’, ‘ನಿಗಂತ ನಾತಪುತ್ರ’ರೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಮಹಾವೀರನ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಜ್ಞಾತ್ಯ ಕುಲದವರಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ‘ಜ್ಞಾತ್ಯಪುತ್ರ’ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ‘ಜ್ಞಾತ್ಯಪುತ್ರ’ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ. ‘ಣಾಯಪುತ್ರ’ ಪ್ರಾಕೃತ ಶब್ದ. ‘ನಾತಪುತ್ರ’ ಪಾಠಿ ಶಬ್ದವಾಗಿದೆ. ಮಹಾವೀರರು ಬಾಹ್ಯಾಭ್ಯಂತರ ಪರಿಗ್ರಹಗಳಿಂಬ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಂಧಿತರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಅವರು ನಿಗ್ರಂಥರಾಗಿದ್ದರು.

ಮಹಾವೀರ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನ ಖತ್ತಿಹಾಸಿಕ ಮರುಪರು

ವೈಶಾಲಿ ನರೇಶ ಚೇಟಕ :

ಅಪಭ್ರಂಶದ ‘ಮಹಾಮರಾಣ’ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಉತ್ತರಮರಾಣದಲ್ಲಿ ವೈಶಾಲಿ ರಾಜ ಚೇಟಕನ ವೃತ್ತಾಂತವು ಬಂದಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ಏಳು ಜನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದರು. ಎಲ್ಲಿರಿಗಂತ ಹಿರಿಯ ಮುಕ್ತಿಯ ಹೆಸರು ಪ್ರಿಯಕಾರಿಣಿ. ಆಕೆಯ ವಿವಾಹವು ಕುಂಡಪುರದ ನರೇಶ ಸಿದ್ಧಾಧರನ ಜೊತೆ ಆಗಿತ್ತು. ಇವರೇ ಮಹಾವೀರರ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು. ಚೇಟಕನ ಆರನೇ ಮಗಳ ಹೆಸರು ಚೇಲನಾ. ಇವಳ ವಿವಾಹವು ದೊರೆ ಶ್ರೇಣಿಕನೊಡನೆ ಆಗಿತ್ತು. ಇನೇ ಮಗಳು ಚಂದನಾ. ಇವಳು ಬಂಧನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಹಾವೀರನಿಗೆ ಆಹಾರ ನೀಡಿದಳು. ತರುವಾಯ ಮಹಾವೀರರಿಂದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅವಳು ಆಯ್ಯಿಕಾಸಂಘದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥಾದಳು. ಅದರಿಂದ ಸ್ವಷ್ಟವಾಗುವ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ ವೈಶಾಲಿ ನರೇಶ ಚೇಟಕನು ಮಹಾವೀರರ ತಾತ ಆಗಿದ್ದನು. ಮತ್ತು ಮಗಧ ನರೇಶ ಶ್ರೇಣಿಕನು. ಕೌಶಂಬಿ ದೊರೆ ಶತಾನಿಕ ಇವರುಗಳು ಮಹಾವೀರರ ಚಿಕ್ಕಪಂದಿರು ಆಗಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಚಂದನಾ ಅವರ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮೆ ಆಗಿದ್ದಳು.

ಮಗಧ ನರೇಶ ಶ್ರೇಣಿಕೆ ಬಿಂಬಸಾರ :

ಮಗಧ ದೇಶದ ದೊರೆ ಶ್ರೇಣಿಕನ ಸಂಬಂಧವು ಮಹಾಎರರೊಡನೆ ದೀಪರ್ಕಾಲೀನವಾದುದು ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಫಾನಿಷ್ಟವಾದುದಾಗಿತ್ತು. ಜೈನ ಕಥಾಪರಂಪರೆಯ ಪೌರಾಣಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಣಿಕನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಾಎರರ ಉತ್ತರಗಳು ಅಥವಾ ಅವರ ಪ್ರಮುಖ ಗಣಧರ ಇಂದ್ರಭೂತಿ ಗೌತಮರ ಉತ್ತರಗಳು ದೊರೆಯೆತ್ತವೆ. ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರ ಕೃತ ‘ಕಹಾಕೋಸು’ವಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಣಿಕ ಹಾಗೂ ಆತನ ಮಕ್ಕಳ ವೃತ್ತಾಂತವು ಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ದಿನ ರಾಜ ಶ್ರೇಣಿಕನು ಮಹಾಎರರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಲು ವಿಮಲಾಚಲ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ – “ಧರ್ಮ ಸಾಧನೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವರ ಸಮೃದ್ಧಿದ ಪರಿಪೂರ್ಣಿಯಾಗಿ ಏಳನೇ ನರಕದ ಆಯುಷ್ಯವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಪ್ರಭಾವ ನರಕದ ಆಯು ಶೇಷ ಉಳಿಯಿತು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ತೀರ್ಥಂಕರ ನಾಮ ಕರ್ಮದ ಬಂಧವೂ ಆಯಿತು. ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆ ಶ್ರೇಣಿಕನು ಗೌತಮ ಗಣಧರರನ್ನು – ‘ಹೇ ಭಗವಂತನೇ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜೈನ ಮತವನ್ನು ಕುರಿತು ಅತ್ಯಂತ ಹಜ್ಜಿನ ಶ್ರದ್ಧೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ನನಗೆ ವ್ರತಗ್ರಹಣ ಮಾಡಲು ನನಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಏಕೆ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಗಣಧರರು – ‘ನಿನಗೆ ನರಕಾಯು ಬಂಧವಾಗಿದೆ. ದೇವಾಯುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಗತಿಯ ಆಯು ಬಂಧಿತರಿಗೆ ವ್ರತ ಗ್ರಹಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ’ಂತೆ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದರು. ಶ್ರೇಣಿಕನು ಜೈನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದಂದಿನಿಂದ ಅವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆ ದೃಢವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು.

ಶ್ರೇಣಿಕ ಮತ್ತು ಅಭಯಕುಮಾರ :

ಈತ ಮುನಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮೋಕ್ಷಗಾಮಿಯಾದನು. ಎರಡನೇ ಮಗ ವಾರಿಪೇಣನೂ ಸಹ ಧರ್ಮ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾದನು. ಮಗದೊಂದು ಮೂರನೇ ಮಗ ಗಜಕುಮಾರನೂ ಸಹ ವಿರಾಗಿಯಾದನು. ಕೌಶಂಬಿ ದೊರೆ ಶತಾನಿಕ ಮತ್ತು ಉದಯನ ಹಾಗೂ ಉಜ್ಜ್ವಲಿನ ರಾಜ ಚಂಡಪ್ರದ್ಯೋತ, ಚೇಟಿಕನ ಮಗಳು ಮೃಗಾವತಿಯ ವಿವಾಹವು ರಾಜ ಶತಾನಿಕನೊಡನೆ ಆಯಿತು. ಅವನ ಮಗ ಉದಯನನ ಮದುವೆ ಉಜ್ಜ್ವಲಿ ದೊರೆ ಚಂಡಪ್ರದ್ಯೋತನ ಮಗಳು ವಾಸವದತ್ತೆಯೊಡನೆ ಆಯಿತು. ಬೌದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಪರಂಪರಾನುಸಾರವಾಗಿ ಉದಯನನ ಹಾಗೂ ಬುದ್ಧನ ಜನ್ಮವು ಒಂದೇ ದಿನ ಆಯಿತು. ಇದು ಒಂದು ಸುದೃಢ ಜೈನ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ ಯಾವ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದ್ಯೋತನ ಮರಣಾನಂತರ ಮತ್ತು ಪಾಲಕನ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವಾಯಿತೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಮಹಾಎರರ ನಿವಾಣಿವೂ ಆಯಿತು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಈ ಉಲ್ಲೇಖವು ಎರಡೂ ಮಹಾಪುರುಷರ ಸಮಸಾಮಾಂಯಿಕ ಮತ್ತು ತತ್ವಾಲೀನ ರಾಜನ್ಯೆತಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮಹತ್ಪೂರ್ಣವಾದ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಮಹಾತ್ಮಾ ಗೌತಮ ಬುಧ :

ಮಹಾಎರ ಮತ್ತು ಗೌತಮ ಬುದ್ಧ ಸಮಾಖ್ಯಾನರಾಗಿದ್ದರು. ತತ್ವಾಲೀನ ಸಮಾಜದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ತರುವ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಇಬ್ಬರು ಮಹಾಪುರುಷರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಮತ್ತು ಪಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಮಹಾಎರ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧರ ನಡುವೆ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಭೇಟಿಯಾದ ಯಾವ ಉಲ್ಲೇಖವು ಯಾವ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಬೌದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಮಹಾಎರನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಪರಿಶೀಲನಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ.

ಡಾ. ರಮೇಶಚಂದ್ರ ಗುಪ್ತ :

ಇವರು ‘ಜೀನ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿಯೇ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವೂ ಸಹ ಶ್ರಮಣ ಪರಂಪರೆಯ ಒಂದು ನಿರ್ವತ್ತಿಮಾರ್ಗ’ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಧರ್ಮದ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಗೌತಮ ಬುದ್ಧನನ್ನು ಒಪ್ಪಲಾಗಿದೆ. ಗೌತಮಬುದ್ಧನು ಜೀನಧರ್ಮದ ಕೊನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿದ್ದರು’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.^{೧೯}

ಸಮಕಾಲೀನ ದಾರ್ಶನಿಕ ಜಗತ್ತು :

ಶ್ರಮಣ ಪರಂಪರೆಯ ಲಿಳಿನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರ ಭಗವಾನ ಮಹಾವೀರರ ಸಮಯ ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಈನೆಯ ಶತಮಾನವು, ವಿಶ್ವದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವमಾಣವಾದುದು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಹಾಮರುಪರು ವೈಚಾರಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದರು. ಜೀನಾದಲ್ಲಿ ಲಾಪೋತ್ಸ್ವ ಮತ್ತು ಕನೋಪೂಷಿಯೋರು ಮಾನವನನ್ನು ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಾಗಿಸಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೇತನದ ಜಾಗ್ರತ್ತಿಯಂಟು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಗ್ರೀಶ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ರಟೀಸ ಮತ್ತು ಅವನ ಥಿಷ್ಟರು, ಯೂನಾನಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಥಾಗೋರಸ್, ಸುಕರಾತ್ ಮತ್ತು ಪ್ಲೇಟೋರವರುಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಂಬರಗಳನ್ನು ವಿಂಡಿಸಿದ್ದರು. ಇರಾನಿನಲ್ಲಿ ಜರಧುಸ್ತನು ರೂಢಿವಾದ ಮತ್ತು ಅಂಧವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಜನತೆಯ ಸರಿಯಾದ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಲು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿದ್ದೇನು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ ಹಾಗೂ ಬುದ್ಧರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಸಾಧನೆ ಹಾಗೂ ಉಪದೇಶಗಳ ಮೂಲಕ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅವರ ತಮ್ಮ ಮೂಲ (ಮೌಲಿಕ) ಚಿಂತನೆಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಕರೆಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು.

ಭಗವಾನ ಮಹಾವೀರರ ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಭಾವಶಾಲೆ ಮಹಾಮರುಪ ಭಗವಾನ ಗೌತಮ ಬುದ್ಧರ ವಿಚಾರಧಾರೆಯೂ ಸಹ ಆ ಸಮಯದ ದಾರ್ಶನಿಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪ್ರಭಾವಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಗೌತಮ ಬುದ್ಧರಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿತ ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗದ ಪ್ರಭಾವ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ಆತ್ಮಾದದ ಅತ್ಯಿತಪನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸದೇ, ಅವರು ಕ್ಷಾಪೇಕವಾದದ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದರು. ತೀರ್ಥಂಕರ ಮಹಾವೀರರು ಈ ಎಲ್ಲ ಸಮಕಾಲೀನ ಚಿಂತಕರ ನಡುವೆ ಇದ್ದು ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮೌಲಿಕ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ಏಕಾಂಗಿ ವಿಚಾರಧಾರೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾಂತವಾದದ ಮೂಲಕ ಧರ್ಮದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಜೀನ ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ :

ಮಹಾವೀರನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾದ ಮುರಾವೆಗಳು ಸ್ವಷ್ಟರೂಪದಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿವೆ. ‘ಇಂಫಿಭಾಷಿತ’ದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧ ಇವರ ಪೂರ್ವವರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ಉಳಿ ಇಂಫಿಗಳ ಉಪದೇಶಗಳು ನಾಮೋಲ್ಲೇಖಿ ಮೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂಕಲಿತವಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪರಂಪರೆಯ, ಬೌದ್ಧಪರಂಪರೆಯ ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಸ್ವಂತತ್ವ ಶ್ರಮಣ ಪರಂಪರೆಯ ಇಂಫಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಬಿಲೀ ಗೋಶಾಲಕ ಮೊದಲಾದವರ ಹಾಗೂ ಜೀನ ಪರಂಪರೆಯ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮತ್ತು ವರ್ಧಮಾನರ ಉಪದೇಶಗಳೂ ಸಂಕಲಿತವಾಗಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ವರ್ಧಮಾನರ ಐತಿಹಾಸಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲ.

‘ಆಚಾರಾಂಗ’ದ ದೀಪ್ತಿಯ ಶ್ರುತಿಸ್ಥಂಧದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಂದಿರನ್ನು ಬಹುಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಾನಾಧರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗಿ-ದ್ವರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಮಹಾವೀರನಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ನಿರ್ಗಂಧ ಪರಂಪರೆ ಇತ್ತು ಮತ್ತು ಇದು ಪಾಶ್ಚಾನಾಧರದ್ವಾಗಿರಬಹುದು. ‘ಉತ್ತರಾಧ್ಯಯನ’ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸುಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಮಹಾವೀರನನ್ನು ಅಜೇಂಲ ಧರ್ಮದ ಪ್ರತಿಪಾದಕನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.. ‘ಸೂತ್ರಕ್ತಾಂಗ’, ಉತ್ತರಾಧ್ಯಯನ, ಭಗವತೀ ಆರಾಧನಾ ಮತ್ತು ಅನ್ಯ ಆಗಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾನಾಧರನ್ನು ಜಾತುರ್ಯಾಮ ಧರ್ಮದ ಹಾಗೂ ಮಹಾವೀರರನ್ನು ಪಂಚಮಹಾವೃತ ಧರ್ಮದ ಪ್ರತಿಪಾದಕರೆನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೃತಗಳು ವೃಷಭನಾಥನ ಕಾಲದಿಂದ ಮಹಾವೀರನವರೆಗೆ ಇದೇ ಇವೆ.

ಮೂರು-ನಾಲ್ಕುನೇ ಶರ್ತಮಾನಗಳ ತರುವಾಯ ಏಳಿ ಜನ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಮಾನ್ಯತೆ ಸ್ಥಿರಗೊಂಡ ನಂತರ ಮಹಾವೀರನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಎಲ್ಲ ವರ್ಣನೆಗಳು ಕಲ್ಪಸೂತ್ರ, ಸಮವಾಯಾಂಗ, ಆವಶ್ಯಕ ನಿಯುಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ತಿಳೇಪಣಿತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ದೋರೆಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಜೀವನಕ್ಕಿಂತ ಉಪದೇಶ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಧ್ಯಾನತೆ ಇತ್ತು. ಜೀವನದ ಭಾಗ ಕೇವಲ ಮೌಕಿಕ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಜಲಿತವಾಗಿತ್ತು.

ಜೈನ ಆಗಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ :

ಮಹಾವೀರನ ಹಿರಿಮೆಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜೈನ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದೆ. ಮಹಾವೀರ ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ಪಡೆದ ನಂತರ ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯಧ್ವನಿಯ ಮೂಲಕ ಲೋಕ ಕಲ್ಪಾಣಾದ ಭಾವನೆಯಿಂದ ನೀಡಿದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಗಣಧರರು ಸೂತ್ರಬ್ರಥಗೊಳಿಸಿದರು. ಕೇವಲಿ, ಶ್ರುತಕೇವಲಿಗಳು ಮಹಾವೀರನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅವಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದರು. ತದನಂತರ ಸಾರಸ್ವತಾಚಾರ್ಯರು, ಪ್ರಬುದ್ಧಾಚಾರ್ಯರು, ಪರಂಪರೆಯ ಪೋಷಕ ಆಚಾರ್ಯರು ಹಾಗೂ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಮಾನರಾದ ಕವಿಗಳು ಮತ್ತು ಲೇಖಕರು ಮಹಾವೀರ ಚರಿತೆಯನ್ನು ವಿಶಾಲ ವಾಜ್ಞಾಯಿದ ‘ಗಾಢೆಯ’ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಮಹಾವೀರನ ದಿವ್ಯಧ್ವನಿಯಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಆಗಮ ಮೊದಲಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ದೀಪಸ್ಥಂಭದಂತಿದೆ.

ಜೈನ ಆಗಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ :

ಮಹಾವೀರರ ಜೀವನ ವೃತ್ತಾಂತದ ಮೂಲ ಆಧಾರಸ್ಥಂಭ ಜೈನ ಆಗಮಗಳಾಗಿವೆ. ಪಂ. ಕೃಲಾಶಚಂದ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - “ಉಪಲಬ್ಧವಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಜೈನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉದ್ದಮದ ಮೂಲ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಣಗಳ ಕರಿಣ ಸಾಧನೆಯ ನಂತರ ಹೊಮ್ಮಿದ ಮಹಾವೀರನ ಆ ದಿವ್ಯವಾದ ದಿವ್ಯಧ್ವನಿ. ಇದಾದರೇಂದ್ರಭಾಗವಂತರಿಗೆ ಒಂದೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಕೇವಲಜ್ಞಾನದ ಫಲಶ್ರುತಿಯಾಗಿದೆ. (ಕ್ರಿ.ಮೂ. ೩೫೫೧ನೇ ವರ್ಣ) ಶ್ರಾವಣ ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರತಿಪದೆಯ ದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ರಾಜಗೃಹದ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ವಿಮಲಾಚಲ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಮೂಡಿಬಂದಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಣಗಳವರೆಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತ್ತು.”೧೮

ಶ್ರುತಿ :

ಮಹಾವೀರರ ದಿವ್ಯಧ್ವನಿಯನ್ನು ಹೃದಯಿಂಗಮಗೊಳಿಸಿ ಅವರ ಪ್ರಧಾನ ಶಿಷ್ಟ ಗೌತಮಗಣಧರರು ಅದನ್ನು ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ನಿಬಂಧಗೊಳಿಸಿದರು. ಆ ದ್ವಾದಶಾಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನೂ

ಗಣಧರರು ಮಹಾವೀರರ ಶ್ರೀಮುಖಾದಿಂದ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ‘ಶ್ರುತಿ’ವೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಹಾಗಾಗಿ ಗೌತಮಗಣಧರರನ್ನು ಗ್ರಂಥಕರ್ತರೆಂದೂ, ಮಹಾವೀರರನ್ನು ಅರ್ಥಕರ್ತರೆಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗೌತಮ ಗಣಧರರಿಂದ ಲೋಹಾಚಾರ್ಯರು ಅಥವಾ ಸುಧಮಾರ್ಚಾರ್ಯರೂ, ಸುಧಮಾರ್ಚಾರ್ಯರಿಂದ ಜಂಬೂಸ್ವಾಮಿಗೆ ಹಾಗೂ ಜಂಬೂಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ಇದು ಕೇವಲಿಗಳವರೆಗೆ ಶ್ರುತಪರಂಪರೆಯು ಮೌಶಿಕ ರೂಪದಿಂದ ಆಸಿತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಂತಿಮ ಶ್ರುತಕೇವಲಿ ಭದ್ರಭಾಮಗಳಾಗಿದ್ದರು.

ಧ್ವನಿಶಾಂಗ ರೂಪ ಶ್ರುತವು ಅಚಾರ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೌಶಿಕವಾಗಿಯೇ ಪ್ರವಾಹಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಶ್ರುತಕೇವಲಿ ಭದ್ರಭಾಮಗಳ ಸಮಯದವರೆಗೆ ಅದರ ಪ್ರವಾಹ ಅವಿಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಪ್ರವಾಹಿತವಾಗುತ್ತಿಲೇ ಇತ್ತು. ಭದ್ರಭಾಮಗಳು ಪಾಟಲಿಮತ್ತುದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಜ್ಯೇಂದ್ರಿಯವು ನಡೆಯಿತೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶ್ರುತಕೇವಲಿ ಭದ್ರಭಾಮ ಅವರ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಂಗಗಳ ಸಂಕಲನವು ವಿಶ್ವಂಖಲಿತವಾಯಿತು.

ಶ್ರುತಾವತಾರ :

ಭದ್ರಭಾಮವಿನ ನಂತರ ಜ್ಯೇಂದ್ರಿಯವು ದಿಗಂಬರ ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಪಂಥಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಜಿತವಾಗತೊಡಗಿತು. ಇಬ್ಬರ ಸುರುಪರಂಪರೆಯೂ ಭಿನ್ನವಾಗತೊಡಗಿತು. ದಿಗಂಬರ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರರ ನಿವಾಜಾನಂತರ ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಅಂಗಜಾಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಅಚಾರ್ಯ ಪರಂಪರೆಯು ಅದನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಅದರ ಕೇಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ನಿನೇ ವಾಚನವು ಮಥುರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ವಲ್ಲಭಿಯ ಮೂರನೇ ವಾಚನಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಂಕಲಿತವಾದ ಹನ್ನೊಂದು ಅಂಗಗಳನ್ನು ಸಮೃಶ್ವವಾದ ಮಸ್ತಕಾರೂಢ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಮಹತ್ವಮಾರ್ಜಿವಾದ ಹನ್ನೆರಡನೇ ಅಂಗದ ಅಧಿಕಾಂಶ ಭಾಗವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಪಂ. ಕೃಳಾಶಚಂದ್ರರು “ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮೂರ್ಖಗಳಲ್ಲಿಂದ ಎರಡು ಮೂರ್ಖಗಳ ಅವಾಂತರ ಅಧಿಕಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎರಡು ಮಹಾನ್ ಗ್ರಂಥಗಳು ದಿಗಂಬರ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿಸ್ತಾರತೆಯೂ ಸಹ ಮೂರ್ಖಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ದಿಗಂಬರ ಪರಂಪರೆಯ ಜ್ಯೇಂದ್ರಿಯಾಗಿ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ.”^{೧೦}

ಜ್ಯೇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸ್ವರೂಪ :

ವರ್ಧಮಾನನ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ, ಅಚಾರ, ಲೋಕವಿಭಾಗ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮತ್ತು ಮೌಶಿಕ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ. ಮಹಾವೀರನು ತಾತ್ತ್ವಾನಿನ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದ ಶಾರಸೇನಿ, ಮಾಗಧಿ, ಅರ್ಥಮಾಗಧಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಉಪದೇಶಗಳ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು ಮತ್ತು ಅದೇ ರೀತಿ ಗೌತಮಗಣಧರರ ಮೂಲಕ ಗ್ರಂಥವಾದ ಧ್ವನಿಶಾಂಗ ಶ್ರುತದ ಭಾಷೆಯು ಅರ್ಥಮಾಗಧಿಯೇ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳು ನಷ್ಟವಾದ್ದರಿಂದ ವಾಸ್ತವಿಕ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯಾದ ಶಾರಸೇನಿ ಭಾಷೆಯು ದಿಗಂಬರ ಜ್ಯೇಂದ್ರಿಯ ಆಗಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರಚನೆಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯು ಲೋಕ ಪ್ರಿಯವಾದಾಗ ಜ್ಯೇಂದ್ರಿಯವರು ಅದರಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅಪಭ್ರಂಶ

ಭಾಷೆಯು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಜೈನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು. ಹೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅಪಭ್ರಂಶದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಆಧುನಿಕ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನ ಆಗಮವು ಜನತೆಗೆ ಸುಗಮವಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಿದ್ವತ್ತೂರ್ಣವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಮಹಾಕಾವ್ಯದಿಗಳು ಸೃಜನಗೊಂಡವು. ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳ ಮತ್ತು ಮೂರ್ಚಣಿಗಳ ವಿಕದೇಶ ಜ್ಞಾನವು ಧರಸೇನಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಗುಣಧರರು ‘ಕಸಾಯಪಾಹುಡ’ (ಕಪಾಯಪ್ರಾಭೃತ) ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ರಚಿಸಿದರು. ಆಚಾರ್ಯ ಕುಂದಕುಂದರು ಉಳಿ ಪಾಹುಡಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಧರಸೇನಾಚಾರ್ಯರ ಆದೇಶದ ಮೇರೆಗೆ ಭೂತಬಲಿ ಮತ್ತು ಮುಷ್ಟಿದಂತ ಆಚಾರ್ಯರು ‘ಷಟ್ಕಂಡಾಗಮ’ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ರಚನೆ ಮಾಡಿದರು.

ಜೈನ ಆಗಮ ಗ್ರಂಥಗಳ ಲಿಪಿಕರಣ :

ದಿಗಂಬರ ಮಾನ್ಯತೆಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಏದು ಮೂರ್ಚಣಿಗಳ ಜ್ಞಾತಾರಾದ ಆಚಾರ್ಯ ಗುಣಧರರು (ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೧ನೇ ಶತಮಾನ) ಕಸಾಯಪಾಹುಡ ಮತ್ತು ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಪ್ರಾರ್ಥಮ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯ ಮೂರ್ಚಣಿದ ಜಾಳತ್ತೆ ಆಚಾರ್ಯ ಧರಸೇನರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಆಚಾರ್ಯ ಮುಷ್ಟಿದಂತ ಮತ್ತು ಭೂತಬಲಿಗಳು ‘ಷಟ್ಕಂಡಾಗಮ’ ಗ್ರಂಥದ ರಚನೆಯಾಗಿ ಶ್ರುತವನ್ನು ಲಿಪಿಬದ್ಧಗೊಳಿಸಿದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. ಮೂರ್ಚಣಿಯೇ ಆಚಾರ್ಯ ಕುಂದಕುಂದರು ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪಾಹುಡ ಗ್ರಂಥಗಳ ರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅವರ ನಂತರ ಚೋಣೀ, ಸೂತ್ರ ಮತ್ತು ತಿಲೋಪಣಿತ್ತಿಗೆ ಗ್ರಂಥದ ರಚನೆಯನ್ನು ಯತ್ತಿ ವ್ಯಾಪಕಾಚಾರ್ಯರು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಉಮಾಸ್ವಾಮಿಯವರ ‘ತತ್ವಾರ್ಥಸೂತ್ರ’ ಮತ್ತು ಆಚಾರ್ಯ ವಟಕೇರರ ‘ಮೂಲಾಚಾರ’ವೂ ಸಹ ಇದೇ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದವುಗಳು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಲಭ್ಯ ದಿಗಂಬರ ಆಗಮ ಗ್ರಂಥಗಳು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಪ್ರಾರ್ಥಮ ಶತಮಾನದ ಆಸುಪಾಸಿನಲ್ಲಿ ಲಿಪಿಬದ್ಧಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಮಾನ್ಯತೆಯ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಆಗಮಗಳು ಲಿಪಿಬದ್ಧವಾಗುವ ಮೊದಲೇ ಇ ವಾಚನಗಳು ಆಗಿದ್ದವು. ಈ ವಾಚನಗಳ ನಂತರ ಇಂಜಿ ಆಗಮಗಳನ್ನೂ ಲಿಪಿಬದ್ಧಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ವಿವಿಧ ವಾಚನಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಿ ‘ಮಾಧುರಿ’ ವಾಚನವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಉಪಲಭ್ಯ ಆಗಮಗಳು ಈ ವಾಚನದ ಪರಿಣಾಮವೇ ಆಗಿವೆ.

ಜೈನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಾಲ ವಿಭಜನೆ :

ಪಂ. ಕ್ಯುಲಾಶಚಂದ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ ‘ಜೈನ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಇತಿಹಾಸ’ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಕಾಸದ ಇತಿಹಾಸವು ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಮೊದಲನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಆರಂಭಗೊಂಡು ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಲಬಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧. ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಪ್ರಾರ್ಥಮ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೪ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ
೨. ಕ್ರಿ.ಶ. ಐದನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦ಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ
೩. ಕ್ರಿ.ಶ. ಹತ್ತನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ
೪. ಕ್ರಿ.ಶ. ಹದಿನ್ಯನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ.

ಷಟ್ಕಂಡಾಗಮದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ : ಇದು ದಿಗಂಬರ ಪರಂಪರೆಯ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಆರು ಖಿಂಡಗಳಿವೆ. ಪ್ರಥಮವಿಂಡದ ಹೆಸರು ಜೀವಟ್ಟಣಾ, ಎರಡನೆಯದು ಶ್ಲಿಂಧಾಭಂಧ (ಕ್ಷಲ್ಲಕಬಂಧ), ಮೂರನೆಯದು ಬಂಧಸ್ವಾಮಿತ್ವ ವಿಚಯ, ನಾಲ್ಕನೆಯದು ವೇದನಾಬಂಧ, ಐದನೆಯದು ವರ್ಗಣಾ ಮತ್ತು ಆರನೇ ಖಿಂಡ ಮಹಾಬಂಧ. ಭೂತಬಲಿಯವರು ಮಹಾಬಂಧದ ಮೂವತ್ತು ಸಾಮಿರ ಶೈಲೀಕ ಪ್ರಮಾಣದ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಇದೇ ಮಹಾಧವಲ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಿಶಾಲ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರರ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ.”^{೨೦} ಖಿಂಡಸೇನಾಚರ್ಯರು ಈ ಆರು ಖಿಂಡಗಳ ಮೇಲೆ ಇ ಸಾಮಿರ ಶೈಲೀಕ ಪ್ರಮಾಣದ ‘ಧವಲಾಚೀಕೆ’ಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ‘ಕಷಾಯ ಪ್ರಾಣಿತ’ವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಗ್ರಂಥದ ಮೇಲೆ ಆಚಾರ್ಯ ಜಿನಸೇನರು ಬರೆದ ಟೀಕೆಯು ‘ಜಯಧವಲ’ವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವಿಶ್ವಾತವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಂಕರ ಮಹಾವೀರರು ೨೯ ವರ್ಷ ೫ ತಿಂಗಳು ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳ ಪರ್ಯಾಂತ ಮುಷಿ, ಮುನಿ, ಯತ್ನ ಮತ್ತು ಅನಗಾರರು – ಈ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ಸಾಧುಸಂಘ ಹಾಗೂ ಶ್ರಮಣ, ಶ್ರಮಣೀ, ಶ್ರಾವಕ, ಶ್ರಾವಿಕಾ ಸಹಿತವಾಗಿ ದೇಶ-ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದರೆಂದು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.^{೨೧}

ಭಗವಾನ ಮಹಾವೀರರು ಸರ್ವಜ್ಞ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮಾದ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳ ಬಹಳ ಸುಂದರ ಚಿತ್ರಣವು ‘ಜಯಧವಲ’ದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ೧೨ ವರ್ಷ, ೫ ತಿಂಗಳು, ೧೫ ದಿನಗಳ ತಪಶ್ಚಾರ್ಯ ಕ್ಷೇಗೊಂಡ ನಂತರ ಮಹಾವೀರರು ಪ್ರಥಮ ಶ್ಲಾಧಾನವನ್ನು ಪಡೆಲುದಕೊಂಡರು. ತದನಂತರ ಮೋಹನೀಯ, ಜಾಜ್ಞಾವರಣ, ದಶನಾವರಣ ಮತ್ತು ಅಂತರಾಯಗಳೆಂಬ ೫ ಫಾತಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕ್ಷಯಗೊಳಿಸಿ ಅಂತರ್ಮೂಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞ ವೀಶರಾಗ, ಜೀವನ್ನಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮೆ ಪದವಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು.^{೨೨}

ಜ್ಯೋಗಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ :

ಮಹಾವೀರರ ನಿವಾರಣಾಂತರ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು, ಅವರ ಸಮಸ್ತ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಕಾರ್ಯ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ೧೨ ಅಂಗಗಳಾಗಿ ವಿಭజಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವೇ ದ್ವಾದಶಾಂಗಗಳು, ಶೈತಾಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿವೆ. ಅರ್ಥಮಾಗಿ ಬಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈ ಜ್ಯೋಗಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೋದಲನೆಯದು ಆಚಾರಾಂಗ.

ಅಯಾರಾಂಗ (ಆಚಾರಾಂಗ ಸೂತ್ರ) : ದ್ವಾದಶಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದನ್ನೂ ಅಂಗಗಳ ಸಾರವೆನ್ನುವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಶ್ರುತಸ್ಕಂಧಗಳಿವೆ. ಮೋದಲನೆಯದು ಗಣಧರಿಂದ ರಚಿತ. ಇದರ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೪ನೆಯ ಶತಮಾನ. ಎರಡನೆಯದು ಸ್ಥಾಪಿತಿನಿಂದ ಲಿಖಿತವಾದದ್ದು. ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಾಪಿತ ಎಂಬ ಹೆಸರು ೧೨ನೆಯ ಭದ್ರಭಾಮವಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಯ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಪೂ. ೫ನೆಯ ಶತಮಾನ.

ಪ್ರಥಮ ಶ್ರುತಸ್ಕಂಧದಲ್ಲಿ ಒಂಬತ್ತು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ. ಇದರ ಕೊನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಭ. ಮಹಾವೀರನ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆತನ ಮೂರವಚೀವನದ ಕುರಿತು ವಿವರಣೆ ಇಲ್ಲ; ಶ್ರಮಣ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ರ್ಯ ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರಮಣಜೀವನದ ಆದಶಗಳ ಹೃದಯಸ್ವರ್ತಿ ಚಿತ್ರವನ್ನಿಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದಾಗಿದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆತನ ಕರ್ಮೋರ ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ರೋಮಾಂಚನಕಾರಿ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಉಪಾಧಾನ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನ ಚರ್ಯೆಯ ವಿವರಗಳಿವೆ. ಅನಂತರದ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನ ತಪಸ್ಸು

ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದ್ದ ಸಮೀಕ್ಷೆನವಾಗಿ ನೈಜವಾಗಿ ಸರಳವಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಒಂದುಗರಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ ಸಂನ್ಯಾಸತ್ವ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೊಡನೆ ಆತನ ವಿಹಾರ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಥಮತ್ವಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಿ ಇಲ್ಲಿ ಭ. ಮಹಾವೀರನ ಜನ್ಮ, ಜನ್ಮಸ್ಥಳ, ಕುಟುಂಬ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯೇಯಕ್ತಿಕ ಅಂಶಗಳ ಯಾವ ಸೂಚನೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ತಪಸ್ಸಿನ ವರ್ಣನೆ ಮಾತ್ರ ದೋರೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆಚಾರಾಂಗದ ದ್ವಿತೀಯ ಶ್ರುತಿಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಿ ಭಾವನಾಧ್ಯಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನ ಜೀವನವ್ಯತಾಂತ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆತ ದೇವಲೋಕದಿಂದ ಆಗಮಿಸಿ ಗರ್ಭ ಸೇರಿದ್ದು, ಜನನ, ವಿವಾಹ, ತಂದೆತಾಯಿ ಕಾಲವಾದ ಬಳಿಕ ದೀಕ್ಷಾಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದ್ದು, ಸಾಧನೆಯ ಕಾಲದ ವಿಷ್ಣಗಳು, ಶಿಂಧುಂಕರನಾದದ್ದು ಮೊದಲಾದ ಅಂಶಗಳು ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿವೆ. ಆದರೆ ವಿಹಾರದ ಬಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿಲ್ಲ.

ಸೂಯಗಡಂಗ (ಸೂತ್ರಕ್ತಾಂಗ) : ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಶ್ರುತಿಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಿ ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಭ. ಮಹಾವೀರನ ದಿವ್ಯಸ್ತುತಿಯ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ವೀರಸ್ತುತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಇಟ ಗಾಹಗಳಿವೆ. ಮಹಾವೀರರ ಗುಣಸ್ತವನ ಇಲ್ಲಿ ಹೃದಯಗಮ್ಯವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಮಹಾವೀರರು ಆನೆಗಳಲ್ಲಿ ಐರಾವತವು, ಮೃಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಹವು, ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯು, ಪಾಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಗರುಡನ ಉಪಮೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಸವೋಽತ್ಮಮವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ತಾಣಾಂಗ (ಸಾಫಾಂಗ) : ಸಾಫಾಂಗಸೂತ್ರವು ಪ್ರಥಾನವಾಗಿ ವಸ್ತುವಿನ ಭೇದೋಪಭೇದವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ ಇಟ್ಟಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಮಹಾವೀರನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಈತನ ಜೀವಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಂಶಗಳ ತುಣುಕುಗಳಿವೆ. ಲಿಂಗ ಶಿಂಧುಂಕರನ್ನು ಪ್ರವರ್ತಿತ ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸಿದೆ. ಈ ಸೂತ್ರವು ಹತ್ತು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ಸೂತ್ರದ ಎಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನು ಎಂಟು ರಾಜರಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟಿದನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ ಮಹಾವೀರನ ಗರ್ಭಹರಣದ ಘಟನೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಮವಾಯಾಂಗ : ಸಮವಾಯಾಂಗಸೂತ್ರವು ವಸ್ತುವನ್ನು ಅವುಗಳ ಭೇದಗಳಾಂದಿಗೆ ಸಂಖ್ಯಾನುಸಾರ ವಿವರಿಸುವ ಗ್ರಂಥ. ಇಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಶಿಂಧುಂಕರರ ತಂದೆತಾಯಿ, ಜನ್ಮಸ್ಥಳ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಸ್ಥಳ, ಶಿಷ್ಯವರ್ಗ, ಆಹಾರ ನೀಡಿದವರು ಮೊದಲಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಪ್ರಸಂಗಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮಹಾವೀರನ ರೂಪ, ಗಣಧರರು, ಅವರ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು, ಆಯು:ಪ್ರಮಾಣ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ವಿಯಾಹವಣಿತ್ವ (ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಪ್ರಜ್ಞಾಪ್ತಿ) : ಇದರ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು ಭಗವತೀ ಸೂತ್ರ ಎಂದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ ಮತ್ತು ಗೌತಮರ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಸಾವಿರಾರು ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವನ ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಅನ್ಯ ಸಮಕಾಲೀನ ಘಟನೆಗಳ ಒಂದು ಕಿರುನೋಟವೂ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹಾವೀರನ ಜೀವಿತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಾಧಾರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಅಪಾರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಅಜೀವಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ಮಂಬಿಲಿಗೋಶಾಲಕನೂ ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದುದು, ಮಗಧ ಮತ್ತು ವ್ಯೇಶಾಲಿಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಂಗ್ರಹ, ಯಂತ್ರಚಾಲಿತ ಶಸ್ತ್ರಗಳ ಬಳಕೆ ಇಂಥ ಹಲವು ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಈ ಸೂತ್ರವು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಲಸ್ಸುಗ್ರೀ ಚರ್ಚೆ ನಡೆದಿದೆ. ಆಗಮ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸೂತ್ರವು ವಿಸ್ತಾರವಾದುದು. ಮಹಾವೀರನ ಬದುಕಿನ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನನ್ನು ವೈಶಾಲಿಯಾ, ವೈಶಾಲಿಕ, ವೈಶಾಲಿಯ ನಿವಾಸಿ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈತನ ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯರ ಹೆಸರುಗಳು, ಇವರಿಗೆ ಮಹಾವೀರನೋಂದಿಗೆ ಇದ್ದ ಸಂಬಂಧಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಮಾಹಿತಿ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ದಾರ್ಶನಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನಾಯಾಧಮ್ಮಕಾ (ಜಾತ್ಯಕಾರ್ಯಕರ್ತಾ) : ಇದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗತವಾದ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ ಜಾತ್ಯಕಾರ್ಯಕರ್ತಾ ಮಹಾವೀರನಿಂದ ಉಪದೇಶಿತ ಧರ್ಮಕಥೆಗಳ ಪ್ರಮಾಣವು ಯಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ರಾಜ ಶ್ರೇಣಿಕನ ಮಗ ಮೇಘಕುಮಾರನನ್ನು ಪ್ರಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ. ಈತನ ದೀಕ್ಷಾ ಪ್ರಸಂಗದ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟವಂತೆ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಹಾವೀರನು ಈತನಿಗೆ ಮೂರ್ವಜನ್ಮದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಮನ: ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುವದೇ ಇಲ್ಲಿನ ತಾತ್ಪರ್ಯ.

ಉಪಾಸಗದಾಂಶ (ಉಪಾಸಕದಾಂಶಯನ) : ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರಾವಕವುತ್ತ ಕ್ರಿಗೊಂಡವರ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ವ್ಯತ್ಸನಿರೂಪಕೆ ಮಾಡಿದೆ. ಮಹಾವೀರನು ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯ ಗೌತಮನನ್ನು ಆನಂದನಲ್ಲಿ ಕುರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ಅವನ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆಗೆ ಒರೆಗಲ್ಪಾಗಿದೆ. ಆತನನ್ನು ಕುಂಬಾರ ಸದ್ಗಾಲ ಮತ್ತು ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಮಹಾಗೋಪ, ಮಹಾಸಾಧ್ರವಾಹ, ಮಹಾಧರ್ಮಕಥಕ, ಮಹಾನಿಯಾ ಮಾತ್ರ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಹಾವೀರನ ಜೀವನದೊಡನೆ ಸೇರಿರುವ ವೈಶಾಲಿ, ಜಾತ್ಯಕಾರ್ಯಕರ್ತಾ ನೆರವು ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಅಂತಗಡದಾಂಶ (ಅಂತಕ್ಷಣಾ) : ಈ ಗ್ರಂಥವು ಜ್ಯೇಷಣದಂತಹ ಉಪಾಸಕರ ಸಹಿತ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸಿ ನಿರ್ವಾಣ ಹೊಂದಿದಂಥ ಮುನಿಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮಹಾವೀರನು ಅಜ್ಞನಮಾಲಿ ಎಂಬ ಕ್ರಾರಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ದೀಕ್ಷೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಸನ್ನಿಹಿತವಿದೆ. ಅತಿಮುಕ್ತಿಕುಮಾರನಂಥ ಆರುವರ್ಣದ ಬಾಲಕನಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡಿದ ಪ್ರಸಂಗವೂ ಸಹ ಇಲ್ಲಿ ದಾಖಿಲಾಗಿದೆ.

ಅಂತರ್ಯೋಪವಾಜಿಯದಾಂಶ (ಅಂತರ್ಯೋಪಪಾತಿಕಾರ್ಯ) : ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮಣಿ ಜೀವಿಗಳು ಜನಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಉಚ್ಛ್ರಾತ್ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅನುತ್ತರಾ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇಂಥವರು ಒಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ಮನಸ್ಸಜನ್ಮ - ಪಡೆಯತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ಅನುತ್ತರೋಪಪಾತಿಕ ಸೂತ್ರವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ರಾಜ ಶ್ರೇಣಿಕನ ಪತ್ನಿ ಚೇಲನಾ, ಧಾರಿಣಿಯ ಏಳಣಿಪುತ್ರರು, ಚೇಲನಾನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು, ನಂದನ ಪತ್ನಿ ಅಭಯಕುಮಾರ ಇವರೆಲ್ಲ ಮಹಾವೀರನಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ಅನುತ್ತರಾವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ತೆರಳಿದ ಸಂಗತಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

ಪಣ್ಣವಾಗರಣಾಭಂ (ಪ್ರಶ್ನಾವ್ಯಾಕರಣಾ) : ಇದರಲ್ಲಿ ಆಸ್ತ್ರವ ಮತ್ತು ಸಂವರದ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ. ಆಸ್ತ್ರವ ದ್ವಾರಾಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂಸಾ, ಕಳ್ಳತನ, ಕುಶೀಲ ಮತ್ತು ಪರಿಗ್ರಹ ರೂಪದ ಪಂಚಪಾಪಗಳ ಹಾಗೂ ಸಂವರ ದ್ವಾರಾಗಳಲ್ಲಿ ಅಹಿಂಸಾದಿ ಪಂಚಮಹಾವ್ಯಾತಗಳ ವಿವೇಚನೆ ಇದೆ.

ವಿವಾಗಮಯಂ (ವಿಪಾಕಶ್ರುತಂ) : ವಿಪಾಕಸೂತ್ರ ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ. ವಿಪಾಕವೆಂದರೆ ಕರ್ಮಫಲ. ಸತ್ಯಮಾದ ಫಲ ಸುಭೋಗ. ದುಷ್ಪಮಾದ ಫಲ ದುಃಖಭೋಗ ಎಂದು ಸುಳಿದು:ಖಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯಿದ್ದು ಮಹಾವೀರನು ಗಣಧರರಿಗೆ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ವಷ್ಟಪಡಿಸುವ ಭಾಗವಿದೆ. ಇವನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾದ ರಾಜಕುಮಾರ ಸುಭಾಮ, ಹನ್ಸರದು ಪ್ರತ ಪದೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇಂಥ ಹಲವು ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಮಹಾವೀರನ ಚರಿತ್ರೆಯೊಂದಿಗೆ ತಳ್ಳುಕುಹಾಕಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಜೀವಪಾತಿಕ ಉಪಾಂಗ : ಪ್ರಥಮ ಉಪಾಂಗವಾದ ಜೀವಪಾತಿಕ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಜ ಕೌಶಿಕನು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಮಹಾವೀರನಿಗೆ ವಂದಿಸಲು ಸಮವಸರಣಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸುವನು. ಇಲ್ಲಿ ಅವನ ದಿವ್ಯಭವ್ಯತೆಯಿರುವನ್ನು ಉತ್ತಮ ಶಬ್ದಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದೆ.

ರಾಯಪ್ರಸೇಣೀಯ (ರಾಜಪ್ರತ್ಯೋಯ) : ಇದರಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನು ಅಮಲಕಪ್ರಾನಗರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸೂರ್ಯಭದೇವನು ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾತರಿಸಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಧರ್ಮಶ್ರವಣನಾದ ಬಳಿಕ ಆತ ಮಹಾವೀರನ ಜೀವನ ಕಥೆಯನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ ಅರ್ಮಾವರ ಪ್ರಸಂಗ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ನಿರಯಾವಲಿಯಾಸೂತ್ರ : ಇದರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪವರ್ತಂಸಿಕಾ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೇಣಿಕನ ಹತ್ತು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು, ಹತ್ತು ಮೊಮ್ಮೆಕ್ಕಳು ಭಗವಾನ ಮಹಾವೀರನಿಂದ ದೀಕ್ಷಾಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿ ಸೌಧರ್ಮಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸಂಗತಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ. ಮುಷ್ಟಿಕಾಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇಂದ್ರನು ಬಂದು ಮಹಾವೀರನನ್ನು ವಂದಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಆತನ ಉನ್ನತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವಂತಾದ್ದಾಗಿದೆ.

ಉತ್ತರಾಧ್ಯಯನ ಸೂತ್ರ : ಉತ್ತರಾಧ್ಯಯನ ಸೂತ್ರವು ಮಹಾವೀರನ ಅಂತಿಮವಾಣಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಆತನ ಮೂಲದಾರನಿಕ, ಸ್ನೇಹಿಕ ಮತ್ತು ಆಚಾರಸಂಬಂಧಿ ವಿಚಾರಗಳ ವಿಸ್ತಾರಪರಿಚಯ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೇಶಿ ಮತ್ತು ಗೌತಮರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂವಾದವಿದೆ. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯನಾಥ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಮಹಾವೀರ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಸೇರುವರು. ನಂದಿಸೂತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಾವೀರನ ಸ್ತುತಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲನೆಯ ಭದ್ರಭಾಮ (ಕ್ರಿ.ಶ.ಖಿಗ್ರಿ) : ಆಚಾರಾಂಗದ ದ್ವಿತೀಯ ಶ್ರುತಿಸ್ಯಂಧದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವೇದಿಸಿರುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೇ ಕಲ್ಪಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಕಾವ್ಯಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಜಿತ್ತ್ರೈಲಿಯಿಂದ ಹೊಸ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತುಲ್ಲು ಜನ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಪ್ರಸಾಪ ಬಂದರೂ ಅಗ್ರಸ್ಥನ ಮಹಾವೀರನಿಗೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕಲ್ಪಸೂತ್ರವು ಮಹಾವೀರನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾದರೂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜಿನ ಮಾತೆಯೂ ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಱಳಿ ರೀತಿಯ ಕನಸು ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. (ದಿಗಂಬರಲ್ಲಿ ಱಳಿ ಕನಸುಗಳು), ಅನಂತರ ಮಹಾವೀರನ ಜನನ, ಬಾಲ್ಯ, ಯೌವನ, ದೀಕ್ಷೆ, ಉಪಸರ್ಗ, ಕೇವಲಜ್ಞಾನ, ಮೋಕ್ಷ ವಿಚಾರಗಳಿವೆ. ಹೀಗೆ ಆತನ ಜೀವಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಮದುಗಿರುವ ಕಾರಣ ಕಲ್ಪಸೂತ್ರದ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಜ್ಯೇನ ಆಚಾರ್ಯರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಜಿನಪ್ರಭ, ಧರ್ಮಸಾಗರ, ವಿನಯವಿಜಯ, ಸಮಯಸುಂದರ, ರತ್ನಸಾಗರ, ಸಂಘವಿಜಯ, ಲಕ್ಷ್ಮೀವಲ್ಲಭ ಮೊದಲಾದವರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಾರು.

ನಿಯುಕ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ : ನಿಯುಕ್ತಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಾವೀರನ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳು ದೂರೆಯುತ್ತವೆ. ಆಚಾರ್ಯ ಭರದ್ವಾಜು ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ನಿಯುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಇವುಗಳ ರಚನಾಕಾಲ ವಿಕ್ರಮಸಂವತ್ಸರದ ೫೦೦-೬೦೦ರ ಮಧ್ಯಕಾಲ. ಇವರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ನಿಯುಕ್ತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹತ್ತು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನ ಕಥೆಯ ದೃಷ್ಟಿಂದ ಆವಶ್ಯಕ ನಿಯುಕ್ತಿಗೆ ಮೊದಲ ಸ್ಥಾನ.

ಆವಶ್ಯಕ ನಿಯುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ದೀರ್ಘವಾದ ಹಾಗೂ ತ್ರೈಮಾಂತ್ರಿಕ ಮಹತ್ವದ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಉಂಟಾಗಿಸಿದ ಮೊದಲ ಪ್ರಯತ್ನ ಎಂಬ ವಿಶೇಷ ಈ ಕೃತಿಗಿದೆ. ಭಗವಾನ ಮಹಾವೀರನು ಮಿಥ್ಯಾವಾದದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೂಂಡ ಸನ್ನಿಹಿತವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವಾಗ ಅವನ ಮೂರ್ವಭವಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂರ್ವಭವಾವಳಿಗಳು ಇಷ್ಟ ವಿವರವಾಗಿ ಮೃದಾಳಿರುವುದು ಸಹ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ನಿಯುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ. ಅವನ ಕಥೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇಲ್ಲಿ ಭವಾವಳಿಗಳನ್ನು, ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಘಟನೆಗಳನ್ನು— ಸ್ವಾಪ್ತ, ಗಭಾರಪಹಾರ, ಅಭಿಗ್ರಹ, ಜನ್ಮ, ಅಭಿಷೇಕ, ವೃದ್ಧಿ, ಜಾತಿಸೂರ್ಯಾಜಿತಾನ್, ಭಯೋತ್ಪಾದನ, ವಿವಾಹ, ಅಪಣ್ಯ, ದಾನ, ಸಂಚೋಧಿ, ಮಹಾನಿಷ್ಠಮಣ ಇವುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಭಾಷ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ :

ಜೈನ ಆಚಾರ್ಯರು ನಿಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಪದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬರೆದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಭಾಷ್ಯವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ನಿಯುಕ್ತಿಗಳಂತೆ ಭಾಷ್ಯಗಳ ಸಂಖಯನ ಮಾಡ್ಯಾಮ ಸಹ ಪ್ರಾಕೃತವೇ. ಆವಶ್ಯಕ ಸೂತ್ರದ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. (ಮೂಲಭಾಷ್ಯ ವಿಶೇಷಾವಶ್ಯಕ ಭಾಷ್ಯ). ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದಿತವಾಗಿರುವ ಮೊದಲ ಎರಡು ಭಾಷ್ಯಗಳು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೂಪದಲ್ಲಿವೆ. ಮೂರನೆಯ ಭಾಷ್ಯದ ಆರಂಭದ ಎರಡು ಭಾಗಗಳು ಸಮಕಾಲೀನ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಆಧರಿಸಿವೆ.

ವಿಶೇಷಾವಶ್ಯಕ ಭಾಷ್ಯವು ಜೈನ ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿರುವ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲಿನ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮಹತ್ವವೇನೆಂದರೆ ತತ್ವಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಜೈನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದೆ ಅನ್ನು ದಾರ್ಶನಿಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದೊಡನೆ ತೊಲನಿಕವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಿರುವುದು. ಮಹಾವೀರ ಮತ್ತು ಇತರ ಒಂದು ಮಂದಿ ಪ್ರಮುಖ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪಂಡಿತರ ನಡುವೆ ವಿಭಿನ್ನ ದಾರ್ಶನಿಕ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಏನೆಲ್ಲ ಸಂಖಾರಗಳು ನಡೆದವು ಮತ್ತು ಅವರು ಮಹಾವೀರ ಸಂಘಕ್ಕೆಸೇರಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ ಹಿಂದಿದ್ದ ಪ್ರೇರಣೆ ಏನಿತ್ತು. ಈ ವಿಚಾರಮಂಥನದ ಕ್ರಿಯೆಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ದಾರ್ಶನಿಕ ಯಂಗದ ಸಮಸ್ತ ವಿಚಾರಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿವೆ. ಇಂಥ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗೆ ವಿಶೇಷಾವಶ್ಯಕ ಭಾಷ್ಯವು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ನಿಯುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಜರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಚರ್ಚೆ ಇಲ್ಲಿ ಗಿಡವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿರೂಪ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುವ ಗಹನವಾದ ಚರ್ಚೆಯ ಉಪತ್ತಿ ಸ್ಥಾನ ಎಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಚೋಣೀ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ :

ಆಗಮಗಳ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ಪದ್ಯಾತ್ಮಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಗಳು ನಿಯುಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಭಾಷ್ಯಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಿರುವುದು ಎಲ್ಲಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಚಾರ. ಇವು ಪ್ರಾಕೃತ ಪದ್ಯಗಳು. ಇದೇ ಬಗೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಗಡ್ಡಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅಂಥವನ್ನು ಚೋಣೀಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರುವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಆವಶ್ಯಕ ಚೋಣೀ ಎಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿ. ಇಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ ಮಹಾವೀರನ ಮೂರ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ಆತನ ಜೀವಿತದ ಫಳನೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಧೈಯರ್ಪರೀಕ್ಷೆ, ಮದುವೆ, ಆಪತ್ತಿ, ದಾನ, ಸಂಭೋಧ, ಲೋಕಾಂತರಿಕ ಗಮನ, ಇಂದ್ರಗಮನ, ದೀಕ್ಷಾ ಮಹೋತ್ಸವ, ಉಪಸರ್ಗ, ಇಂದ್ರ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಅಭಿಗ್ರಹಪಂಚಹಕ, ಅಜ್ಞಂದಕ ವೃತ್ತಾಂತ, ಚಂಡಕೌಶಿಕ ವೃತ್ತಾಂತ, ಗೋಶಾಲಕ ವೃತ್ತಾಂತ, ಸಂಗಮಕನ ಉಪಸರ್ಗ, ಕೇವಲೋತ್ಸತ್ತಿ, ಸಮವಸರಣ, ಗಣಧರದೀಕ್ಷೆ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ದೇವಿಯ ರೂಪ ಲಾವಣ್ಯಗಳ ಮನೋಜ್ಞಪರಾಣ ಕೃತಿಗೆ ಕಾವ್ಯಸ್ವರ್ಚ ನೀಡಿದೆ. ಮಹಾವೀರನ ದೇಹಸೌಂದರ್ಯದ ವರಾಣಸೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೃತಿಕಾರನ ಕೌಶಲ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಕೃತ ಕಾಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ :

ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಮಗ್ರಂಥಗಳು ರಚಿತವಾದಂತೆ ಜೊತೆಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ, ಆಖ್ಯಾನಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನ ಕಥೆ ಆನುಷಂಗಿಕವಾಗಿ, ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಅನೇಕ ಕವಿಗಳು, ಆಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ಮನಿಗಳು ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾಪುರುಷರಿಗೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಶಲಾಕಾಪುರುಷರು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪುರುಷರನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ತ್ರಿಷ್ಣಿ ಶಲಾಕಾಪುರುಷ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ರಚನೆಗೊಂಡವು. ಈ ಕೃತಿಗಳು ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಜಿನ ತೀರ್ಥಂಕರನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುವಾಗ ಮಹಾವೀರನ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ತರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಮಹಾವೀರಕಥೆಗೆ ಯಥೋಚಿತ ಸ್ಥಾನ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯ ದಿಗಂಬರ ಪರಂಪರೆಯ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪೊಣಿಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾವುದೇ ಗ್ರಂಥ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜಯಧವಲದ ಟೀಕೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯ ವೀರಸೇನರು ಮಹಾವೀರನ ಗಭರ ಪ್ರವೇಶ, ಜನನ, ತಪಸ್ಸ, ಜಾಳನ, ಪ್ರಥಮ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಜಿನಸೇನನ ಹರಿವಂಶಪುರಾಣದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ ಚರಿತೆಯ ವರಾಣಸೆಯಿದೆ. ದಿಗಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಮಹಾವೀರ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಅಪರೂಪದ ಕೃತಿಯೆಂದರೆ ಯತ್ವಿವೃಷಭನ ತಿಲೋಯಪಣಿತ್ತಿ. ಶೌರಸೇನಿ ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥ ಗಣನೀಯವಾದದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಮತ್ತು ಮತ್ತು ಅನ್ನ ಶಲಾಕಾಪುರುಷರ ನಾಮಾವಳಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಗಾಹಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಹಾವೀರರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಜನನ, ಜನ್ಮ, ತಿಧಿನಕ್ಕತ್ತ, ವಂಶವಿಚಾರ, ಆಯುಃಪ್ರಮಾಣ ಕುಮಾರಕಾಲ, ಉತ್ಸೇಧ, ಶರೀರವರಾಣ, ರಾಜ್ಯಕಾಲ, ಬಿಷ್ಯ, ರಾಜ್ಯಪದ, ವೈರಾಗ್ಯಕಾರಣ, ದೀಕ್ಷಾಸಾಧನ, ತಿಧಿ ಕಾಲ, ನಕ್ಷತ್ರ, ವನ ಉಪವನಗಳ ವಿವರ, ಕೇವಲಜಾಳನ, ಸಮವಸರಣಾರಚನೆ, ಯಾಕ್ಷಯಕ್ಕಿಣಿ, ಕೇವಲಿಕಾಲ, ಗಣಧರರು, ಶುದ್ಧಿಗಳ ಭೇದ, ಆಯುಕೆಯರು, ಶ್ರಾವಕರು, ಮುಕ್ತಿಯ ಸಮಯ, ಅನುಭದ್ಧ ಕೇವಲಿಗಳು, ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆದ ಯತ್ನಿಗಳು,

ಶಿಷ್ಯರು, ಶ್ರಮಣರು, ತೀರ್ಥಾಂಕರರ ಮೋಕ್ಷಕಾಲ, ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾಗಿ ಬಂದಿವೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಕಾರ ಭರತಕ್ಕೇತ್ತದಲ್ಲಿ ಅವಸರ್ಪಿಣಿ ಕಾಲದ ನಾಲ್ಕನೇಯ ದುಷ್ಪಮ ಸುಷ್ಪಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ತಿಂಗಳು ಈ ದಿನ ಅಧಿಕ ಇಂಧ ವರ್ಷ ಉಳಿದಿರುವಾಗ ಧರ್ಮತೀರ್ಥಾಂಕರ ಉತ್ಸತ್ಯಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂಶ ಕೂಡ ಇತರ ಶ್ರೇಣಿಗಳಿಗಂತೆ ಭಿನ್ನ. ಇದೇ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮೂಲವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಮಾಹಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಾಕೃತದ ಆದಿಮಹಾಕಾವ್ಯ ‘ಪುಣಿಮಜರಿಯಂ’ದಲ್ಲಿ ರಾಮಚರಿತೆಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪನೆಯು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿಕ್ರಮಸಂವತ್ಸರದ ಱಾಲಿಲರಲ್ಲಿದ್ದ ಅಭಯದೇವನ ಶಿಷ್ಯ ಭದ್ರೇಶ್ವರ ಸೂರಿಯ ಕಹಾವಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರಿಪತ್ರಿ ಮಹಾಪುರುಷರ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಸರಳ ಪ್ರಾಕೃತ ಗಢದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃಕ್ಷಗೋಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಡುವೆ ಪದ್ಯಗಳೂ ಬಂದಿವೆ. ಈ ಕೃತಿ ಹೇಮಚಂದ್ರನ ಶ್ರಿಪತ್ರಿ ಶಲಾಕಾಪುರುಷ ಮಹಾಚರಿತೆಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಭಾಷೆ ಜೂಣೀಗಳ ಭಾಷೆಗೆ ಸಮೀಪವಾಗಿದೆ.

ಚಲಿಪ್ಪನ್ನಮರಿಸಚರಿಯಂ :

ಈ ಕೃತಿಯ ಕರ್ತೃ ಆಮೃತವಿ. ಇದರ ಕಾಲ ಗ್ರಂಥಾಂಶದಸ್ವಿನಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಂಶದಸ್ವಿನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಗಳಿವೆ. ಇದರ ಗಾಥಾಪ್ರಮಾಣ ಗ್ರಂಥಾಂಶದಸ್ವಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರೆಯೊಂದನ್ನೇ ಇತ್ತಂತ್ರಿವಾಸುದೇವರನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ ಈ ಶಲಾಕಾಪುರುಷರಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಿ ಸಮಾರೋಪ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಾಂಕರರ, ಯಕ್ಷಯಕ್ಷಿಯರ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ಗ್ರಂಥಾಂಶದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ‘ಆಖ್ಯಾನಮಣಿಕೋಶ’ದ ಕರ್ತೃ ಆಮೃದೇವ ಸೂರಿಯೇ ಚುಪ್ಪನ್ನಮಹಾಪುರಿಸಚರಿಯದ ಕರ್ತೃವಿರಬಹುದೆಂದು ಉಂಟಾಗಿದೆ ಆದರೂ ಸ್ವಷ್ಟ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಕಾರನು ತನ್ನನ್ನು ‘ಅಮ್ಮೆ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಪರಿಚಯಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವನೇ ಹೊರತು, ಬೇರೆ ಪರಿಚಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿಲ್ಲ.^{೨೨} ಅದುವರೆಗಿನ ಯಾವೋಂದು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಅಂಶ ವಿರಳ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾವ್ಯದ ಒಂದು ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ರಿಂದನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.^{೨೩} ಹಾಗಾಗಿ ಆಮೃತವಿಯ ಕಾಲ ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಮೂರ್ವ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಸಂಘದಾಸ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದಾಸಗಳಿಕೃತ ವಸುದೇವಹಿಂಡಿ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಾಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಾಂಕರರ ಚರಿತೆಗಳು ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬಂದಿವೆ. ವರ್ಧಮಾನಕಥೆಗೆ ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಮುಚ್ಚಿತಸ್ಥಾನವಿದೆ.

ಚಲಿಪ್ಪನ್ನಮಹಾಪುರಿಸಚರಿಯಂ :

(ಕ್ರಿ.ಶ. ಲೇಣಿ) ನಿವೃತ್ತಿಕುಲದ ಮಾನದೇವಸೂರಿಯ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಶೀಲಾಂಕನು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕರ್ತೃ. ಗ್ರಂಥಕಾರನು ತನ್ನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮೂರು ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಸೀಲಂಕ (ಶೀಲಾಂಕ), ವಿಮಲಮತಿ ಮತ್ತು ಸೀಲಾಯರಿಯ (ಶೀಲಾಚಾಯ). ಈತನ ಚಲಿಪ್ಪನ್ನಮಹಾಪುರಿಸಚರಿಯಂ ಕೃತಿಯ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಮಾಣ ಗ್ರಂಥಾಂಶದಲ್ಲಿ ೪೦ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಧಮಾನಸ್ಥಾಪಿ ಚರಿತೆಯೂ ಒಂದು. ಇದು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿವರವಾಗಿಯೇ ಬಂದಿದೆ.

ಮಹಾವೀರಚರಿಯಂ :

ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮಹಾವೀರಚರಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನೆಂದರೆ ಗುಣಚಂದ್ರಸೂರಿ. ಈತ ಇಂಲ್ಯಾರಲ್ಲಿ ಇಂಂಜಿಂ ಗಾಥಾಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ‘ಮಹಾವೀರಚರಿಯಂ’ ರಚಿಸಿದನು. ಇದೊಂದು ಪ್ರೈಡಗ್ರಂಥ. ಕವಿಗೆ ಮಂತ್ರತಂತ್ರ ವಿದ್ಯಾಸಾಧನೆ ವಾಮವಾಗ್ರ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯಾಕಾಂಡ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವವಿರುವುದು ಆತನ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಈ ಗ್ರಂಥ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ.

ಮಹಾವೀರಚರಿಯಂ :

ಗುಣಚಂದ್ರನ ಸಮಕಾಲೀನನೂ ಉತ್ತರಾಧ್ಯಯನ ವ್ಯತೀ ಮತ್ತು ಆಖ್ಯಾನ ಮಣಿಕೋಶದ ಕರ್ತೃವೂ ಆದ ನೇಮಿಚಂದ್ರಸೂರಿ ಸಹ ‘ಮಹಾವೀರ ಚರಿಯಂ’ವನ್ನು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈತ ಚಂದ್ರಕುಲದ ಬೃಹತ್ಚಷ್ಟ ಉದ್ಯೋತನಸೂರಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠ ಮತ್ತು ಆಪ್ರದೇವಸೂರಿಯ ಶಿಷ್ಯ. ಆಚಾರ್ಯವದ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಮೊದಲು ಈತನ ಹೆಸರು ದೇವೇಂದ್ರಗಳಿಂದಾಗಿ ಎಂದಿತ್ತು. ಈತನ ಕಾಲ ವಿಕ್ರಮಸಂವತ್ಸರದ ಇಂಜಿ. ಮಹಾವೀರಚರಿಯಂದಲ್ಲಿ ಪರಿಜಿಯಿಂದ ಮಹಾವೀರನವರೆಗೆ ಲಿಟ್ ಭವಗಳನ್ನು ಇಂಂಂ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರೋಚಕವಾಗಿ ಸರಳ ಹಾಗೂ ಪ್ರವಾಹಮಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮರೀಚಿಯು ಪೂರ್ವಭವದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಆಚಾರ್ಯನಿಂದ ಆಶ್ರೋದ್ದಾರಕಾಗಿ ಅಹಿಂಸಾಪ್ರತಿವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಜೀವನವನ್ನು ಸುಧಾರಣಿಕೊಂಡು ಆಯಸ್ಸಿನ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಭರತಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮಗ ಮರೀಚಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಒಂದುದಿನ ಭರತಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಭಗವಾನ ವೃಷಭನ ಸಮವಸರಣಿದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳುತ್ತ ಭಗವಾನ, ತೀರ್ಥಂಕರರಾಗುವರು ಯಾರು? ನಮ್ಮ ವಂಶದಲ್ಲಿಯೂ ತೀರ್ಥಂಕರರು ಆಗುವರೆ? ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಸಿದ. ಆಗ ಭಗವಾನ ವೃಷಭರು ಇಷ್ಟಾಪುರವಂಶದಲ್ಲಿ ಮರೀಚಿಯು ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಥಂಕರ ಪದವಿ ಪಡೆಯತ್ತಾನೆ ಎಂದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮರೀಚಿ ಸಂತಸದಿಂದ ಬೀಗಿದ ಮತ್ತು ಸಮೃಕ್ಷವನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಮಿಥ್ಯಾವಾದ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆಹಂಕಾರದಿಂದ ಮಾನಸಿಕ ಉಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವಾದ ವಿವೇಕ ಮತ್ತು ಸಮೃಕ್ಷವನ್ನು ಅಲಂಕಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಆತ ಅನೇಕ ಜನ್ಮ ತಾಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆವಶ್ಯಕಚೂರ್ಣಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತವಾಗಿರುವ ಮಹಾವೀರನ ಜೀವತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ವರ್ಧಮಾನದೇಶನಾ :

ಸಾಧುಜಯಗಳಿಂದ ಶಿಷ್ಯ ಶುಭವರ್ಧನ ಗಣಿಯು ವಿಕ್ರಮಸಂವತ್ಸರದ ಇಂಜಿಲರಲ್ಲಿ ವರ್ಧಮಾನದೇಶನಾ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ದ್ವಾದಶಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಏಳನೇ ಅಂಗವಾದ ಉಪಾಸಕಾದಶಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅಂಗವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದೆ. ವರ್ಧಮಾನದೇಶನಾ ಕೃತಿಯ ವೇದಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಉಲ್ಲಾಸವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಹಾವೀರನ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸತ್ಯಾತ್ಮದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೆ ಹರಿಬಲ, ಹಂಸನೃಪ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪುಂಜ, ಮದರಾವತೀ, ಧನಸಾರ, ಹಂಸಕೇಶವ, ಚಾರುದತ್ತ, ಧರ್ಮನೃಪ ಸುರಸೇನ, ಮಹಾಸೇನ, ಕೇಸರಿಚೋರ, ಸುಮಿತ್ರಮಂತ್ರಿ, ರಣಶಾರರಾಜ ಮತ್ತು ಜಿನದತ್ತ ವ್ಯಾಪಾರಿಯು

ಕಥೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು. ಎರಡನೆಯ ಉಲ್ಲಾಸದಲ್ಲಿ ಕಾಮದೇ ಶ್ರವಕ, ಮೂರನೆಯ ಉಲ್ಲಾಸದಲ್ಲಿ ಚುಲನೀಟಿತಾ ಶ್ರವಕ ಮೊದಲಾದವರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಕೃತದಲ್ಲಿ ಮಾನದೇವ ಸೂರಿಯ ಶಿಷ್ಯ ದೇವಸೂರಿ ಮತ್ತು ಜಿನವಲ್ಲಭ ಸೂರಿಗಳು ರಚಿಸಿದ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಕಾವ್ಯಗಳು ದೊರೆತಿವೆ.

ಹಿಂಗೆ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ ಕಥೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶ್ಲೋಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ರೂಪಿತಳೆದರೂ ದಿಗಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಆತನ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಯು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಿಶ್ವರಗೊಂಡಿವೆ. ಅನ್ಯಭಾಷಾ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಆಕರವಾಗಿದೆ.

ಅಪಭ್ರಂಶ ಸಾಹಿತ್ಯ :

ಜ್ಯೇಂದ್ರಕವಿಗಳು ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತೀರ್ಥಂಕರರ ಮತ್ತು ಶಲಾಕಾಮರುವರ ಚರಿತೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅಪಭ್ರಂಶ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಉತ್ತರಭಾರತದ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಇದು ಜನ್ಮಸ್ಥಾನ. ಅಂತಹೇ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಉಗಮವೂ ಅಪಭ್ರಂಶದಿಂದ ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಹಾಗಾಗಿ ಇದು ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಸೋದರಿಯೂ ಆಗಿದೆ. ಲಾಲಿತ್ಯ, ಸಹಜತೆ, ಸರಸತೆ, ಸರಳತೆ ಮತ್ತು ಸುಲಭತೆಗೆ ಈ ಭಾಷೆಯ ಗುಣಗಳು. ಈ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಂದ್ರಕವಿಗಳು ಕಾವ್ಯ, ಕಥಾಪ್ರಧಾನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ವೀರಚಿಂದ ಚರಿತು :

ಮಹಾವೀರನ ಪಾವನಜೀವನವನ್ನು ವಸ್ತುವಾಗಿಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಕಾವ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲಿ ದಿಗ್ಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವಿದ್ಘಾಂಸ ಮಹಾಕವಿ ಮಷ್ಟದಂತನು ಪ್ರಮುಖ. ಈತನ ‘ತಿಸಟ್ಟಿಮಹಾಪರಿಸ ಗುಣಾಲಂಕಾರ ಮಹಾಮರಾಣವು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಸೃಷ್ಟಿ. ಈ ಕವಿಯ ಜನಸ್ಥಳ ಮೀಲನಬಿಂದು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಕವಿ ತನ್ನ ಉರಿನ ರಾಜನಿಂದ ತಿರಸ್ತತೆನಾಗಿ ಮಾನ್ಯಬೇಟಕೆ ಒಂದು ನೆಲಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ರಾಜ ಮೂರನೇ ಕೃಷ್ಣನು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನ ಮಂತ್ರಿ ಭರತ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿಯ ಮಗ ನನ್ನ ಎಂಬುವರು ಮಷ್ಟದಂತನ ಕಾವ್ಯರಚನೆಗೆ ಹೋತ್ತಾಹಿತ್ತರು. ಈತ ಸುಮಾರು ಒಟ್ಟ ವರ್ಷಕಾಲ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆ ಮಾಡಿದ. ಯುಗಪರಂಪರೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕೃತಿ ರಚಿಸಿರುವುದು ಈತನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಾಮರಾಣ ಗ್ರಂಥ ಅಪಭ್ರಂಶ ಸಾಹಿತ್ಯದ ತೀರ್ಥಂಕರ ಚರಿತ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ. ಈ ಕಾವ್ಯ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಿ ಶಕ ಲಲಿತ ಕೋಧನ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದುಬಬುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಟ್ಟ ಸಂಧಿಗಳಪ್ಪು ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಕಾವ್ಯ. ಹಾಗಾಗಿ ಮೂರು ಭಾಗವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಹಾವೀರ ಚರಿತ್ರೆ ಕಡೆಯ ಎಂಟು ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನ ಜನನದಿಂದ ಕೇವಲಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯವರೆಗೆ ಹಾಗೂ ಜಂದನೆಯ ವೃತ್ತಾಂತ, ಜೀವಂಥರ ಮುನಿಯ ಮೂರ್ಚಭವ, ಜಂಬೂಸ್ವಾಮಿಯ ದೀಕ್ಷೆ, ಶ್ರೀತಿಂಕರ ಆಖ್ಯಾನ, ಮಹಾವೀರ ನಿವಾರಣ ಈ ಭಾಗಗಳಿವೆ.

ವಢ್ಢಮಾಣಕವ್ಯ :

ಜಯಮಿಶ್ರಹಲ್ಲ ಕವಿಯ ‘ವಢ್ಢಮಾಣಕವ್ಯ’ ಮಹಾವೀರನನ್ನು ಕುರಿತ ಪತ್ಯೇಕ ಕಾವ್ಯ ಇದರಲ್ಲಿ ೨೨ ಸಂಧಿಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕಥಾಗತಿ ದಿಗಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಕೆಲವು ನೂತನ ಅಂಶಗಳನ್ನು

ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಹಾವೀರನ ಜನಾಭಿಷೇಕ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮೇರುಕಂಪನದ ಫಟನೆಯನ್ನು ಕೆವಿ ರೋಚಕವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ದಿಗಂಬರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನಿಗೆ ಕೇವಲಜ್ಞಾನವಾದ ಬಳಿಕ ದಿವ್ಯದ್ಭೂತಿ ಹೊರಬರಲಿಲ್ಲವಂಬ ಅಂಶ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆತನ ವಿಹಾರದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನು ವಿಹಾರಮಾಡಿದ ಸಂಗತಿಯಿದೆ. ಕೆವಿ ವಢ್ಳಮಾಳಿಕವ್ವು ಕೃತಿಯನ್ನು ದೇವರಾಯನ ಮತ್ತು ಹೋಲಿವರ್ಮನಿಗಾಗಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಕಾವ್ಯಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪದ್ಧನಂದಿ ಮುನಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವೂ ಇದೆ. ಇದರ ಕಾಲ ಸ್ವಾಷಾಧಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜಯಮಿತ್ರಹಲ್ಲನ ಕೃತಿಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ಆಧಾರದಿಂದ ಇದರ ಕಾಲ ವಿಕ್ರಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಇಜಿಇಂ ರಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದೆಂದು ಉಂಟಾಗಿದೆ.

ವಢ್ಳಮಾಳಿಕಹಾ :

ನರಸೇನ ಕವಿಯ ಸಹ ಕಾಲ ಸ್ವಾಷಾಧಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈತನೇ ರಚಿಸಿದ ಬೇರೊಂದು ಕೃತಿಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ವಿಕ್ರಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಇಜಿಗಳ ಅಗಿದ್ದು. ಈತನ ಕಾಲ ಈ ಕಾಲಮಾನದಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ಇಜಿಗಳ ಎಂದು ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ನರಸೇನ ಕವಿಯ ‘ವಢ್ಳಮಾಳಿಕಹಾ’ ಒಂದು ಸುಂದರಕೃತಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅಡಕವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಸಮೃಜಿಣಿ ಚರಿಣಿ :

ಗ್ರಾಲಿಯರದ ತೋಮರ ನರೇಶ ಡೊಂಗರಸಿಂಹ ಮತ್ತು ಆತನ ಮಗ ಕೇತ್ತಿಸಿಂಹನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಜಧಾ ಎಂಬ ಕೆವಿ ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಅಪಬ್ಳಂಶ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಮುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದ. ಈತನ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೦೦. ಈತನ ಕೃತಿ ‘ಸಮೃಜಿಣಿಚರಿಣಿ’ ಮಹಾವೀರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಸಂಧಿಗಳಿವೆ. ಮಹಾವೀರನ ಜನಾಭಿಷೇಕ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಮೇರುಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಕಂಪನವಾಗುವ ಅಂಶ ಇಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷ. ದೀಕ್ಷಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಮಹಾವೀರನು ಕಾಲ್ಯಾಂತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೋದ ಸನ್ನವೇಶವನ್ನು ಕೆವಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮಗನ ವಿಯೋಗವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ತಾಯಿ ಶ್ರೀತಲಾ ಮಗನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವ ಭಾಗ ಕರುಣಾರಸಜನಕವಾಗಿದೆ. ಆಕ ಅರಣ್ಯವಾಸದ ಕವಕಾರ್ಯಾಳಿಗಳನ್ನು ಮಗನಿಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹಿಂದಿರುಗುವಂತೆ ಕೋರುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಮಹಾವೀರ ಆಕೆಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ವಾಪಸ್ತು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ..

ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ :

ಜ್ಯೇಂಧ್ರಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಮೌದಲು. ಅನಂತರ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ದರ್ಶನ ಉಪದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ಗ್ರಂಥಗಳು ರಚಿತವಾದವು. ಜ್ಯೇಂಧ್ರಪರಂಪರೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ಲೇಖಿರಲ್ಲಿ ಉಮಾಸ್ವಾಮಿ ಆದ್ಯ. ಈತನ ತರುವಾಯದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಂಧ್ರಾಯರು ನ್ಯಾಯ, ದರ್ಶನ, ತರ್ಕ, ಜ್ಯೋತಿಷ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬರೆಯತೋಡಿದರು. ಆ ಬಳಿಕ ಚರಿತ್ರೆ ಮರಾಣಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರಚಿಸತೋಡಿದರು.

ಮಹಾಮರಾಣ :

ಅರವತ್ತಮೂರು ಮಹಾಮರುಷರನ್ನು ವಸ್ತುವಾಗಿಟ್ಟಕೊಂಡು ರಚಿತವಾದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಮರಾಣ ಒಂದು ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. ೮೨೦. ದಿಗಂಬರ ಆಚಾರ್ಯರಾದ ಜಿನಸೇನ ಮತ್ತು ಗುಣಭದ್ರರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಎಪ್ಪತ್ತಾರು ಪರ್ವಗಳಿಳ್ಳ ಈ ಮಹಾಮರಾಣದ ಆರಂಭದ ಏರಡು ಪರ್ವ ಪ್ರಸ್ತಾವನಾರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಮೂರು ಮತ್ತು ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೇಯ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೋಗಭೂಮಿಯ ವರ್ಣನೆ, ಇದನೇಯ ಪರ್ವದಿಂದ ವೃಷಭದೇವನ ವೃತ್ತಾಂತ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಆದಿಮರಾಣ ಭಾಗವನ್ನು ಜಿನಸೇನರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆದಿನಾಧನ ಜೀವನವನ್ನು ಇಲ್ಲ ಪರ್ವಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇದರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಆಚಾರ್ಯ ಗುಣಭದ್ರರು ಉತ್ತರಮರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮೂರ್ಕಣಗೊಳಿಸಿದರು. ಉತ್ತರಮರಾಣವು ದಿಗಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಂದು ಮಹತ್ವಪೂರ್ವಾರ್ಥಗ್ರಂಥ. ಇದು ೫೯ ಪರ್ವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ ಅಜಿತನಾಧರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮಹಾವೀರವರೆಗೆ ತೀರ್ಥಂಕರ ಚರಿತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಇಲ್ಲೇಲ್ಲ ಎಂಟು, ಹದಿನಾರು, ಇಪ್ಪತ್ತರು, ಇಪ್ಪತ್ತೂರು, ಇಪ್ಪತ್ತೂಲ್ಕನ್ನೇ ತೀರ್ಥಂಕರರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಉಳಿದ ತೀರ್ಥಂಕರ ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಬಂದಿವೆ. ಕಡೆಯ ನಾಲ್ಕು ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಒಲೆಗಳ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರ ಚರಿತ್ರೆ ವ್ಯಾಖಿಸಿದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನ ಮೂರ್ಕಣಭವಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿದೆ. ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಗ್ರಂಥಗಳಂತೆ ಮಹಾವೀರನ ಪರೀಷಹಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಸಂಸ್ಕೃತ ದಿಗಂಬರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನ ವೇಳಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥವೆಂದರೆ ಉತ್ತರಮರಾಣವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಮುಂದಿನ ದಿಗಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಆಚಾರ್ಯರು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನೇ ಆದರ್ಶವಾಗಿಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಜಿನಸೇನರು ಮಹಾಮರಾಣವನ್ನು ಮರಾಣವೂ ಹೌದು, ಮಹಾಕಾವ್ಯವೂ ಹೌದು, ಇದು ಮರಾಣಕಾವ್ಯ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಇದರ ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯದ ಸೋಗಸನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಶೃಂಗಾರ, ಕರುಣ, ವೀರ, ರೌದ್ರ, ಶಾಂತ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಮುಖ ರಸಗಳು. ಭಾವ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಶೃಂಗರಿಸಿದೆ. ಅಥಾರಲಂಕಾರ, ಉಪಮೆ, ಉತ್ತೇಷ್ಣೆ, ರೂಪಕ, ಪರಿಸಂಖ್ಯಾ, ಅಥಾರಂತರನಾಸ್, ವೃತ್ತಿರೇಕ ಮೋದಲಾದ ಅಲಂಕಾರಗಳು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹದವರಿತು ಪ್ರಯೋಗಗೊಂಡಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಥಾನಕಗಳು ಮನೋಹರವಾಗಿವೆ.

ತ್ರಿಷ್ಣಿಶಲಾಕಾಮರುಷಚರಿತಂ :

ಅರವತ್ತಮೂರು ಶಲಾಕಾ ಮರುಷರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಗ್ರಂಥವೆಂದರೆ ಆಚಾರ್ಯ ಹೇಮಚಂದ್ರ ವಿರಚಿತ ‘ತ್ರಿಷ್ಣಿಶಲಾಕಾಮರುಷಚರಿತಂ’. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಸ್ವವಿಚಾರಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಚಾಲುಕ್ಯಾಜ ಕುಮಾರಪಾಲನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದನಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಕಾಲವನ್ನು ವಿಕ್ರಮ ಸಂವತ್ಸರದ ೮೨೨-೮೨೩ರ ನಡುವೆ ಎಂದು ಜರ್ಮನ್ ವಿದ್ವಾನ್ ಬುಲ್ಲರ್ ಅವರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೮೨೦ ಹೇಮಚಂದನ ತ್ರಿಷ್ಣಿಶಲಾಕಾಮರುಷ ಚರಿತದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಪರ್ವಗಳಿವೆ. ೫೧೦೦೦ ಶೈಲೇಕಗಳಿವೆ. ಇದೊಂದು ಬೃಹದ್ರಾಂಥ, ಇದು ಕವಿಯ ಉತ್ತರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಗ್ರಂಥ. ಕವಿಗ ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಜ್ಞೆಗಳಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧರ್ಮಿಕ, ದಾರ್ಶನಿಕ ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮೇಲೆ ಆಗಿದೆ. ಗಾತ್ರದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಗುಣದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಗ್ರಂಥ ಜಾನ್ಯದ ಅರ್ಥಾತ್ ಭಂಡಾರವೆನಿಸಿದೆ.

ಕವಿ ಭಗವಾನ ವೃಷಭದೇವರಿಂದ ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಯುಗದವರೆಗೆ ಜ್ಯೇಂಪರಂಪರೆಯ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೇ ಅಲ್ಲ ಜ್ಯೇಂಕಥಾನಕಗಳನ್ನು, ಪೌರಾಣಿಕ ಕಥೆಗಳು, ಸಿದ್ಧಾಂತ, ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಧರ್ಮ ಆಚಾರ ಮೊದಲಾದ ಮಹತ್ವಪೂರ್ವ ಸಂಗತಿಗಳಿವೆ. ಭಗವಾನ ಮಹಾವೀರನ ಕಥೆ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಹತ್ತನೇ ಪರವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಪರವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಇನಿ ಸರ್ವಗಳಿಂದ್ದು ಇತರ ಪರವರ್ತನೆಗಳಿಗಿಂತ ದೀರ್ಘವಾಗಿದೆ. ಮಹಾವೀರನ ಜೀವಿತದ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳೆಲ್ಲ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿವೆ. ಶ್ರೋತರೆ, ಶೋಷರೆ, ಸುಲಸಾ, ಅಭಯಕುಮಾರ, ಜೀಟಕ, ರಾಜ, ಹಲ್ಲವಿಹಲ್ಲ, ಮೃಘಕುಮಾರ, ನಂದಿಷ್ಠೇಣ, ಜೆಲನಾ, ದುರ್ಗಂಧ, ಆರ್ಥ್ರಕುಮಾರ, ಮಷಭದತ್ತ, ದೇವನಂದ, ಜಮಾಲಿ, ಶತಾನೀಕ, ಚಂಡಪ್ರದೋತ, ಮೃಗಾವತಿ, ಯಾಸಾಸಾಸು, ಆನಂದ, ಗೋಶಾಲಕ, ಹಾಲಿಕ, ಪ್ರಸನ್ನಜಂದ್ರ, ದುರ್ವಾರಾಂಗದೇವ, ಗೌತಮಸ್ವಾಮಿ, ಪುಂಡರೀಕ-ಕಂಡರೀಕ, ದಶಾಂಭದ್ರ, ಧನ್ಯಾ, ಶಾಲಿಭದ್ರ, ರೌಹಿಣೀಯ, ಉದಯನ, ಶತಾನೀಕಮುತ್ತ, ಅಂತಿಮರಾಜಷಿಂ, ಪ್ರಭಾವತಿ, ಕಪಿಲಕೇವಲಿ, ಕುಮಾರನಂದಸೋನಿ, ಉದಯಿ, ಕುಲಾವಾಲುಕ, ಕುಮಾರಪಾಲ, ಮೊದಲಾದವರ ಚರಿತ್ರೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಹೇಮಚಂದ್ರನ ಶೈಲಿ ಆಕರ್ಷಕವಾದುದು. ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಈ ಕೃತಿ ಗೌಪನಿಸಿದೆ.

ಲಘುತ್ತಿಪಣಿಶಲಾಕಾಪುರಷಚರಿತಂ :

ಹೇಮಚಂದ್ರನ ಶ್ರಿಪಣಿಶಲಾಕಾಪುರಷಚರಿತವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮೇರುವಿಜಯಗಣಿ ಲಘುತ್ತಿಪಣಿ ಶಲಾಕಾಪುರಷಚರಿತಂ ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕ್ರಿ. ಇಂದಿಂದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಇಂ ಪರವರ್ತನೆಯ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಅಭಿವೃತ್ತಗೊಂಡಿವೆ. ಅವಾಂತರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಕವಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಹೇಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮುರಾವೆಗಳಿವೆ. ಹೇಮಚಂದ್ರನಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕೆಲವು ಹೊಸ ಅಂಶಗಳಿವೆ. ಸೋಮಪ್ರಭಾಚಾರ್ಯ ಎಂಬ ಕವಿಯೂ ಲಘುತ್ತಿಪಣಿಶಲಾಕಾಪುರಷಚರಿತ್ರೆ ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು ಮೇಘವಿಜಯನ ಕೃತಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರಿಪಣಿಸ್ತೃತಿಶಾಸ್ತ್ರ :

ಶ್ರಿಪಣಿಸ್ತೃತಿಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವು ಶಲಾಕಾಪುರಷರ ಚರಿತ್ಯೆಯನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವಾಗ ಮಹಾವೀರ ಚರಿತ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇದರ ಕರ್ತೃ ಆಶಾಧರ. ಈತನ ಕಾಲ ವಿಕ್ರಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಇಂದಿ. ಈತ ಧಾರಾನಗರದ ಸಮೀಪ ನಲಕಟ್ಟ ಪುರದಲ್ಲಿದ್ದ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೃತಿ ಜಿನಸೇನ ಗುಣಭದ್ರರ ಮಹಾಪುರಾಣದ ಸಾರಸಂಗ್ರಹ ಎನ್ನಬಹುದು. ಮೂಲಕೃತಿಗಿಂತ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ರಚಿತವಾದ ಗ್ರಂಥ ವೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಅನುಷ್ಠಾಪಂದಸ್ವದಲ್ಲಿ ಲಿಲಂ ಶೈಲೀಕಗಳಿರುವ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ.

ವೃಷಭ, ಶಾಂತಿನಾಥ, ನೇಮಿ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ, ವರ್ಧಾಮಾನ-ಈ ಐವರು ತೀರ್ಥಂಕರರನ್ನು ಕುರಿತು ಮಹಾಪುರಷಚರಿತ ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ಮೇರುತುಂಗನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದರ ರಚನಾಕಾಲ ಇಂದಿಂಜಿ. ಇಲ್ಲಿನ ವರ್ಧಾಮಾನಚರಿತೆ ಕಥಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶ್ವೇತಾಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದೆ. ಮಹಾಪುರಷ ಚರಿತದಲ್ಲಿ ಇದು ಸರ್ವಗಳಿವೆ. ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಾವ್ಯೋಪದೇಶ ಶತಕ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಮರಾಣಸಾರ ಎಂಬ ಕೃತಿ ಮುನಿಶ್ರೀಚಂದ್ರನಿಂದ ವಿಕ್ರಮ ಸಂವತ್ಸರದ ೧೦೮೦ರಲ್ಲಿ ರಾಮತಳೆದಿದ್ದು ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ತೀರ್ಥಂಕರರ ಕಿರುಪರಿಚಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದೇ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಗ್ರಂಥ ಮರಾಣಸಾರ ಸಂಗ್ರಹ. ಇದರ ಕರ್ತೃ ಹನ್ಮೋಂದನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ದಾಮನಂದಿ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಆದಿನಾಥ, ಚೆಮುದ್ರಪ್ರಭ, ಶಾಂತಿನಾಥ, ನೇಮಿನಾಥ, ಪಾಶ್ಚಾನಾಥ ಮತ್ತು ಮಹಾವೀರನ ಚರಿತ್ರೆ ತಕ್ಷಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೧೮ ಸರ್ಗಗಳಿವೆ. ಮಹಾವೀರನ ಜರಿತ್ರೆ ಕಡೆಯ ಉ ಸರ್ಗಗಳಲ್ಲಿದೆ.

ಶ್ರೀಷ್ಟಿಶಲಾಕಾಮರಾಣ :

ಮಲ್ಲಿಷೇಣ ಮುನಿಯ ಶ್ರೀಷ್ಟಿಶಲಾಕಾಮರಾಣ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವು ವಿಕ್ರಮ ಸಂವತ್ಸರದ ೧೨೦೪ರಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೨೦೦೦ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಮಹಾವೀರನ ಕಥೆ ತೀರ್ಥಾ ಜಿಕ್ಷಾದಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ವರ್ಧಮಾನಚರಿತಂ :

ಮಹಾವೀರನನ್ನು ಸಮಗ್ರಕಾವೃತ್ತಿ ವಸ್ತುವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಬಂದ ಸ್ವರ್ತಂತ್ರಕಾವೃಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಗ ಕವಿಯ ವರ್ಧಮಾನಚರಿತಂ ಕೃತಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಕವಿಯ ಗುರು ನಾಗನಂದಿ. ಅಸಗನ ವರ್ಧಮಾನ ಚರಿತಂಗೆ ಸನ್ಮತಿ ಚರಿತ್ರೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೧೮ ಸರ್ಗಗಳಿವೆ. ಈತ ವಸ್ತುನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಮರಾಣವನ್ನು ಒಂದು ಆಕರವಾಗಿ ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಉತ್ತರಮರಾಣದಲ್ಲಿ ಮರೂರವ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಭಿಲ್ಲರಾಜನಿಂದ ವರ್ಧಮಾನನ ಪೂರ್ವಭವವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಸಗನು ಪೂರೂರವ ಮತ್ತು ಮರೀಚಿಯ ಆಶ್ವಾಸವನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಶೈತಾಪತ್ರನಗರದ ರಾಜ ನಂದಿವರ್ಧನನಿಗೆ ಮತ್ತು ಜನ್ಮೋತ್ಸವದ ಭಾಗದಿಂದ ಕಾವ್ಯ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಭಾಗ ಅತ್ಯಂತ ರಮಣೀಯವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಅಸಗನು ಉತ್ತರಮರಾಣದ ಕಥಾವಸ್ತುವಿನ ಆರಂಭದ ಅಂಶವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿ ಮುನಿರಾಜನಿಂದ ಪೂರ್ವ ಭವಾಷಳಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈತ ಉತ್ತರಮರಾಣವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದರೂ ಒಂದೆರಡು ಸಂಗಿಗಳು ಶೈತಾಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ನಿಕಟವಾಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಜನ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣ ಭಾಗ, ಇಲ್ಲಿ ಶೈತಾಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಮೇರುಪರ್ವತ ನಡುಗುತ್ತದೆ. ವರ್ಧಮಾನಚರಿತಂ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸಗನ ಶೈಲಿ ಭಾರವಿಯ ಕೀರಾತಾಜುನಿಈಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಮಹಾಕಾವ್ಯವಾಗಿಯೂ ಕೃತಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಗ್ರಂಥದ ಉಲ್ಲೇಖ ಧವಲ ಕವಿಯ ಹರಿವಂಶ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

ವೀರವರ್ಧಮಾನಚರಿತ :

‘ವೀರವರ್ಧಮಾನಚರಿತ’ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥ ಸಕಲಕೀರ್ತಿ ಭಂಡಾಕರಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಈತನ ಕಾಲ ಶ್ರೀಶ. ೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನ. ಇದರಲ್ಲಿ ೧೯ ಅಧಿಕಾರಗಳಿವೆ. ಆರಂಭದ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಹಾವೀರನ ಪೂರ್ವಭವದ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ. ಉಳಿದ ೧೫ರಲ್ಲಿ ಗಭಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ನಿವಾಣ ಪ್ರಾಣಿಯವರೆಗೆ ಆತನ ವರ್ತಮಾನ ಜೀವನ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬಿಸ್ತಿತವಾಗಿದೆ. ಸಕಲಕೀರ್ತಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾನುಗತವಾಗಿ ಮಹಾವೀರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಿಥ್ಯಾತ್ಮದ ನಿಂದೆ, ಸಮೃಕ್ಷದ ಮಹಿಮೆ, ಮಂಜೂಪಾಪಫಲ, ಜೀವಾದಿತತ್ವ ವಿವೇಚನೆ,

ಹನ್ನೆರಡು ಪ್ರತ, ಹನ್ನೆರಡು ಭಾವನೆ ಮೊದಲಾದ ತಾತ್ತ್ವಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೂ ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಜಿನಸೇನರು ವ್ಯಷಭದೇವನ ಜನನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಾಂಡವ ನೃತ್ಯ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ತಂದಿರುವಂತೆ ಸಕಲಕೀರ್ತಿ ಮಹಾವೀರನ ಜನ್ಮ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಮೂಲದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ.^{೨೯}

ಕನ್ನಡ ವರ್ಧನಮಾನ ಚರಿತೆಗಳು :

೧. ಚಾಮುಂಡರಾಯ : ಚಾಮುಂಡರಾಯನ ಕೃತಿಗಳು ಮೂರು-'ತ್ರಿಷ್ಣಿಲಕ್ಷ್ಮಿ' ಮಹಾಮರಾಣ (ಚಾಮುಂಡರಾಯ ಪುರಾಣ) 'ವೀರಮತ್ತಂಡ' (ಗೊಮ್ಮಟಸಾರದ ಕನ್ನಡದ ಟೀಕೆ) ಚಾರಿತ್ರ್ಯಾರ್ಥ. ಚಾಮುಂಡರಾಯ ಪುರಾಣದ ಪಸ್ತಿ ಅದರ ಶೀಷ್ಯಕೆಯೆ ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಈ ಜನ ತಲಾಕಾಪುರುಷರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ, ವ್ಯಷಭದರಿಂದ ವರ್ಧನಮಾನರವರೆಗಿನ ಲಿಳಿ ತೀರ್ಥಂಕರರು, ಉತ್ತರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು, ಇ ಬಲದೇವರು, ಇ ವಾಸದೇವರು, ಇ ಪ್ರತಿ ವಾಸದೇವರು - ಇವರ ಕಥೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

೨. ನಾಗವರ್ಮ : ವರ್ಧನಮಾನಪುರಾಣ.

೩. ಆಚಣ್ಣ : ಈತನು ಚಂಪೂಭಂದದಲ್ಲಿ ವರ್ಧನಮಾನ ಪುರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ.

೪. ಪದ್ಮಕ್ರಿ : ಚಂಪೋವಿನ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಕ್ಷೇಣವಾಗಿ ಸಾಂಗತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವ ವ್ಯಾಧಿಯಾಗಿ ಕಾವ್ಯ ಜನಪರವಾದಂಥ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಕ್ರಿ ಮಹಾವೀರನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು 'ವರ್ಧನಮಾನ ಚರಿತಂ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸಾಮಗತ್ಯ ಭಂದದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಉ ಸಂಧಿಗಳಿವೆ.

೫. ಜಿನಸೇನ ದೇಶಪ್ರತಿ : ಉಪಲಭ್ಯವಿರುವ ಪ್ರಾಚೀನ ವರ್ಧನಮಾನ ಚರಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯದಾದ ವರ್ಧನಮಾನಪುರಾಣ ಎಂಬ ಸಾಂಗತ್ಯ ಕಾವ್ಯದ ಕರ್ತೃ ಜಿನಸೇನ ದೇಶಪ್ರತಿ.

ಸಮಾರ್ಥೋಪ :

ಮಹಾವೀರನ ಜೀವನದ ಅನೇಕ ಧಾರೆಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿದಾಗ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವಿಚಾರಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ.

೧. ಹಳೆಯ ಶಿಲಾ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು, ಮೂರ್ತಿಗಳು, ಶಿಲಾಲೇಖಗಳು, ಸ್ತುಪಲೇಖಗಳು ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಾವ ಅಭಿಲೇಖನೀಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ದೊರೆತಿವೆಯೋ, ಅವುಗಳಿಂದ ಮಹಾವೀರನ ಜೀವನಜೊಕಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಸು-ಮಸುಕಾದ ಸಂಕೇತ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಜೀವನ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ವಿಶ್ಲಷನೀಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅಂಶಗಳಾದರೂ ಪರ್ಯಾಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಮಹಾವೀರನ ಐತಿಹಾಸಿಕತೆ ನಿಶ್ಚಯಾಗಿಯೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

೨. ಆಗಮ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಮಹಾವೀರನ ಜನ್ಮ, ತಪ, ದೀಕ್ಷೆ, ಉಪದೇಶ, ನಿವಾಸಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಸಂಗಾನುಸಾರವಾಗಿ ವೃತ್ತವರ್ಣನೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಆಗಮಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಿ ದಿಗಂಬರ ಮತ್ತು ಶೈತಾಂಬರ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ಭಿನ್ನತೆ ಇದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಂತೆಯೇ ಮಹಾವೀರನ ಜೀವನದ ವೃತ್ತಾಂತದ ವರ್ಣನೆ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಅಂಗ, ಉಪಾಂಗ, ಪ್ರಕೀರ್ಣಾಕ, ನಿಯುಕ್ತಿ, ಮೂಲಸೂತ್ರ, ಭೇದಸೂತ್ರ, ಚೂರ್ಣ ಆದಿ ಆಗಮ ಗ್ರಂಥಗಳು ಬೇರೆ-ಬೇರೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ

ಭಿನ್ನ-ಭಿನ್ನ ವಿದ್ಯಾಂಸರಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ಮತ್ತು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕರೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹಿರಿಮೆಯ ವಿಭಿನ್ನ ಪರಿಚಯಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಪರವರ್ತಕರ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆದರ್ಶಗಳಿಗನುಗಳಾಗಿ ಸಾಫಿಸಲು ತೊಡಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಮಹಾವೀರನ ಬದುಕಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸನೀಯ ರೂಪದ ಸರ್ವಸಮೂಹ ಚಿತ್ರಣವಾಗಲಾರದು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಹಾವೀರರು ಮಾನವ ಮಹಾವೀರರಾಗದೆ ಕಲ್ಪಿತ ದೇವರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಾಫಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಇ. ಜ್ಯೇನ ಆಗಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆಚಾರ್ಯರೂ, ಕವಿಗಳೂ ಸಹ ಸಂಪ್ರದಾಯಗತವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹಾವೀರರನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಆಚಾರ್ಯರು ಶ್ರುತಧಾರಿ, ಸಾರಸ್ವತ, ಪ್ರಬುಧ್ರ, ಪರಂಪರೆಯ ಮೋಷಕ ಹಾಗೂ ಗೃಹಸ್ಥ ಕವಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಇ. ಪ್ರಾಕೃತ, ಸಂಸ್ಕೃತ. ಅಪಭ್ರಂಶ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ-ಕಾಲಕ್ಕೆ ದೇಶದ ವಿವಿಧ ಸಾಫಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಥಿಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಜ್ಯೇನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಾದುಗಳು, ಜ್ಯೇನೇತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ಯಾಂಸರುಗಳ ಮೂಲಕ ಮಹಾವೀರರ ಚರಿತ್ರೆ ಸಾಹಿತ್ಯವು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಉಪರೋಕ್ತ ಲಿಖಿತ ಮುದ್ರಿತ ಸಾಮಗ್ರಿಯು ಮಹಾವೀರರ ಜೀವನ ಸಂಬಂಧಿ ಜೀಜ್ಞಾಸೆಯನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಲಾರದು.

ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಬುದ್ಧಿಮೆಗಳು ನಿರ್ವಾಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಮಹಾವೀರರ ಬದುಕಿನ ರೂಪರೇಣೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ವರ್ತಮಾನ ಯುಗದ ವಿಶೇಷತೆಗಳಿಂದರೆ – ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು. ಪ್ರಸ್ತರ್ಯ ಯುಗದ ಬೇಡಿಕೆಯಿಂದರೆ – ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹಾವೀರನ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯು ತರ್ಕಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ರೂಪಿತವಾಗಬೇಕು. ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ ಸಮೂಹವಾಗಬೇಕು. ಮಹಾವೀರರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಅಶ್ವದಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಮಹಾವೀರರ ಜೀವನ ವೃತ್ತಾಂತ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಅಸಂಗತವಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಚಿತ್ರಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಉದಾ : ೧. ಗಭಾರಪಹರಣ ೨. ಶಿಶುಮಹಾವೀರನು ತನ್ನ ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನಿಂದ ಮೇರು ಕಂಪನ ಮಾಡಿದ್ದ, ೩. ಸ್ವರ್ಗದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿ ಮಹಾವೀರರ ಗಭರ, ಜನ್ಮ, ದೀಕ್ಷಾ, ಕೇವಲಜಾಣ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಾಣ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಹೋತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದರು ಮುಂತಾದವು. ಈ ಸಂಗತಿಗಳು, ಪೂರಾಣಿಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳು, ಅಲೌಕಿಕ ಅದ್ಭುತ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಸಮಾವೇಶವನ್ನು ಮಹಾವೀರರ ಚರಿತ್ರೆಯ ಆಯಾ ಯುಗಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇವು ಈಗಿನ ಹೊಸ ಪೀಠಿಗಳ ಬುದ್ಧಿಗ್ರಾಹಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಹಾಗೂ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ತರ್ಕಬುದ್ಧಿಯ ಒರೆಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಒರೆಹಜ್ಜಿದಾಗ ಮಹಾವೀರರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಆಧುನಿಕ ವೈಜ್ಞಾರಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಅನುಶೀಲನ ಮತ್ತು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುವುದು ಈಗಿನ ಯುಗದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು :

೧. ಶೋಧಾದರ್ಶ, ಅಂಕ-೨೨, ಪು. ೧೧
೨. ಡಾ. ಸಾಗರಮಲ ಜ್ಯೇನ ಅರ್ಥತ ಪಾಶ್ಚಯ ಮತ್ತು ಅವರ ಪರಂಪರೆ ಪು. ೧.೨.
೩. ವಿದ್ಯಾನಂದ ಮುನಿ, ತೀರ್ಥಂಕರ ವರ್ಣಮಾನ ಪು. ೨.೨.
೪. ಆನ್‌ಲೈನ ಆರ್ಥ ದಿ ಬಿಹಾರ್ ಅಂಡ್ ಉಡಿಸ್‌ನ್‌ ರೀಸರ್ಚ್ ಸೋಸಾಯಿಟೆ, ಭಾಗ.೧೬, ಪುಟ. ೬೨-೬೭

ప్రసారాంగ, మృసంచు విశ్వవిద్యాలయ

- ఖ. అహింసా వాణి ఎప్టో-మేం రెజిట., పు. ११०
 - య. ది గేజెటియో ఆఫ్ ది బంబయి ప్రేసిడెన్సీ భాగ ర, లిండ ర, పు. ४८०
 - ఉ. పవనకుమార జ్యేన : జ్యేన కలా మేం ప్రతీక, పు. ३५
 - ఊ. డా. కుముదగిరి : జ్యేన మహామాణి : కలాపరక అధ్యయన, పు. १०६
 - ఏ. మహావీర జయంతి స్వార్థికా, పు. २१
१०. నవనీత పత్రిక, జూన్ రెజిటి, పు. ८८
११. డా. కుముదగిరి : జ్యేన మహామాణి : కలాపరక అధ్యయన, పు. १०६
 १२. విద్యానంద ముని : తీథంకర వధమాన, పు. ३२
 १३. డా. హీరాలాల జ్యేన : మహావీర యుగ జీరో జీవనదత్తన, పు. ४१
 १४. డా. శోభనాద్ పారక : భగవాన మహావీర, పు. ४०
 १५. డా. సాగరమల జ్యేన : మహిభాషిత : ఏక అధ్యయన, పు. ८१
 १६. డా. హీరాలాల జ్యేన : మహావీర యుగ జీరో జీవనదత్తన, పు. ३५
 १७. డా. రమేశజంద్ర గుప్త : తీథంకర బుద్ధ మత్త అవతార, పు. ११
 १८. పం. కైలాతజంద్ర శాస్త్రి : జ్యేనసాహిత్యకా ఇతిహాస, భాగ ర, పు. १
 १९. డా. జగదీశజంద్ర జ్యేన : పూర్కత సాహిత్య కా ఇతిహాస, పు. २१४-२१५.
 २०. ఏరసేనాచాయ్ కృత ధవలా. పు. ८८
 २१. విద్యానంద ముని : తీథంకర వధమాన, పు. ३८-३९.
 २२. సమగ్ర కన్సూడ సాహిత్య చరిత్ర, పు. ११०-१११
 २३. జ్యేన సాహిత్య కా బృహత్తో ఇతిహాస : భాగ-१
 २४. ఏరవధమాన చరితే : లేం. భట్టారక సకలకీర్తి పు. ८४

పరామర్శన కృతిగళు

- ఒ. అమృతలాలో మోవనలాలో భోజకో (సం) : శీలాంక, చలుపుస్థమహామరిస చరియం, పూర్కత గ్రంథ పరిషద్, వారాణసి, రెజిట.
- ఓ. ఉపాధ్య ఆ.సే. : మహావీర యుగ జీర జీవనదత్తన, జాస్టిషీల ప్రకాశన దేహలి, ప్రకాశన, ప్రథమావృత్తి, రెజిల్
- ఔ. కౌసంబి ధమానంద : భ. బుద్ధజీవన జీర దత్తన, లోకభారతి ప్రకాశన ఇలహాబాదో, రెజిల్
- అ. గిరి కుముద : జ్యేన మహామాణి కలాపరక అధ్యయన, జాస్టిషీల ప్రకాశన దేహలి, ప్రకాశన, రెజిల్
- ఖ. గుణజంద్ర గణి : మహావీరచరియం, శ్రీ దివ్యదత్తన ట్రస్ట్ లింక, కలికుండ సోసాయిటీ, ధోల్చు, అహమదాబాదో, ప్రథమావృత్తి, రెజిల్
- య. జగదీశజంద్ర జ్యేన : లేం. పూర్కత సాహిత్య కా ఇతిహాస, పాత్ర్యనాథ విద్యార్థమ ప్రకాశన, వారాణసి, రెజిల్

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

೨. ಜಗದೀಶಚಂದ್ರ ಜ್ಯೇನ : ಲೇ. ಜ್ಯೇನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾ ಬೃಹತ್ ಇತಿಹಾಸ : ಭಾಗ-೬, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯನಾಥ ವಿದ್ಯಾಶ್ರಮ ಶೋಧ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಜ್ಯೇನಾಗಮ ಹಿಂದೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ವಾರಾಣಸಿ-ಬಿ, ೧೯೬೬.
೩. ದೇವೇಂದ್ರಗಳಿಂದಿರಿಯಂ, ಜ್ಯೇನ ಆತ್ಮಾನಂದ ಸಭಾ, ಭಾವನಗರ, ಪ್ರಥಮಾವೃತ್ತಿ, ೧೯೬೬.
೪. ನಧಮಲ ಮುನಿ (ಸಂ) : ತುಲಸಿ ಆಚಾರ್ಯ ಪ್ರಮುಖ ವಾಚಕ ಅಂಗಸುತ್ತಾಣಿ, ಜ್ಯೇನ ವಿಶ್ವ ಭಾರತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಪ್ರಥಮಾವೃತ್ತಿ, ೧೯೬೬.
೧೦. ನಧಮಲ ಮುನಿ (ಸಂ) : ತುಲಸಿ ಆಚಾರ್ಯ ಪ್ರಮುಖ ವಾಚಕ ದಸವೇಷಲಿಯಂ, ಜ್ಯೇನ ವಿಶ್ವ ಭಾರತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಪ್ರಥಮಾವೃತ್ತಿ, ೧೯೬೬.
೧೧. ನ್ಯಾಯರತ್ನವಿಜಯ ಮುನಿ (ಸಂ) : ನೇಮಿಚಂದ್ರಸೂರಿ ಕೃತ ಮಹಾವೀರಚರಿಯಂ, ಆ. ಓಂಕಾರಸೂರಿ ಜಾನ್ಮಂದಿರ, ಪ್ರಥಮಾವೃತ್ತಿ, ಸುಭಾಷಚೌಕ, ಗೋಪಿಮಾರಾ, ಸೂರತ್, ೨೦೧೬.
೧೨. ನಂದಲಾಲ ಜ್ಯೇನ (ಸಂ) : ಸಕಲಕೀರ್ತಿ ಆಚಾರ್ಯ ವಿರಚಿತ ಮಹಾವೀರ ಪುರಾಣ, ಜಿನವಾಣಿ ಪ್ರಚಾರಕ ಕಾರ್ಯಾಲಯ, ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿ ಹೋಡ್ ಕಲ್ಕತ್ತ, ೧೯೬೭.
೧೩. ನೇಮಿಚಂದ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ : ಲೇ. ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷಾ ಜಿರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಾ ಆಲೋಚನಾತ್ಮಕ ಇತಿಹಾಸ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯನಾಥ ವಿದ್ಯಾಶ್ರಮ ವಾರಾಣಸಿ, ಪ್ರಥಮಾವೃತ್ತಿ, ೧೯೬೬.
೧೪. ಪನ್ನಾಲಾಲ ಜ್ಯೇನ (ಸಂ) : ಅಸಗ ವಿರಚಿತ ವರ್ಧಮಾನಚರಿತಂ, ಜ್ಯೇನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂರಕ್ಷಕ ಸಂಘ, ಸೋಲಾಪುರ, ೧೯೬೬.
೧೫. ರಾಜಾರಾಂ ಜ್ಯೇನ್ (ಸಂ) : ರಜಧಾ ವಿರಚಿತ ಸನ್ಸ್ಕೃತಿ ಚರಿತ, ಪ್ರಾಕೃತ, ಜ್ಯೇನಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಅಹಿಂಸಾ ಶೋಧ ಸಂಸ್ಥೆ, ವೈಶಾಲಿ, ಪ್ರಥಮಾವೃತ್ತಿ, ೨೦೧೦.
೧೬. ರಾಜಾರಾಂ ಜ್ಯೇನ್ (ಸಂ) : ರಜಧಾ ವಿರಚಿತ ಸಮೃಜಿಣಿಚರಿಲು, ಜ್ಯೇನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂರಕ್ಷಕ ಸಂಘ ಪ್ರಕಾಶನ, ಪ್ರಥಮಾವೃತ್ತಿ, ಸೋಲಾಪುರ, ೧೯೬೮.
೧೭. ರಾಜಾರಾಂ ಜ್ಯೇನ (ಸಂ) : ವಿಬುಧ ಶ್ರೀಧರ ವಿರಚಿತ ವರ್ಧಮಾನಚರಿಲು, ಭಾರತೀಯ ಜಾನ್ಮಂದಿರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಪ್ರಥಮಾವೃತ್ತಿ, ದಿಲ್ಲಿ ೧೯೬೬.
೧೮. ವಿದ್ಯಾನಂದ ಮುನಿ : ಶೀಫುಂಕರ ವರ್ಧಮಾನ, ಶ್ರೀ. ವೀ.ನಿ.ಗ್ರಂ. ಸಮಿತಿ ಇಂದೋರ, ದ್ವಿತೀಯಾವೃತ್ತಿ, ೧೯೬೬.
೧೯. ವೀರಸೇನಾಚಾರ್ಯ : ಲೇ. ಷಟ್ಕಂಡಾಗಮದ ಧವಲಾ ಟೀಕು : ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಾಕೃತ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ, ಪ್ರಕಾಶನ, ಶ್ರೀಧವಲಿಂಗ್‌ಫ್ರಂ, ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ, ೧೯೬೬.
೨೦. ವೀರವರ್ಧಮಾನ ಚರಿತೆ : ಮೂಲ : ಭಟ್ಕಾರ್ಕ ಸಕಲಕೀರ್ತಿ, (ಸಂ) ಹೀರಾಲಾಲ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಭಾರತೀಯ ಜಾನ್ಮಂದಿರ ಪ್ರಕಾಶನ, ೧೯೬೬.
೨೧. ವೆದ್ಯ. ಪಿ.ಎಲ್ (ಸಂ) : ಮಹಾದಂತಾಚಾರ್ಯ ವಿರಚಿತ ತಿಸಟ್ಟೆಮಹಾಮರಿಸ-ಗುಣಾಲಂಕಾರು, ಪ್ರಥಮಾವೃತ್ತಿ ಮಾಣಿಕಂದ್ರ ಜ್ಯೇನಗ್ರಂಥಮಾಲಾ, ಬೊಂಬಾಯಿ, ೧೯೬೬.
೨೨. ಸಾಗರಮಲ ಜ್ಯೇನ : ಮಹಿಳಾಧಿಕ ಏಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯನಾಥ ವಿದ್ಯಾಶ್ರಮ ವಾರಾಣಸಿ, ೧೯೬೮.
೨೩. ಸಾಗರಮಲ ಜ್ಯೇನ : ಅರ್ಹತ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಜಿರ ಉನಕೇ ಪರಂಪರಾ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯನಾಥ ವಿದ್ಯಾಶ್ರಮ ವಾರಾಣಸಿ, ೧೯೬೮.
೨೪. ಶಾಂತಿರಾಜ ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ. (ಸಂ) : ಉತ್ತರಪುರಾಣ, ಪ್ರಕಾಶಕರು, ಕೃಷ್ಣಯ್ಯಗೌಡ ಮತ್ತು ಸುಭೂತ್ಯಗೌಡರು, ಪ್ರಥಮಾವೃತ್ತಿ, ಮೈಸೂರು, ೧೯೬೦.

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೃಸಾರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

೧೫. ಶೋಭನಾಥ ಪಾಠಕ : ಭಗವಾನ ಮಹಾರೀ, ಪಾಠಕ ಪ್ರಕಾಶನ, ಶಾಖುಲಾಹಿಲ್ಲ್ ಭೋಪಾಲ್, ೧೯೫೬.
೧೬. ಹೀರಾಲಾಲ್ ಜ್ಯೇನ (ಸ೦) : ವೀರಜಿಂದ ಚರಿಲು, ಭಾರತೀಯ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಕಾಶನ, ೧೯೬೪
೧೭. ಹೀರಾಲಾಲ್ ಜ್ಯೇನ (ಸ೦) : ಸಕಲಕೀರ್ತ ಭಟ್ಟಾರಕ ವಿರಚಿತ ವೀರವರ್ಧ ಮಾನಚರಿತ, ಭಾರತೀಯ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಲೆ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ಕ್ರೇತ್ರ, ಲೋದಿ ರಸ್ತೆ, ನವದೆಹಲಿ, ದ್ವಿತೀಯಾವೃತ್ತಿ, ೧೦೦೯.
೧೮. ಹೇಮಚಂದ್ರಾಚಾರ್ಯ: ಲೇ. ತ್ರಿಷ್ಣಿಶಲಾಕಾಪುರುಷಚರಿತ. ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾರತಿ ಅಕಾದಮಿ, ಜಯಪುರ, ಪ್ರಥಮಾವೃತ್ತಿ, ೨೦೧೪.

❖❖❖

ರಮೇಶ

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಜ್ಯೇನಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತ ಅಧ್ಯಯನ ವಿಭಾಗ
ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ತಿ,
ಮೃಸಾರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೃಸಾರು
ಮೊ: ೮೯೨೦೨೨೫೫೧೫೧೮೬

Email : shirahattiramesh85@gmail.com

ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯ ವಿಶ್ವಾಸಾನಿಯ

ಇ. ನಾಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಮೌಳ್ಯ

- ಸುನಿಲ್ ಕುಮಾರ ಎ.ವಿ.

ಒಂದು ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವುದು ಆ ನಾಡಿನ ಜನಪದ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಪರಂಪರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೂ ಜಾನಪದವು ತಾಯಿ ಬೇರಾಗಿದ್ದು ಮೌಲಿಕವಾಗಿ ಹೀಳಿಗೆಯಿಂದ ಹೀಳಿಗೆ, ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಉಳಿದು ಬಂದಿವೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಬದುಕು, ನಾಡಿನ ಜೀವನಾಡಿಯು ಆದ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರಳವೂ, ಪ್ರಾಮಾಣೀಕರ್ವಾ ಆದ ಜನರ ಜೀವನವು ಪಡಿಮೂಡಿದೆ. ಇಂತಹ ಶ್ರೀಮಂತ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಾದೆಗಳು ಪ್ರಮುಖಿ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಗಾದೆಗಳು “ಬಳಸಿದಪ್ಪು ಹೊಳಪಾಗುವ ಹಳೆಯದಾದಪ್ಪು ಬಹುಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅಪ್ಪಟಿ ಹೊನ್ನು”^೧ ಎಂಬ ಮಾತು ಗಾದೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. “ವೇದ ಕೆಲವರ ಸ್ವತಾದರೆ ಗಾದೆ ಸಕಲರ ಸಂಪತ್ತು^೨ ಎಂಬುದು ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಗಾದೆಯ ವಿಸ್ತಾರತೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಗಾದೆಗಳು ‘ಕೈಮರವಿದ್ವಂತ’^೩. ಇವುಗಳು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಕೈಗನ್ನಡಿ. ಗಾದೆಗಳು ಯಾವುದೇ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲದೇ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದ ಜನರ ಬಾಳನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿವೆ. ಗ್ರಾಮೀಣಜನರ ನೆನಪಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಗಾದೆಗಳು ಹುದುಗಿವೆ. “ವೇದ ಸುಳಾದರೂ ಗಾದೆ ಸುಳಾಗದ್ದು”^೪ ಎಂಬ ಗಾದೆಯೇ ಗಾದೆಗಳ ಮಹತ್ವಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಮಾನವ ಸಂತತಿಯ ಮೂಲ ಬೇರು ಹೆಣ್ಣು. ಹಾಗಾಗಿ ಯಾವುದೇ ನೆಲದಲ್ಲಿಯೂ ಘಟಿಸುವ ಮಾನವನ ಶ್ರೀಯೆಗಳಿಗೆ ಆಕೆಯೇ ಸರ್ವಸಕ್ತಿ. ಈ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಂಬ ತಲ್ಲಿನುವ ಜೀವ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಜೀವಸಂಕುಲವೇ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಾಗಿ, ಆದರ್ಥ ಸತಿಯಾಗಿ ವಾತ್ವಲ್ಯದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನಿರ್ಮಾಪಕಳಾಗಿದ್ದಾಗೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಶೈಂಕೇಕೃತ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಫನಮಾನಗಳು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೆಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ವ್ಯೇದಿಕರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ದೇವರು, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮುತ್ತು ಕಟ್ಟುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ದೇವದಾಸಿಯಂತಹ ಅನಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಗೆ ದೂಡಿದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಜಾತಿ ಎಂದು ಪರಿಗಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತಳ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮಹಿಳೆಯರ ಮೇಲ್ಪರ್ವತವೆಂದು ಪರಿಗಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಿಂದ ಲ್ಯಂಗಿಕ ದೋಜನ್ಯಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಬದುಕು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರುಷಾಧೀನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಶೋಷಣೆಯು ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಲೇ ಇದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಗಾದೆಗಳ ಕೂಡ ಲಿಂಗತಾರತಮ್ಯ,

ಜಾತಿತಾರತಮ್ಯದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ್ನು ನಿಂದಿಸಿ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿವೆ. ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಬದುಕಿನ ನಾನಾ ಮುಖಿಗಳನ್ನು, ನೋವು, ನಲಿವುಗಳನ್ನು ಗಾದೆಗಳು ಅಭಿವೃತ್ತಿಸಿವೆ. ಗಾದೆಗಳು ಮಹಿಳಾ ಸಮುದಾಯದ ವಾಹಕಗಳಾಗಿಯೂ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂತಸ್ಥ ಮತ್ತು ಅನನ್ಯತೆ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಜೀವನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿಯವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವಳ ಅಸಹಾಯಕತೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಭಟನಾತ್ಮಕ ಗುಣಗಳು ಕೂಡ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಕಾಲಮಾನದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಸಂಬಂಧಿ ದೌಜನ್ಯಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಇನ್ನೂ ಸಂಕೀರ್ಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಬಗೆಗೆ ಇರುವ ಅಸಂಖ್ಯೆ, ದೌಜನ್ಯ, ದುಃಖ ಮತ್ತು ಅಸಹಾಯಕತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಇಡೀ ಮಹಿಳಾ ಸಮುದಾಯದ ದೊಡ್ಡ ದುರಂತವೇ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಗೌರವಿಸುವಂತೆ ಮೇಲ್ಮೈಉಟ್‌ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಂಡರು ಅವರನ್ನು ದುಭ್ರಾತರು, ಅಶಕ್ತರು, ಮೃದುವ್ಯಾದಯಿಗಳು ಎಂದು ಪರಿಗಳಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ವರ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು, ಸ್ವಾಮಧ್ಯವನ್ನೇ ಅದುಮಿಡಲಾಗಿದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮೌಢ್ಯಗಳನ್ನೇ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಂದು ನಂಬಿಸಿ ಅವರ ಆಲೋಚನಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ರಾಗೋ ಅವರು “ಕೆಲವು ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಂತೆ ತಂಪಾದರೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಬಿಸಿಲಿನಂತೆ ಮೈ ಸುದುತ್ತವೆ. ಬೆಂಕಿಯ ಕಿಡಿಗಳಿಂತೆ ಕೆಲವಾದರೆ ಇಬ್ಬನಿಯಂತೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು, ಕೆಲವು ಮುತ್ತಿಕ್ಕಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತವೆ”^೫ ಎಂದಿರುವುದು ಈ ಕವರೆಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ.

ಹಲವು ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗುಣಸ್ವಭಾವ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಹಜ ಪ್ರೌಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಶುಭ, ಅಶುಭ, ಒಳಿತು-ಕೆಡಕು ಎಂದು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿರುವುದು ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಜ್ಯೇಷ್ಠಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮುಡಿ-ಮೈಲಿಗೆ ಎಂಬ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ದುಭ್ರಾತರುಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. “ಮುಣ್ಣಾದವರು ಮುಕ್ಕಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮುಕ್ಕಳು ಬಾಡುತ್ತಾರೆ” ಎಂಬ ಗಾದೆಯು ಇದನ್ನು ಸಾಕ್ಷೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಹಲವಾರು ಮೌಢ್ಯಾಧಾರಿತ ಗಾದೆ ಹಾಗೂ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಂದ ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ಶೋಷಣೆಗೆ ಗುರಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಾನವಕುಲದಲ್ಲಿ “ಹೆಚ್ಚಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಹುಣ್ಣಿ ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ”^೬ ಎಂಬ ಗಾದೆಯು ಹೆಚ್ಚಿ ಅನಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಅಸಮರ್ಥಜು ಎಂಬಂತೆ ಬಿಂಬಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿ ಹುಟ್ಟಿವುದಕ್ಕಿಂತ ಹುಟ್ಟಿರುವುದೇ ಲೇಸು ಎಂಬ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಮೂಡಿಸಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಗಳು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಭೂಳ ಹತ್ತೆ, ಹೆಚ್ಚಿ ಶಿಶು ಹತ್ತೆಗಳಿಂತಹ ಅಮಾನವೀಯ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಗೆ ಎಡಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ವರ್ತಮಾನದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಸಂಬಂಧಿ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಬೇಧಭಾವವು ಹುಟ್ಟಿಬಂದಿಲ್ಲ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಸಂಸಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿ ಗಭ್ರವತಿ ಆದ ಕೂಡಲೇ ಗಂಡು ಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮನೀಡುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬ ಮನಸ್ಸಿತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಾಪುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗು ಹೆಚ್ಚಿಂದು ಗೊತ್ತಾದ ನಂತರ ಆಕೆಯನ್ನು ನಿಂದಿಸುವ, ಶಿಕ್ಷಿಸುವ, ತಿರಸ್ತರಿಸುವ ಧೋರಣೆಗಳು ಜೀವತಾಳುತ್ತವೆ. ಈ ಧೋರಣೆಗಳು “ಹೆಚ್ಚಿ ಹೆತ್ತೆ ಅಬ್ಜಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ”^೭ ಎಂಬ ನೀತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಯಾವುದೇ ಮಗುವಿನ ಜನನಕ್ಕೂ ಮರುಷನೇ ಕಾರಣಕರ್ತನೆಂಬ ಕಷ್ಟಸತ್ಯವು ನೇಪಣ್ಡದಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ನಿರಪರಾಧಿಯಾದ ತಾಯಿ ಹಾಗೂ ಮಗು ಇಬ್ಬರೂ ಮರುಷಾಧಿಕಾರದ ಪರಾಧಿನೆತೆಯಲ್ಲಿ ನರಳಿ ನಲುಗುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೇಲು-ಕೆಳು ಎಂಬ ಭಾವನ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಲೇ ಇದೆ.

ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಕೀಳರಿಮೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವಂತಹ ವಾತಾವರಣವು ಮರುಷ ಪ್ರಥಾನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿದೆ. ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಆಹಾರದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಆಸ್ತಿ ಹಂಚಿಕೆಯವರೆಗೂ ಲಿಂಗತಾರತಮ್ಮವು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ತಗ್ಗಿ-ಬಗ್ಗಿ ನಡೆಯಬೇಕು, ಅವರು ಸದಾಕಾಲವು ಬೇರೊಬ್ಬರ ಅಧಿನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಿಧೇಯಳಾಗಿ ತನ್ನ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಮರೆತು ತನ್ನ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರಿಗಾಗಿ ದುಡಿಯಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡುವ ಪರಿಪಾಠ ಇವತ್ತಿಗೂ ಇದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಯರನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಕ್ಕವಾಗಿ ಕಾಣಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಧವೆಯರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ತಿರಸ್ಕೃತರೂ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪಕ್ಕೆಡಾದವರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು “ವಿಧವೆಯ ಮುಖಿದರ್ಶನ ಅಶುಭ” ಹಾಗೂ ಮುಂಜಾನೆ ವಿಧವೆಯರ ಮುಖಿನೋಡಬಾರದು”^೨ ಎಂಬ ಗಾದೆಗಳು ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜವು ವಿಧವೆಯನ್ನು ಕಾಣುವ ಸ್ವೇಚ್ಛ ಮುಖಿವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ವಿಧವೆ ಅವಂಗಲೆ, ಅನಿಷ್ಟ ಎಂಬ ಮೌಳ್ಳು ಅವಳನ್ನು ನಿಕ್ಕಿಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಲು ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡಿದೆ. ಮುತ್ತೈದೆತನಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡಿದ್ದರಿಂದ ವಿಧವೆಯರು ಮೌಳ್ಳುಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗಿ ಸತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದರು. ವಿಧವೆಯಾಗಿ ಬದುಕುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸಾಯುವುದೆ ಮೇಲೆಂದು ಜಿತೆಯೇರಿದ ದಾರುಣ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ “ಗಂಡನ ಪಾಪಕ್ಕಲನಕ್ಕಾಗಿ ಆತನ ಹೆಂಡತಿ ಸತಿ ಹೋಗಬೇಕು” “ಬಾಳು ತಪ್ಪಿದ ಮೇಲೆ ಬಳಿಯೋಚನೆಯಾಕೆ?”^೩ ಎಂಬ ಗಾದೆಗಳು ವಿಧವೆಯರ ದಾರುಣ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಾಕ್ಷೀಕರಿಸುತ್ತವೆ.

ವಿಧವೆಯರಿಗೆ ಗಂಡನಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಒಳಗಿನ ದುಃಖಿಂತ, ಗಂಡನಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಸಮಾಜ ಉಂಟು ಮಾಡುವ ದುಃಖಿವು ಅಪಾರವಾದುದು. ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಗು ಮಟ್ಟಿದರೆ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಹೊರೆ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಜಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ವಿವಾಹವೇ ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೀವನದ ಪರಮಗುರಿ ಎಂಬ ಪ್ರತಿಪ್ರಧಾನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಮದುವೆ ಎಂಬ ಕೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಇಂಥವನ ಹೆಂಡತಿಯೆಂದೇ ಹೊರತು ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದಲ್ಲ. ಶತತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಸಹಿತ್ವವೇ ಪರಮೋಚ್ಚ ಮೌಲ್ಯವಾಗಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ತಮ್ಮ ಪಾತಿಪ್ರತ್ಯವನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಲು ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವಂತಹ ಫೋರೆ ಪರಿಕ್ಷೇಗಳನ್ನು ಇದುರಿಸಿರುವುದು ಜರಿತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಮರುಷ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ದ್ರೋತಕವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ನಡೆದಾಗ ಹೆಣ್ಣಿನ್ನೇ ಬೊಟ್ಟಿಮಾಡಿ ಶೋರುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಮರುಷನ್ನು ಹೊಣೆಗಾರರನ್ನಾಗಿ ನಿಂದಿಸುವುದು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಿನ್ನು ದೂಷಿಸುವ, ನಿಂದಿಸುವ ಸಮಾಜವು ಇಲ್ಲಿ ‘ಮಹಿಳೆ ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥಳು’ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಸುಖ ನೆಮ್ಮಿದಿಯೆಂಬುದು ಅವಳ ಪಾಲಿಗೆ ಗಗನಕುಸುಮದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಗಂಡನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲನಿಷ್ಠೆ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನಾದರೂ ಆತನಿಗೆ ಅವೆಲ್ಲ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣುಮಾತ್ರ ಪಾತಿಪ್ರತ್ಯೇತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮೈಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತನಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಬದುಕು ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಸ್ಥಿತಿ ಇದೆ.

ಹೆಣ್ಣಿಂದು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮನೀಡದೆ ಇದ್ದರೂ ಆಕೆಯೇ ದೂಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾಳೆಯೇ ಹೊರತು ಮರುಷನಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ “ಬಂಜಿ ನಡೆದ ನೆಲ ಬಂಚಿಯಾಗುತ್ತದೆ, ಬಂಚಿಯಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಸುಗೂಸು ಹೊಟ್ಟರೆ ಅವು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂಬ ಅಪರಾಧತ್ವಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣಿನ್ನೇ ಗುರಿಯಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಡೆಯಲಾರದ

ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕಡೆಗಳಿಸಿದ ಸಮಾಜವು ಸಂತಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಗಂಡು ಕಾರಣಕರ್ತವೆನೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಮಾಚುತ್ತದೆ. ಬಂಜಿತನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣೇ ಕಾರಣಳಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದರೂ ಕೆಲವು ಜನಪದರು ಬಂಜಿತನಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನೇ ಅಪರಾಧಿಯಾಗಿಸಿದೆ. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಪರಿಬ್ರಹ್ಮಿಸುವ ಪೂರ್ವಗ್ರಹ ಹಿಂಡಿತಫೋರಣೆಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಮೌಧ್ಯಧಾರಿತ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬದುಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಮೂಡನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ರೂಪ, ಗುಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿ ಸಹಜ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಒಳಿತು-ಕೆಡುಕು, ಶುಭ-ಅಶುಭ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬದುಕನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೌಧ್ಯಧಾರಿತ ಗಾದೆಗಳು ಹೆಣ್ಣಿನ ಬದುಕು ಮತ್ತಪ್ಪು ದಾರುಣವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿವೆ. “ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಕನ್ನೆಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಹೊಡುವ ತಂದೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ಒಂಭತ್ತು ವರ್ಷದವರ್ಷನ್ನು ದಾನಕೊಡುವವನು ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ಹತ್ತು ವರ್ಷದವರ್ಷನ್ನು ದಾನಕೊಡುವವನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ಮತ್ತು ಮತ್ತಿಯಾದವರ್ಷನ್ನು ದಾನಕೊಡುವವನು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ” ಎಂಬ ಮೌಧ್ಯಧಾರಿತ ಗಾದೆಗಳಿಂದ ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹವು ಅಂದಿನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಪಡೆದಿದೆ. ಸ್ತೀ ಪಾವಿತ್ರ್ಯತೆಯ ರಕ್ಷಣೆಯ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಗೆ ಬಂದ ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ ಎಂಬ ಅನಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬದುಕು ಮತ್ತಪ್ಪು ಶೋಚನೀಯವಾಯಿತು. ಭವಿಷ್ಯದ ಹೊಂಗನಸನ್ನು ಸವಿಯುವ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಇಂತಹ ಗಾದೆಗಳು ಅವರು ಮಾನಸಿಕ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಕಿರುಕೊಂಡಿವೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಕೆಲವು ಗಾದೆಗಳು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮರಣ ಶಾಸನಗಳಿನ್ನು ಮಾತಿದೆ. ಬಹುಪಾಲು ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಕೊಂಕು ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದಿದೆ. ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಆಧುನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಇಂದಿಗೂ ಮಹಿಳೆಯರು ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಇತೀಚಿನ ಮಹಿಳಾ ಪರ ಚಿಂತನೆಗಳು ಹೋರಾಟಗಳು ಮಹಿಳೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇತೀಚಿನೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಿಳೆಯ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪುರುಷನ ಸರಿಸಮಾನಳಾಗಿ ಪ್ರಗತಿಯ ಪಥದತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಡಾ. ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಢರ್ ಅವರು ನೀಡಿರುವ ಸಾಂಪರ್ಧಾನಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು :

೧. ರಾಜಶೇಖರ ಪಿ.ಕೆ. ‘ಮುತ್ತಿನ ಕಣಜ’ ೨೦೦೧, ಪು-೦೯
೨. ರಾಗೋ ‘ನಮ್ಮ ಗಾದೆಗಳು’ ರೆಜಿಲ್ ಪು ಸಂ ೨೧
೩. ತಪ್ಪಿ ಕುಮಾರ್ ನಂ. ‘ಕನ್ನಡ ಗಾದೆಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ’ ರೆಜೀ, ಪು-೦೫
೪. ರಾಗೋ ‘ನಮ್ಮ ಗಾದೆಗಳು’ ರೆಜಿಲ್, ಪು-೧೫
೫. ತ್ರೀವೇಣಿ ‘ಕನ್ನಡ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತೀ’ ೨೦೦೮, ಪು-೧೧೦
೬. ಮೈಲಹಳ್ಳಿ ರೇವಣ್ಣಿ ‘ದೀಪದ ಕೆಳಗೆ ಕತ್ತಲೆ’ ೨೦೦೬, ಪು-೪೬
೭. ರುದ್ರಮೂರ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಸಾವಿರಾರು ಗಾದೆಗಳು ೨೦೦೧ ಪು ಸಂ ೫೫
೮. ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ್ ‘ಬೀದಿಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆದೊ’ ರೆಜೀ ಪು ಸಂ ೬೦೪

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧. ಅಚ್ಚಪ್ಪ ಎಚ್.ಎಸ್. ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಗಾದೆಗಳು ೧೯೬೯ ಎಚ್.ಎಸ್. ಅಚ್ಚಪ್ಪ ಸಂಪಾದಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕ ಮೈಸೂರು.
೨. ಕಾಳೇಗೌಡ ನಾಗವಾರ ‘ಬೀದಿಮಕ್ಕಳ ಬೆಳೆದೊ’ ೧೯೭೨ ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಬೆಂಗಳೂರು.
೩. ತಪ್ಪಣಿ ಕುಮಾರ್ ನಂ. ‘ಕನ್ನಡ ಗಾದೆಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ’ ೧೯೭೨ ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮೈಸೂರು.
೪. ಶ್ರೀಮೇಣಿ, ‘ಕನ್ನಡ ಗಾದೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತೋತ್ರ’ ೨೦೦೮ ಪದ್ಮಶೇಖರ ಶ್ರೀಂಟರ್ ಮೈಸೂರು.
೫. ಮೃಲಹಳ್ಳಿ ರೇವಣ್ಣ ‘ರೀಪದ ಕೆಳಗೆ ಕತ್ತಲೆ’ ೨೦೦೯ ರಾಜ್ ಪ್ರಕಾಶನ ಮೈಸೂರು.
೬. ರಾಗೋ ‘ನಮ್ಮ ಗಾದೆಗಳು’ ೧೯೬೬ ಗೀತಾ ಬುಕ್ ಹೌಸ್ ಮೈಸೂರು.
೭. ರಾಜಶೇಖರ ಶಿ. ಕೆ. ‘ಮುತ್ತಿನ ಕಣಜ’ ೨೦೦೧ ಸಂವಹನ ಪ್ರಕಾಶನ ಮೈಸೂರು.
೮. ರುದ್ರಮೂರ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ‘ಸಾವಿರಾರು ಗಾದೆಗಳು’ ೨೦೦೧ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪ್ರಕಾಶನ ಬೆಂಗಳೂರು.
೯. ನಂಜಯ್ ಹೊಂಗನೂರು ಎಂ. ‘ಸಮಗ್ರ ಗಾದೆಗಳು’ (ಸಂಪುಟ ೧ ಮತ್ತು ೨) ೨೦೧೧ ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮೈಸೂರು.

❖❖❖

ಸುನಿಲ್ ಕುಮಾರ ಏ.ವಿ.

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಕುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ
ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ತಿ ಮೈಸೂರು

ಪ್ರಾಂತೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಲಯ

೨. ಒಂದು ಸಾಧಿನ ಸುತ್ತ.....

– ಡಾ. ಬಿ.ಎಸ್. ಆಶಾಚುಮಾರಿ

ಹುಟ್ಟಿದ ಮನುಷ್ಯ ಸಾಯಲೇಬೇಕು. ಇದು ವಿಧಿ ನಿಯಮ. ಹುಟ್ಟಿ ಆಕಸ್ಮಿಕ, ಸಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿತ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಜನನವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು. ಸಾವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಾಧಿನ ಕ್ಷಣವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಮುಂದೊಡಬಹುದು. ಮನುಷ್ಯ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಂತಹ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಸಾಧಿನ ಕ್ರಿಯೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ದೇಶಕ್ಕೆ, ಪ್ರಾಂತೀಯದಿಂದ-ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ, ಜನಾಂಗದಿಂದ-ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಕೊಡಗಿನ ಗೊಡ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸಾಧಿನ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ವೈಕೀಯ ಪ್ರಾಣ (ಉಸಿರಾಟ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಗೋತ್ತಾದಾಗ) ತಕ್ಷಣ ನೀರನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆತ್ತಿದಿಂದ ತಂದ ತೀರ್ಥ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಅಥವಾ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಯನ್ನು ಬಡೆದು ಅದರ ನೀರನ್ನಾದರೂ ಬಾಯಿಗೆ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ನೀರನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಬೇಕಾದರೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗು... (ಸತ್ತ ವೈಕೀಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಅಂದರೆ ಅಪ್ಪ, ಅಮೃತ, ಮಾವ, ಅತ್ಯ... ಇತ್ಯಾದಿ) ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಹೊಣವನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಬಾಡೆಯ (ಮನೆಯ ಮಧ್ಯಭಾಗ) ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಕ್ಕೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ಮಲಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೀನವರಿಗೆ ಸಾಧಿನ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸುವ ಸೂಚನೆಯಾಗಿ ಆಕಾಶದ ಕಡೆಗೆ ಎರಡು ಗುಂಡು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಗುಂಡಿನ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿದರೆ ಎಲ್ಲೋ ಯಾರೋ ಸತ್ತಿದಾದ್ದರೆ ಎಂದು ಜನ ಉಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮೃತರ ಕ್ಕೆ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ, ಕೆಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿ ಮೃತ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಬಿಳಿಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊದಿಸಿ ಮಲಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶವದ ತಲೆ ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ದೀಪವನ್ನು ಹಜ್ಜೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ದೂರದ ಉರಿನಲ್ಲಿರುವ ಆಪ್ತಸಂಬಂಧಿಕರಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸುವರು. (ಈಗ ದೂರವಾಣಿಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುವರು). ಸಾಧಿನ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹೇಳಲು ಹೋದ ವೈಕೀಯ ಯಾರದೇ ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸದೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೇಳಿ ಬರಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಸಾಧಿನ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದ ಕುಟುಂಬದವರು, ನೆರೆಯವರು, ಸಂಬಂಧಿಕರು ಬಂದು ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ಶವಕ್ಕೆ ಸ್ವಾನ ಮಾಡಿಸುವರು. ಶವದ ಸ್ವಾನಕ್ಕಾಗಿ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಕಲ್ಲೂರಿ ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿ ನೀರು ಕಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಧಾರಣ ಬಿಸಿಯಾಗುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ನೀರನ್ನು ಕಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪುನಃ ತಣ್ಣೀರು ಬೆರಸುವಂತಿಲ್ಲ. (ಕೆಲವು ಹಿರಿಯರು ಬಿಸಿಯಾದ ನೀರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ತಣ್ಣೀರು ಬೆರಸದೇ ಸ್ವಾನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ).

ಅನಂತರ ಶವವನ್ನು ಒಂದು ಮರದ ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ ಎಣ್ಣೆ ಅರಿತಿಣಿವನ್ನು ಗರಿಕೆ ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಮೈಗೆ ಲೇಪಿಸಿ ಸ್ವಾನ್ ಮಾಡಿಸುವರು. ಹತ್ತಿರದ ಸಂಬಂಧಿಕರು ಹಿಂದಿನ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತಾ ಎಣ್ಣೆ ಅರಿತಿಣ ಹಜ್ಜಿ ಸ್ವಾನ್ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಡ್ಡ ಏಂಜೆ ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ತದನಂತರ ಶುಭ್ರವಾದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಮೃತವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವಾಗ ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಸ್ತು-ಒದವೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಾಕಿ ಶೃಂಗಿರಸುತ್ತಾರೆ. ಶವಕ್ಕೆ ಅಂಗಿ/ರವಿಕೆ ಹಾಕುವಾಗ ಹಿಂಭಾಗವನ್ನು ಮುಂಭಾಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೃತ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡಲು ಬರುವವರೆಲ್ಲಾ ಬಳಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನೇ ಧರಿಸಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡಿದ ಶವವನ್ನು ಮನೆಯ ಎದುರು ಭಾಗಕ್ಕೆ (ಕಯಾಲೆ) ತರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ವಾದ್ಯದವರು ಶೋಕ ಛುನಿಯಲ್ಲಿ ವಾದ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಸುವರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಚಾಪೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಮೃತ ದೇಹವನ್ನು ಮಲಗಿಸುವರು. ಶವದ ಎಡ ಕಾಲಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೇರು ಬತ್ತವನ್ನು ತಲೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೇರು ಅಕ್ಷಯನ್ನು ಬಿದಿರಿನ ಬುಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿ ಇಡುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ತೆಗಿನ ಕಾಲಿಯನ್ನು ಒಡೆದು ಅದರ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ತುಂಬಿಸಿ ಗಂಧದ ಮರದ ಕಟ್ಟಗೆಗೆ ಬಿಳಬಟ್ಟೆ ಸುತ್ತಿ ಅದರೊಳಗೆ ಇಟ್ಟು ದೀಪದಂತೆ ಹೊತ್ತಿಸಿ ತಲೆಭಾಗದಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲಿನ ಬಳಿ ಒಂದು ಇಡುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಕಂಚಿನ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಹಾಕಿ ಅದರಲ್ಲಿ ತುಳಸಿ ದಳಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಮುಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಂಡವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಧೂಪ ಮತ್ತು ಗಂಧದ ಚೂರುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಹೊಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಗಂಧದಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೊಂದ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಕುಳಿತ ಸಂಬಂಧಿಕರು ನೆಕ್ಕಿ (ಒಂದು ವಿಧದ ಮರದ ರೆಂಬೆಗಳು) ಸೊಷ್ಟಿನ ರೆಂಬೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾರೆ. (ಇದು ಒಂದು ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ ಸಸ್ಯ ಎಂದು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ).

ಮೃತ ದೇಹಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗಲೂ ಗುಂಡು ಹಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹತ್ತಿರದ ಸಂಬಂಧಿಗಳು ಬಂದಾಗಲೂ ಗುಂಡು ಹಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಸಲ ಅಂತಹ ಸಂಬಂಧಿಕರು ಬರುವಾಗಲೇ ಕೋವಿ ಮತ್ತು ತೋಟಾವನ್ನು ತಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ವಾದ್ಯದವರು ಕೂಡಾ ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ವಾದ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಸುವರು. ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡಿ ತಂದು ಮಲಗಿಸಿದ ಮೃತದೇಹಕ್ಕೆ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಜಜ್ಜೆ ಬಾಯಿಗೆ ಇಡುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳ್ಳಿ ನಾಣ್ಯ ಜಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ತರಹದ ನಾಣ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಇಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಹತ್ತಿರದ ಸಂಬಂಧಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಮೃತ ದೇಹಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮನೆಯವರು (ಕುಟುಂಬದವರು) ಬಾಯಿಗೆ ನೀರು (ಅಂದರೆ ಆಗಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಂಚಿನ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ಹಾಲನ್ನು) ತುಳಸಿ ದಳದ ಮೂಲಕ ಶವದ ತಲೆಯ ಸುತ್ತ ಅಪ್ರದಕ್ಷಣೆಯಾಗಿ ಮೂರು ಸಲ ತಂದು ಬಾಯಿಗೆ ಮೂರು ಸಲ ಮುಟ್ಟಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗು..... ಎಂದು ತಮ್ಮ ಅಳಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉರಿನವರು, ನೆಂಟರು, ಪರಿಜಯಸ್ಥರು, ಬಂದವರೆಲ್ಲರು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಹೂವಿನ ಹಾರವನ್ನು ತಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಶವದ ಮೇಲೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ತೆಗಿನಕಾಲಿ ತಂದು ಒಡೆದು, ಅದರ ನೀರನ್ನು ಹೊಂದ ಬಾಯಿಗೆ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಶವದ ಮೇಲೆ ಹಾಕಲು ಬಳಿ ಬಟ್ಟೆ ತಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದ ಅನಂತರ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಿಂತ ಕೆರಿಯವನಾದರೆ ಕಾಲು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿರಿಯರಾದರೆ ಶರೀರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟಂತಹ ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಹಣವನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಒಂದು ಕಡೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದೆದೆಯಲ್ಲಿ ಶವವನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದಲು ಚಟ್ಟದ ಸಿದ್ಧತೆಯು ಮತ್ತು ಸುಡಲು ಬೇಕಾದ ಸೌದೆಯ ಸಿದ್ಧತೆಯ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸೌದೆ ಕಡಿಯಲು ಮತ್ತು ಶವವನ್ನು ಸುಡಲು ಬೇಕಾದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸ್ಥಳಗೊಳಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಕತ್ತಿ, ಕೊಡಲಿ, ಗುಡ್ಡಲಿ, ಗರಗಸಗಳನ್ನು ಕುಂಟಿಗೆ ಅಥವಾ ತೀಕೆ (ಅಂದರೆ ಸತ್ತವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಗ, ಗಂಡ, ಅಣ್ಣಿ ತಮ್ಮ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು ಸತ್ತವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಪ್ರತೀಯು ತಿಧಿ ಕಳೆಯುವ ತನಕ ತುಂಬ ಕಟ್ಟನಿಟ್ಟಾಗಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಿರಿಯ ಮಗ ತಂಡೆಗೆ - ಕರಿಯ ಮಗ ತಾಯಿಗೆ ಕುಂಟಿಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಬದಲಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ) ನಿಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಎಡಗ್ಗೆಯಿಂದ ಮನೆಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಈ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಎಸೆಯಬೇಕು. (ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ, ಇವತ್ತಿಗೂ ಮನೆಯ ಎದುರು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿ, ಗುಡ್ಡಲಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ಹಿರಿಯರು ಬ್ಯೇಯ್ಯಪ್ಪದು). ಈ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಸೌದೆ ಕಡಿಯಲು ಹೊರಟ ಕುಟುಂಬದವರು, ಉರಿನವರು, ನೆಂಟರು ಹೊದ ಬಾಯಿಗೆ ನೀರು ಕೊಟ್ಟಿ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ.

ಹೊದಲಿಗೆ ಕುಂಟಿಗೆ ನಿಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸೌದೆ ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದ ಮರ ಕಡಿಯಬೇಕು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಸೌದೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಲಸು, ಮಾವು ಮತ್ತು ಗಂಧದ ಸೌದೆಯನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಷಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಬೇರೆ ಮರದ ಸೌದೆಯನ್ನು ಬೇಕಾದಪ್ಪೆ ಕಡಿದು ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸ್ಥಳ (ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆ ಯಾವುದಾದರೋಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಳ ನಿಗದಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ) ವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಅಡಿಯ ಅಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ಅಡ್ಡಕ್ಕೆ ಎರಡು ಅಡಿ ಅಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ನಾಲ್ಕು ಬದಿಗೂ ಹಸಿಮರದ ನಾಲ್ಕು ಕಂಬಗಳನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ನೆಡುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ ಸೌದೆಯನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಜೋಡಿಸುವಾಗ ಜೀಳದ ಹಾಗೆ ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಬಿದಿರಿನಿಂದ ಶವವನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದಲು ಚಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಹೂವಿನಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸೌದೆ, ಸುಡುವ ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ಚಟ್ಟ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧವಾದ ಮೇಲೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಟುಂಬದವರೆಲ್ಲರೂ (ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಿಳಿಬಟ್ಟೆಯನ್ನೇ ಎಲ್ಲರೂ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ) ಅದರಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರು ತಮ್ಮ ಅಂಗಿಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿರುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಮೃತದೇಹಕ್ಕೆ ಮೂರು ಸಲ ಪ್ರದಕ್ಷಣೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ನಾರಾಯಣ.... ನಾರಾಯಣ ಎಂದು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೂರು ಸುತ್ತು ಬರುವಾಗಲೂ ಶವದ ಬಾಯಿಗೆ ನೀರು ಕೊಟ್ಟಿ ಕಿರಿಯರಾದರೆ ಕಾಲಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಹಿರಿಯರಾದರೆ ಎದೆ ಅಥವಾ ತಲೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೋವನ್ನು ಕೆಣ್ಣೀರಿನ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾ ಸತ್ತವರ ಗುಣಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಮೃತದೇಹದ ಮೇಲಿದ್ದ ಹೂವಿನ ಹಾರ ಮತ್ತು ನೆಂಟರಿಪ್ಪರ ತಂದು ಹಾಕಿದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹರಿದು ದೀಕ್ಷೆನಿಂತವನಿಗೆ ಅಥವಾ ಕುಂಟಿಗನಿಗೆ ಒಂದು ತುಂಡನ್ನು ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಉರಿನವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಒಂದು ತುಂಡನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ಅವರು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಮನೆ ಮಗ ಮಾತ್ರ ಶುದ್ಧ (ಇದನ್ನು ಜನ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ) ಕಳೆಯುವ ತನಕ ಆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಾಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಮೃತದೇಹವನ್ನು ಮಂಚದಿಂದ ಚಾಪೆ ಸಮೇತವಾಗಿ ಕಾಲು ಮುಂಭಾಗವಾಗಿಯೂ, ತಲೆ ಹಿಂಭಾಗವಾಗಿಯೂ ಎತ್ತಿತಂದು ತಯಾರಿಸಿಟ್ಟ ಚಟ್ಟದ ಮೇಲಿದುವರು. ಆಗಲೂ ಹೋಪು ಹಾರಿಸುವರು. ಅನಂತರ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಚಟ್ಟದ ಮೇಲಿಟ್ಟ ಶವವನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡುವರು. ಅಕ್ಕಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಕಾಸುಗಳನ್ನು ಹೊಂದ ಆ ಕಡೆಯಿಂದ ಈ ಕಡೆಗೆ ಚೆಲ್ಲಬುವರು. ಬಿದ್ದ ಕಾಸುಗಳನ್ನು ವಾದ್ಯ ನುಡಿಸಲು ಬಂದವರು ಹಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಅನಂತರ ಮಣಿನ ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ತುಪ್ಪ, ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ (ಕೊಬ್ಬಿರಿ), ಗಂಧದ ಮರದ ಚೂರುಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಮೃತದೇಹದ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದವರು ತಂದ ಗಂಧದ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸುಡುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತೆರಳುವರು. ಅಂಗಳದಲ್ಲಿಟ್ಟಂತಹ ಚಟ್ಟವನ್ನು ಕಾಲು ಕಡೆಯಿಂದ ಉಂಟಿಸುವರು ತಲೆ ಕಡೆಯಿಂದ ಮನೆಯವರು ‘ನಾರಾಯಣ.... ನಾರಾಯಣ’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹಿಂದಕ್ಕು ಮುಂದಕ್ಕು ಮೂರು ಬಾರಿ ಅಲುಗಾಡಿಸಿ ಅನಂತರ ಹೆಗಲಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟ ವಾದ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಸ್ತುನಾದ ಕಡೆಗೆ ತೆರಳುವರು.

ಪಟಕಾಕಿಯನ್ನು ಸಿಡಿಸುತ್ತಾ ಕೋವಿಯಿಂದ ತೋಪನ್ನು ಹಾರಿಸುತ್ತಾ ಸ್ತುನಾದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ತೆರಳುವ ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಡಬದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಬರುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಇದು ವೀಜ್ಯಾದೆಲೆ ಒಂದು ಅಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಅನ್ನದ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಇಡುವರು. (ಇನರಲ್ಲಿರುವ ನಂಬಿಕೆ-ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಜೊಂಡೊಯ್ಯಲು ಬರುವ ಯಾವುದೂತರಿಗಾಗಿ ಅನ್ನದ ಬುತ್ತಿ) ಅನಂತರ ಚಟ್ಟವನ್ನು ಹಿಂಭಾಗ ಹೊತ್ತುವರು ಮುಂಭಾಗಕ್ಕೂ ಮುಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೊತ್ತೆವರು ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೂ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. (ಚಟ್ಟವನ್ನು ಹೊರುವುದರ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಖೂನ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ). ಸ್ತುನಾದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಿಟ್ಟ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಸುತ್ತ ಮೂರು ಸುತ್ತು ಸುತ್ತಿ ಮೃತದೇಹವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೇಲಿದುತ್ತಾರೆ. ಆಗಲೂ ತೋಪನ್ನು ಹಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯು ಕುಟುಂಬದವರು ಮೂರು ಸಲ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಒಂದು ಕೊನೆಯ ಸಲ ಬಾಯಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗು... ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಮೃತದೇಹದ ಮೇಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಗಂಡ ಸತ್ತರೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೂಗುತ್ತಿ, ಓಲೆ, ಮಾಂಗಲ್ಯ, ಬಳಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಂಜಿನ ಬಟ್ಟಲಿಗೆ ಹಾಕುವರು. ಗಾಜಿನ ಬಳಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಶವದ ಎದೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟ ಆಕೆಯ ತವರಿನ ಕಡೆಯವರು ಒಡೆಯುವರು. ಇದೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಹೆಂಡತಿ ಕ್ಯೆಲ್ಲಿಯಿಂದ ಕೊನೆಯ ಹಂತವಾಗಿ ಮಾಂಗಲ್ಯದ ತುದಿಯಿಂದ ತುಳಿಸಿದಂಟಿನ ಮೂಲಕ ನೀರನ್ನು ಶವದ ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವಾಗ ಹೆಂಡತಿ ಏನೇ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದರೂ ಅದನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಈ ಮೂಲಕ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಕೆ ಹೂಡಾ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ... ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಾಯಿಗೆ ನೀರು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಅನಂತರ ಮೃತ ದೇಹವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಮುಜ್ಜಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮನೆಯಿಂದ ಬರುವಾಗ ತಂದಿದ್ದ ಗಂಧದ ಮರದ ಚೂರುಗಳನ್ನು, ತುಪ್ಪ, ಗಂಧದಕಡ್ಡಿ, ಎಣ್ಣೆ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮೃತದೇಹದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಲಾಗುತ್ತದೆ. ತದನಂತರ ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತವನು ಮತ್ತು ಉಂಟಿಸುವ ಪರವಾಗಿ ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತ ವೃಕ್ಷಗಳಿಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ಸೂಟಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಯಿಂದ ತಂದಿದ್ದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟ ಶವಕ್ಕಿ ಮೂರು ಸುತ್ತು ಒಂದು ಮನೆಯಿಂದ ತಲೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಉಂಟಿಸುವರು ಕಾಲಿನಕಡೆಯಿಂದ ಬೆಂಕಿ ಹಜ್ಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ನೇರೆದಿದ್ದ ಜನ ಗಂಧದ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು, ಗಂಧದ ಮರದ ಚೂರುಗಳನ್ನು

ಹಾಕುವರು. ಬೆಂಕಿ ಎರಡು ಕಡೆಯಿಂದ ಉರಿಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಹೆಂಗಸರು, ಮತ್ತೊಳೆಲ್ಲ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುವರು. ಗಂಡಸರು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಸೌದೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸರಿಯಾಗಿ ಶಾಡಿಸಿ, ಸೌದೆ ಬಡೆಯಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದ ಕತ್ತಿ, ಕೊಡಲಿಗಳನ್ನು ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತವರು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಕಿಯ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಆಚೆ-ಕಾಚೆ ಎಸೆಯುವರು. ಕೊನೆಗೆ ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತವನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದ ನೀರಿನ ಮಡಕೆಯನ್ನು ಚೆಕ್ಕು ತೊತು ಮಾಡಿ ಸುತ್ತ ಮೂರು ಬಾರಿ ಬಂದು ಮಡಕೆ ಒಡೆದು ಹಾಕುವನು.

ಕಟುಂಬದವರು, ಉರಿನವರು ಮತ್ತು ನೆಂಟರಿಷ್ಟರು ಮೃತದೇಹಕ್ಕೆ ಹೊದಿಸಲು ತಂದ ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ವಾದ್ಯ ನುಡಿಸಲು ಬಂದ ಹರಿಜನರಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ಹೊಡವರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮೃತದೇಹದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕಿಯೆ ಮುಗಿಯಿತು ಎಂದು ಗುಂಡನ್ನು ಹಾರಿಸುವರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಬಂದು ಮುಂದಿನ ಮೂರು ಅಥವಾ ಬಿದನೆಯ ದಿನ ಮಾಡುವ ‘ಸುದ್ದೆ’ ಎಂಬ ಕ್ರಿಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ದಿನ ನಿಗದಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಾರನೆಯ ದಿವಸ ಹೊವನ್ನು ಸುಟ್ಟಿ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಉರಿಸಲು ಸೇರೋಣ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಡುವರು. ಮೃತ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋದವರೆಲ್ಲರೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸಾನ್ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಬಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಒಗೆದು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ತೋಳಿಯಲಾರದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರೆ. ಸಗಣೆ ನೀರನ್ನಾದರೂ ಅಥವಾ ನೀರನ್ನಾದರೂ ಒಮ್ಮುಕೆಸಿ ಒಳಗಡೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು.

ಯಾವುದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಾದರೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸತ್ತ ಗಳಿಗೆಯಿಂದ ಅಂತ್ಯಕ್ಕಿಯೆ ಮುಗಿಯುವ ತನಕ ಒಲೆ ಹಜ್ಜಿ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಉಂಟವನ್ನು ನೆರೆಮನೆಯವರು ತಂದು ಹೊಡುವರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವರ ಪೋಣೋಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿರುಗಿಸಿ ಇಡುವರು. ಶುದ್ಧ ಕ್ರಿಯೆ ಕಳೆಯುವ ತನಕ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ದೀಪ ಹಬ್ಬುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ತಿಧಿ ಕಳೆಯುವ ತನಕ ಯಾವುದೇ ಶುಭಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. (ಇದು ಇಡೀ ಕಟುಂಬಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ). ಶವವನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಸೃಖಾನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋದ ಅನಂತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರು ಮನೆಯನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿ ಸಗಣೆ ನೀರನ್ನು ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆತ್ತಿದಿಂದ ತಂದ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಪಡಿಸುವರು. ಅನಂತರ ಒಲೆಗೆ ಉರಿ ಹಾಕಿ ಗಂಜಿ ತಯಾರಿಸಿ ಉಂಟ ಮಾಡುವರು. ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನೆಯವರು ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ, ಮಾಂಸ, ಮೀನು, ಮದ್ಯ ಯಾವುದನ್ನು ತಿಧಿ ಕಳೆಯುವ ತನಕ ಸೇವಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಧರಿಸಬೇಕು. ಸುದ್ಧ ಕಳೆಯುವವರೆಗೆ ಅಂಗಿ ಹಾಕುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಬಿಳಿಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಆತ ಶುದ್ಧ ಕ್ರಿಯೆ ಕಳೆಯುವ ತನಕ ಸಾನ್ ಮಾಡಿ ಗಂಜಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕುಡಿಯಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ನೆಲ್ಲಕ್ಕೆ (ದೇವರ ದೀಪ ಇಡುವ ಸ್ಥಳ)ಯಲ್ಲಿ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಬೇಕು.

ವ್ಯಕ್ತಿ ಸತ್ತ ಮಾರನೆಯ ದಿವಸ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮನೆಯವರು ಮತ್ತು ಉರಿನವರು ಸೃಖಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಉರಿಯದೇ ಉಳಿದಿದ್ದ ಸೌದೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜೊತೆ ಸೇರಿಸಿ ತುಪ್ಪ ಹೊಯ್ದು ಬೆಂಕಿ ಹಾಕಿ ಬರುವರು. ಬರುತ್ತಲೇ ಇಬ್ಬರೂ ಕಾಳಿ (ಸತ್ತವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸತ್ತಗಳಿಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಶುಭ - ಅಶುಭಗಳ ಘಲ) ಕೇಳಲು ಹೋಗುವರು. ಉಳಿದವರು ಸಾನ್ ಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಘಲಾಹಾರ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಲವರು ಮಾರನೆಯ ದಿವಸದ

ಸುಧ್ರ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಮಾನು ತರಲು ತೆರಳುವರು. ಉಳಿದವರು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬೇಕಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರು. ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತವನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೇ ಬಾಳಿಗೊನೆಯನ್ನು ಕಡಿಯಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಸುಧ್ರ ಕ್ರಿಯೆಯ ಉಟಕ್ಕೆ ಸಾರು ಮಾಡಲು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

ಅದೇ ದಿನ ಮುಸ್ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸತ್ತ ಸ್ಥಳ ಅಥವಾ ದೇವರ ದೀಪ ಇಡುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನೆಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಷ್ಟಗೊಳಿಸಿ ನಯವಾದ ಅಕ್ಷಿ ಪ್ರದಿ (ಹಿಟ್ಟು) ಯನ್ನು ಎರಡು ಅಡಿ ಅಗಲದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹರಡಬೇಕು. ಅದು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಾಜಿನ ಲೋಟದಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು, ಇನ್ನೊಂದು ಗಾಜಿನ ಲೋಟದಲ್ಲಿ ಎಳನೀರು ಅಥವಾ ಮದ್ಯವನ್ನು ಇಡುವರು. ಒಂದು ದಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಸಿ ತುಂಡನ್ನು (ಇಧ್ವಿಲು) ನೀರಿನ ಲೋಟಕ್ಕೆ ಸಮೀಪವಾಗುವಂತೆ, ಇನ್ನೊಂದು ದಾರದಲ್ಲಿ ಅರಿಶಿಂದ ತುಂಡನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಎಳನೀರಿಗೆ (ಮದ್ಯ) ಮುಟ್ಟಿವಂತೆ ಇಳಿಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮಾರನೆಯ ದಿವಸದ ಅಡುಗೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿದಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಾಕ್ಕಳು (ಮದುವೆಯಾದ) ಸತ್ತವರ ಶುದ್ಧ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಪಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದೂ ತರಲೇಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ‘ಸರಕು ತರುವುದು’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷಿ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಹುರುಳಿ, ಬಾಳಿಕಾಯಿ, ಖಾದು ಕುಂಬಳಕಾಯಿ, ಈರುಳಿ, ಎಲೆ, ಅಡಿಕೆ, ಮೊದಲಾದವು ಇರುತ್ತವೆ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ಆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿ ಆದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರು ಓಡಾಡಬಾರದು. ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾತ್ರ ಮುಸ್ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚೆಂಬಿನಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತಗೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಯ ಎದುರು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮೆಟ್ಟಲಿನ ಸುತ್ತ ನೀರು ಜಿಮುಕಿಸಿ ಮೆಟ್ಟಿಲ ಮೇಲೆ ಒಂಟಿ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ಯಾವ ರೀತಿ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕರೆದು, ‘ಬಾಯಾರಿಕೆಗೆ ನಿನಗೆ ನೀರು ನೆರಳಿಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ ಬಂದು ಹೋಗು’ ಎಂದು ಮೂರು ಬಾರಿ ಜೋರಾಗಿ ಕರೆಯಬೇಕು. ಕರೆದು ಆದ ಅನಂತರ ಯಾರು ಕೂಡಾ ಅಕ್ಷಿ ಮಡಿ ಹರಡಿದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಹೋಗಬಾರದು. ಆ ಜಾಗ ಕತ್ತಲೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಯಾವುದೇ ಬೆಳಕನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲವರು ಮಾತ್ರ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೆವ್ವ ಬರಬಹುದು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಏನಾದರೂ ಶಭ್ದ ಕೇಳಿಸಬಹುದೇ ಎಂದು ಆಲಿಸುವರು. ಆ ದಿನ ಏನೇ ಶಭ್ದ ಆದರೂ ಅದು ಸತ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಿಗಿಯಿಂದು, ಕಿಮ್ಮುವ ರೀತಿಯಿಂದೂ ಹಿಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಾಗಿ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಿಂದಿನ ನಡವಳಕೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ದುಃಖ ಪಡುವರು. ಮಾರನೆಯ ದಿವಸ ಬೆಳಗೆ ಎದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ರಸವತ್ತಾದ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಒಂದು ದಂತಕರೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವರು.

ಮುಂಜಾನೆ ಎದ್ದು ತಕ್ಕಣ ಎಲ್ಲರೂ ನೀರು ಇಟ್ಟಿ ಜಾಗವನ್ನು ಒಂದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ನೀರು ಅಥವಾ ಎಳನೀರು ಇಟ್ಟಿ ಪ್ರಮಾಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ರಾತ್ರಿ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಂದಿದ್ದ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ ಹರಡಿದ್ದ ಅಕ್ಷಿಯ ಪ್ರಡಿಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಗುರುತು ಕಂಡು ಬಂದರೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಂದಿದ್ದ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಆ ಜಾಗದಿಂದ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮನೆಯ ಎದುರು ಮೆಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಕುಂಬಳಕಾಯಿಯನ್ನು ಕತ್ತಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ತುಂಡಾದ ಎರಡು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದನ್ನು ಪುನಃ ಎರಡು ಭಾಗ

ಮಾಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಮಡಿವಾಳನಿಗೂ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಕೌರಿಕನಿಗೂ ತೆಗೆದಿದುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಸಾರಿಗಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಬಾಳೆಗೆನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಜಪ್ಪನ್ನು ತೆಗೆದಿದುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದ ಅರ್ಥಭಾಗ ಕುಂಬಳಕಾಯಿಯನ್ನು ಸಾಂಬಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಶುದ್ಧಕೀರ್ತಿಯ ದಿನ ಬೆಳಗೆ ಕುಟುಂಬದ ಎಲ್ಲಾ ಗಂಡಸರು ಬೇಗನೆ ಬಂದು ಕೌರಿಕನ ಹತ್ತಿರ ತಲೆಕೂದಲು ಮತ್ತು ಮೀನೆ ಗಡ್ಡವನ್ನು ತೆಗೆಸುವರು. ತಂದೆ ತಾಯಿಯಿಂದ ಹುಡುಗರಾದರೆ ಪ್ರಾಣವಾಗಿ ತಲೆಕೂದಲನ್ನು ತೆಗೆಸುವುದಿಲ್ಲ. ನೇತ್ತಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೂಡಲನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೂ ಉರಿನವರು, ನೆಂಟರು, ತಲೆಕೂದಲು, ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆಯನ್ನು ತೆಗೆಸಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸತ್ತವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನೆಗೆ ಕೌರಿಕನನ್ನು ಕರೆಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಿರಿಯರು ಸತ್ತರೆ ಕಿರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ತಲೆ ಕೂಡಲು ತೆಗೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಗೆಗಿರುವ ಮಯಾದೆ ಮತ್ತು ಗೌರವ. ಅದರೆ ಕಿರಿಯರು ಸತ್ತರೆ ಹಿರಿಯರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೌರಿಕನನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಮೀಸೆ ಮತ್ತು ಗಡ್ಡವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕೌರಿಕ ಹೊನೆಯದಾಗಿ ಕೌರಿಕನನ್ನು ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯದ್ದು. ಅಪ್ರೋತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಎಲ್ಲರ ಕೌರಿಕ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಸೃಜನಕ್ಕೆ ಕುಟುಂಬದ ಮತ್ತು ಉರಿನ ಗಂಡಸರು ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಸೃಜನದಲ್ಲಿ ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ನಡೆದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮಡಿವಾಳ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ ನೀರನ್ನು ತುಳಿಸಿ ದಳದಲ್ಲಿ ಬೂದಿಗೆ ಬಿಮುಕಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಹೊದಲು ಕಾಲಿನ ಭಾಗದಿಂದ, ಅನಂತರ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಿಂದ, ಹೊನೆಗೆ ತಲೆಯ ಭಾಗದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೂದಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಬಾಳೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಹೊಸ ಮಣಿನ ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಹರಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ಬಿಡಲು ಎತ್ತಿ ಇಡುವರು. ಇದನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಹೊರಗಡೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಇಡಬಹುದು. ಅನಂತರ ಬೂದಿಯನ್ನು ಕಾಲಿನಭಾಗ, ಮಧ್ಯಭಾಗ ಮತ್ತು ತಲೆ ಭಾಗ ಎಂದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಹಳ್ಳವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾಕುವರು. ಕೆಲವು ಸಲ ಈ ಬೂದಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾಡುವಾಗ ಹೇಳಿದ ಹಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಜಿನ್ನ ಅರ್ಥವಾ ಬೆಳ್ಳಿ ನಾಣ್ಯ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಸಿಕ್ಕುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಬೂದಿಯನ್ನು ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ತುಂಬಿಸಿ ಆದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾರಿಸಿ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಿಂದ ಜಿಕ್ಕೆ ಜಿಕ್ಕೆ ಮೆಟ್ಟಲುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಣಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಳ್ಳ ತೆಗೆದು ಬೂದಿ ತುಂಬಿಸಿ ಮಣಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಎತ್ತರವಾದ ಸ್ವಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ಜಾಗಕ್ಕೆ ದೂಪೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಜಿಕ್ಕೆ ಮಂಟಪ (ಚಪರ)ವನ್ನು ಹಾಕಿ ಹೂಗಳಿಂದ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಚಪರದ ಸುತ್ತ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆ ಕಂಬಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಅಲ್ಲಿ ತೋರಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರದ ಕಡೆಯಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಸ್ವಲ್ಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಚಪರ ಮತ್ತು ಕಂಬದ ನಡುವೆ ೨-೩ ಅಡಿಗಳಪ್ಪು ಅಂತರವಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಹೊನೆಗೆ ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತ (ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಂದೆಗೆ ಹಿರಿಯ ಮಗ, ತಾಯಿಗೆ ಕಿರಿಯಮಗ ದೀಕ್ಷೆ ನಿಲ್ಲುವುದು ವಾಡಿಕೆ) ವ್ಯಕ್ತಿಯ ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ಕಾಯುಕ್ತಮ. ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮನೆಯ ಮುಂಬಾಗಿಲಿನ ಮೆಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮಂಡಿ ಉರಿ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕೌರಿಕ ಒಂದು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಒಡೆದು ಅದರ ನೀರನ್ನು ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ತಲೆಗೂದಲಿಗೆ ಮತ್ತು ಮೀಸಗಡ್ಡಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿ, ಕೌರಿಕನನ್ನು ತೆಗೆಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ತಲೆಗೆ ಒಂದು ಜೆಂಬಿನಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತಂದು ಆತನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಯ್ದುತ್ತಾರೆ. ಆ ನೀರು ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಒಂದು ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೇರಿನಷ್ಟು ಅಕ್ಷಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಒದ್ದೆಯಾದ ಅಕ್ಷಿಯನ್ನು ಕಂಚಿನ ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಶವ ಮಲಗಿಸಿದ್ದ

ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಣಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಾಸಿ ಅದರ ಮೇಲಿಡಬೇಕು. ಆ ಬಟ್ಟೆಲಿನ ಮೇಲೆ ದೀಪದ ಬತ್ತಿ, ಗಂಧದ ಕಡ್ಡಿಯ ಒಂದು ಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಅರಿಶಿಂದ ಪ್ರಡಿಯನ್ನು ಬಾಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಗುಚಿ ಕಟ್ಟಿದಬೇಕು. ಅನಂತರ ಉರ ದೀಕ್ಷೆಯವನು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಸಾವಿನ ದಿವಸ ಎತ್ತಿ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ಆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯನ್ನು ಜೊರು ಮಾಡಿ ಬಾಳೆ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದಬೇಕು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕೆ ತುಂಬಿದ್ದ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮೊದಲು ಹಾಸಿದ ಬಿಳಿಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದಬೇಕು. ಆನಂತರ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಅದರ ಸುತ್ತ ಮೂರು ಸಲ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮೂರು ಸಲ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬರುವಾಗಲು ಆ ಕಟ್ಟಿಟ ಗಂಟನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ನಾರಾಯಣ... ನಾರಾಯಣ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹೊನೆಗೆ ಉರಿನವನು ಬಂದು ಅದನ್ನುತ್ತಿ, ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತವನ ಎಡ ಭುಜದ ಮೇಲಿಡುವನು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲಾರೂ ಸ್ಕೃತಾನದ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಹೋಗುವಾಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶುಧ್ಯದ ಉಟಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲಾ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಶುಧ್ಯದ ಅಡಗೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮನೆಯವರು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಉರಿನವರು, ನೆಂಟರು ಸೇರಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೂದು ಕುಂಬಳಕಾಯಿ ಸಾರು ಮತ್ತು ಬಾಳಕಾಯಿ ಅದರ ಜೊತೆ ಹುರುಳಿಕಾಳು ಹಾಕಿ ಮಾಡಿದ ಸಾರು ಮಾಡಲೇ ಬೇಕು. ಉಳಿದಂತೆ ಅವರವರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಶಿ-ಳಿ ತರಹದ ಪಾಯಸ, ತಿಂಡಿ-ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ದೂಪೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತವನ ಭುಜದ ಮೇಲಿದ್ದ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ದೂಪೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು, ಅವನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಸತ್ತ ದಿನ ಹಾಕಿದ ಬಿಳಿಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ದೂಪೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲ ಮೇಲಿಟ್ಟು ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತವನು ಮೊಣಕಾಲು ಉರಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ತಂದಿದ್ದ ಗಂಟನ್ನು ಬಿಂಬಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಅಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥದಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅರಿಶಿಂಪುಡಿ ಮತ್ತು ಸುಳ್ಳಾವನ್ನು ಮಿಶ್ರಮಾಡಬೇಕು. ದೂಪೆಯ ಮೇಲೆ ಬಾಳೆ ಎಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ಆ ಮಿಶ್ರ ಮಾಡಿದ ಅಕ್ಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಉಳಿದ ಅಕ್ಕೆಯನ್ನು ಹಾಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಅನಂತರ ದೂಪೆಗೆ ಗಂಧದ ಕಡ್ಡಿ ಹಜ್ಜೆ ಹೊಗೆ ಹಾಕುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ದೂಪೆಯ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಸಾಂಭ್ರಾಣಿಯ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಹಾಕುವರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ದೂಪೆಯ ಮೇಲಿಡುವರು. ಅದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವವರು ಸಹ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಬಧಕೆರುವಾಗ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟಪಡುವ ತಿಂಡಿ ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ತಂದಿಡುವರು. ಅನಂತರ ಕುಟುಂಬದವರೆಲ್ಲರೂ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಿದ ಅಕ್ಕೆಯನ್ನು ಕ್ರೈಸ್ತಿಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಆ ದೂಪೆಯ ಸುತ್ತ ಹಾಕುತ್ತಾ ಮೂರು ಬಾರಿ ಬರಬೇಕು. ಹೊನೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಬಿಳಿ ಅಕ್ಕೆಯನ್ನು ದೂಪೆಗೆ ಹಾಕಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವರು. ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕಂಚಿನ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ದೂಪೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲಿನ ಬಳಿ ಮಗುಚಿ ಹಾಕಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಶವ ಸಂಸ್ಕಾರದ ದಿವಸ ಕೊಟ್ಟ ಬಿಳಿವಸ್ತುವನ್ನು ಹಾಕಿ ಮೊಣಕಾಲಾರಿ ಕುಳಿತು ಕ್ರೈಸ್ತನ್ನು ತಲೆಯ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಗ ಸತ್ತವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹತ್ತಿರದ ಬಂಧುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರು ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಸಾಯುವತನಕದ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು ಹೇಳಿ ಸತ್ತ ಅನಂತರ ಮಾಡಿದ ಕ್ರಿಯೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೇಳಬೇಕು.

ಅಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಲಿಪಿಯಂತೆ (ಸತ್ತವನ ಮನೆ ಹೆಸರು ತಂದೆ ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ) ಸುಪ್ತ / ಸುಪುತ್ರಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳಿಂದ ಅವರ ಮುದ್ದಿನ ಮಗ / ಮಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆದೆ. ಅನಂತರ ಗುರುಕುಲವನ್ನು ಸೇರಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆದೆ. ಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಪತಿ/ಸತಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದೆ (ಆಗ ಅವರ ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಣ್ಣು / ಗಂಡನ ಮನೆಯ ಹೆಸರು ಅವರ ತಂದೆ - ತಾಯಿ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಪರಿಚಯ

ಮಾಡಬೇಕು) ಅನಂತರ ಅವರು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಸಾಧನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೇಳಬೇಕು. ಪಡೆದ ಮಕ್ಕಳ ವಿಚಾರವನ್ನು, ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮ, ಅಕ್ಕ - ತಂಗಿಯರ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಮನೆಗೆ ಬಂದವರಿಗೆ ಹೊಟ್ಟಿಗೆ ಅನ್ನ ಕೊಟ್ಟೆ, ತಲೆನೋಡಿ ಎಣ್ಣೆ ಕೊಟ್ಟೆ, ಮೈನೋಡಿ ಬಟ್ಟೆ ಕೊಟ್ಟೆ, ಸರ್ವ ವಿಧಗಳಿಂದ ದಾನ - ಧರ್ಮ ಮಾಡಿ ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದೆ. ಆದರೆ ಚಿಗುರಲೆ ಕಾಯಿ ಎಲೆಯಾಗಬೇಕು. ಕಾಯಿ ಎಲೆ ಹಣ್ಣೆಲೆಯಾಗಬೇಕು. ಹಣ್ಣೆಲೆ ಉದುರಲೆಬೇಕು - ಎನ್ನುವ ಸ್ವಷ್ಟಿ ನಿಯಮದಂತೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮೊಮುಕ್ಕಳನ್ನು, ಬಂಧು - ಬಾಂಧವರನ್ನು, ಅಷ್ಟೇರ್ಥಯಾವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜೀವಮಾನದಿಂದ ಅಂತ್ಯಗೊಂಡು ನಾಡನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಕಾಡನ್ನು ಸೇರಿದೆ. ಆತ್ಮವು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ವಿಲೀನವಾಯಿತು. ನೀನು ಪರಮಾತ್ಮನ ವಶವಾದ ಕೂಡಲೇ ಸರ್ವರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದು, ಆತ್ಮ ದೇವನಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕವಾಗುವ ಸೂಚನೆಯಂತೆಯು, ಜೋಡು-ಗುಂಡನ್ನು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿಸಲಾಯಿತು. ಉರಿನವರಿಗೆ, ನೆಂಟರಿಷ್ಟರಿಗೆ ಸಾವಿನ ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಿಕಳಿಸಲಾಯಿತು.

ಕುಟುಂಬದವರು ನೆರೆಕರೆಯವರು ಬಂದು ತುಳಸಿ ನೀರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರು. ಕುಟುಂಬದವರು ಉರಿನವರು ದಹನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಾವಾಗಿ ಮೃತ ದೇಹವನ್ನು ಸ್ವಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಮಡಿ ಬಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಶೃಂಗರಿಸಲಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಚಟ್ಟದ ಮೇಲಿರಿಸಿ ತಲೆಕಡೆಯಿಂದ ಮನೆಯವರು ಕಾಲು ಕಡೆಯಿಂದ ಉರಿನವರು ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡೋಗಿ ಉತ್ತರ ದಕ್ಷಿಣಾವಾಗಿ ಕಾಟ (ಸೃಜನದಲ್ಲಿ ಸೌದೆಯನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಟ್ಟಿ ಸ್ಥಳ)ದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ತಲೆ ಕಡೆಯಿಂದ ಮನೆಯವರು ಕಾಲು ಕಡೆಯಿಂದ ಉರಿನವರು ಬೆಂಕಿ ಕೊಟ್ಟು ಉರಿಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಪವಿತ್ರ ದೇಹವು ಭೂಮಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹೋಗೆಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಯಿತು. ಇಂದು ನೀನು ಇಹಲೋಕ ಬಿಟ್ಟು (ಇ ಅಥವಾ ಈ ಅಥವಾ ಇರಿ) ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ನಿಗದಿಯಾದ ದಿನವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹೋರಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದೇವೆ. ಸಂಸಾರ ನೋಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ ಬಂದಂತೆ ನಿಮಗೆ ವಯಸ್ಸಾಯಿತು. ಕಾಯಿಲೆಯಿಂದ ಮಲಗಿದಿರಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕೇಳಿಸಲಾಯಿತು. ವೈದ್ಯರಿಂದ ಜಿಷ್ಟಿ ಮಾಡಿಸಲಾಯಿತು. ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಗುಣವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಣ ವಾಯು ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಅಪಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದಲೇ ಈ ದೇಹ ಬಿಟ್ಟೋಯ್ತು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆಂದು ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಗೊಳ್ಳು ಎಂದು ಹರಸುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಗಸನ ಕಲ್ಲಾಗದೆಯೂ, ಗಾಳಿಗನ ಎತ್ತಾಗದೆಯೂ, ಹಾದಿ ಬದಿಯ ಮರವಾಗದೆಯೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಆಳಾಗದಂತೆಯೂ ಇರು. ಈ ಜನ್ಮವನ್ನು ತೊರೆದು ಬಾಳಿ ದಿಂಡಿನ ಪಾಲದಲ್ಲಿ ನೂಲಿನ ಕೈತಾಂಗಿನಲ್ಲಿ (ಅಂದರೆ ಸೇತುವೆಯ ಮೇಲೆ ಕಂಬಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ದೃಶ್ಯ) ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗು, ಶ್ರೀಮಾನ್ನಾರಾಯಣನ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಪಿಗೆಯ ಮರವಾಗಿ ಹುಟ್ಟು ಎಂದು ನಿನ್ನ ಮನೆಯವರು, ಉರಿನವರು, ನೆಂಟರಿಷ್ಟರು ಹಾಗೂ ಸರ್ವರೂ ಹಾರ್ಯಸುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ (ಅವರು ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವಾಗ ಕರೆಯತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ) ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗು.... ಎಂದು ಮೂರು ಬಾರಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಮೊಣಕಾಲಾರಿ ಕುಳಿತು ದೀಕ್ಷೆಯವನು ಮೂರು ಬಾರಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹೆಂಡತಿ / ಗಂಡ ಅಥವಾ ಇನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಆ ತಟ್ಟಿಯ ಮೇಲೆ ಮೊಣಕಾಲಾರಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗು ಎಂದು ಮೂರು ಬಾರಿ ತಲೆ ಬಗ್ಗಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲಾರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ದೂಪೆಯ ಕಡೆಗೆ ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ತದನಂತರ ದೂಪೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿ ತಿಂಡಿ ತಿನಿಸು, ಮದ್ದ, ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಮಡಿವಾಳ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಉಳಿದವುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಹೋದವರು ಸೇವಿಸುವರು. ಶುಧ್ಧ ಶ್ರೀಯಿಯ ದಿವಸ ಮಡಿವಾಳನ ಕೆಲಸ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

స్కూలానదింద బందవరేల్లరూ నేరవాగి మనెగే హోగువంతిల్ల. అల్లింద బంద త్వక్షణ కుటుంబదవరేల్లరూ స్వాన్ మాడబేచు. ఆగ మడివాళ అవరిగే శుద్ధవాద బిళిబట్టేయన్న కొడుత్తానే. ఉళిదంత ఎల్లరూ క్షే కాలు ముఖ తొళీదుకోండు తలేగే నీరన్న జిముకిసికోళ్ళత్తారే. సామాన్యవాగి శుద్ధద దిన కూడ ప్రతియొబ్బరు బిళిబట్టేయన్నే హాకిరుత్తారే. ఆదాదనంతర మనెయవరు అంగళదల్లి మనెయ కడే ముఖమాడి ఒందు సాలు, ఉఱినవరు, నెంటిరిష్టరు మనెయ కడే బేన్న మాడి ఒందు సాలు నింటుకోళ్ళబేచు. ఈ ఎరదు సాలిన మధ్యదల్లి మడివాళను ఖార నీరు (అడిగే సోడా మిత్రో మాడిద నీరు)న్న మోదలు ఉఱినవర కాలిన భాగశ్శే, అనంతర నడుభాగశ్శే మత్తే ఎదే మధ్యశ్శే మూరు బారి సింపడిసుత్తా హోగువను. ఖార నీరు ఎరజిదంతేయే అక్షియన్న ఎరచువను. యావుదాదరూ హత్తిరద దేవస్వానదింద తంద తీథివన్న మడివాళ ఉఱినవర తలే మేలే సింపడిసువను. ఉఱినవరిగే మాడిద రిఎతియల్లే కుటుంబదవరిగే ఆమేలే మాడుత్తానే. అష్టరల్లి ఉఱినవరు దూప మిత్రిత కిండడ తట్టేయన్న, తేద గంధవన్న మత్తు హాగళన్న ఒందు బాళీ ఎలేయల్లిట్టు మోదలిగే ఉఱినవరిగే అనంతర కుటుంబదవరిగే కొడుత్తారే. ఈ రిఎతియల్లు నడెయుత్తిరబేచాదరే, ఉఱినవరు ఇబ్బరు అధవా మూరు జన మనెయ ఒళగే హోగి మనెయన్న శుబ్బిగోళిసి తీథి మత్తు సగోనీరన్న హాకి దేవర దీప హచ్చి సత్త దివస తిరుగిసిష్ట ప్రోణిఎగళన్న సరిపడిసి, కుటుంబదవరన్న ఒళగే బరమాడికోళ్ళత్తారే. ఆగ మడివాళ బిళిబట్టేయన్న మనెయ మేట్టలిగే హాసుత్తానే. అదన్న తుళదుకోండే ఒళగే హోగి, దేవర దీపశ్శే అక్షియన్న హాకి నమస్కార మాడి హిరియర కాలుగళన్న ముట్టి నమస్కార మాడుత్తారే.

శుద్ధద దివస ఎల్లా కేలసకాయిగళన్న ఉఱినవరు, నెంటిరిష్టరే మాడుత్తారే. ఎల్లరూ మనె ఒళగే ప్రవేశ ఆద అనంతర ఉఱిత కాయిక్తమ. ఇల్లి కూడా మనెయవరు మనె కడే ముఖ మాడి ఒందు సాలు (మనెయవరేల్లరూ కుళితిరలేబేచు) ఇన్నోందు సాలు ఉఱినవరు నెంటిరు అవరు మనె కడే బేన్న మాడి ఉఱిత కుళితిరుత్తారే. ఆ దివసద అడుగె కేలసదింద హిడిదు ఉఱిత బడిసి బాళీ ఎలే ఎత్తువ తనక కేలసన్న ఉఱినవరే మాడుత్తారే. మదువే మాడి కొట్టి హెణ్ణు మక్కళు కూడ ఎల్లా కేలసవన్న మాడబముదు. ఉఱితశ్శే కుళిత ఎల్లారిగూ ఉఱి బడిసిద మేలే దీశ్శే నింత వ్యక్తి ఒందు జెంబినల్లి నీరన్న హిడిదుకోండు ఎల్లారిగూ కేళువంత మృతర హసరినల్లి నావు అంబలి గంజి, తుంబే సోపిన సారు ఇక్కిధేవే. తాపేల్లరూ సంతోషదింద ఉఱి మాడి మృతర ఆత్మశ్శే శాంతి కోరబేచు ఎందు హేళిద మేలే ఎల్లరూ ఉఱి మాడువరు. ఆ సందభిదల్లి తుంబ హత్తిరద సంబంధిగళు అధవా మదువే మాడికొట్టి హెణ్ణు మక్కళు అవరవర శక్తానుసారవాగి ఏనాదరూ ఒందు రిఎతియ తిండితినిసుగళన్న మాడి తందు బడిసువరు. ఉఱి మాడి ముగించువ హంతశ్శే ఉఱితశ్శే కుళితల్లిగే ఒందు ఏల్యేళేల ఒందు అడికేయన్న కొడుత్తా హోగువరు. హాగేయే హలసిన మరద ఎలేయన్న జముజద ఆసారవన్నాగి మాడికోండు ఒందు పాత్రేయల్లి తెంగిన ఎణ్ణేయన్న హిడిదుకోండు ఉఱితశ్శే కుళితద్దువర తలేగే హాకుత్తా హోగుత్తారే. హాగేయే కేలవు కడే రీ నే

ದಿನಕ್ಕೆ ಮಾಡುವ ತಿಧಿಕರ್ಮಾಂತರದ ಆಮಂತ್ರಣ ಪತ್ರವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಶುದ್ಧದ ಎಲ್ಲಾ ಶ್ರೀಯೆಗಳು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನಗೆ ಹೋಗುವರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶುದ್ಧ ಶ್ರೀಯೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಹೆಂಗಸರು ಕಡ್ಡೆಕಾಯಿ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ತೆಂಗಿನ ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಮೃತರ ತಿಧಿಯನ್ನು ಗಿನೇ ಅಥವಾ ಗಿಂನೇ ದಿನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಧಿಕರ್ಮಾಗಿ ತೊಂದರೆಯಲ್ಲಿರುವವರು ಶುದ್ಧ ಮತ್ತು ತಿಧಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿ ಸತ್ತ ಗಿನೇ ದಿನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸತ್ತ ಸೂತಕವನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಇನೇ ದಿನ ಮೃತದ್ದ ಎಂದು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ದಿನ ಮಡಿವಾಳ ಬಂದು ಶುದ್ಧದ ದಿವಸ ಮಾಡುವ ಶ್ರೀಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ವಿಶೇಷ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನೇಲ್ಲಾ ಗಿನೇ ದಿವಸ ತಿಧಿ ಮಾಡುವಾಗ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಶುದ್ಧದಂದು ಸ್ವಷ್ಟತೆ ಮತ್ತು ಅನ್ವಯವನ್ನು ಏಷದಿಸಿದರೆ, ತಿಧಿಯಂದು ಮೃತರ ಮನೆಯವರು ಆಮಂತ್ರಣ ಕೊಟ್ಟು ಬಂಧು-ಬಳಗ, ಸ್ವೇಹಿತರನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭೋಜನ ಕೊಟವನ್ನು ಏಷದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ತಿಧಿಯ ಉಳಿಕ್ಕೆ ಹಂದಿ ಮಾಂಸ ಮತ್ತು ಕಡುಬು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಕುರಿ, ಕೋಳಿ, ಅನ್ನ, ತರಕಾರಿ ಸಾರು, ಪಾಯಸ ಇರುತ್ತದೆ. ತಿಧಿಯ ದಿನ ತಯಾರಿಸುವ ಕಡುಬು (ಅಕ್ಕೆಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ತಿಂಡಿ) ವೃತ್ತಾಕಾರದಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಡುಬಿನ ಜೊತೆ ಬಟ್ಟಿಟ್ಟು ಇಡ್ಲಿಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ತಿಧಿಯಂದು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಜಿ ಗಂಟೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಎಡೆ ಇಕ್ಕುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾತ್ರಿಯೇ ಎಲ್ಲಾ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಅಷ್ಟೋತ್ತಿಗೆ ಕುಟುಂಬದವರು, ನೆರೆಯವರು, ಹತ್ತಿರದ ಬಂಧುಗಳು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮಂಜದ ಮೇಲೆ ಮೃತನ ಪೂರ್ಣಾರ್ಥಿಯನ್ನು, ಅದಕ್ಕೆ ಹೂವಿನ ಹಾರ, ಗಂಧದ ಬೊಟ್ಟು ಹಾಕಿ ಶೃಂಗರಿಸಿ ಇಡುವರು. ಅನಂತರ ಅವರು ದಿನನಿತ್ಯ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು (ಒಡವೆಗಳು, ವಾಚು, ಕನ್ನಡಕ, ಉರುಗೋಲು ಇತ್ಯಾದಿ) ಮತ್ತು ಅವರ ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಾರ್ಥಿಯಂದು ಜೊಡಿಸಿ ಇಡುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಆ ದಿನ ತಯಾರಿಸಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತಿಭೋಜಗಳನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ತಂದಿದುವರು. ಮೊದಲು ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರು. ಗಣಪತಿ ದೇವರಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ, ಬಂದು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ವೀಳ್ಳದೆಲೆ ಅಡಕ ನಾಲ್ಕಾಣಿಯನ್ನು ಬಂದು ಬಾಳೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು, ನಂದಾದೀಪ ಹಣ್ಣಿ, ಗಂಧದ ಕಡ್ಡಿ ಹಣ್ಣಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವರು. ಅನಂತರ ಪೂರ್ಣಾರ್ಥಿಯಂದ ಎದುರುಗಡೆ ಮೂರು ಬಾಳೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ನೀರು ದೋಸೆ (ಅಕ್ಕೆಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ್ದ ತೆಳುವಾದ ದೋಸೆ) ರೊಟ್ಟಿ, ಕೋಳಿಸಾರು, ಕಡುಬನ್ನು ಮೂರು ಮೂರು ಸಲ ಆ ಬಾಳೆಲೆ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಬಡಿಸುವರು. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತವನೇ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಎಡೆಗೆ ಬಡಿಸುವನು. ಮದ್ಯವನ್ನು ಸಹ ಎಡೆಗೆ ಇಡುವರು. ಅನಂತರ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಕೋರಿ ಸಾಂಭ್ರಾಣಿ ಹೊಗೆ ಹಾಕಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಅಕ್ಕಿ ಕಾಳನ್ನು ಎಡೆಗೂ ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣಾರ್ಥಿಗೂ ಹಾಕಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವರು. ಹಿಂಗೆ ಬಂದವರೆಲ್ಲರೂ ಮಾಡುವರು. ಕೆಲವರು ಸತ್ತವ್ಯಕ್ತಿ ಇಷ್ಟಪಡುವ ತಿಂಡಿ ತಿನಿಸು, ಮದ್ಯ, ಎಳನೀರು ಏನಾದರೂ ಸರಿ, ತಂದಿಟ್ಟು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಹಿರಿಯರ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವರು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಉಳಿ ಮಾಡುವರು. ಈ ಎಡೆ ಇಟ್ಟಿರುವುದು ಸಂಜೆ ಕತ್ತಲಾಗುವ ತನಕ ಹಾಗೆಯೇ

ಇರಬೇಕು. ದೂರ ದೂರದ ಉಂಟಿನಿಂದ ಬರುವವರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಎಡೆಗೆ ಅಕ್ಕಿಕಾಳು (ಅಕ್ಕತೆ) ಹಾಕಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಉಂಟಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು. ನೆರೆಮನೆಯ ಹಂಗಸರು ಬರುವಾಗ ಇಡ್ಡಿ ಅಥವಾ ಕಡುಬುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಬೆಲ್ಲದ ಅಚ್ಚು, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವರು. ಗಂಡಸರು ಕೆಲವರು ಏನಾದರೂ ತಿಂಡಿ, ಎಳೆನೀರು ತಂದರೂ ತರಬಹುದು. ಕುಟುಂಬದವರು ಕೂಡಾ ಹಾಗೇ ತರುತ್ತಾರೆ. ದೂರದಿಂದ ಬರುವವರು ಮತ್ತು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಇಡ್ಡಿ ಅಥವಾ ಕಡುಬು, ಬೆಲ್ಲ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ತರಬಹುದು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ಇಡ್ಡಿ ಅಥವಾ ಕಡುಬು ತಯಾರಿಸಲು ಬೇಕಾಗುವವು ಅಕ್ಕೆ ಹಿಟ್ಟಿನ್ನು ತರಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಎಡೆಗೆ ಇಡಲು ತಿಂಡಿಯನ್ನು ತಂದರೂ ತರಬಹುದು. ಹೀಗೆ ತಂದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಎಡೆಗೆ ಇಡುವರು. ಅದರಲ್ಲಿ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಮತ್ತು ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕುವರು. ಇಡ್ಡಿ ಅಥವಾ ಕಡುಬುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅಥವಾ ಎರಡನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎಡೆಗೆ ಇಟ್ಟು ಉಳಿದುದನ್ನು ಉಟಕ್ಕೆ ಬಡಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ದಿನ ಬರುವವರೆಲ್ಲರೂ ಎಡೆಗೆ ಅಕ್ಕಿ ಹಾಕಲು ಎಂದೇ ಬರುವರು. ಅನಂತರ ಉಟಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು. ತಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಡೆಗೆ ಮಾಂಸದೂಟವನ್ನು ಬಡಿಸುವ ತನಕ ಸತ್ತ ವೃಕ್ಷಿಯ ಮನೆಯವರು ಮಾಂಸದೂಟವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ತಿಧಿಯ ದಿನ ಸಂಚೆ ಎಡೆ ಎಳಿಯುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಇರುತ್ತದೆ. ಬೆಳಗೆ ಬಡಿಸಿದ ಎಡೆಯನ್ನು ಸಂಚೆ ತೆಗೆಯುವುದು. ಬೆಳಗೆ ಮಾಡಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತವನು, ಬಡಿಸಿಟ್ಟಿ ಬಾಳೆ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸರಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಅದನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. ತಿಧಿಯನ್ನು ಇನ್ನೇ ದಿನ ಮಾಡಿದರೆ ಇನ್ನೇ ದಿನ ಹದಿನಾರರ ಕೊಲೆ ಸೇರಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೇ ದಿನವೇ ತಿಧಿ ಮಾಡಿದರೆ ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿಯೇ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಇನ್ನೇ ದಿವಸ ಸಂಚೆ ಅಥವಾ ರಾತ್ರಿ ಇನ್ನನೇ (ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆಲ್ಲ ಸೇರಿದ ಮನೆ)ಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹುಂಜವನ್ನು ಕೊಂಡು ಸಾರು ಮಾಡಿ, ಅದರ ಜೊತೆ ರೊಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ನೀರು ದೋಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಬಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹದಿನಾರು ಬಾಳೆಗಳನ್ನು ಸಾಲಾಗಿ ಇಡಬೇಕು. ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಇಡಬೇಕು. ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ರೊಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ನೀರು ದೋಸೆಯನ್ನು ಚೂರು ಚೂರು ಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕೋಣೆಸಾರನ್ನು ಹಾಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಸಿ ಅದನ್ನು ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತ ವೃಕ್ಷಿ ಎಲ್ಲ ಬಾಳೆಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಡಿಸಬೇಕು. ಬೇರೆಯಾಗಿಟ್ಟಿ ಬಾಳೆಗೂ ಬಡಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾ ಬಾಳೆಯ ತುದಿಗೂ ಎಣ್ಣೆ ಹಜ್ಜಿದ ಬತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಟ್ಟು ಹಜ್ಜಿಬೇಕು. ಅನಂತರ ಗಂಧದ ಕಡ್ಡಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಸಾಂಭಾರಣೆಯಿಂದ ಹೋಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಮನೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಸತ್ತ ವೃಕ್ಷಿಯ ಬಗ್ಗೆ (ಜೀವನ ಜರಿತೆ) ಹೇಳಿ, ಹಿಂದೆ ಸತ್ತವರೊಂದಿಗೆ ನೀನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ರಕ್ಖಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹದಿನಾರು ಬಾಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದನ್ನು ಸರಿಸಿ ಬೇರೆಯಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದ ಬಾಳೆಯನ್ನು ಉಳಿದ ಹದಿಸ್ಯದರ ಜೊತೆ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ಅಕ್ಕಿ ಕಾಳು (ಅಕ್ಕತೆ) ನಂದಾ ದೀಪಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವರು. ಹಿಂದೆ ಸತ್ತ ವೃಕ್ಷಿಗಳ ಜೊತೆ ಈಗ ಸತ್ತ ವೃಕ್ಷಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಂತೆ ಆಯಿತೆಂದು ಜನ ನಂಬಿತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸೇರಿಸದೆ ಇದ್ದರೆ ಸತ್ತವೃಕ್ಷಿ ತುಂಬಾ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಂಬಿಕೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹದಿನಾರರ ಕೊಲೆಗೆ ಸೇರಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸತ್ತವೃಕ್ಷಿಯ ಪೂಜೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮುಗಿದ ಹಾಗೆ. ಇನ್ನು ಉಳಿದಿರುವುದು ಹಿಂಡ ಹಾಕುವುದು ಮತ್ತು ದೀಪಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವಲಕ್ಷಿ ಎಡೆ ಹಾಕುವುದು.

ವ್ಯಕ್ತಿ ಸತ್ತ ವರುಷದೊಳಗೆ ತಲಕಾವೇರಿ (ಭಾಗಮಂಡಲ) ಅಥವಾ ಬಲಮುರಿ (ಅದು ಕಾವೇರಿಹೋಳೆ) ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕಡೆ ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ತುಲಾಸಂಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ದೀಪಾವಳಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಏಂಡ ಹಾಕಬೇಕು. ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಶುಧಿದ ದಿನ ತಲೆ ಹಾದಲು, ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆ ಕೌರಮಾಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಏಂಡ ಹಾಕುವ ತನಕ ಕೌರ ಮಾಡಿಸಬಾರದು. ಏಂಡ ಹಾಕಲು ಹೋದ ದಿವಸ ಅಲ್ಲಿಯೇ ತೆಗೆಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ದೀಪಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವಲಕ್ಷಿತಿಯನ್ನು ಎಡೆ ಹಾಕಿ ಹೋಗಿ ಏಂಡ ಹಾಕಿ ಬರಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾರಾದರೂ ಸತ್ತರೆ ಆ ವರ್ಷ ದೀಪಾವಳಿ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೀಪಾವಳಿಯ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ದಿವಸ ಹೆಣ್ಣಿಗೂ ಅದರ ಮಾರನೆಯ ದಿವಸ ಗಂಡಿಗೂ ಅವಲಕ್ಷಿ ಎಡೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ತಿಥಿ ದಿವಸ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಎಡೆ ಇಕ್ಕೆವ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅವಲಕ್ಷಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾಯಿ ಹಾಲು (ತೆಗಿನಕಾಯಿ ಮತ್ತು ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ರುಜ್ಬಿ ಮಾಡುವ ಪದಾರ್ಥ) ವಿಶೇಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ದೀಪಾವಳಿಗೂ ಕೂಡಾ ಕುಟುಂಬದವರು, ಉಳಿನವರು, ನಂಟರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಬರುವಾಗ ಅವಲಕ್ಷಿ, ತೆಗಿನಕಾಯಿ, ಬೆಲ್ಲ ಮತ್ತು ಗಂಧದ ಕಡ್ಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ತಿಥಿ ದಿವಸ ಅಕ್ಕಿಕಾಳನ್ನು (ಅಕ್ಕತೆ) ಎಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ನಮಸ್ಕಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ದೀಪಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವಲಕ್ಷಿಯನ್ನು ಅಕ್ಕತೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎಡೆಗೆ ಅವಲಕ್ಷಿ ಹಾಕಲು ಬಂದವರು ಉಟ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ದೀಕ್ಷೆ ನಿಂತವನು ಮತ್ತು ತಲಕಾವೇರಿಗೆ ಹೋಗಲು ಬಯಸುವವರು ಹೋಗಿ ಏಂಡ ಹಾಕಿ ಬರಬಹುದು. ಸತ್ತವರ್ಷ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹೇಳಿ ದೀಪಾವಳಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರೆ ಸಾಕು. ಅನಂತರದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಯವರೇ ಅವರ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಎಡೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಕುಟುಂಬದ ಹಿರಿಯವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಹುತ್ತರಿ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಮಾಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ವೆಂಕಟರಮಣ ದೇವರ ಪೂಜೆ (ಹರಿಸೇವೆ) ಕುಟುಂಬದವರು ಸೇರಿ ಇ ಅಥವಾ ೩ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಲ ಆಚರಿಸುವ ಪೂಜೆ ಆ ವರ್ಷವೇ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಮಾಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಮೃಜಳ ಮದುವೆ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಆ ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇ ವರ್ಷದ ತನಕ ಮಾಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಅನೇಕ ನಿಷಿಧಿಗಳು ಇವೆ. ಆದರೆ ಕಾಲ ಚಕ್ರ ಉರುಳಿದಂತೆ ಜನರ ಜೀವನಸ್ಕರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಆಚರಣೆ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಇರುವ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಪಾಂಡುಗಳಾಗಿವೆ.

❖❖❖

ಡಾ. ಬಿ.ಪಿ. ಆಶಾಪ್ರಮಾರಿ

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕೆ

ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ

ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜು

ಮೃಸೂರು-೧೫

ಮೋ : ೯೪೪೬೬೭೨೬೬೫/೮೦೬೬೬೬೧೬೫೬

ಇ ಮೇಲ್ : ashabp.1370@gmail.com

ಪ್ರಸಾರಣ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಉ. ಹೋರಾಟದ ನೆಲೆಯ ಮೇದಲ ತಲೆಮಾಲಿನ ದಾತ ನಾಹಿತಿ ದೇವರಾಯ ಖಂಗಳೆ

– ಡಿ. ರವಿಕುಮಾರ್

ಪ್ರಜೆನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇಂಡಿಯಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ಮನುಕುಲವನ್ನು ತೀರ ಅಸ್ತ್ರಾಸ್ತಗೊಳಿಸಿದೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಮೇಲೆ ಕಂಡಾಚಾರ ಹಾಗೂ ದೇವರು ಧರ್ಮ, ಜಾತಿಶೈಕ್ಷಣಿಕ್ಯತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ತಳ ಸಮುದಾಯಗಳ ಬದುಕನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಮೇಲ್ಗಾರ್ಥವರು, ಇಂತಹ ಕಡುಕಷ್ಟದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಉಳಿವಿಗಾಗಿ ಹೋರಾಡಿದ ದೃಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಭೆ ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆ.

ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಚಿಕ್ಕೊಳ್ಳೆಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಇಂಗಳೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖನಿಸಿದರು. ದೇವರಾಯರ ತಂಡೆ ರಾಮರಾಯ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಶಾಮುಹಾರಾಜರು ಕ್ಯಾಗೊಂಡಿದ್ದ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಗೊಂಡು ತನ್ನ ಮಗನು ಸುಶಿಕ್ಷಿತನಾಗಿ ಸಮಾಜದ ಉದ್ದಾರಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಲೆಂದು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಿದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತು ತಿನ್ನುವ ಬಡತನವಿದ್ದರೂ ದೇವರಾಯ ಇನೇ ತರಗತಿಯವರೆಗೆ ಓದಿದರು. ನಂತರ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ಸರ್ವಣಿಯ ಶಿಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿಯ ಜಾತಿಯ ಕಿರುಕುಳಿದಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿದರು.

ತರುವಾಯ ಗೌತಮ ಬುದ್ಧ, ಬಸವಣ್ಣ, ಜ್ಯೋತಿಭಾ ಪುಲೆ, ಶಾಮುಹಾರಾಜ ಮತ್ತು ಡಾ. ಬಾಬಾಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಮೊದಲಾದವರು ಹಿಂದೂಧರ್ಮದಲ್ಲಿನ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಗೆಯಲು ಮಾಡಿದ ಹೋರಾಟ, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದ ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಳುವಳಿಯ ಕಡೆ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರು. ಕ್ರಮೇಣ ಬೆಳಗಾವಿ, ನಿಪ್ಪಾಣಿ, ಚಿಕ್ಕೊಳ್ಳೆ, ಹುಕ್ಕೇರಿ, ಅಧಣಿ ಮತ್ತು ದಕ್ಕಣ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿ ದಲಿತರ ಏಳಿಗಾಗಿ ದುಡಿದರು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಆ ಭಾಗದ ದಲಿತರ ಆಶಾಕೆರಣವಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ದಂತ ಕಥೆಯಂತೆ ‘ಇಂಗಳೇವು’, ‘ದೇವಜಿ’ ಎಂದೇ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು ಇಂದಿಗೂ ರೂಡಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಡಾ.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರು ಶೋಷಿತ ಸಮುದಾಯಗಳ ಜಾಗೃತಿಗಾಗಿ ಜುಲೈ ೧೦-೧೯೭೧ರಲ್ಲಿ ‘ಬಹಿಷ್ಕೃತ ಹಿತಕಾರಿಯಿಂದ ಸಭೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರು. ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂಪನಕ, ಹೋರಾಟ ಎಂಬುದು ಈ ಸಭೆಯ ಮೂಲ ಮಂತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾದ ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆಯವರು ಅಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು

ಪಡೆದು ಉತ್ತಮ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಪಡೆಯಲು ಕರೆ ನೀಡಿದರು. ‘ಇ ಸೋದರರೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರಿ. ಅದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಹೊರತು ಬಾಲವಿರದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆ ಬದುಕಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣವು ನಮ್ಮನ್ನು ಜನರು ಗೌರವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದೇವರಾಯ ದಲಿತ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಬೆಳಗಾಂ ಜಿಲ್ಲೆಯ ‘ಕಾರದಾಗ’ದಲ್ಲಿ ಮೋಡಿಂಗ್‌ಗ್ ಶಾಲೆ ತೆರೆದರು. ನಂತರ ಇಂಗಳೆಯವರು ಡಾ.ಅಂಬೇಧ್ಕರ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದ ಬಿಂಬಿಕ್ಕತ ಹಿತಕಾರಿಣಿ ಸಭೆಯು ವತ್ತಿಯಿಂದ ಒಂದು ರಂದು ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ‘ಕನಾರಟಕ ಬಿಂಬಿಕ್ಕತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಆಶ್ರಮ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಬಿ.ಎಸ್. ಅಂಗಡಿ ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿ ನಗರಪಾಲಿಕೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಬಿ.ಕೆ. ದಳವಿ ಮೊದಲಾದ ದಲಿತ ಮತ್ತು ದಲಿತೇತರ ಮುಖಿಂಡರು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನೇರವಾದರು. ಈ ವಸತಿ ನಿಲಯವನ್ನು ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಬೆಳಗಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವರಾಯ ರಚಿಸಿದ

ಪರಿಫ್ರೇತಿ ಕರ್ತಿವಿದು ನಮ್ಮುದೆಂಭು
ಉರು ಹೊರಗೆ ಇರಬೇಕಿಲ್ಲ, ಮನುಷ್ಯರ ನಾವಿಳ
ಉರೋಕರೆ ದಂಗಳು ಸತ್ತರೆ ಆಗತ್ಯ ಹೊಲೆಯರದು
..... ಉಪಯೋಗ ಹೊಲೆಯರದು

ಎಂಬ ಹಾಡನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಾಯುವಿಹಾರಕ್ಕೆಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ವೀರನಗೌಡ ಪಾಟೀಲರು ಈ ಕರುಣಾಜನಕ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತುಂಬಾ ದುಃಖಿತರಾದರು. ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ದಲಿತೋದ್ದಾರವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ತಿಮಾರನಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಅನ್ವಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ಹಲವು ಕಡೆ ವಸತಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಅವರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು ತುಂಬಾ ಮಹತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿದೆ.

ಅಂಬೇಧ್ಕರ್ ಅವರ ಜೊತೆಗೂಡಿದ ದೇವರಾಯ ದಲಿತರ ಬಗೆಗೆ ನಿಲಾಕ್ಷ್ಯ ತಾಳಿದ್ದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ನೀತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ೧೯೬೪ ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೬, ೨೬ ರಂದು ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಗಾರಂಡಿಜೆಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಅಂಬೇಧ್ಕರ್ ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಾವೇಶವನ್ನು ನಡೆಸಿ ೧೦.೦೦೦ ದಲಿತರನ್ನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಸಂಘಟನಾ ಚಾರ್ತುಯವನ್ನು ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆ ಮರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಡಾ.ಅಂಬೇಧ್ಕರ್ ಅವರನ್ನು ದಲಿತರ ಪಾಲಿನ ಸರ್ವ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದ ದೇವರಾಯ ೧೯೬೪ರಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಕ್ಕತ ಭಾರತ ಪ್ರಾಂತಿಯ ಸಮ್ಮುಳನವನ್ನು ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜಿಹ್ವೆಯಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ನಿಪ್ಪಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಆ ಸಭೆಗೆ ಡಾ. ಅಂಬೇಧ್ಕರ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಿ, ಸನ್ಯಾಸಿ ಅವರ ಚಳವಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲಾಧ್ಯವಾಗಿ ೫೦೦೦ ಹಣವನ್ನು ದೇಣಿಗೆ ನೀಡಿರುವುದರ ಬಗೆ ೧೯೬೪ ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೫ ರ ತಮ್ಮ ದಿನಜರಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಧ್ಕರ್ ಅವರಿಗೆ ನೇರವು ನೀಡಿದೆ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮುಂಬೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಅಮಾನವೀಯ ಆಚರಣೆಯಾಗಿದ್ದ ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಲು ನವೆಂಬರ್ ೧೧ ಮತ್ತು ೧೨, ೧೯೬೫ರಲ್ಲಿ ದೇವರಾಯ ‘ಬಿಂಬಿಕ್ಕತ ಹಿತಕಾರಿಣಿ’ ಎಂಬ

ಎರಡು ದಿನಗಳ ವಿಚಾರ ಸಮೇಳನವನ್ನು ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಷ್ಟ್‌ರ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದರು. ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಸರ್ಕಾರ ದೇವರಾಯ ಪದ್ಧತಿ ‘ಕಾನೂನು ಬಾಹಿರ’ ಎಂಬ ಆದೇಶವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತು.

ದೇವರಾಯರ ಜನಪರ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ಅಂದಿನ ಸರ್ಕಾರ ಇಂಡಿಯಾನ್ ಸ್ಟೋಲ್ ಬೋರ್ಡ್‌ನ ಸದಸ್ಯರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿತು. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಏಪ್ರಿಲ್ ೨೫, ಇಂಡಿಯಾನ್ ಹ್ಯಾಕ್ಸೆರಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆ ಅವರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುವ ಸಮಾರಂಭ ಜರುಗಿತು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರಾಯ ಬಡದಲಿತ ಮಹತ್ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ‘ಪ್ರೇಸಾಫಂಡ್’ ಎಂಬ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದರು. ಪ್ರತಿ ದಲಿತ ಕುಟುಂಬ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪು ಜನರಿಯತ್ವಾರ್ಥೀ ಅಪ್ಪು ಪ್ರೇಸೆಗಳನ್ನು ಈ ಘಂಡಿಗೆ ನೀಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ಹಣವು ಇಂಗಳೆಯವರು ಇಂಡಿಯಾನ್ ದಲಿತರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ‘ಕನಾರ್ಟಿಕ ಬಹಿಷ್ಕೃತ ಸಂಘವನ್ನು’ ಸಾಫಿಸಿದ್ದರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಂದಾಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಮೂಲಕ ದಲಿತ ಮಹತ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಖಚಿತ ಮಾಡುವುದು ಈ ಯೋಜನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ನಾಯಕರು ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಘಂಡನ್ನು ಹೇಳಿಡಿಕೆರಿಸಲು ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿದರು. ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಶ್ರೀ ರಂಪಾ ಕಾಳಿಂಗ ಮಹರ್ ಯಸ್ಕಂಬಾ, ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆಯವರನ್ನು ಆಯ್ದು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಶ್ರೀ. ಮೃಗೀಂದ್ರ ಪರುಶರಾಮ ಜಿಗ್ರೆ ಕೋಗ್ಲೋಲಿ, ಪಿರಾಜಿ ಕುಶಾಪ್ಪ ಬರಾಳಿ ವೆನ್ನಾಡಿ, ಚೆನ್ನಪ್ಪ ಬಸಪ್ಪ, ಸಕ್ಕಾರ್ ಬನ್ನಾಲ್ಲಾದ್, ಸಂಭಾಜಿ ನಾರಾಯಣ್ ಮೇಸ್ತಿ, ರಾಮ ಕಲ್ಲಪ್ಪ ಮಾನೆ ಅಕ್ಕೋಲ್, ಸವಲಾರಂ ರಾಮಚಂದ್ರ ಮಾನೆ, ಪದ್ಮಣಿ ಸದಗ್ಗೆಕರ್ ಮುಂತಾದವರು ಇದ್ದರು. ಪ್ರೇಸಾಫಂಡ್ ಸಮಿತಿಯ ಮೂಲಕ ಸಕ್ರೀಯವಾಗಿ ಹಣಕಾಸನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರತರಾಗುವುದು. ಆ ಮೂಲಕ ಹಣವನ್ನು ವ್ಯಯಮಾಡಿ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಗಣತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸುವಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯ ಧೈಯವಾಗಿತ್ತು.

ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆ ಅವರು ಇಂಡಿಯಾನ್ ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲಾ ವರ್ತನದಾರ್ ಮಹಾರ್ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸಾಫಿಸಿದರು. ಆ ಮೂಲಕ ರೈತರ, ಗೇಣಿದಾರರ ಪರ ಹೋರಾಟವನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ನಿಪ್ಪಾಣಿ, ಬಿಕ್ಕೋಡಿ, ರಾಯಭಾಗ, ಅಧಣಿ, ಕಾಗವಾಡ ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಎಕರೆ ಜಮೀನನ್ನು ರೈತರಿಗೆ ಹೊಡಿಸಿರುವುದು ತುಂಬಾ ಮಹತ್ವದ ಸಾಧನೆಯಾಗಿದೆ.

ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಷ್ಟ್‌ರ್ ಇಂಡಿಯಾನ್ ಆನೆಯ ಗುರುತಿನ “ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾರ್ಮಿಕ” ಪಠಕವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಹಾಕಿದರು. ಡಾ.ಅಂಬೇಷ್ಟ್‌ರರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರಾಗಿದ್ದ ದೇವರಾಯರನ್ನು ಚಿಕ್ಕೋಡಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಸ್ವಧಿನ ಸರ್ವೇಕೆಂಬ ಇಂಗಿತವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಆದರೆ ದೇವರಾಯ ಬಹಳ ಆಪ್ತತೆಯಿಂದ ಬಿ.ಎಚ್. ವರಾಳಿ ನನಗಿಂತ ಸೂಕ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅವರು ಸ್ವಧಿನ ಸಲೆ ಎಂದು ಅವರ ಪರವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರಮಾಡಿ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಖಚಿತ ಮಾಡಿ ಗೆಲುವಿಗೆ ಕಾರಣರಾದರು.

ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆ ಬಹುಭಾಷೆ ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದ ಕನ್ನಡ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಹಿಂದಿ, ಉದ್ಯುಕ್ತ, ಮರಾಠಿ, ಮೋಡಿ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಹಿತಿ ಕೂಡ ಆಗಿದ್ದರು. ಮೂಲತಃ ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ದಲಿತರಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿ ಮತ್ತು ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞ ಮೂಡಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮೂರು ನಾಟಕಗಳು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಬಿಡಿ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು.

ಇಂದಿರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ರಚಿಸಿದ ‘ಬಹಿಷ್ಕತ ಭಾರತ ಭೋದಿನಿ ಆಧಾರ್ತ ಎಲ್ಲಮ್ಮೆ’ ನಾಟಕವು ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ; ‘ರ್ಯಾತನಮಗಳು’ ನಾಟಕವು ಜಮೀನಾಷಾರಿಂದ ಗೇಣಿದಾರರಿಗೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಿರುಕುಳವನ್ನು ಕುರಿತು; ‘ಸೂಳೆಯಮಗಳು’ ನಾಟಕವು ದೇವದಾಸಿ ಹೇಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ದುರಂತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ‘ಸೂಳೆಯಮಗಳು’ ಎಂಬ ನಾಟಕ ಜನರ ಮೇಲೆ ಎಪ್ಪು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತೆಂದರೆ ಕೆಲವು ಹೇಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ದೇವದಾಸಿತನವನ್ನು ತೋರೆದರು. ಕೆಲವರು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಸಂಸಾರಿಗಳಾದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ನೆಲ್ರಿಂದ ಎಂಬ ಉಳಿನಲ್ಲಿ ಸೂಳೆಯಮಗಳು ನಾಟಕದ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಏಣು ಜನ ದೇವದಾಸಿಯರ ಮದುವೆಯು ಇಂಗಳೆಯವರ ನೇತ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅಪ್ಪಯಿಪ್ಪ ಎಂಬ ಸರ್ವಾರ್ಥಿಯ, ಕೌಶಲ್ಯ ಎಂಬ ದೇವದಾಸಿಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗಿರುವುದು ಬಹಳ ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದು, ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆಯವರ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಕೈಗನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ.

ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆಯವರು ಕನ್ನಡ, ಮರಾಠಿ ಹಾಗೂ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವ ಕೆಲವು ಬಿಡಿ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯತೆ, ವೈಚಾರಿಕತೆ, ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ಅಂಶಗಳು ಕಂಡು ಬಂದಿವೆ.

ಇವನೆಂಬ ದೇವರು
ಸಿರಿಪಂತನಿಗಳ್ಳಿ ದಿಕ್ಕಿನ ಕೊಡುವವನು?

ಸರ್ವಾರ್ಥಕ ದೇವರು ಕೂಡ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಬೇಧಭಾವ ಶೋರಿಸುವನಲ್ಲ ಇವ ನಮಗೆ ಬೇಕೆ? ಎನ್ನುವ ಸಾತ್ವಿಕ ಸಿಟ್ಟನ್ನು ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಯ ಮೂಲಕ ಹೊರ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆ ಅಂಬೇಷ್ಟ್ರ್‌ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಎರಡು ಸಾಲಿನ ಪದ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅವನು ಸೂರ್ಯ ನಾವು
ಅವನ ತುಳಸಿಗಳು.....

ಅಂಬೇಷ್ಟ್ರ್ ಶೋಷಿತರ ಬದುಕಿನ ಕತ್ತಲನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಬೇಳಕಿನದಾರಿ ಅದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಸಾಗಿ ಬೇಳಕಾಗಿ ಪ್ರಜ್ಞಲಿಸೋಣ ಎಂಬ ಆಶಯದ ಕವಿತೆ ಸ್ವತಃ ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆ ಅವರಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಬಂಡಾಯಕವಿ ಸರಜೂಕಾಟ್‌ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ ‘ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆಯವರನ್ನು ಮರಾಠಿಯ ಮೊದಲ ದಲಿತ ಲೇಖಿಕರೆಂದು ಮರಾಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಿದೆ. ಮರಾಠಿಯಂತೆಯೆ ಅವರು ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹೋದು. ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆ ಅಂಬೇಷ್ಟ್ರ್‌ಗಿಂತ ಎರಡು ವರ್ಷ ದೊಡ್ಡವಾಗಿದ್ದು, ಅವರಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತೆ, ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದೊಂದಿಗೆ ಹಲವಾರು ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಅಂಬೇಷ್ಟ್ರ್ ಅವರನ್ನು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೆ ಕರೆತಂದ ಕೀರ್ತಿ ಇಂಗಳೆಯವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಾತ್ತದೆ. ಹಾಗೇ ಅಂಬೇಷ್ಟ್ರ್ ಅವರು ಸ್ವತಃ ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆ ಅವರಿಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಮಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆಯವರು ತಮ್ಮ ಡೈರಿಯಲ್ಲಿ ದಲಿತರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ‘ಮನಸೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವ ಸಿಂಹದ ಮರಿಗಳೇ ಎಚ್ಚರಾಗಿರಿ! ನಿದ್ದೆಯನ್ನು ಒದ್ದು ಸಂಘಟನೆಯ ಮೂಲಕ ನಾವು ಸಿಂಹದ ಮರಿಗಳೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಾಧಿಸಿ ಹೋರಿಸಿರಿ’ ಎನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಹೋರಾಟದ ಕಿಣ್ಣನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಂತಹ ದೃಢ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು.

‘ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಮರ್ಗದವರು ಎನಿಸಿಕೊಂಡವರನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಅವರು ಎಂದಿಗೂ ತುಚ್ಛವಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಆಪ್ತ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಯವರು ಇದ್ದರು. ಬೆಳಗಾವಿಯ ಸರ್ವಣಿಯರಾದ ಬೆಳವಿ ಮತ್ತು ದಳವಿ ಎಂಬುವವರು ಚುನಾವಣೆಗೆ ಸ್ವರ್ವಸಿದ್ಧಾಗ ಅವರ ಚುನಾವಣಾ ಖಚಿಗೆ ನಿಧಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಡೈರಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಐಂಡಿ ೧೦ ರಿಂದ ೧೯೭೦ ರವರೆಗೆ ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆಯವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟಗಳು ನಡೆದವು. ಇಂಗಳೆಯವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೇಂದ್ರ ಮಾಜಿ ಸಚಿವರಾದ ಬಿ.ಶಂಕರಾನಂದ, ಬಲವಂತರಾಯ ವರಾಳಿ, ಚಂಪಾಬಾಯಿ ಬೋಗಲೆ ಮುಂತಾದವರು ಏವಿಧ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಅಧಿಕಾರ, ಅಂತಸ್ತು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ದೇವರಾಯ ಯಾವ ಪಕ್ಷಕ್ಕೂ ಸೇರದೆ, ಅಧಿಕಾರ ಲಾಲಾಸೆಗೆ ಒಳಪಡದ ತಟಸ್ಥವಾಗಿ ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟರು. ತಮ್ಮ ಜೀವನವಿಡಿ ದಲಿತರ ಏಳಿಗಳಾಗಿ ನಿಸ್ವಾರ್ಥತೆಯಿಂದ ದುಡಿದು ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಷ್ಠರ್ ಅವರು ನಡೆದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಬದುಕು ಕಳೆದು, ದಲಿತ ಸಮುದಾಯದ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಅವರತವಾಗಿ ಹೋರಾಡಿ, ಸಮಸಮಾಜದ ಕನಸು ಹೊತ್ತ ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆಯವರು ಐಂಟಿಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾದರು.

ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆಯವರ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಹೋರಾಟದ ಬಗ್ಗೆ ತುಂಬು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಅವರ ಕೊನೆಯ ಮಗಳು ಜಯಶ್ರೀ ದೇವಪ್ಪ ಇಂಗಳೆ ಅವರು;

ದೇವಪ್ಪ ಬಂದ ದೇವಪ್ಪ ಬಂದ
ಇಂಗಳುಂದ ನಿಡಿದ್ದು ಬಂದ
ಅವ ಕುರುಗೊಳಿದಿಂದ ಅಡಗಿ ಬಂದ
ಸಿಂಘೂರ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮ್ಮೆ ಗಿತ್ತಿಯಿಂದ ಹಾಡಾಡಿ ಬಂದ
ಅವ ಕರಡು ಬಂದ ಜನ್ಮನ್ನೇಳಿದಿಂದ
ಹಿಂಡಾಡಿ ಬಂದ ಕ್ರಿಷ್ಟಿಯನಾಗಿ
ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ
ಅಣ್ಣಂದ ಇಟ್ಟು ಬುಟ್ಟು ಬಂದ
ಸರ್ಗಾರಹಿತರಿಂದ ಹಿಂಡಾಡಿ ಬಂದ
ದಾತರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆಂದು ಪಣತೋಟ್ಟು ನಿಂತ
ಅವ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿ ಗೆಲುವನ್ನು ಕಂಡ
ಅವ ದಾತರ ಬದುಕಿಗೆ ಬೆಳಕನ್ನು ನೀಡಿ
ಅವ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಮಣ್ಣಾಗಿ ಹೋಳಿ
ದೇವಪ್ಪ ಬಂದ ದೇವಪ್ಪ ಬಂದ

ಎಂಬ ಲಾವಣೀಯ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಹೋರಾಟದ ಜೀವಂತಿಕೆಯನ್ನು ತುಂಬಾ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ತುಂಬಾ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಸಮಾಜದ ನಾಡಿ ಮಿಡಿತವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಚಳವಳಿಯ ಮುಖೇನ ಎತ್ತಿ ಹೋರಿಸಿದಲ್ಲದೇ ತಮ್ಮ ಜನಾಂಗದ ಉದ್ದಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕೈಗೊಂಡ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸಾಫ್ಟ್‌ಪಿಸಿದ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಡೆಸಿದ ರಾಜಕೀಯ ಹೋರಾಟಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿವೆ. ಇಂತ ಮಹಾನ್ ದಲಿತ ಹೋರಾಟದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಬಂಡಾಯಕವಿ ಡಾ. ಸರಜೂಕಾಟ್ಟರ್ ಅವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಾತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ೧. ಶೇಖರ್, ಎಂ.ಎಸ್ - ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೌದಲ ತಲೆಮಾರಿನ ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳು, ಕನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ೨೦೦೯.
- ೨. ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆ - ಬಿಡಿ ಕವಿತೆಗಳು (ಅಪ್ರಕಟಿತ)
- ೩. ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆ ಬರೆದ ಡ್ಯೂ -
- ೪. ಸರಜೂ ಕಾಟ್ಟರ್ - ದೇವರಾಯ, ವಿಮೋಚನ ಪ್ರಕಾಶನ, ಅಧಣಿ, ೨೦೦೭.
- ೫. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಹಿಂದೆ ಭೀಮ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆ, ಕನ್ನಡಪ್ರಭ, ೧೯೮೨.
- ೬. ಸಿದ್ದಾಮು ಕಾರಣೆಕ - ಹೋರಾಟದ ಬದುಕು, ಸಾಮ್ರಾಟ ಪ್ರಕಾಶನ, ವೈಭವನಗರ, ಬೆಳಗಾವಿ, ೨೦೦೫.
- ೭. ಮನಸ್ಕಾರ್ತಿ ಇನ್ನೂ ಸುಟ್ಟಿಲ್ಲ ಸುದರ್ಶಕಿದೆ, ಪ್ರಕಾಶಕರು ಕಿಟಕಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು, ೨೦೧೨.
- ೮. ಯಾದವ್.ಎಂ.ಎನ್, ಶಿವರುದ್ರ ಕಲ್ಲೋಳಕರ್ - ದೇವರಾಯ ಇಂಗಳೆ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ಕನ್ನಡ ಭಾರತಿ, (ಕ.ವಿ.ವಿ ಧಾರವಾಡ) ೧೯೯೨.

❖❖❖

ಡಿ. ರವಿಕುಮಾರ್

ಹಿರಿಯ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಹುವೆಂಪು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ
ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ತಿ, ಮೈಸೂರು
ಮೊ. ೯೧೧೦೪೬೭೫೫೫೫
ravid10686@gmail.com

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೃಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

೬. ಶ್ರೀಲಂಗಪಟ್ಟಣದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಳಗಳು

- ಪರಿಶ್ರಮೆ ಎಂ.ಕೆ.

ಪೋರಾಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಅಂದಿನ ಕಾವೇರಿ ದ್ವೀಪವೇ ಇಂದನ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಥಾನವೊಂದರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತಿಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಚರಿತ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದು, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಮೆರೆದಂತಹ ಮಹಾನಗರ. ಮೈಸೂರು ನಗರದಿಂದ ಕೇವಲ ೧೫ ಕಿ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವು ನೆರೆಯ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸೇರಿದೆ. ಇಡೀ ಪಟ್ಟಣವು ಕಾವೇರಿ ನದಿಯಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿದ್ದ ನದಿ ದ್ವೀಪವನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ರೈಲ್‌ನ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹದ್ದಾರಿ ಟಿಕ್ಕಿರ ಮೂಲಕ ಕೊಡ ತಲುಪಬಹುದು. ಹತ್ತಿರದ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಿಂದರೆ ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಬೆಂಗಳೂರು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣಗಳು. (ಬೆಂಗಳೂರು - ಮೈಸೂರು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹದ್ದಾರಿಯು ಈ ಪಟ್ಟಣದ ಮೂಲಕ ಹಾದುಹೋಗುವುದರಿಂದ ರಸ್ತೆಗಂಟಿದಂತಿರುವ ಕೆಲವು ಸಾರ್ಕಗಳ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ಅಡ್ಡ ಪರಿಣಾಮವು ಉಂಟಾಗದಿರುಲು ವಿಶೇಷ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಲಾಗಿದೆ.)

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಒಂದು ದ್ವಿಪ ಪ್ರದೇಶ. ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಮೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮವಾಗಿ ಇ ಕೆ.ಮೀ ಉದ್ದವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ದಕ್ಷಿಣವಾಗಿ ಇ ಕೆ.ಮೀ ಅಗಲವಿದ್ದು, ೧೦.೬೨ ಚ.ಕ.ಮೀ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೊಂದಿದೆ. ೨೦೧೧ರ ಜನಗಣತ್ವ ಪ್ರಕಾರ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ೧,೫೫,೧೨೦.

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ೧೦೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ಸುಪುಸ್ತಿದ್ವಿ ರಂಗನಾಥ ಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ಈ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದುಹೊಂಡಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಏನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆಲ್ಕಿ ಮಾಡಿದ ಗಂಗ ರಾಜವಂಶದ ಆಡಳಿತಗಾರರು ನಿರ್ಮಿಸದರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಹೊದಲೇ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೪೮೪ ಅಥವಾ ಕ್ರಿ.ಶ. ೯೮೫ರ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಅಲ್ಲಿಂದು ರಂಗನಾಥನ ಚಿಕ್ಕಗುಡಿ ಇತ್ತೆಂದೂ, ಕ್ರಿ.ಶ. ೮೧೨ರಲ್ಲಿ ‘ಹಂಬಿ’ ಎನ್ನುವ ಮಹಿಳೆ ಆ ಗುಡಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದಳೆಂದು ಡಾ. ಎಂ.ಎಚ್.ಕೃಷ್ಣರವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ:^{೧೦}

ನಂತರ ಗಂಗರ ರಾಜಪುತ್ರನಿಧಿ ತಿರುಮಲಯ್ಯನೆಂಬಾತಾ ನವರಂಗವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದನೆಂದು, ಅನಂತರ ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜಪುತ್ರನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನು ದೇವಾಲಯದ ಒಳಪ್ರಾಕಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಪಿಸ್ತರಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ದೇವಾಲಯವು ಹೊಯ್ದಿಳಿ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರ ಶೈಲಿಯ ದೇವಾಲಯದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಒಂದು ಮಿಶ್ರಣವಾಗಿದೆ. ಇದು ದೃಷ್ಟಿಗ್ರಾಹಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ದೃಷ್ಟಿಗ್ರಾಹಿಯಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಹೆಸರು ಹೇಳುವಾಗ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಬರುವ ಅಂದಿನ ನಗರದ ಕೆಲವು ಹರವುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವು ಕರಂಗಾರು, ಬಾಬುರಾಯನ ಕೊಪ್ಪಲು, ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ, ಬಮ್ಮಾರು ಅಗ್ರಹಾರ (ಸುಲಾನ್‌ ಪೇಟೆ) ಅಗರ, ಪಶ್ಚಿಮವಾಹಿನಿ, ಪಾಲಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಗಂಜಾಂ.

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಬಳಿ ಇರುವ ಪಶ್ಚಿಮವಾಹಿನಿಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಇರುವ ಕಾವೇರಿನದಿಯ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಇದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಯಾತ್ರಾಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ. ದೃವಭಕ್ತರು ದೂರದಿಂದ ಬಂದು ಅಗಲಿದವರ ಚಿತಾಭಸ್ವವನ್ನು ಈ ಪವಿತ್ರನದಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನಗೋಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇತಿಹಾಸ: ಸ್ಥಳ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಮಹಾನ್ ಮಹಿಳಾದ ಗೌತಮರು ಮತ್ತು ಅವರ ಮಹಿ ಪತ್ನಿ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ವಾಸವಿದ್ದರೆಂದು ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಪುರಾವೆಯಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಕಾವೇರಿ ನದಿಯ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ದ್ವಿಪವನ್ನು “ಗೌತಮ ಕ್ಷೇತ್ರ” ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.^२ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಇತಿಹಾಸವು ಏನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಗಂಗರ ರಾಜಪುತ್ರಿನಿಧಿ ತಿರುಮಲರಾಯನ ದಾವಿಲೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈತ ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನೆಂದು ಒಂದು ಶ್ರೀರಂಗನಾಥಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮತ್ತು ಆತನ ಆರಾಧ್ಯ ದ್ವಿಪ ತಿರುಮಲ ದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲಾಯಿತೆಂದು ಮತ್ತು ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಲಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಸನೋಕ್ತ ದಾವಿಲೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಚಿಕ್ಕ ಗುಡಿಯಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥನ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಹಂಬಿ ಎನ್ನುವ ದೇವದಾಸಿ ಏನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೂ ಮೊದಲೇ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ತಿಮ್ಮಿಕೆವಿಯವರ ಒಂದು ಕೃತಿಯಾದ ಪಶ್ಚಿಮ ರಂಗಕ್ಕೇತ್ರ ಮಹಾತ್ಮೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ಹೊಯ್ಸಳರ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಸಹೋದರ ಉದಯಾದಿತ್ಯನು ಕ್ರಿ.ಶ. ಱಿಂಗಂರಲ್ಲಿ ಈ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನೆಂದು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹೊಯ್ಸಳರ ಪತನದ ನಂತರ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶವು ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರ ವಶವಾಯಿತು. ಅವರ ಸಾಮಂತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿದ್ದ ನಾಗಮಂಗಲದ ಹೆಬ್ಬಾರರ ವಂಶಸ್ಥರಾದ ತಿಮ್ಮಣಿ ದಣನಾಯಕನೆನ್ನುವವನು ರಾಜನೇ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸ ದೇವರಾಯನ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಕೋಟಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಬಂದ ಉಮ್ಮೆತ್ತಾರಿನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಕೋಟಿಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿದರು. ಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ಕೋಟಿಯ ಯಾದ್ಯ ತಂತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದಿದ್ದರಿಂದ ವಿಜಯನಗರ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ತಂದೆಯಾದ ಸಾಳ್ಜ ನರಸನು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು.

ನಂತರ ಬಂದ ಮೈಸೂರಿನ ಒಡೆಯರು ವಿಜಯನಗರದ ನಾಮವಾತ್ಮದ ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡರೂ, ಕ್ರಿ.ಶ. ಱಿಂಗಂರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅದರೆ ನವಾಬರ ಸ್ವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೈದರ್‌ ಆಲಿಯು ಕ್ರಿ.ಶ. ಱಿಂಗಂರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡನು. ಹೈದರಾಲಿಯು ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ನೆಲೆಗೋಳಿಸಿದ ನಂತರ ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು. ಅವನು ಮತ್ತು ಅವನ ಮಗ ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಆಳ್ಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಅದರ ಜಡತೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನದಿ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ತಿರುವಾಂಕೂರು ಮತ್ತು ಮೊರ್ ಪಶ್ಚಿಮಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೊರ್ ಫಟ್ಟಗಳು

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಹಾಗೂ ಅರಬೀ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಆವೃತ್ತವಾದ ಅವಿಂದ ಬಲಶಾಲಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಅಂಗ್ರರು ಪರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವು ನಿರಂತರವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಚರ್ಚಿವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಮತ್ತು ಹೈದರಾಲಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ರಾಜಕೀಯ ಚರ್ಚಿವಟಿಕೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಯಾವಾಗ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಅಂಗ್ರರು ಮೈಸೂರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದರೋ ಆಗ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವು ತನ್ನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತು. ಇಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲಿನ ಬಲಿಷ್ಠ ಕೋಟಿ ಕೋಟುಗಳು, ಸುಂದರ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು, ಭವ್ಯಾರಮನೆಗಳು, ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸ್ವಾರ್ಪಕಗಳು ಮತ್ತು ಮಸೀದಿಗಳು ಗತಕಾಲದ ವೈಭವಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವು ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕದ ಮಹತ್ವದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದರೂ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಯಾತ್ರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ಸಂರಚನೆ ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಇಸ್ಲಾಮಿಕ್ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿನ ರಕ್ಷಣಾ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ವಿವಿಧ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಹಂತಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೇ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬೆಳದು ಬಂದ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವು ವಿಶಾಲವಾದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪದ ಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಸ್ವಾರ್ಪಕಗಳ ಸಮೂಹವು ಇನ್ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ವಿಕಸನಗೊಂಡ ಭಾರತೀಯ, ಇಂಡೋ-ಇಸ್ಲಾಮಿಕ್ ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶೈಲಿಗಳ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಮತ್ತು ಅಲಂಕಾರಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಮೀಕರಿಸುವ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸೃಜನಶೀಲ ಮಾನವ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಮೇರುಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ವಾರ್ಪಕಗಳ ಪಟ್ಟಿ

೧. ಶ್ರೀರಂಗನಾಥ ಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ
೨. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಕೋಟಿ
೩. ಒಬೆಲಿಸ್ಟ್ ಸ್ವಾರ್ಪಕಗಳು
೪. ಕನ್ವಲ್ ಬೃಲಿಯ ಡಂಜನ್
೫. ಧಾರ್ಮಿಕ ಇನ್ನಾನ್ ಕಾರಾಗ್ವತ
೬. ಮದ್ದಿನ ಮನೆ (ಮಾಗ್ಜೆನ್ ಹೌಸ್)
೭. ವೆಲ್ಲೆಸ್, ಸೇತುವೆ
೮. ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ ಸಮಾಧಿ
೯. ಸೈನಿಕರ ಸ್ವಾರ್ಪಕ ಸ್ಥಂಭ (ಸಬ್ಬಲ್ ರಾಣಿ ತಿಟ್ಟು)
೧೦. ಅಬ್ದೇ ದುಬ್ಬಾ ಇಗಜೆ (ಚಚೋ)
೧೧. ಕನ್ವಲ್ ಬೇಲಿ ಸ್ವಾರ್ಪಕ ಸಮಾಧಿ
೧೨. ಗುಂಬಜ್ (ಶಾಹಿ)

- ೧೩. ಜಾಮೀಯ ಮಸೀದಿ
- ೧೪. ರುಂಡಾ ಬತ್ತೇರಿ
- ೧೫. ಕನ್‌ಲೋ ಗ್ರೀಂ ಸ್ಕೋನ್ ಸ್ಕೂಲ್‌ಕ
- ೧೬. ದರಿಯಾ ದೌಲತ್ ಅರಮನೆ
- ೧೭. ರಂಗ ಮಹಲ್ (ಲಾಲ್ ಬಾಗ್ ಅರಮನೆ)

ಶ್ರೀರಂಗನಾಥ ಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನ

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಅದಿದ್ಯೇವವೆಂದೇ ಹೆಸರಾದ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯು ಕನಾಟಕದ ಅತಿದೊಡ್ಡ ದೇವಾಲಯಗಳ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಹಳೆಯದಾದ ದೇವಾಲಯವಾಗಿದೆ. ಮೂರಾಂಭಿಮುಖವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥ ಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯವು ವಿಶಾಲವಾದ ಗುಡಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಮೂರಾಂಭಾದ ಗಭರ್ಗ್ಯಾಹದಲ್ಲಿ ಆದಶೇಷನ ಮೇಲೆ ಬಲಗ್ಗೆ ಮೇಲೆ ತಲೆಯೂರಿ ಪವಡಿಸಿರುವ ಕಿರಿಟಧಾರಿ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಯು ಸರ್ವಾಭರಣ ಭೂಷಿತನಾಗಿದ್ದು, ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಮೇಲೆಉತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. (ಅವನು ಮೂರ್ಣ ಎದ್ದು ಕುಳಿತಾಗ ಪ್ರಳಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಜನಪದ ನಂಬಿಕೆಯು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದೆ.) ಈ ದೇವಾಲಯವು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ವೈಷ್ಣವ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದ್ದ ಸುಂದರ ವಾಸ್ತುಶೈಲಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಹೊಯ್ಸಳ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರ ಶೈಲಿಗಳ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ದ್ರಾವಿಡಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯವು ಮುಜರಾಯಿ ಇಲಾಖೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕಟ್ಟಡ ಮತ್ತು ಸ್ಕೂಲ್‌ಕಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ.^೧

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಕೋಟಿ

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಕೋಟಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದ್ದು, ಈ ಕೋಟಿಯ ರಚನೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಕಲ್ಲು, ಇಟಗೆ, ಮೊಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಸುಣಿ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಅಂದಿನ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಂತೆ ಅತಿ ಸದ್ಯಧವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿದ್ದ ಮೂರು ಸುತ್ತಿನ ಈ ಕೋಟಿಯನ್ನು ಬಂದೂಕುಗಳ ಬಳಕೆಗೆ ಮೊದಲು ಮುತ್ತುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು. ಮೊದಲ ಸುತ್ತಿನ ಕಂದಕ ಕೋಟಿಗಳು ನಾಗಮಂಗಲದ ಪಾಳೇಗಾರ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮಂತ ತಿಮ್ಮಣಿ ದಣ್ಣನಾಯಕನ (ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯೫೫) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿತ್ತು. ಮೂರ್ಣಭಾಗದ ಎರಡನೇ ಸುತ್ತಿನ ಕೋಟಿಯ ನಿರ್ಮಾಣ ರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯೮೦) ಶ್ರೀರಂಗನಾಥ ನಂತರ ಬಂದ ಕಂಂಿರವ ನರಸರಾಜ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ.೧೯೫೫) ಮುಂದುವರೆದು ನಂತರದ ರಾಜ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಂಡಿತು. ಮೂರನೇ ಸುತ್ತಿನ ಹೊರಕೋಟಿಯು ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ.೧೭೫೫) ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.^೨ ಈ ಮೂರು ಕೋಟಿಯು ಸುತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸುತ್ತು ಈಗಲೂ ಭದ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಧಾರ್ಮಿಕಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಜತನದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಒಬೆಲಿಸ್ಕ್ (ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸೈನಿಕ ಸ್ಕೂರೆ)

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ವಾಯುವ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಒಬೆಲಿಸ್ಕ್ ಸ್ಕೂರೆಕೆವು ನಾಲ್ಕುನೇ ಅಂಗೇಳೀ-ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸ್ಕೂರೆಕೆಂಭವಾಗಿದೆ. ಈ ಸ್ಕೂರೆಕೆವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೦೬ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ವಿಶಾಲವಾದ ನಾಲ್ಕು ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಹಂತಗಳ ಮೇಲೆ ಏಕ ಕೇಂದ್ರಿತ ಸರಣಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಥಂಭವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಂಭದ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಿಗಳ ಮಧ್ಯದ ಮೇಲಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೋನಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೋದಂತೆ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಸೂಫಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಸ್ಥಂಭದ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ಲೇಕ್ ಮೇಲೆ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಬರೆಸಲಾಗಿದೆ. ದೆಹಲಿ ಗೇಟ್ ಕೋಟಿಯ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ಕೂರೆಕೆವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಇದನ್ನು ಮರಾಠತ್ವ ಇಲಾಖೆ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದೆ.^೩

ಕನ್ಫಲ್ ಬೈಲಿ ಡಂಜನ್

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಟ್ಟಡಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಒಂದು. ಇದು ನೆಲಮಾಳಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಾರಗೃಹವಾಗಿದೆ. ಬ್ರಿಟಿಷರನ್ನು ಕಡುವ್ಯೆರಿಯೆಂದೆ ಭಾವಿಸಿದ್ದ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಾಳಾಗಿ ಸಿಕ್ಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸಲು ಈ ಕಾರಗೃಹವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದೆನಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಈ ಕಾರಾಗೃಹವು ೧೧೦೦ ಅಡಿ ಉದ್ದ, ೪೦ಮೀ ಅಗಲ ಮತ್ತು ೧೨.೨ ಮೀಟರ್ ಎತ್ತರದ ಅಳತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಟಿಪ್ಪುವು ಈ ಕತ್ತಲಕೋಳಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಾಳುಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಕರಿಣವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಂಧಿಸಿದ ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿ ಕನ್ಫಲ್ ಬೈಲಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಯಿಸಲಾಯಿತು. ಅದರ ಕುರುಹಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದ ಈ ಕಾರಗೃಹಕ್ಕೆ ಕನ್ಫಲ್ ಬೈಲಿಯ ಹೆಸರಿನೊಂದಿಗೆ ‘ಡಂಜನ್’ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸೇರಿಸಿ ಇಡಲಾಯಿತು ಡಂಜನ್ ಎಂದರೆ ನೆಲಮಾಳಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಾರಾಗೃಹ ಎಂದರ್ಥ. ಈ ಕಾರಾಗೃಹದ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಿರ ಕಲ್ಲಿನ ಚಪ್ಪಡಿಗಳ ಚೆನ್ನಾ ರೀತಿ ಜೋಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಕಾರಗೃಹವನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಮರಾಠತ್ವ ಇಲಾಖೆಯು ಎತ್ತಿಹಾಸಿಕ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದೆ.

ಘಾಮ್ಸ್ ಇನ್ ಮನ್ ಕಾರಗೃಹ

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕಟ್ಟಡವಾಗಿರುವ ಘಾಮ್ಸ್ ಇನ್ ಮನ್ ಕಾರಗೃಹವನ್ನು ಮರಾಠರ ಸುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಮತ್ತು ಇತರೆ ಬ್ರಿಟಿಷರ್ (ಬ್ರಿಟಿಷ್) ಸೆರೆ ಇಡಲು ಹೈದರಾಲಿ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್ ಬಳಸುತ್ತಿದರು.

ಅದನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೫೬ರಲ್ಲಿ ಘಾಮ್ಸ್ ಇನ್ ಮನ್ ಎಂಬ ಇಂಜಿನಿಯರ್ ಈ ರಹಸ್ಯ ಕಾರಾಗೃಹವನ್ನು ಪತ್ತೆಮಾಡಿದನು. ಅದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಅತನ ಹೆಸರೇ ಇಡಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕೋಟಿಯ ಈಶಾನ್ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಇಟ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ಗಾರೆ ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸೆರೆಮನೆಯ ವಿಶ್ವೇಣ್ ಸುಮಾರು ೧೨.೬೫ ಮೀ ಉದ್ದ, ೬.೬೫ ಮೀ ಅಗಲವಿದ್ದು, ಕುಬ್ಜ ಕರ್ಮಾನುಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಲಬ್ಬಿದೆ.

ಮದ್ದಿನ ಮನೆ (ಮಾಗ್ ಜೆನ್ ಹೌಸ್)

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಕೋಟಿಯ ವಿವಿಧ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಮದ್ದಿನ ಮನೆಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದ್ದು, ಯುದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮದ್ದಿನ ಗುಂಡುಗಳನ್ನು ಸುಲಭ ಪೂರ್ವೆಕೆ ಮಾಡಲು ಒಟ್ಟು ಎಂಟು ಮದ್ದಿನ ಮನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವು ಸುತ್ತಲೂ ರಕ್ಷಣಾ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಕರಿದಾದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ

ನೆಲಮಾಳಿಗೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮದ್ದಿನ ಮನೆಗಳು ಟಿಪ್ಪು ಮತ್ತು ಹೃದರಾಲಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಮದ್ದಿನ ಮನೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ಮತ್ತು ಮರಾಠಿ ಇಲಾಖೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ.

ವೆಲ್ಲೇಸಿ ಸೇತುವೆ

ಬೆಂಗಳೂರು-ಮೈಸೂರು ಹೆದ್ದಾರಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರುವ, ಕಾರೇರಿ ನದಿಗೆ ಕಟ್ಟಲಾಗಿರುವ ಈ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಶ್ರೀ. ಎಲಂಗ್-ಎಲಂಭರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಿನ ಮಹಾರಾಜರಾಗಿದ್ದ ಮುಖ್ಯಾತ್ಮಕ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ಹರವರು ಅಂದಿನ ಗವನರ್‌ ವೆಲ್ಲೇಸಿಯ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಇದು ೫೧೨ ಅಡಿ ಉದ್ದ ಹಾಗೂ ೧೫ ಅಡಿ ಎತ್ತರವಿದ್ದು, ಪ್ರೇಚ್ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಇಟ್ಟಿಗೆ, ಕಬ್ಬಿಣ ಬಳಸದೆ ಬರೀ ಕಲ್ಲುಗಳಲ್ಲೇ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವುದು ಇದರ ವಿಶೇಷತೆಯಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ೨೦೦ ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಇನ್ನೂ ನುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಎಂತಹ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಲೇಕ್ಕಿಸದೆ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ಸೇತುವೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ.

ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಸಮಾದಿ

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವ ಗಂಗಾಧರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಿಂದ ಸು.೧೦೦ ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಾ ಮುದಿದ ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಶವ ಸಿಕ್ಕಿದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ವಾರಕ ಘಲಕವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿದೆ.

“ಮೃಸೂರಿನ ಹುಲಿ”ಯಿಂದೇ ಹೆಸರಾದ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್ ಶ್ರೀ. ಎಲೆಂಬಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅಂತಿಮ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸ್ಯೂನ್‌ಮೋಂಡಿಗೆ ವೀರಾವೇಶದಿಂದ ಹೋರಾಡಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಗುಂಡಿಗೆ ಬಲಿಯಾದನು. ಅವನ ಮೃತ ದೇಹ ಸಿಕ್ಕ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಅವನ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಕನ್ಫಲ್ ವೆಲ್ಲೇಸಿಯು ಒಂದು ಸ್ವಾರಕ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಇದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ವಾರಕವಾಗಿದೆ.

ಸೈನಿಕರ ಸ್ವಾರಕ ಸ್ತಂಭ (ಸಬ್ಲೂ ರಾಣಿ ತಿಟ್ಟು)

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ದರಿಯಾದೌಲತ್ ಬಾಗ್ನ ದಡ್ಡಿಣ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಇ ಕೆ.ಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ವಾರಕ ಸ್ತಂಭವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಕಾದ ಸಲಾಕೆಯಿಂದ ಕೆಳ್ಳಿ ಕೇಳುವುದು ಮತ್ತು ಮರಣದಂಡನೆಗೆ ಗುರಿಯಾದವರ ತಲೆ ಕಡಿಯತ್ತಿದ್ದ ಜಾಗ ಇದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. (ಇದು ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪುವಿನ ರಾಣಿಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳನ್ನು ವಿಶ್ವಾಸದ್ಯೋಹದ ಸಂದೇಹದ ಮೇಲೆ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶೂಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದನು. ಅ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ರಾಣಿಯೊಬ್ಬಳು ಶೂಲ(ಸಬ್ಲೂ)ದಿಂದ ಸತ್ತದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ‘ಸಬ್ಲೂ ರಾಣಿ ತಿಟ್ಟು’ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.) ನಾಲ್ಕನೇ ಅಂಗೇಂಟ್-ಮೈಸೂರು ಯಾದ್ವಾದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಇಲಿ ಮತ್ತು ಇಲಿನೇ ರೆಜಿಮೆಂಟ್‌ನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ನೆನಪಿಗೋಂಸ್ತರ ಇದನ್ನು ಸಾಫ್ಟ್‌ಪಿಸಲಾಯಿತು. ಇಂದು ಇದು ಪಾಳು ಬಿಡ್ಡಿದ್ದು ಇದನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕನ್ಫಲ್ ಬೇಲಿ ಸ್ವಾರಕ ಸಮಾಧಿ

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಪ್ರಮುಖ ಪಾರಂಪರಿಕ ಸ್ವಾರಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವ ಗುಂಬಜ್‌ನ ಈಶಾನ್ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕನ್ಫಲ್ ಬೇಲಿಯ ಸ್ವಾರಕ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಅವನ ಸೋದರಳಿಯನಾದ ಲೆಪ್ಪೆನೆಂಟ್

ಕನ್‌ಲ್ ಜಾನ್ ಬೇಲಿಯು ನಿರ್ಮಿಸಿದನೆಂದು ಇಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೧೪ರ ಶಾಸನವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಓಪ್ಪುವಿನಿಂದ ಹತನಾದ ಕನ್‌ಲ್ ಬೇಲಿಯು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯದ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಸ್ವಾರ್ಥಕವು ಗುಮೃಟವಾಗಿದ್ದು, ಮೂರು ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಪ್ರವೇಶದ್ವಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಸ್ಥಳಿಯ ಜನರು ಈ ಸ್ವಾರ್ಥಕವನ್ನು ‘ಪರಂಗಿ ಗೋರಿ’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ವಾರ್ಥಕ ಪಾಳುಬಿದ್ದಿದೆ.

ಅಭ್ಯೇ ದುಬ್ಬಾ ಇಗರ್ಜೆ

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಗುಂಬಜ್‌ಗೆ ಹೋಗುವ ರಸ್ತೆಯ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿಂದು ಬೃಹತ್ ಗಾತ್ರದ ಚಚೋಂಡಿದೆ. ಅದೇ ಅಭ್ಯೇ ದುಬ್ಬಾ ಇಗರ್ಜೆ.

ಇದನ್ನು ಪ್ರೇಂಚ್ ಮಿಷನರಿಯ ಅಭ್ಯೇದುಬ್ಬಾನೆಂಬ ಫಾದರ್ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೦೧ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಹಾಗಾಗೀ ಇದಕ್ಕೆ ಅವನ ಹೆಸರನ್ನೇ ಇಡಲಾಗಿದೆ. ಇದೊಂದು ಇಂಂಟೋ-ಪ್ರೇಂಚ್ ಶೈಲಿಯ ಸರಳ ಸುಂದರ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ದಾಢಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಹಳೆಯ ಚಚೋಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಇದು ಪುರಾತನ ರೋಮನ್ ಕ್ರಾಫೋಲಿಕ್ ಚಚೋಂಡಿಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದು ತುಂಬಾ ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದು ಪುರಾತನ ಸ್ವಾರ್ಥಕಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಗುಂಬಜ್ (ಘಾಹೀ)

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ವಾರ್ಥಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಇದನ್ನು ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾವೇರಿ ನದಿಯ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೧೪ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗೋಳಾದ ಗುಮೃಟಾದಾಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಗುಂಬಜ್, ಹೈದರಾಲಿ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್ ಮತ್ತು ಅವರ ಕಟುಂಬ ಸದಸ್ಯರ ಸಮಾಧಿಗಳಿರುವ ಸ್ಥಳ. ಈಗ ಸ್ವಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ. ಆಕರ್ಷಕ ಕರ್ಮಾನಿನ ನಗಾರಿಯಾನಾ ಮೂಲಕ ಕಮ್ಮಿ ಅಮೃತ ಶಿಲೆಗಳ ಕಂಬಗಳ ಪ್ರಾಂಗಣವನ್ನು ಈ ಗುಂಬಜ್ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರ ಸುತ್ತ ಲಾಲ್ ಬಾಗ್‌ನ್ನು (ಕೆಂಪುತೋಟ) ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅಪಾರ ಹಣ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿ ಕಾಬೂಲ್ ಮತ್ತು ಕಾಂದಹಾರಗಳಿಂದ ಘಲ-ಮಷ್ಟ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಟಿಪ್ಪು ತರಿಸಿ ಈ ವನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಜಾಮೀಯ ಮಸೀದಿ

ದರಿಯಾ ದೌಲತ್ ಬಾಗ್‌ನ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಜಾಮೀಯ ಮಸೀದಿಯನ್ನು ಘಕೀರ್ನೊಬ್ಬನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಟಿಪ್ಪುವ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೧೪ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದನೆಂದು, ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಹನುಮಂತನ ದೇವಾಲಯದ ಅಡಿಪಾಯದ ಮೇಲೆ ಈ ಮಸೀದಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದನೆಂದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೨೫ರ ಪ್ರಾಚ್ಯವಸ್ತು ಇಲಾಖೆ ವರದಿಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಈ ಮಸೀದಿಯ ಮುಂಭಾಗ ತೆರೆದ ಸಭಾಂಗಣವಿದ್ದು ಅದು ಎತ್ತರದ ಅಡಿಪಾಯದ ಮೇಲಿದೆ. ಇದರ ಪಕ್ಷಿಮಕ್ಕೆ ವಿಶಾಲ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಂದಿರವಾದ ‘ಮಿಹ್ರಾಬ’ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ‘ಜಾಮೀಯ ಅಲ್’ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಸೀದಿಯ ಕಟ್ಟಡವು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದು, ಇದರ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಮುಸ್ಲಿಂ ಬೋರ್ಡನ ವರ್ಕ್ ಮಂಡಳಿಯು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು ಲಿಂಗಿ ವರ್ಕ್ ಜಾಮೀಯ ಈ ಕಟ್ಟಡವು ಶಿಥಿಲಾವಸ್ಥೆಗೊಳ್ಳಬಹುದ್ದು, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ವಾರ್ಥಕ ಕಟ್ಟಡಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಗಿದೆ.

ರುಂಡಾ ಬತ್ತೇರಿ

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಸ್ವಾರಕರ್ಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ರುಂಡಾ ಬತ್ತೇರಿಯು ಬೃಹತ್ ಅಡಿಪಾಯದ ಮೇಲೆ ಸುಮಾರು ೧೦ ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಚೌಕಾಕಾರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರುವ ದ್ವಜ ಸ್ತಂಭವಾಗಿದೆ. ಇದು ಬಹುಶಃ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರಬಹುದು. ವರ್ಷದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ದ್ವಜಪೋಷಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನವದು. ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು ನಂತರ ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯಿರು ಅನಂತರ ಟಿಪ್ಪು ತದನಂತರ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ದ್ವಜವನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅದರೆ ಭಾರತ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದಿನಾಚರಣೆಯಂದು ನಮ್ಮ ಶ್ರೀವರ್ಣ ದ್ವಜವನ್ನು ಹಾರಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಅಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.^೨

ಕನ್ಸಲ್ ಗ್ರೀಂ ಸೈಂಝ್ ಸ್ವಾರಕ

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೧೦ರಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ವಾರಕವನ್ನು ಕನ್ಸಲ್ ಗ್ರೀಂ ಸೈಂಝ್ ಎಂಬ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ನಾಲ್ಕನೇ ಅಂಗ್ಲೋ-ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಂದ್ರಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಸಹೋದರನ ನೆನೆಟಿಗಾಗಿ ಗೌರವಯುತವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದಂತಹ ಸ್ವಾರಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಸ್ವಾರಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಗ್ಲ ಶಾಸನವಿದ್ದು, ಇದು ಸ್ವಾರಕದ ನಿರ್ಮಾಣದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.^೩

ದರಿಯಾ ದೌಲತ್ ಅರಮನೆ (ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಬೇಸಿಗೆ ಅರಮನೆ)

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಮೂರ್ಕೆ ಕಾವೇರಿ ನದಿಯ ಬಲದಂಡೆಯ ಮೇಲಿರುವ ದರಿಯಾ ದೌಲತ್ ಬಾಗೋನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಬೇಸಿಗೆ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೬೪ರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಇಂಡೋ ಇಸ್ಲಾಮಿಕ್ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದನ್ನು ಬಹುಪಾಲು ತೇಗದ ಮರದಿಂದ ಕಟ್ಟಲಾಗಿದ್ದು ಎರಡು ಅಂತಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕಟ್ಟಡವು ಆಯತಾಕಾರದಲ್ಲಿದೆ ಮತ್ತು ಎತ್ತರವಾದ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ಇದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸುತ್ತಲೂ ಎತ್ತರವಾದ ಮರದ ಕಂಬಗಳ ಕೆಸ್ತಾಲೆಯಿದೆ. ಈ ಅರಮನೆಯ ಹೊರಗಿನ ಮತ್ತು ಬಳಗಿನ ಗೊಡೆ, ಕಂಬ, ಘಾವಣೆ, ಕಮಾನು, ಮೋಗಸಾಲೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ವರ್ಣಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅರಮನೆಯ ಕೆಳ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯವಿದೆ. ಟಿಪ್ಪುವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅವನ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಲಾಗಿದೆ.

ರಂಗ್ ಮಹಲ್ (ಲಾಲಬಾಗ್ ಅರಮನೆ)

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಪ್ರಮುಖ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕಟ್ಟಡ ಮತ್ತು ಸ್ವಾರಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ರಂಗಮಹಲ್ ಅರಮನೆಯು ಹೃದರ್ಶನಿಂದ ಕಟ್ಟಲಾರಂಭಿಸಿ ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಕಾಗೊಂಡಿತು. ಸುಂದರವಾದ ಉದ್ಯಾನವನದ ಮಧ್ಯ ಈ ಅರಮನೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ‘ಲಾಲ್ ಬಾಗ್ ಅರಮನೆ’ ಎಂದು ಕೂಡ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ರಂಗಮಹಲ್ ಎಂದರೆ ಚಿತ್ರಾರದ ಕೆಲಸದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅರಮನೆ ಎಂದರ್ಥ. ಈ ಅರಮನೆಯು ಹನ್ನೆರಡು ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಭಾರಾ:ದರಿ ಮಹಲ್ ಎಂದೂ ಸಹ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಉಪಸಂಹಾರ

ಭಾರತವು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಂಪೂರ್ಣತ್ವ, ಪರಂಪರೆಯ ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಇತಿಹಾಸಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಮುಖೀಯತೆಯ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿರಿಸಿದ ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಿಷ್ಠಿವು ಪ್ರಸ್ತುತಿಯ ವೇಳೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿರುವ ಪ್ರತಿಸ್ಥಿತ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯ ಕಾರಣ ಈ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸ್ಥಳವು ಯುನೆಸ್ಕೋದ ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆಯ ತಾಣವಾಗಿ ಹೆಸರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮೇಳುವುದು ಸಿಕ್ಕಿಂಡ ಈ ಪಾರಂಪರಿಕ ತಾಣವು ಭಾರತದ ಇತಿಹಾಸದ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಹೊಂಡಿಯಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು :

೧. ಕೃ.ಸು. ಸುಖಮಣಿ	:	‘ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ಗಂಡಾಗಳ ಕೆಲವು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಥಾರಕಗಳು’, ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ, ಸಂ.೬, ಪು.ಸಂ.೧೨೭-೧೨೯, ೧೯೯೨.
೨. ಗೋಪಲ್ ಆರ್. (ಸಂ)	:	ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಮರಾಠ್ಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ್ತು ಸಂಗ್ರಹಲಯಗಳ ನಿದೇಶನಾಲಯ, ಅರಮನೆ ಆವರಣ, ಮೈಸೂರು-೨೦೦೮.
೩. ಕನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಾಸೆಟಿಯರ್	:	‘ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆ’ (ಪರಿಪೂರ್ತ ಆವೃತ್ತಿ). ಮುಖ್ಯ ಸಂಪಾದಕರು, ಮೈಸೂರು, ಪು.ಸಂ. ೨೮೫, ೨೦೦೯.
೪. ಅನಂತರಾಮು ಕೆ.	:	‘ಸಕ್ಕರೆಯ ಸೀಮೆ’, ಅನಂತ ಪ್ರಕಾಶನ, ಪು.ಸಂ.೫೫೧-೫೫೨, ಮೈಸೂರು - ೧೯೮೨
೫. ಗೋಪಾಲ್ ಬಾ.ರಾ. (ಸಂ)	:	ಎಪ್ಪಾಳಿಯ ಕನಾಟಕ, ಸಂಪಟ-೬ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮೈಸೂರು-೧೯೯೨
೬. ಕನಾಟಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ	:	ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ, ಪ್ರವಾಸಿ ಕೆಂಪಿಡಿ.
೭. ಹೇಕ್ ಬಿ. ಅಲಿ (ಪು.ಸಂ)	:	‘ಕನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆ’, ಸಂ.೫, ಪು.ಸಂ.೬೨೦-೬೨೧ ಪ್ರಸಾರಂಗ ಹಂಪಿ - ೧೯೯೨
೮. ಹೇಕ್ ಬಿ. ಅಲಿ (ಪು.ಸಂ)	:	‘ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್’, ಸಂ. ನಾಲ್ಕನ್ನೆ ಬುಕ್ ಟಿಸ್, ಪು.ಸಂ.೬೨೧-೬೨೦, ೨೦೦೮.

ಪರಿಶಾಲ್, ಎಂ.ಕೆ.

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಹುವೆಂಮು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ,
ಮಾನಸ ಗಂಗೇಶಿ, ಮೈಸೂರು.

Mail: pavithrhalli@gmail.com

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಶ್ರೀರಂಗನಾಥ ಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯ

ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ ಸ್ಟ್ರೋಕೆ

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ವೆಲ್ಲೇನ್ನಿ ಸೇತುವೆ

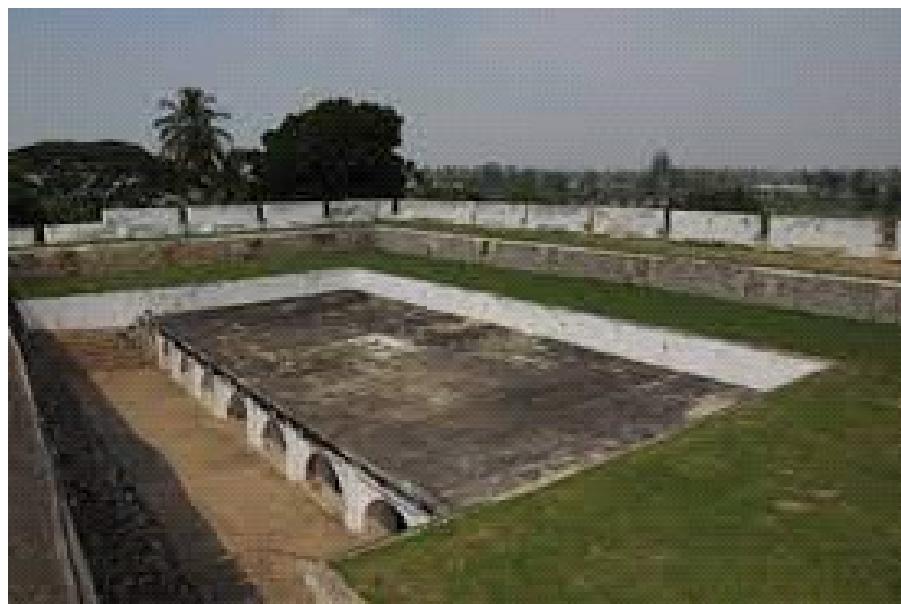
ಅಬ್ಜೆಯಬ್ಬೆ ಚಚ್ಕೆ

ಮಾನವಿಕ ಕಣಾರಟ - ಸಂಪುಟ ೫೦ - ಸಂಚಿಕೆ ೧ / ೧೦೧

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಧಾಮಸ್ ಇನ್ ಮನ್ ಕಾರಾಗೃಹ

ಕನ್‌ಲ್ ಬೇಲಿ ಡಂಜನ್ ಕಾರಾಗೃಹ

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಕೋಟಿಗಳು

ಮಾನವಿಕ ಕರ್ತಾರಣ - ಸಂಪುಟ ೫೦ - ಸಂಚಿಕೆ ೧ / ೧೦೨

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಪ್ರಾಚೀ ಗುಂಬಜ್

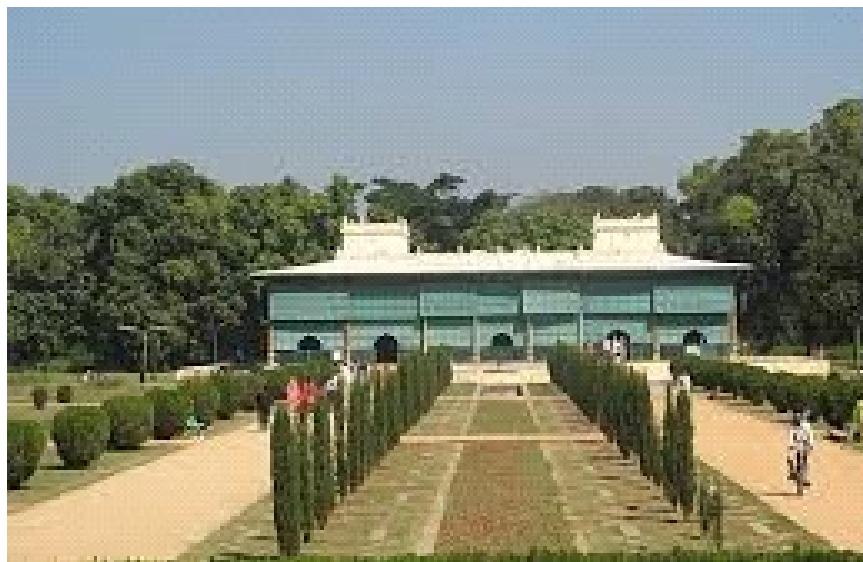

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನಿಕ ಸ್ಮಾರಕ (ಒಬೆಲಿಸ್)

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಚಾಮೀಯ ಮಸೀದಿ

ದರಿಯಾದೂರ್ತಿ

ಮಾನವಿಕ ಕಣಾರ್ಟಕ - ಸಂಪುಟ ೫೦ - ಸಂಚಿಕೆ ೧ / ೧೦೫

ಪ್ರಾಂತಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಭಾಗ

೧೦. ಅಶ್ವತ್ಥಳ್ಲ ಅವಳು.....

- ಬಾಬು ನಾಯಕ್

ಮಹಿಳೆ ಎಂದಾಕ್ಷಣ ನಮಗೆ ನನಪಾಗುವುದು ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗಿನ ತಾಯಿ ತಂಗಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಿತ ಮುದದಿ ಹೀಗೆ ನಮ್ಮನ್ನ ಸದಾಕಾಲ ಪೋರೆಯುವ ಗುಪ್ತಗಾಮಿನಿಯಂತೆ ಸಾಗುವ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅಂದ್ರೆ ಮಹಿಳೆ, 'ಮಹಿ'ಎಂದರೆ ಭೂಮಿ 'ಇಳೆ'ಎಂಬುದು ಸಹ ಭೂಮಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ನೀಡುತ್ತೆ ಮಹಿಳೆಯಿಂದರೆ ಭೂಮಿತೂಕದವಳು, ಭೂಮಿಯಷ್ಟೇ ಸಹನಶೀಲಳು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ನೀಡುತ್ತೆ.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಾದೆ ಮಾತಿದೆ "ತೋಟ್ಟಿಲನ್ನ ತೊಗುವ ಕೈ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ತೊಗಬಲ್ಲದು ದೇಶವನ್ನೇ ಆಳಬಲ್ಲದು" ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ದ್ಯೋತಕವೆಂಬಂತೆ ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ರಾಣಿ ಅಬ್ಜಕ್, ಜಿನ್ನಮ್ಮು, ಜಾನ್ನಿ ರಾಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಭಾಯಿ, ಜಿನ್ನಬ್ರೀರಾದೇವಿ, ಹೀಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಾಧನೆ ಜ್ಞಳಂತ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿ ನಮಗೆ ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತವೆ, ಆದರೂ ಆಕೆಯನ್ನು ನಾವು ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದಲೂ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತಾ ಆಕೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ಅಡುಗೆಮನೆಯ ಬಾಣಸಿಗಳಂತೆ ಹಾಲುಳಿಸುವ ಯಂತ್ರದಂತೆ ಭಾವಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ, ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಂತು ಅದರಾಚಿಗೂ ನಾನು ಏನನ್ನಾದರೂ ಸಾಧಿಸಿ ತೋರಿಸಬಲ್ಲೆ ಎಂಬಂತಹ ಭಲ, ಗಟ್ಟಿತನ, ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುವಂತಹ ಮನೋಭಾವ ನಿಜಕ್ಕೂ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದದ್ದು, ಇದು ಕೇವಲ ಇಂದು-ನಾಳೆ ಸಮಸ್ಯೆಯಲ್ಲ ವೇದಗಳ ಕಾಲದಿಂದ ಮಹಿಳೆಯರು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲದಿಂದ, ಹಲವು ಕಟ್ಟಪಾಡುಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದಂತಹ ಹಲವಾರು ಜೀವಂತ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿವೆ, ವೇದಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದಾದರೆ ಗಾಗಿ ಮೈತ್ರೀಯಿ ಹೀಗೆ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದಪ್ಪು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ, ಅದಾದ ನಂತರ ಇನ್ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಮಾಜವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ನೋಡುವುದಾದರೆ ನಮ್ಮ ಅಕ್ಷಮಹಾದೇವಿ ಮೌದಲ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಎಂದೇ ಕರೆಯಬಹುದು, ಮಹಿಳೆ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಹೊಸಲನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗಡೆ ಬಾರದಂತಹ ಕಾಲಪಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆಯ ದ್ಳವಿಯಾಗಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿ ಆಲೋಚನೆಯಂತೆ ಅನುಭವದಂತೆ ಸ್ವತಂತ್ರಭಾಗ ಹೊರಟವಳು, ಮೌದಲು ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ನಮಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ಬೇಕು ಎನ್ನುವಂಥ ಆಲೋಚನೆಯ ಬೀಜ ಮೌಳಕ ಹೊಡಿದದ್ದು ಅಕ್ಷಮಹಾದೇವಿಯ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಅಂತ ಅನಿಸುತ್ತೆ, ಅದಾದ ನಂತರ ಹಲವು ರೂಪಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾ ಇಂದು ಜಾಗತಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀವಾದ ಎಂಬ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಮಹಿಳೆಯನ್ನು ನಾವು ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ದೂಷಿಸುತ್ತೇವೆ, ಶೋಷಿಸುತ್ತೇವೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಆಕೆಯ ದೇಹದಲ್ಲಾಗುವ ಸೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ (ಮುಟ್ಟಾಗುವಿಕೆ) ಆಕೆ ಇಂದಿಗೂ ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮುಜುಗರ

ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ, ಇಂದು ಇಂತಹ ಹಲವು ಸಂಗತಿಗಳು ದಿನಪ್ರತಿಕೆ ಮಾಡ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರವಾದರೂ ಸಹ ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಮುಖಿಯರು ಈ ನೀಚ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಂಕಿಸಿ ಮಾಡುವಂತಹ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗದೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರೇರಿತಿಸುವಂತೆ ಉರಹೊರಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಹೊಡುವಂತಹ ದುಸ್ತಿ ನಮ್ಮ ಕೆಲ್ಲಂದಿವೆ, ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರೆದು ಕೆಲವು ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಪ್ರಮೇಶವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತಹ ಸುದಿಗಳನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತಿದೆ “ಯತ್ನಾಯಂಸ್ತು ಪೂಜ್ಯಂತೆ ರಮಂತೆ ತತ್ತದೇವತಹ” ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಸ್ತೀಯರು ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೋ ಅಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ನೆಲೆಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಇದರ ಅರ್ಥ ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆ ದೇವಾಲಯದ ಒಳ ಹೋದರೆ ಮೈಲಿಗೆಯಾಗುತ್ತೇ ಎಂದಾದರೆ ಇದು ನಿಜಕ್ಕೂ ವೈಚಾರಿಕ ನಡೆಯೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ? ಇನ್ನು ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ದ್ಯುಹಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಮೈಲಿಗೆ ಅಂತಾದರೆ ಯಾವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಒಂದು ಜೀವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೆಯೋ ಅದು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಮೈಲಿಗೆ ಆದೀತು? ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರೆದು ಸ್ತೀಯರು ಎಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೋ ಅಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ನೆಲೆಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ವಾಕ್ಯ ಪೂಜಿಸುವುದು ಬೇಡ ಸ್ವಾಮಿ, ಅವರ ಸಹಜ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣುವ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಪ್ರತಿ ಮಾನವನಿಗೂ ಬದುಕುವ ಸ್ವತಂತ್ರ ಯಾವುದೇ ನಿಬಂಧವಿಲ್ಲದ ವಾತಾವರಣ ನೀಡಿರುವಾಗ ಈ ಸ್ವಾರ್ಥ ಮನುಷ್ಯನ ನಿರಂಕುಶಮತ್ತದ ಮನೋಭಾವವೇ ಆತನಿಂದ ಇಂತಹ ತಾರತಮ್ಯ, ಶೋಷಣೆ, ಮೇಲುಕೀಳಿಂಬ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ.

ಹಾಗೆ “ಮನುಷ್ಯನ ಕೌಯಿಕ್ಕಿಂತ ದೂಡ್ಯ ನಂಜಿಲ್ಲ” ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೇ ನಡೆಯುವ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಪ್ರಕರಣಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಅತ್ಯಾಚಾರವೇನೋ ನಡೆಯಿಲು ಆದರೆ ಅದಾದ ನಂತರ ಆ ಪ್ರಕರಣಗಳ ಕುರಿತು ಬರುವಂತಹ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿವೆಯಲ್ಲ ಇನ್ನು ಮನುಷ್ಯರ ಅಜ್ಞಾನದ ಪೂರ್ಕಿಕಳಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತಹದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ ಆಕೆ ಯಾಕೆ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಿತ್ತು,,? ಆಕೆ ಆಕರ್ಷಣೆ ರೀತಿಯ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೊಡಬಾರದಿತ್ತು,,, ಇಂತಹ ಹಲವಾರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ನಿಜಕ್ಕೂ ಅಸಮಂಜಸ ಎನಿಸುತ್ತವೆ, “ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಹೆಣ್ಣೇ ವೈರಿ ನೀರಿಗೆ ಪಾಚಿ ವೈರಿ” ಎಂಬಂತೆ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕುರಿತ ಈ ರೀತಿಯ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ನಿಜಕ್ಕೂ ದುರಂತವೆ ಸರಿ, ಆಕೆಗೂ ಒಂದು ಜೀವನವಿದೆ, ಸ್ವತಂತ್ರಭಾಗಬೇಕಂಬ ಬಯಕೆಯಿದೆ, ಆಸೆಗಳಿವೆ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿವೆ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುವ ನಾವ್ಯಾರು,,,? ಇನ್ನು ಆಕೆಯು ತೊಡುವ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಕುರಿತಂತೆ, ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳಿಗೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ತೊಡುವ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಪ್ರಚೋದನಕಾರಿ,,? ನಿಜಕ್ಕೂ ಆಕೆಯ ಬಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಾ ಪ್ರಚೋದನಕಾರಿಯಾದದ್ದು ನಮ್ಮ ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿ, ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನೋಭಾವಗಳು ಬದಲಾಗಬೇಕದೆ, ಪರಿಯಾರ್ ಒಂದು ಕಡೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ,

“ಮಹಿಳೆಯರ ಕಪಾಟನೋಳಿಗೆ ನಮಗೇನು ಕೆಲಸ”

ಹೋದು ಆಕೆಯು ಎಂತಹ ಬಟ್ಟೆಯಾದರೂ ತೊಡಬಹುದು ಆದರೆ ವಿವಸ್ತೆ ಆಗಬಾರದು ಅಷ್ಟೇ,,,ಈ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಒಬ್ಬ ಆಂಗ್ಲ ಲೇಖಿಕೆ ಹೀಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾಳೆ “ಯೋನಿಗಳಿಗೂ ಸಹ ಹಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದರೆ” ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲ್ಲವೇನೋ ಎಂಬಂತಹ ಆಕೆಯ ಮಾತು ಎಲ್ಲೋ ಒಂದೆಡೆ ಸತ್ಯ ಆಕೆಗೆ ಮತ್ತೊಷ್ಟು ರಕ್ಷಣೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ, ಅದು ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಮಾತ್ರ ಎನ್ನುವಂತಹ ಕೊರಗು ಆಕೆಯಿಂದ ಈ ಮಾತನಾ೦ಡಿಸಿರಬಹುದು ಎಂದೆನಿಸಿತು,

ఇత్తీచిన దినగళల్లి ఆశేగూ సహ రాజకీయ హక్కు సిహిదే స్వాతంత్య సిహిదే ఎందు మాతాదుత్తేవే, ఆదరే ఆశ కేవల ఉత్సవ మూలిక అంతిద్దాళే నేరవాగి ఆశేయ క్షేయల్లి అధికార ఇల్ల అదు ఇందిగూ ఆశేయ పతియో అథవా మగనో బళసికొళ్ళుతీరుతానే, నాను దుడియబేచు యారిగూ అవలంబియాగిరబారదు ఎందు హోరటపల్గి హలవారు సమస్యగళు ఎదురాగుతువే నోడి నావు నమ్మ మనసేగళల్లి నమ్మ ఆశ తంగి తాయి ఇవరన్న మాత్ర హాణ్ణాగి గౌరవద ప్రాజ్యనీయ భావనేయల్లి నోడుత్తేవే ఆదరే మనేయింద హోరగె అథవా కేలసద స్ఫ్యగళల్లి హాణ్ణన్న యావుదోఁ మోహద, కామద, భోగిసుతీరుత్తేవే, ఆశేగూ అవకాశ కొడి, ఆశేయన్న ఒచ్చ మనుషులాగి కాణి, ఎందు భాషణ బిగిదరే సాలదు నమ్మ మనస్సినిందలేఁ ఆ భావనేగళు సృజిసబేంగుతుదే,

హేణ్ణు ఆగువికే అథవా హాణ్ణన ఎన్నువుదు ఎష్టు శ్రేష్ఠ ఎన్నువుదక్కే, నమ్మ వజనకారరు హేళిద “శరణసతి లింగపతి” ఎంబ నోడి శరణ పరమాత్మనల్లి లీననాగబేంగాదరే అవను సతి యాగబేఁచు ఎంబ మాతు హాణ్ణగే నీడిద అతి దొడ్డ గౌరవ అనిసుత్తే....., అదే రీతి అనుభవ మంటపదల్లి కేళవగాదవరొందిగె హాగూ నావేను వేళ్ళే ఎందు భావిసుత్తేవల్ల అవరిగూ సహ అభివృక్షియ అవకాశవిత్తు, ఆదరే ఇందు అస్కరస్థరాగిద్దేవే ఆదరే ఆశేయన్న కేవల ఒందు భోగిసువ యంతువాగి మాత్ర కాణ్ణేవే, ఆశేయు వేళ్ళేయాగలు కారణరాదవరు యారు నావుగళే, ఈ పురుషప్రధాన సమాజవే ఎంబుదన్న మరయబారదు, అదే ఒచ్చ హేణ్ణు పరపురుషనోందిగె ఇద్దరే అదన్న వేళ్లువాటికే ఎన్నుత్తేవే, అదే ఒచ్చ పురుష నన్న యాకే హాగే కరేయువుదిల్ల ఎంబంతహ ప్రత్యేయూ సహ నమ్మల్లి ఉద్ధవిసబేంగల్లవే?

ఇన్ను నమ్మ సాహిత్య హాగూ అస్కర జగత్తినల్లి ఆశేయన్న సృష్టిసిద వణిసిద రీతి విభిన్నవాదద్దు, ఆశేయ అంగాంగగళన్న వసిహిసియాగి జిత్తిసి మనోరంజనే ఎంబంతహ విరూప విక్షత ఆలోచనేయన్న నీడ హోరటవరు నావు, ఈ రీతియ జిత్తుగళన్న బళసి ప్రసిద్ధరాదవరు ఒందేడయాదరే, ఇన్న ఆశేగూ సహ ఒందు ఉత్తమ సాఫివిదే ఎన్నువుదక్కే హలవు సహ్య ఉదాహరణగళన్న సహ నోడబముదు నమ్మ రాష్ట్ర కవి కువెంపురవరు మహాకావ్య శ్రీ రామాయణ దత్తనం అల్లి సిఁతేగే యావ రీతి అగ్ని ప్రవేశవాయితోఁ అదే రీతి రామనిగూ సహ అగ్ని ప్రవేశవన్న మాడిసువంతహ ప్రయత్న మాడ్తారే, ముందువరేదు హిగే ఒందు కవనదల్లి హేళుతారే అవరు స్వగ్రాద బాగిలిన ముందే నింతాగ స్వగ్రాద బాగిలు తేరేయువుదిల్ల ఆగ అవరు హిగే హేళుతారే నాను రాష్ట్రకవి కువెంపు, నాను జ్ఞానపీఠ ప్రతిస్తి పురస్కత, నాను కులపతియాగిద్దే, హిగేల్లా హేళిదరూ సహ స్వగ్రాద బాగిలు తేరేయువుదిల్ల, ఆదరే నాను హేమియ గండ ఎందాష్టణ స్వగ్రాద బాగిలు తేగియితు ఎందు బరేయుతారే, ఆదరే అదు ఒందు హేణ్ణగే నీడువంతహ గౌరవవే సరి,

ఇష్టేల్లు శేంషణే, అవమాన, సమాలుగళిద్దరూ సహ ధృతిగేడె అవేల్లవన్న అస్తువాగిసికొండు సాధనేయ మాడహోరటవరు అనేకరు ఉదాహరణగే సామిత్రిభాయి పులే, సుధామూలిక, విజయనగర సామ్రాజ్యద హిరియక్ష, సాలుమరద తిమ్మక్ష, అరుణిమా సిన్నా హాగూ ఇందిగూ సహ తమ్మ సంసారద

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ನೋಗವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಹಾಗೂ ನಗರದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು, ಆಕೆ ಅಬಲೆ, ಅಶ್ವಕೆಳು ಎಂಬ ಸಿಂಪತಿಯ ಮಾತು ಹಾಗೂ ಮನೋಧೋರಣೆ ಬೇಡ, ಬದಲಾಗಿ ಆಕೆಗೆ ಸಿಗಬೇಕಾದ ನಿಸರ್ಗ ನಿಯಮದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಗೌರವ ಸಮಾನತೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಆಕೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವಂತಹ ಮನೋಭಾವದ ಬದಲಾವಣೆಯು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ ಇಂದು, ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯರವರು ಹೇಳಿರುವಂತೆ

ಮೋಲೆ ಮುಡಿ ಬಂದರೆ ಹೆಣ್ಣಿಂಬರು
ಗಂಡು ಮಿಳಸೆ ಬಂದರೆ ಗಂಡೆಂಬರು
ನಂತರ ಸುಳವಾತ್ತು ಹೆಣ್ಣಿ ಅಲ್ಲ ಗಂಡೂ ಅಲ್ಲ

ಕಾಣಾ ರಾಮನಾಥ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮೋದಲು ಮಾನವರು ಲಿಂಗ ಜಾತಿ ಧರ್ಮ ಎನ್ನುವಂತಹದ್ದು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದೇ ನಮ್ಮಿಂದ, ನಿಸರ್ಗದ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರು ಎಂದು ತಿಳಿದು ವಿಶ್ವಮಾನವರಾಗೋಣ.....

❖❖❖

ಬಾಬು ನಾಯಕ್

ದ್ವಿತೀಯ ಬಿ.ಎಡ್. ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಾಧಿಕ
ಸರ್ಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ
ವಸಂತ ಮಹಲ್, ಮೈಸೂರು

